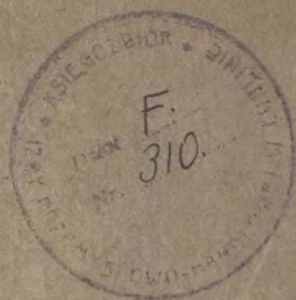

B 137/6

SPRAWOZDANIE

z działalności administracji państwowej
na terenie województwa lubelskiego

za 1936|37 r.

oras. 15056 | 1936-37

A D M I N I S T R A C J A O G Ó L N A

429/08

D. 78/57/323

I. SPRAWY OGÓLNE.

Organizacja
i tryb urzędowania.

Aby poszczególne urzędy mogły należycie spełniać te zadania, do których zostały powołane, musi ich ustroj wewnętrzny, zakres działania i tryb urzędowania być jak najlepiej przystosowany do odpowiedniego kontaktu z najszerszymi kołami społeczeństwa. Jedną z zasad organizacyjnych, która zmierza do urzeczywistnienia tego celu jest dekoncentracja, w myśl której projektowanie robót melioracyjnych przeszło obecnie do Starostw, a w Urzędzie Wojewódzkim pozostało tylko kierownictwo i nadzór w tym zakresie.

W związku z tym z dniem 1.IV.1936r. utworzone zostały 5 obwodowych referatów melioracyjnych /Chełm, Lublin, Łuków, Siedlce i Zamość/ obejmujących swym terytorialnym zakresem działania po 3 ewentualnie 4 sąsiadujące powiaty.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzone zostały drobne zmiany w podziale województwa na obwody komisarzy ochrony lasów; mianowicie zamiast dotychczasowych 5 obwodów utworzone zostały 4 obwody obejmujące swym zakresem działania po 4 lub 5 powiatów, a mianowicie: obwód lubelski, siedlecki, chełmski i zamojski.

Opracowane zostały spostrzeżenia i uwagi jako materiał dla władz centralnych do podjęcia akcji zmniejszenia obiegu papierów w administracji. Zadaniem akcji tej było: a/ ustalenie rozmiarów wzmagającego się obiegu papierów w urzędach wojewódzkich i starostwach, b/ zbadanie istotnego źródła i przyczyny stałego wzrostu obiegu papierowego oraz c/ zaprojektowanie niezbędnych środków zaradczych zmierzających do zahamowania nadmiaru zbędnej pisaniny.

Ostatnio opracowane zostały wnioski i uwagi w sprawie nowelizacji rozporządzeń o organizacji i trybie urzędowania urzędów wojewódzkich i starostw, wydanych w latach 1930 - 1931. Rozporządzenia te po upływie 7 lat od ich wydania stały się już częściowo nieaktualne, wobec przeprowadzonych w tym okresie dość zasadniczych zmian w strukturze organizacyjnej urzędów wojewódzkich i starostw.

Obsada osobowa.

Etat osobowy urzędu wojewódzkiego i starostw wynosił łącznie 682 stanowisk urzędowych i 82 stanowisk służby niższej, z czego przypada na resort :

Min. Spr. Wewn.	325 urzędników i 75 niższych funkcjon.
Min. R. i R.R.	174 urzędn. stałych i 98 sezon. i 1 niż. funk.
Min. Komunikacji	35 " i 3 niższych funkcjon.
Min. Opieki Społ.	43 " 3 "
Min. Przem. i Handlu	6 " -
Min. W. R. i O. P.	1 " -

Biblioteka Urzędu Wojewódzkiego.

W okresie sprawozdawczym przybyło do biblioteki 266 książek, uzyskanych bezpłatnie głównie w zamian za zalecanie nowych wydawnictw w Dzienniku Wojewódzkim, oraz jako egzemplarze obowiązkowe z terenu województwa lubel-

skiego. Pewną ilość podręczników z zakresu administracji ogólnej nadesłało Ministerstwo Spraw Wewnętrznych; zostały one przydzielone do podręcznego użytku służbowego właściwych referentów w urzędzie wojewódzkim i starostwach.

Ponadto przybyło 60 tomów oprawionych dziennika ustaw, Monitora Polskiego i dzienników urzędowych poszczególnych Ministerstw za rok 1936, oraz około 20 zeszytów wydawnictw z zakresu statystyki i sprawozdań rocznych różnych władz i instytucyj.

Według stanu na dzień 31.III.1937 r. księgozbiór biblioteki liczy 4.246 dzieł w 4980 tomach.

W dziale czasopism biblioteka prenumeruje dzienniki i czasopisma fachowe z zakresu administracji publicznej w granicach przyznanego kredytu. Urząd Wojewódzki otrzymuje ogółem 170 różnych dzienników urzędowych i czasopism, z tego 41 za opłatą w prenumeracie, 44 w drodze wymiany, 45 egz. obowiązkowych i 40 bezpłatnych, które to czasopisma są przydzielane odnośnym referentom do wykorzystania dla celów służbowych.

W ciągu tego okresu z Biblioteki korzystało około 1000 czytelników z pośród urzędników urzędu wojewódzkiego.

Dziennik Wojewódzki.

W okresie sprawozdawczym Dziennik Wojewódzki ukazał się w 24 numerach /zeszytach/ o łącznej objętości 420 stron.

W dziale urzędowym były zamieszczane zgodnie z obowiązującymi przepisami rozporządzenia, zarządzenia, instrukcje, okólniki, obwieszczenia, a w szczególności o likwidacji mienia opuszczonego, o przestępstwach leśnych i polowych, postępowaniu sołeniciowym gruntów wiejskich, o podłączeniu związków samorządowych, o działalności ośrodków oświaty, o wydzierżawieniu obwodów rybackich, o ustanawianiu targów, o wyborach do izby rolniczej, o badaniu zwierząt i t.p.

W dziale nieurzędowym zamieszczane były komunikaty o uruchomieniu nowych agencji pocztowych, zalecenia nowych wydawnictw i czasopism z zakresu administracji publicznej wraz z recenzjami tych wydawnictw.

Przeciętny nakład jednego numeru wynosił 1450 egz.	
z tego wysyłano za opłatą w prenumeracie	750 egz.
w zamian za różne czasopisma	123 "
bezpłatnie do starostw, różnych władz, bibliotek, związków organizacyj rolniczych, związków straży pożarnych i t.d.	375 "
jako egz.dowodowe do rachunków	150 "
w rezerwie około	52 "

r a z e m : 1450 egz.

Wpływ ogólny za prenumeratę, ogłoszenia, sprzedaż poszczególnych numerów, oraz wydawnictw . .	23750,49
Wydatki wyniosły ogółem	10680.00

czysty zysk w kwocie 24070,49
został wpłacony na dochód Skarbu Państwa.

Sprawy budżeto-
gospodarcze.

1. W okresie sprawozdawczym sporządzone zostały i przedstawione poszczególnym Ministerstwom projekty preliminarzy dochodów i wydatków na okres 1937/38 przy czym zapreliminowane wydatki zwiększone zostały o 2 %, przychody zaś utrzymane w wysokości z okresu poprzedniego.

2. Dochody z administracji ogólnej za okres budżetowy 1936/37 wynoszą zł 833.939,05
takież dochody z okresu 1935/36 wynosiły " 799.537,90
a więc dochody w okresie sprawozdawczym
zwiększyły się o 4,3 %.

3. Wydatki za okres 1936/37 wynosiły:
a/ w 1936/37 r. wydatkowane na uposażenie zł 1.830.309,35
podczas gdy w 1935/36 " " " 1.833.694,92
zatem wydatki na ten cel zmniejszyły
się o 0,108 %
b/ w 1936/37 r. wydatki administracyjno-
-rzeczowe wynosiły " 4.200.262,96
zaś w 1935/36 także wydatki wynosiły " 4.241.635,27
zmniejszyły się zatem o około 1 %.

Sprawy administracyjno-prawne

Administra-
cja stosun-
ków osobis-
tych.

Administracja stosunków osobistych przejawiała się następująco :

- a/ Obywatelstwo polskie zostało nadane w 58 wypadkach, w tym 18 dotyczyło osób pochodzenia polskiego przebywających za granicą /emigranci/.
- b/ Pozbawiono obywatelstwo polskiego 25 osób, które przez wyjazd za granicę uchyliły się od obowiązku wojskowego.
- c/ W 42 wypadkach wydane zostały przez Urząd Wojewódzki orzeczenia o utracie obywatelstwa polskiego, głównie z uwagi na nabycie obywatelstwa obcego /przeważnie palestyńskiego/.
- d/ W szeregu wypadków Urząd Wojewódzki udzielił starostwom w województwie lubelskim oraz polskim placówkom konsularnym wyjaśnień w kwestii stwierdzenia czy też uznania obywatelstwa. Odnosne dyrektywy dla starostw zawierały nie tylko wskazówki co do załatwienia konkretnych spraw, ale także pouczenie ogólniejszej natury w kwestii interpretacji przepisów.
- e/ Akt zezwolenia na zmianę nazwisk na podstawie ustawy z r. 1919 /z ważnych powodów/ wydano 5, na podstawie zaś ustawy o zmianie nazwisk hańbiących ośmieszających lub nie liczących z godnością człowieka /ustawa z r. 1929/ - 20, nadano nazwiska 12 dzieciom nieznanych rodziców przy równoczesnym uregulowaniu ich obywatelstwa.
- f/ Przeprowadzono kontrolę urzędów stanu cywilnego wyznaczenia majęszowego w Lublinie, Siedlcach, Garwolinie, Kazimierzu, Węgrowie, Janowie Lub. i w Sokółowie.
Zgodnie z upoważnieniem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych podjęto wstępne kroki zmierzające do zaprowadzenia akt stanu cywilnego dla sekt, których wyznawcy dotychczas rejestracją taką /w niektórych powiatach województwa lubelskiego/ nie byli objęci. Są to mianowicie sekty "Babtystów", "Adwentystów", Zwolenników Zjed-

noczenia Kościołów Chrystusowych, "Kościoła Bożego," "Badać Pisma św.", oraz "Wolnego Kościoła Ewang. Luter."

Orzecznictwo karno-administracyjne.

Rozszerzanie zasięgu orzecznictwa karno-administracyjnego na coraz to nowe rodzaje przestępstw powoduje stały wzrost liczby spraw karno-administracyjnych w starostwach, co pociągnęło za sobą konieczność powiększenia obsady osobowej starostw, oraz przydzielenia do nich szeregu wyszkolonych prawniczych sił referendarskich, stojących na wysokości zadania. Zarazem Urząd Wojewódzki, jako instancja nadzorcza, zwracał stale baczna uwagę na usprawnienie tych referatów, udzielając im licznych wskazówek i wyjaśnień, tak z dziedziny postępowania karno-administracyjnego, jak z dziedziny polityki karnej, która i w okresie sprawozdawczym, podobnie jak dawniej, miała na oku głównie względy wychowawcze, a nie represję. Ponadto szybkość wymiaru i wykonania kar nadal stanowi cel dążeń orzecznictwa karno - administracyjnego.

Liczba wykroczeń sądowych przez władze administracyjne w okresie sprawozdawczym, w porównaniu z okresem poprzednim, znacznie się wzmożyła. Jest to z jednej strony wynikiem bardziej rygorystycznego przestrzegania przez właściwe organa wykonawcze przepisów sanitarnych i drogowych, czego wymagały, zwłaszcza co do wykroczeń drogowych, względy życiowe i praktyczne. / np. zwiększona liczba wypadków i katastrof samochodowych i konieczność zapewnienia bezpieczeństwa życia podróżnych.

Poniżej podane zestawienie orzeczonych przez władze administracji ogólnej / starostwa i upoważnione przez nie organy wykonawcze / kar w okresie sprawozdawczym obrazuje dokładnie tak ogólną liczbę kar wymierzonych w postępowaniu karno - administracyjnym, jak liczbę wykroczeń typowych / najliczniejszych /, nasilenie nakładanych kar i liczbę spraw karno - administracyjnych, skierowanych na żądanie ukaranych na drogę sądową. Podane w każdej rubryce cyfry w nawiasie są odpowiednimi cyframi z zestawienia zeszłorocznego i dają możliwość porównania wzrostu lub spadku liczby wykroczeń poszczególnych rodzajów oraz nasilenia stosowanych kar.

Typowy rodzaj wykroczeń	Ilość wymierzonych kar	Ilość grzywien				Ilość aresztu bezwzględego		Ilość zał. % stosunku do ogóln. ilości kar
		do 10 zł	od 10 do 50 zł	ponad 50 zł	do tygodnia	ponad tydzień	do ogóln. ilości kar	
Sanitarne	9993 /4614/	8921 /4329/	913 /255/	69 /15/	62 /15/	28 /-/	244 /90/	/8,21/
Drogowe	10321 /4936/	9340 /4327/	836 /501/	48 /37/	90 /64/	7 /7/	158 /86/	/8,78/
Brzoń	3887 /3455/	851 /674/	1387 /1384/	329 /209/	317 /337/	1003 /451/	300 /648/	/6,14/

Typowy rodzaj wykroczeń	Ilość wymierzonych kar	Ilość grzywien			Ilość aresztu bezwzględnego		Ilość załatwienia spraw na drogę sądową	% stosunek typowego rodzaju wykroczeń do ogólnej ilości kar
		do 10 zł	od 10 do 50 zł	ponad 50 zł	do tygodnia	ponad tydzień		
Alkoholowe	2300 /1852/	1982 /1536/	120 /87/	7 /1/	167 /215/	24 /13/	25 /16/	/3.29/
Z ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym	1965 /988/	1741 /914/	106 /50/	8 /1/	105 /31/	5 /2/	13 /2/	1.8/
Z prawa o wykroczeniach	13631 /19308/	13379 /14968/	2382 /1726/	88 /147/	1975 /1776/	807 /691/	928 /833/	/34,36/
R ó ż n e	32645 /21026/	25337 /17090/	5386 /2561/	762 /304/	616 /741/	544 /330/	1847 /1124/	/37,42/
R a z e m	79742 /56189/	61551 /43838/	11130 /6564/	1311 /714/	3332 /3179/	2418 /1894/	4015 /2799/	100,00 /100,00/
% stosunek poszczególnych rodzajów kar do ogólnej ich liczby	100.00 /100.00/	77.18 /73.01/	13.88 /11.68/	1.64 /1.27/	4.14 /5.67/	3.02 /3.37/	5.04 /4.98/	

Z zestawienia tego wynika, że grzywna o niskim wymiarze / do 10 zł / pozostała i nadal głównym rodzajem stosowanych kar oraz, że liczba odwołań od orzeczeń karnych władz administracji ogólnej do sądów utrzymała się na tym samym co dawniej poziomie. Niski stosunkowo odsetek spraw przekazanych sądom /5.04/ mało różniący się wysokością od zeszłorocznego /4.98/ świadczy, że na ogół ludność kary wymierzone w postępowaniu karno-administracyjnym uznaje za sprawiedliwe. Wreszcie z zestawienia wynika, że stosunek liczby kar pozbawienia wolności /bezwzględny areszt/ do ogólnej liczby wymierzonych kar w okresie sprawozdawczym spadł. w okresie bowiem poprzednim wynosił 9.04 % / 5.67 + 3.37 / a w omawianym okresie tylko 7.17 % / 4.14 + 3.03 /.

Wywłaszczenie.

W okresie 1936/37 wszczęto 14 spraw wywłaszczeniowych. Wnioski wywłaszczeniowe objęły ogółem 252 ha 2579 m² ziemi i 61 budynków oraz dotyczyły 195 osób interesowanych.

Z wywłaszczeń tych przypada 5 na rzecz wojska, przy czym rozmiar wywłaszczenia obejmuje 131 ha 2663 m² ziemi i 55 budynków, jedno na cele szpitalne /104 ha 7788 m² i 3 budynki/, 5 na rzecz dróg /2 ha 6124 m² i 3 bud./, jed-

no n. rzecz kolei państw. / 2 ha 6002 m² i 2 ha cere szno-
lne / 9402 m²/.-

Z powyższych wyłączeń zostało załatwionych orze-
czeniami 7, w stadium przy otowawczym znajduje się 7.-

Opinie pra-
wne.

Oddział Administracyjno-Prawny Urzędu Wojewódzkiego współpracował z Wydziałami fachowymi w załatwianiu spraw z różnych dziedzin administracji zawiłych i nastroczających trudności w załatwieniu, przy czym na żądanie tych wydziałów, oraz podległych władz, udzielił w okresie sprawozdawczym 96 pisemnych opinii względnie wyjaśnień.-

II. BEZPIECZEŃSTWO I PORZĄDEK PUBLICZNY.

Stan bezpie-
czeństwa.

Ogólny stan bezpieczeństwa województwa za okres sprawozdawczy, w porównaniu z okresem poprzednim, ocenić należy, jako dobry.-

Przestępczość kryminalna, mimo kilku lat ciężkich warunków ekonomicznych i bezrobocia, oraz mimo b. szczupłej obsady posterunków policji, zmniejsza się stale.-

Przypisać to należy dobrze zorganizowanej i ofiarnej służbie bezpieczeństwa.-

Szerzące się ostatnio w niepokojący sposób na wsi w. "huliganstwo" w postaci łobuzerskich wybryków nieświadzialnych elementów młodzieży wiejskiej, po zastosowaniu przez władzę bezpieczeństwa energicznych represji, uległy pewnemu zahamowaniu. Na odcinek ten, będący zewnętrznym wyrazem stopnia kultury naszej wsi zwrócona była szczególna uwaga.-

Baczną uwagę zwróciły też władze bezpieczeństwa na sprawę nielegalnego posiadania broni palnej, co w niemniejszym stopniu niż wspomniane wyżej "huliganstwo" zagraża bezpieczeństwu i spokojowi lojalnej ludności, ponieważ nielegalnymi posiadaczami broni są przede wszystkim osoby, które nie zasługują na zaufanie i jako takie pozwolenie nie mogłyby otrzymać.-

O stopniu nasycenia terenu nielegalną bronią świadczą podane niżej wyniki akcji rozbrajania ludności w okresie sprawozdawczym, w którym organa bezpieczeństwa wykryły i odebrały:

1/ broni krótkiej	-	1050 szt.
2/ " myśliwskiej	-	1058 "
3/ karabinów	-	343 "
4/ luf karabinowych	-	77 "
5/ bagnetów	-	153 "

6/ szabel	-	29 szt.
7/ sztyletów	-	146 "

W dziedzinie tej, barażiej niż w innej konieczną jest współpraca z organami bezpieczeństwa ludności cywilnej.-

Statystyka ważniejszych przestępstw kryminalnych przedstawia się następująco:

		rok 1935/36	r.1936/37
		-----	-----
1/ Rozboje	dok.	206	wyp. - 184
2/ Zabójstwa	"	151	" - 163
3/ Ciężkie uszkodz.ciała	"	1443	" - 1435
4/ Podpalenia	"	245	" - 193
5/ Koniokradytwo	"	125	" - 150
6/ Kradzież bydła	"	147	" - 106
7/ " z pól	"	2507	" - 1962
8/ " z lasów	"	8604	" - 9099
9/ Różne kradzieże	"	26107	" - 25180
/ mieszkaniowe, kiedzon-			
kowe, kolejowe, z wo-			
zów i inne/.			

Jak z powyższego zestawienia wynika, poza nieznacznym i noszącym charakter przypadkowy wzrostem ilości zabójstw, koniokradytwo oraz kradzieży z lasów - wszystkie inne kategorie przestępczości, wśród nich zaś tak ważne, jak skierowane przeciwko mieniu, - wykazały pewien spadek.-

Jeśli chodzi o poszczególne powiaty, to największa ilość rozbojów w r. 1936 zanotowano w pow. garwolińskim - 20 wypadków, dalej idą powiaty: łukowski - 17, lubelski - 16, biłgorajski - 14, hrubieszowski i lubartowski po 13, krasnostawski - 12, puławski 11 i t.d.- Najmniejszą ilość zanotowano w pow. sokołowskim - 3 wypadki.

Największa ilość zabójstw zanotowano w pow. janowskim - 19 wypadków, dalej w lubelskim i łukowskim po 11, włodowski - 10 i t.d.- Najmniejszą ilość zanotowano w pow. radzyńskim i w m. Lublinie - po 3 wypadki.-

Analiza przyczyn tak nie proporcjonalnego rozmieszczenia przestępczości jest stałym przedmiotem fachowych badań, wynikiem których są zarządzenia prewencyjne oraz przesunięcia dyslokacyjne organów bezpieczeństwa.-

Na odcinku przestępczości wywrotowej również stwierdzono poprawę, a to dzięki masowemu unieszkodliwieniu w ostatnich czasach głównych podżegaczy i prowodyrów akcji komunistycznej.-

Porządek publiczny.

Z zakresu spraw porządku publicznego w działalności Urzędu Wojewódzkiego i powiatowych władz administracji ogólnej na terenie województwa lubelskiego wysunęły się jako poważniejsze zadania: 1/ sprawę rejestracji sto-

warzyszeń, 2/ likwidacja stowarzyszeń nieżywotnych.-

Podobnie, jak w ubiegłym okresie, a w przeciwieństwie do kilku poprzednich lat, dało się zaobserwować zjawisko znacznego wzrostu ilości powstających stowarzyszeń. Ogółem Urząd Wojewódzki zarejestrował 96 nowych zrzeszeń wobec liczby 72 z r. ubiegłego i 20 - 40 rocznie z kilku lat poprzednich. Zjawisko to należy przypisać dalszemu wzmożeniu się tętna życia społecznego, w szczególności zaś organizowaniu się sfer rzemieślniczych i kupieckich dla udzielania sobie wzajemnej pomocy w formie bezprocentowego kredytu oraz żywszej niż dotychczas działalności towarzystw rolniczych. Z ogólnej liczby zarejestrowanych stowarzyszeń wypada 27 na kasy bezprocentowych pożyczek, / z tego 20 polskich i 7 żydowskich / oraz 21 na kółka rolnicze.-

Jeśli idzie o stowarzyszenia, mające na celu udzielanie bezprocentowych pożyczek ludności polskiej, rok sprawozdawczy stanowi początkową fazę w organizacji i rozwoju tego rodzaju zrzeszeń.- Analogiczne stowarzyszenia żydowskie t. zw. "Gemilus - Chesed" działają już od lat kilkunastu.-

Dzięki wysiłkom organizacyjnym wojewódzkiego i okręgowych towarzystw organizacji i kółek rolniczych powstaje znaczna ilość kółek rolniczych, z których część rejestruje się w Urzędzie Wojewódzkim, uzyskując w ten sposób osobowość prawną, większość natomiast legalizuje się w Starostwach, jako oddziały C.T.O. i K.R.-

Znaczna ilość stowarzyszeń zarejestrowanych w ubiegłych latach, w okresie następnym całkowicie upadła, względnie straciła rację dalszego istnienia.- Pomimo to wiele z nich podtrzymywało nadal sztucznie swój byt ze szkodą dla pożytku społecznego, korzystając często ponadto z ofiarności publicznej. Opierając się na postanowieniach art. 26 prawa o stowarzyszeniach, Urząd Wojewódzki zarządził w okresie sprawozdawczym likwidację 251 tego typu zrzeszeń, co stanowi poważne posunięcie w zakresie unormowania zagadnienia organizacji społecznych. W okresie tym zakończono również likwidację towarzystw ochotniczych straży pożarnych, które upadły faktycznie w latach ubiegłych wskutek braku zainteresowania ze strony członków wzgl. nie zostały przyjęte lub nie przystąpiły wbrew obowiązującym przepisom prawnym do Związku Straży Pożarnych R.P.- Majątek tych zrzeszeń przeznaczył Urząd Wojewódzki na rzecz Związku na cele związane z działalnością straży pożarnych w obrębie zainteresowanych powiatów.-

III. ZDROWIE PUBLICZNE.

Charakterystyka ogólna.

W roku sprawozdawczym 1936/37 r. sanitariat w zakresie zdrowia publicznego kontynuował prace nad stwierdzeniem istotnych potrzeb terenowych i skupieniem środków dla skoordynowanej akcji zdrowotnej, licząc się z realnymi możliwościami. Stan sanitarny osiedli w województwie, jak również sprawy ochrony zdrowia ludności wykazują jeszcze dużo potrzeb wymagających intensywnych i planowych prac. W tym zakresie prace samorządu uzyskały pomoc finansową państwową i współdziałanie organizacji społecznych. Dotyczyło to przede wszystkim akcji sanitarnej, zabezpieczenia ludności pomocy lekarskiej i położniczej i profilaktyki zdrowotnej, a więc zwalczania chorób społecznych i zakaźnych, ochrony zdrowia dziecka i matki, higieny szkolnej i t.d. przy czym akcja ta wykazała dalszy rozwój. Stan leczenia szpitalnego uległ poprawie zarówno co do liczby leczonych chorych, jak i co do stanu szpitali. Współdziałanie akcji zdrowotnej i opiekuńczej uległo wzmoczeniu w wielu zagadnieniach, wreszcie podjęto planowe prace przygotowawcze w zakresie organizacji ratownictwa ogólnego i obrony przeciw lotniczej.

Organizacja publicznej służby zdrowia.

Prace publicznej służby zdrowia w okresie 1936/37r. szły w kierunku oparcia sanitariatu samorządowego na organizacji rejonów sanitarnych / rejonowych ośrodków zdrowia/. Funkcje referentów sanitarnych samorządów powiatowych wykonują lekarze powiatowi, których pomocniczymi organami są kontrolerzy sanitarni, prace których można było celowiej zużytkować w działalności terenowej wobec przydzielenia pomocniczych sił kancelaryjnych przy biurach sanitarnych w starostwach, utrzymywanych dzięki subwencji państwowej.

Liczba lekarzy samorządowych / rejonowych, miejskich i gminnych / wynosiła w 1934/35 - 35, w 1935/36 - 56, w 1936/37 - 61, w tym 37 lekarzy rejonowych, 24 lekarzy miejskich i gminnych, poza tym było 42 lekarzy samorządowych szpitalnych.

Kontrolerów sanitarnych było w 1934/35r. - 22, w 1935/36 - 23, w 1936/37 - 30, przy czym praca ich została usystematyzowana w terenie. Organizacja samorządowej służby położniczej narazie koncentruje się głównie przy rejonowych ośrodkach zdrowia, przy czym zagadnienie to dotychczas nie jest dostatecznie unormowane i przedstawia ważne, aktualne zadanie dalszych prac. Sprawy stwierdzania przyczyn zgonów uległy w większości powiatów usprawnieniu, potrzebne jest jednak dalsze szkolenie oglądaczy zwłok.

Z ważniejszej działalności sanitariatu samorządowego zaznaczyć należy rozwój prac sanitarnych, przeciwpidemicznych i profilaktyki zdrowotnej, dokonywanych w terytorialnych ośrodkach zdrowia / 45 na 1/IV - 1937 r. i 51 na 1/X-1937 r./, poza tym działalność leczniczą, przeprowadzaną w samorządowych szpitalach.

Preliminarze budżetów sanitarnych związków samorządowych powiatowych i miast wydzielonych przedstawiają się w okresie 1934/35 - 1937/38 jak następuje.

T a b l i c a 1.

Budżety sanitarne / zwyczajne /

1. Związki samorządu powiatowego.

Rok budżetowy	Preeliminowane wydatki ogólne.	Preelimin. wydatki sanitarne Dz. VIII.	% budżetu sanitarnego do ogólnego.-
1934/35	7.259.630	564.397	7,8%
1935/36	6.680.676	615.352	9,2%
1936/37	6.261.410	490.512	7,8%
1937/38	6.748.477	624.996	9,3%

2. Miasta wydzielone

1934/35	4.103.041	557.690	13,5%
1935/36	4.263.812	567.626	13,3%
1936/37	3.896.238	641.252	16,4%
1937/38	4.702.743	662.770	14,1%

Uwaga: do budżetów sanitarnych w okresie ostatnich 3 lat włączone zostały wydatki na leczenie ubogich / dawny dział IX / i w większości samorządów - wydatki na opiekę lekarską nad szkołami / dawny dział VI /.-
Zaznacza się ponadto, iż w ramach wydatków działu VIII - znajdują się wydatki na P.W. o W.F. w 1937/38 174.250 zł. / w samorz. powiat. 148.750 zł. i miast wydzielon. 25.500 zł. /.-

Akcja sanitarna.

Stan sanitarny miast w 1936/37 uległ poprawie co do utrzymania sanitarnego placów ulic, domów i zaopatrzenia w wodę, jednak sprawy asenizacyjne w niektórych miastach powiatowych nie stoją na właściwym poziomie. - Stan sanitarny osad i gmin wiejskich przeważnie nie jest jeszcze zadawalający / zwłaszcza co do utrzymania studzien i ustępów /.- Będące w toku prace wodociągowo-kanalizacyjne w większych miastach województwa, poza Lublinem, a mianowicie w Siedlcach, Chełmie i Zamościu, przyczynią się do wydatnego podniesienia stanu zdrowotnego tych miast. Również ważną jest w tym zakresie szersza akcja budowy odpowiednich studzien publicznych, wszczęta obecnie przez

samorządy przy poparciu finansowym Skarbu Państwa i Funduszu Pracy.

W roku sprawozdawczym o ólna liczba studzien na terenie województwa wynosiła 121.111 w tym 1550 studzien wierconych, 86682 studzien kopanych z cembrowiną murowaną / z c. o 3475 z pompą /, studzien kopanych drewnianych 32879.-

Ilość studzien w 1936/37 r. zwiększyła się o 242.

Studzien publicznych z pomocą finansową państwową / 8.475 zł. / wybudowano 13.-

Jedna studnia przypada na 23 mieszkańców. Najgorzej zaopatrzonymi terenami pod względem ilości studzien są powiaty: Janów Lub, Krasnystaw, Zamość, Tomaszów Lub i Garwolin.-

W wyniku akcji budowy łazien publicznych w roku sprawozdawczym były wszczęte prace budowy wzgl. przebudowy łazien w Puławach, Włodawie, Sokołowie, Tomaszowie, Węgrowie, Janowie Lub, Krasnymstawie, Lubartowie, Garwolinie, Biłgoraju, Białej Podl., i Zamościu.-

Łazien publicznych ogółem jest 131 / w tym mykw 105/, przy czym stan ich sanitarny w większości wypadków/zwłaszcza mykw / nie jest odpowiedni.- W powiecie biłgorajskim opracowany został plan budowy łazien wiejskich.-

Kontrola sanitarna prowadzona była poza inspekcjami wojewódzkimi przez lekarzy powiatowych, samorządowych i komisje sanitarne gminne, nadto obecnie rozwinięta została działalność sanitarna powiatowych i rejonowych ośrodków zdrowia.-

Uruchomienie działu badań wody przy Filii Państwowego Zakładu Higieny w Lublinie ma ważne znaczenie dla ogólnej akcji sanitarnej i ułatwi znacznie sprawy kontroli nad stanem wody do picia.- Ogólna liczba próbek wody pobranej do badania wynosiła 1720, w tym zakwestionowano jakość wody w 226 wypadkach.-

W zakresie nadzoru sanitarnego nad artykułami spożywczymi ogólna liczba pobranych prób wynosiła 6596, z czego zakwestionowano 1253 wypadkach.- Największe liczby badań wody i środków spożywczych notowane są w powiatach: Włodawa, Hrubieszów, m. Lublin, najmniejsze zaś w powiatach - Biłgoraj, Węgrów, Łuków.- Nowe stacje badania przedwstępnego artykułów spożywczych zostały uruchomione w Białej Podl. i Lubartowie.-

Stan zaopatrzenia terenu w wodę i urządzenia asenizacyjne przedstawiony jest liczbowo w podanej niżej tablicy.

T a b l i c a 2.

stan studzien i zaopatrzenie domów w ustępy i śmietniki / w dn.1/IV - 1937 r. /

Powiaty i miasta wydzielone.	i	l o ś ć	s t u d z i e n	l i o ś ć m i e s k . przyjętą studnię.	% domów w miast.	% domów zaopatrzo- nych w śmietni- ki.
Biała Podl.	10	793	3989	2288	7080	78%
Białgoraj	17	63	5134	3020	8334	78%
Chełm	32	43	5787	2526	8388	30%
Gerwolin	75	55	2275	3476	5881	80
Hrubieszów	245	92	2308	1155	3800	68%
Janów Lub.	44	133	3493	972	4642	45%
Krasnostaw	407	183	1757	1009	3356	80%
Lubartów	23	81	6950	1263	8317	43%
Lublin	43	405	6805	1105	8358	63%
Luków	7	51	6501	2835	9394	84%
Puławy	76	237	4267	1717	6297	87%
Radzyn	13	74	7129	1016	8232	29, 5%
Siedlce	8	98	6300	2362	8768	90%
Sokołów	11	83	4218	694	5006	75, 3%
Tomaszów	26	35	3800	549	4410	58%
Węgrów	2	17	5091	2679	7789	40%
Włodawa	17	-	4248	2600	6865	54, 1%
Zamość	66	217	2504	1520	4307	95%
Lublin m.	355	603	250	24	1232	91% wodoc.
Siedlce m.	23	32	325	25	405	90%
Chełm m.	50	180	76	44	350	95%
	1550	3475	83207	32879	121111	68%

Walka z chorobami zakaźnymi.

W roku 1936/37 nie było na terenie województwa znaczącej szerzenia się epidemii. Dur Brzuszný w formie sporadycznej i endemicznej notowany był najczęściej w powiatach: siedleckim, janowskim, krasnostawskim, zamojskim. Ogólna liczba wypadków zachorowań na dur brzuszný wynosiła w 1936 r. - 1126.- Źródłami szerzenia się duru brzusznego były przede wszystkim: bezpośredni kontakt z chorymi i nosicielstwo, złe warunki sanitacyjne osiedli, a także nieodpowiednie ich zaopatrzenie w wodę.- Tworzące się obecnie terenowe ośrodki zdrowia umożliwiają wcześniejsze wykrywanie chorych, ich izolację i leczenie. Poza tym należy podkreślić podnoszenie sprawności organizacji badań rozpoznawczych, dzięki pracom Filii Państwowego Zakładu Higieny w Lublinie.-

Dur plamisty notowany był sporadycznie. Z ogólnej liczby 182 przypadków najliczniejsze zachorowania na dur plamisty były stwierdzone w powiatach: tomaszowskim, krasnostawskim, zamojskim.- W zagadnieniu walki z durem plamistym zaznaczyć należy znaczenie - propagandy czystości, prowadzonej w szkołach, ośrodkach zdrowia, przez lekarzy urzędowych i organizacje społeczne / na terenach zwłaszcza wiejskich/.-

Epidemia czerwoni, silna w ubiegłym roku w powiecie biłgorajskim i sąsiednich w roku sprawozdawczym co do swej intensywności była na poziomie roku ubiegłego, przy ogólnej liczbie zachorowań 773, przy czym zmniejszyło się jej nasilenie w powiecie biłgorajskim, natomiast więcej niż w ubiegłym roku było zachorowań w innych powiatach / zwłaszcza w zamojskim, janowskim i chełmskim/. W akcji walki z czerwönką zaznaczyć należy przede wszystkim stosowanie masowego szczepienia ochronnych / przeszczepiono w 1936/37 w powiecie biłgorajskim 68428 osób, w innych powiatach 7508 - ogółem 75936 osób/.- Wysoki procent śmiertelności na czerwönkę wskazuje, że faktycznych zachorowań na tę chorobę było znacznie więcej niż zgłoszono.-

Nateżenie płonicy - / 610 zachorowań / i błonicy / 700 zachorowań / nie różni się znacznie od roku ubiegłego.-

Ważne znaczenie w akcji zwalczania chorób zakaźnych miała praca wojewódzkiej kolumny epidemicznej, która pomagała sanitariatowi lokalnemu w przeprowadzaniu dochodzeń epidemiologicznych, dokonywaniu decyntezy i szczepień ochronnych.- Szczepienie ochronne przeprowadzane były również przez lekarzy powiatowych i w Ośrodkach Zdrowia.-

Tablica Nr. 3 i Nr. 4 ilustrują liczbowo szerzenie się chorób zakaźnych i stosowanie szczepień ochronnych w 1934, 1935, 1936 r.-

T a b l i c a 3.

Szerzenie się chorób zakaźnych w 1934, 1935 i 1936 r.

Nazwa choroby.	rok 1934			r. 1935			r. 1936		
	ilość zachorow.	ilość zgon.	% zgon.	ilość zachor.	ilość zgon.	% zgon.	ilość zach.	ilość zgon.	% zgon.
dur brzusz.	1514	92	6,07	1040	70	6,73	1126	71	6,31
dur plamisty	276	18	6,52	132	10	7,57	182	16	8,78
czernonka	314	7	2,2	737	67	9,09	773	154	20,00
plonica	814	16	2,00	582	11	1,89	610	14	2,30
błonica	1028	18	1,75	689	26	3,77	700	32	4,59
odra	919	5	0,69	958	2	0,20	1554	7	0,45

T a b l i c a Nr. 4.

Szczepienia ochronne w 1934, 1935 i 1936 r.

Nazwa choroby	rok 1934	rok 1935	rok 1936
przeciw durowi brzusz-nemu	26562	14877	11557
przeciw durowi pla-mistemu	237	84	60
przeciw czernonce	7563	8146	75936
przeciw plonicy i błonicy	10468	4304	5656
przeciw ospie	205815	188255	173900

Lecznictwo i stan szpitali.

Na terenie województwa nadal stwierdza się niedostateczną liczbę personelu lekarskiego i porochniczego, a przede wszystkim nierównomierne ich rozmieszczenie z upośledzeniem terenów prowincjonalnych / osad i gmin wiejskich/. Ogólna liczba lekarzy 454 / 1 na 5716 mieszkańców/ w tym w miastach 352 / 1 na 1405 mieszkańców/ i w osadach i gminach wiejskich 122 / 1 na 17121 mieszkańców/. Lekarzy dentystów było 160, w tym miastach 135, w osadach i gminach

wiejskich 25. Felczerów było 173 / przeważnie na terenach prowincjonalnych/. Położonych było 443 / 1 na 5781 mieszkańców / w tym w miastach 233 / 1 na 2001 mieszkańców / i w osadach i gminach wiejskich 209 - / 1 na 10000 mieszkańców/. Brak dostatecznej ilości położnych wykwalifikowanych na terenach wiejskich stanowi jeszcze wielką bolączkę w warunkach zdrowotnych terenu.-

T a b l i c a 5.

Personel lekarski i pomocniczy według powiatów /na 1/IV-1937 r./

powiaty i miasta wydzielone.	lekarze,	lekarze dentyści	felczery	kontrol. sanit.	pielęgn. szpit.	pielęgn. społ.	położne
Biała	18	7	11	2	8	8	26
Białgoraj	13	1	3	1	4	4	13
Chełm	48	10	13	2	85	4	24
Garwolin	14	7	4	1	5	3	27
Hrubieszów	20	3	8	1	5	3	16
Jenów Lub	22	4	20	1	9	1	30
Krasnostaw	13	2	6	1	3	1	17
Lubartów	10	4	6	1	1	2	17
Lublin	12	3	8	1	8	2	21
Łuków	11	6	7	1	3	6	9
Puławy	36	12	17	2	4	2	50
Radzyń	15	11	4	1	5	2	13
Siedlce	31	17	15	2	8	8	29
Sokołów	10	3	5	1	1	1	17
Tomaszów	10	3	4	1	7	1	13
Węgrów	9	2	4	1	3	1	12
Włodawa	17	4	7	1	5	2	14
Zamość	33	13	7	3	3	3	25
m.Lublin	112	48	24	6	42	10	70
Razem	454	160	173	30	209	64	443

Stan szpitali uległ dalszej poprawie. W okresie sprawozdawczym: 1/ kontynuowana była budowa szpitala w Puław

wach, 2/ zakończono budowę pawilonu chirurgicznego w Janowie Lubelskim / na 25 łóżek/, 3/ przeprowadzono rozbudowę szpitala w Tomaszowie Lubelskim / zwiększono o 25 łóżek/, 4/ dokonano budowę ambulatorium przy szpitalu w Zamościu, 5/ opracowano plan i rozpoczęto budowę pawilonu zakaźnego przy szpitalu w Biłgoraju, 6/ zaopatrzone w aparat Röntgena szpital w Łukowie i w Hrubieszowie, 7/ przeprowadzono gruntowny remont innych szpitali.-

Wobec znacznego przepełnienia szpitala psychiatrycznego w Chełmie Lub. i potrzeb terenu jest w opracowaniu obecnie plan rozbudowy tego szpitala do 1000 łóżek / w okresie 4 lat/.-

Niedostateczny stan szpitali stwierdza się dotychczas w Garwolinie i w Chełmie / szpital powiatowy /, a także oddziałów zakaźnych niektórych szpitali powiatowych. Zaznaczyć także należy, brak dostatecznej liczby oddziałów gruźliczych - szpitalnych / wzgl. łóżek dla chorych gruźliczych / i brak regionalnego taniego sanatorium, budowa którego zamierzona jest obecnie przez Wojewódzkie Towarzystwo przeciwgruźlicze.-

Ogólna liczba szpitali, czynnych na terenie województwa wynosi 36 z 2711 łóžkami.- Podział szpitali co do ich charakteru jest następujący:

szpitale	międzykomunalne	3	z	525	łóžkami
"	komunalne	21	z	1289	"
"	fundacyjne	5	z	663	"
"	wyznaniowe	3	z	190	"
"	prywatne	4	z	44	"

Według przeznaczenia łóžek dla poszczególnych kategorii chorych szpitale posiadają:

dla	chorych wewnętrznych	576	łóžek
"	" chirurgicznych	627	"
"	" położn. ginek.	304	"
"	" zakaźnych	366	"
"	" gruźliczych	72	"
"	" ocznych	20	"
"	" wenerycznych	75	"
"	" psychiatrycznych	450	"
"	" dzieci	207	"
"	" innych	14	"

Co do obłożenia szpitali publicznych wynosiło ono w 1936/37 r. 75%, czyli zwiększyło się w stosunku do roku ubiegłego, w którym wynosiło 67,1%.-

Tablica Nr. 6 podaje ważniejsze cyfry, ilustrujące działalność szpitali w 1936/37 r.

T a b l i c a 6.

Stan i działalność szpitalnictwa w 1936/37 r.

miejsowość	charakter szpitala	ilość łóżek	Ilość chor.	ilość dni lecz.	% obłożenia.
a/ Szpitale publiczne					
Tarnobród	komunalny	25	237	2619	40,7
Maciejowice	"	30	510	5783	52,7
Szczebrzeszyn	"	30	739	9609	87,4
Opole	"	30	273	4234	38,4
Jaszców	"	30	531	7841	71,5
Bełżyce	"	35	337	4747	37,1
Garwolin	"	40	554	10000	69,9
Białograj	"	44	1212	13311	82,6
Janów Lubelski	"	50	1877	21255	116,0
Łuków	"	50	706	8450	46,2
Radzyń	"	60	925	9521	52,0
Włodawa	"	60	1037	19136	87,1
Klimowizna	międzykom.	60	1193	17121	77,9
Lubartów	komunalny	60	1705	15050	68,5
Puławy	"	70	1203	17650	68,0
Hrubieszów	"	70	1896	17128	66,5
Lubli Św.Józefa	międzykom.	65	588	13321	56,0
Krasnostaw	komunalny	70	993	13639	53,2
Biała Podl.	"	75	2215	20888	76,1
Zamość	"	75	2071	21606	78,7
Tomaszów	"	78	1613	21906	77,0
Chełm św.Mikołaja	fundacyjny	88	1587	23151	71,8
Siedlce	komunalny	97	2266	29878	84,1
Lublin Św.Jan	"	210	2900	52607	68,5
Lublin św.Wincenty	fundacyjny	327	4927	20134	66,9
Chełm Psychiatryczny	międzykom.	400	781	149717	103,0
Razem		2225	34876	610302	75
b/ Szpitale bez prawa publiczności.					
Zwierzyniec	prywatny	18	94	1025	15,5
Wyrozęby	fundacyjny	26	441	3961	31,6
Gościęradów	"	30	512	9664	88,0
Siedlce	wyznaniowy	30	335	3209	29,2
Międzyrzec	"	60	592	6207	28,3
Lublin	"	100	1348	18701	51,1
Lublin Dz.Jezus	fundacyjny	192	2103	44734	63,7
Razem		431	5300	84873	50,7
c/ Lecznice					
Lublin	prywatna	3			
Siedlce	"	8			
Lublin	"	15			
Razem		26			

Pomoc lekarska dla funkcjonariuszów państwowych zatrudniała 126 lekarzy w 1936/37 r. ogólna liczba udzielonych porad lekarskich wynosiła 57.105 dla 26012 funkcjonariuszów państwowych i członków ich rodzin.-

**Lecznictwo w
Ubezpieczalniach
Społecznych.**

Lecznictwo w Ubezpieczalniach Społecznych utrwalilo się na podstawie organizacji lekarzy domowych. Co do leczenia ubezpieczalnianego szpitalnego zaznacza się tendencja ograniczania okresu leczenia, chociaż na ogół liczba osobodni szpitalnych i sanatoryjnych zwiększyła się. Organizacja pomocy lekarskiej, specjalistycznej nie jest jeszcze dostateczna / poza Lublinem /. Liczba lekarzy ubezpieczalnianych / Lublin, Siedlce, Zamość / w 1936 r. wynosiła 101, higienistek 16,- Liczba porad, udzielonych przez lekarzy w 1936 r. 390.476 / na 1 lekarza przypada 11 porad dziennie /.-

Wydatki na lecznictwo w Ubezpieczalniach Społecznych / Lublin, Siedlce, Zamość / w 1936 r. wynoszą 1.470.005 zł. / 13,6% ogólnych wydatków /. Wydatki na akcję profilaktyczną 91.464 zł. / 3,1% ogólnych wydatków /.-

Zaznaczyć należy zwiększone obecnie współdziałanie Ubezpieczalni Społecznych w akcji medycyny zapobiegawczej instytucji samorządowych terenowych, przede wszystkim ośrodków zdrowia, chociaż, co do rejonowych ośrodków zdrowia współpraca nie jest jeszcze dostatecznie ustalona.- Rozszerzeniu również uległa akcja kolonijna prowadzona przez Ubezpieczalnie Społeczne / 938. dzieci wysłanych na kolonie i półkolonie w 1936/37 r. /.-

W akcji pomocy lekarskiej dla bezrobotnych i ich rodzin czynny udział przyjęli lekarze urzędowi i wolnopraktykujący, Ubezpieczalnie Społeczne i ośrodki zdrowia, zwłaszcza w okresie zimowej pomocy bezrobotnym.-

**Akcja w zakresie
profilaktyki
zdrowotnej
i higieny
społecznej.-**

Poza powiatowymi ośrodkami zdrowia zakres prac w dziedzinie medycyny zapobiegawczej i higieny społecznej został w 1936/37 rozszerzony dzięki rozwijającej się organizacji terenowej służby zdrowia w formie rejonowych / wiejskich / ośrodków zdrowia, obejmujących działalność profilaktyczną w dziedzinie chorób społecznych / gruźlica, jałca, choroby weneryczne, alkoholizm i t.d. / i chorób zakaźnych również opiekę lekarsko-higieniczną nad dzieckiem i matką, higienę szkolną, lecznictwo w chorobach społecznych i leczenie ubogich, częściowo pomoc położniczą, ratownictwo w nagłych wypadkach, działalność sanitarną i propagandę higieny.- Wobec skomulowania środków na ten cel samorządowych, państwowych, Ubezpieczalni Społecznych i organizacji społecznych, jak również skoordynowaniu prac, akcja ta stwarza oszczędny i celowy system ochrony zdrowia ludności odpowiadający najważniejszemu potrzebom terenu.-

Współdziałanie Ubezpieczalni Społecznych i organizacji społecznych / zwłaszcza Polskiego Czerwonego Krzyża, Towarzystw Przeciwgruźliczych, Organizacji Kół Gospodyń Wiejskich i in. / uległo dalszemu wzmożeniu.-

Na 1/IV - 1937 r. liczba ogólna ośrodków zdrowia czynnych na terenie województwa była 45 / na 1/IV - 1936r. 30 /, zaś w stadium uruchomienia 20.-

Porad lekarskich udzielono w ośrodkach zdrowia ogółem 107.490, zaś ogólna liczba czynności higieniczno-lekarskich / porady, zastrzyki, odmy, nawietlania, prześwietlenia, wywiady domowe i t.p. / wynosiła w okresie sprawozdawczym 314.846.-

Utrudnieniem w pracach organizacyjnych ośrodków zdrowia jest brak dostatecznej ilości wykwalifikowanych pielęgniarek, których praca jest bardzo ważną w terenie. W akcji profilaktycznej zakładowej wymienić należy działalność izolatorium dla noworodków szczepionych szczepionką przeciwgruźliczą B.C.G., metodą profesora Calmette a przy szpitalu dziecięcim w Lublinie / 36 szczepionych w 1936/37 roku / i działalność zakładu opiekuńczego dla dzieci wątłych i anemicznych w Krasnobrodzie, prowadzonego przez Towarzystwo "Opieka" - w 1936/37 r. przebywało w tym zakładzie 300 dzieci/.

Podana w załączeniu tablica przedstawia działalność poszczególnych przychodni ośrodków zdrowia.-

T a b l i c a 7.

działalność poszczególnych przychodni ośrodków zdrowia w 1936/37 r.

przychodnie wzgl. działy	liczba osób	liczba porad	liczba wywiadów
1. przeciwgruźlicza	14026	26231	14633
2. przeciwjaglicza	5484	40729	3679
3. przeciwweneryczna	896	9785	204
4. stacja opieki nad matką i dzieckiem	7479	22311	12780
5. poradnia dla ciężarnych	891	1903	864
6. sportowa	835	489	-
7. przeciwalkoholowa	9	65	258
8. pedologiczna	134	217	207
9. ambulatorium ogólne	4889	5760	-
Ogółem	34693	107490	32625
poza tym higiena szkolna	60813		

Ogólna liczba czynności higieniczno-lekarskich ośrodków zdrowia

1/	liczba porad	107.490
2/	" wywiadów	32.625
3/	" zbadanych dzieci szkol.	60.813
4/	" zastrzyków	23.220
5/	" odm i dopełnień	2.132
6/	" naświetlań lampą kwarcową	10.297
7/	" innych zabiegów	7.106
8/	" szczepień ochronnych przeciwospow.	57.966
9/	" szczepionek ochronnych	10.066
10/	" pogadanek higienicznych	1.521
11/	" czynności sanitarn. porz.	1.502
13/	" " opiekuńczych	108

Ogółem 314.846

UWAGI: 1/ Ogólna ilość wydanych litrów mleka i miesz. 217.221

2/ ilość wydanych litrów tranu 428

3/ liczba wydanych leków, środków opatrunkowych i tp. 1.800 porcji /poza zastrzyk./

W zakresie higieny szkolnej stan opieki lekarsko-higienicznej nad dziećmi szkół powszechnych uległ poprawie wobec objęcia tej opieki przez terenowe ośrodki zdrowia. Dzieci szkół powszechnych poddanych badaniu lekarskiemu było 182.439 / na ogólną liczbę 401.497 dzieci/

Stan utrzymania lokali szkolnych w miastach uległ poprawieniu, w gminach zaś wiejskich dotychczas w wielu wypadkach jest nieodpowiedni. W 1936/37 r. sal szkolnych we własnych budynkach było 3007, w budynkach wynajętych 2995, nowych sal szkolnych przybyło 145.-

Współdziałanie w dziedzinie higieny pracy lekarzy powiatowych z organami inspekcji pracy jest obecnie ściślej-
sze w kierunku podniesienia warunków bezpieczeństwa i higieny w zakładach przemysłowych i na robotach publicznych. W 1936/37 r. notowane było przez organa inspekcji pracy 125 wypadków przy pracy, z czego 8 śmiertelnych. Wśród wypadków najliczniejsze były uszkodzenia oczu / 20 /.-

Warunki higieniczne, w jakich odbywały się pobory wojskowe w 1937 r. były naogół zadowalające. Ogólna liczba poborowych wynosiła 19694. Podczas poborów wojskowych stwierdzono 417 przypadków gruźlicy / 2,1% ogółu poborowych /, 100 jaglicy / 0,5% /, 2 chorób wenerycznych / 0,001% /, 96 wola / 0,5% /, 176 zaważenia / 0,9% / brudnych 100 / 0,5% /. Najwięcej gruźlicy stwierdzono w powiatach Radzyń / 5,2% / i Janów Lubelski / 4,4% / najwięcej zaważonych w powiatach Biłgoraj / 8,5% / i Janów Lubelski / 1,6% /. Chorzy z chorobami społecznymi kierowani byli przez lekarzy komisji poborowych do ośrodków zdrowia.-

Akcja propagandy higieny koncentrowała się głównie w ośrodkach zdrowia, z którymi współdziałały organizacje społeczne, zwłaszcza Towarzystwo Higieniczne, P.C.K. a na terenach wiejskich Organizacja Kół Gospodyń Wiejskich i Związek Młodej Wsi, przy czym organizowany były odczyty, pogadanki, wystawy higieniczne, konkursy czystości i t.d.- Propaganda walki z gruźlicą była prowadzona przeważnie w okresie "Dni Przeciwgruźliczych".- W stadium organizacji jest wojewódzka ruchoma wystawa higieniczna.- Na terenach specjalnie zagrożonych chorobami zakaźnymi wojewódzka kolumna epidemiczna rozpowszechniała ulotki higieniczne mydło i środki dezynfekcyjne.- Propaganda higieniczna była również intensywnie prowadzona za pośrednictwem szkół i podczas poborów wojskowych.-

Koordynacja prac w dziedzinie zdrowia i opieki społecznej.

Działalność referatu sanitarnego i opieki społecznej w starostwach i wydziałach powiatowych była uzgodniona co do zasadniczego programu prac i jego wykonania.- Zakłady opiekuńcze poddane są systematycznemu nadzorowi lekarzy urzędowych względnie uwiecznionych.- Ośrodki zdrowia sprawują opiekę lekarsko-higieniczną nad dziećmi i matkami, również nad dziećmi umieszczonymi na opiece otwartej i półotwartej, a także pomoc leczniczą dla ubogich. Akcja dożywiania dzieci i kolonii letnich podlega kontroli higienicznej ze strony lekarzy powiatowych i ośrodków zdrowia. Poza tym zaznaczyć należy organizację pomocy lekarskiej dla bezrobotnych i ich rodzin, zwłaszcza w okresie zimowym.- W akcji higienicznej i opiekuńczej na terenach wiejskich współpracują higienistki i opiekunowie społeczni.-

Apteki i drogerie.

Ogólna liczba aptek na terenie województwa wynosiła w 1936/37 r. 158, w tym 101 aptek normalnych, 2 filialne, 55 wiejskich, 2 ubezpieczalni społecznych, 1 kolejowa, 3 zakładowe.- Naogół ilość aptek należy uważać za dostateczną dla potrzeb terenowych, w miastach 44, w osadach i gminach wiejskich 114. Ogólna liczba drogerii była 85. W roku sprawozdawczym odbyły się inspekcje 56 aptek i 24 drogerii, w wyniku których stwierdzono naogół poprawę stanu ich utrzymania i prowadzenia.- Fabryk wód gazowych jest na terenie województwa 166, hurtowni aptecznych 2.

Plan prac.

W najbliższym programie akcji zdrowotnej przewiduje się dalszą realizację prac terenowych w kierunku przedewszystkim:

- 1/ w zakresie sanitariatu samorządowego - skoncentrowanie i koordynacja prac terenowych zdrowotnych w ramach re-

jonowej służby zdrowia / rejonowych ośrodków zdrowia/,

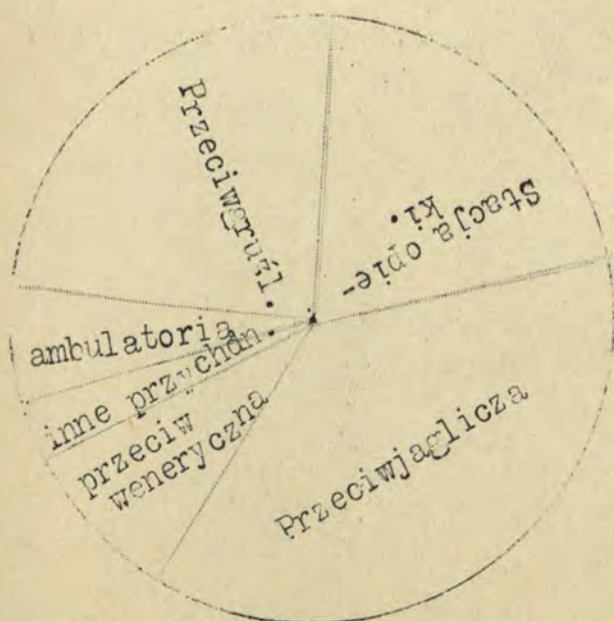
- 2/ w grupie zagadnień sanitarnych osiedli - przede wszystkim sprawy zaopatrzenia ich w odpowiednią wodę i sprawy kąpielisk z uwzględnieniem zarówno terenów miejskich i jak i wiejskich,
- 3/ wśród zagadnień lecznictwa zakładowego poprawa stanu oddziałów zakaźnych, tworzenie oddziałów gruźliczych, rozbudowa szpitala psychiatrycznego w Chełmie i współdziałanie w sprawie budowy taniego wojewódzkiego sanatorium przeciwgruźliczego.-
- 4/ w sprawach profilaktyki zdrowotnej - ugruntowanie dalsze walki z chorobami społecznymi i opieki nad matką i dzieckiem w ramach terenowych ośrodków zdrowia, które ponadto mają rozszerzyć swą działalność w dziedzinie prac sanitarnych i ratownictwa, dążąc przy tym do ustalenia ścisłej współpracy samorządów, Ubezpieczalni Społecznych, i organizacji społecznych,
- 5/ zabezpieczenie odpowiedniej pomocy położniczej dla ludności wiejskiej w drodze organizacji gminnej służby położniczej,
- 6/ współdziałanie organów sanitarnych i inspekcji pracy w zapewnieniu odpowiednich warunków higieny i bezpieczeństwa pracy,
- 7/ podniesienie stanu sanitarnego szkół powszechno-wiejskich i stanu opieki lekarsko-higien. nad dziećmi szkolnymi,
- 8/ współdziałanie w akcji wychowania fizycznego młodzieży,
- 9/ usystematyzowanie prac terenowych w zakresie ratownictwa ogólnego i obrony przeciwlotniczej,
- 10/ uzgadnianie programowe prac samorządowych w dziale zdrowia i opieki społecznej.-

Wykres

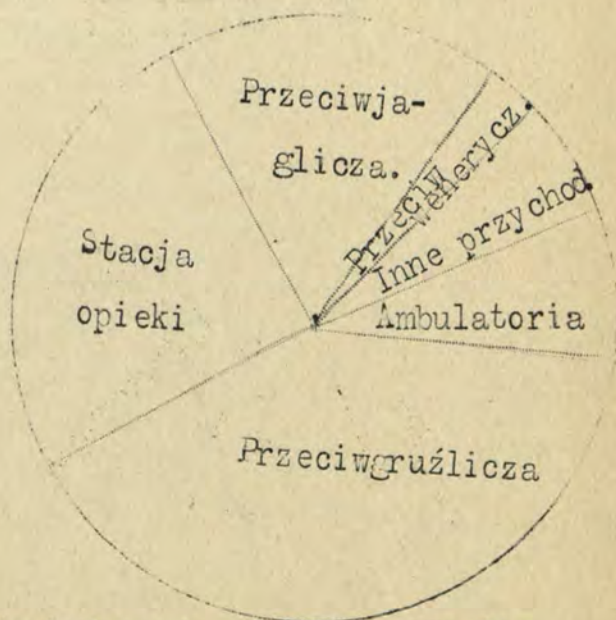
działalności ośrodków zdrowia w roku 1936/37 / w/g. ilości osób pod opieką i ilości porad w przychodniach/.

Nazwa przychodni	Osób pod opieką.	Ilość porad
1. Przeciwgruźlicza	14076	26231
2. Stacja opieki	7479	22311
3. Przeciwwjaglicza	5484	40729
4. Przeciwweneryczna	896	9785
5. Inne przychodnie	1950	2674
6. Ambulatorja ogół.	4889	5760
Ogółem	32310	107490

Udzielonych porad

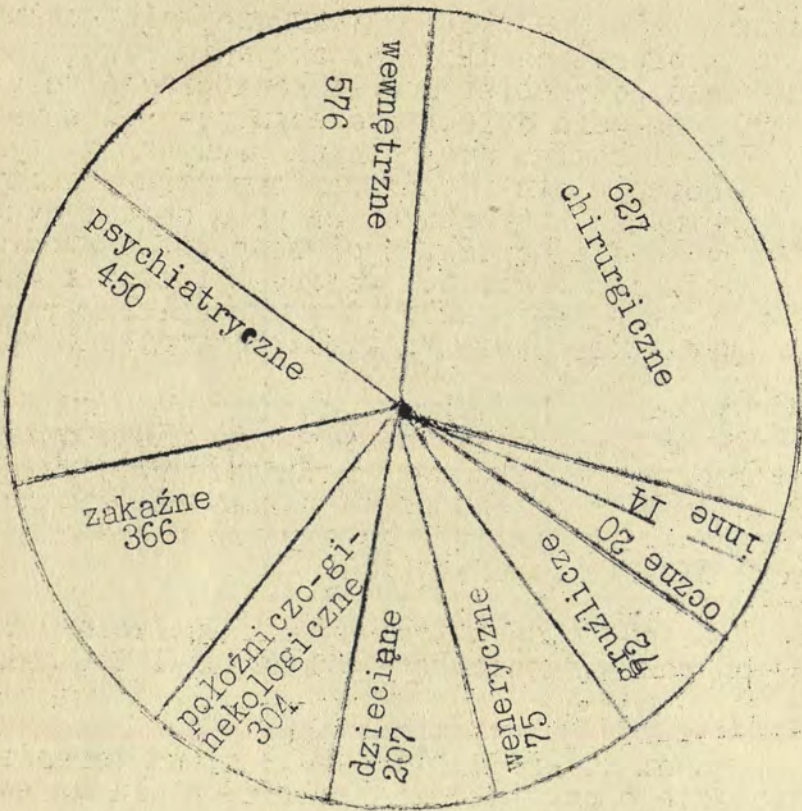
Osób pod opieką.

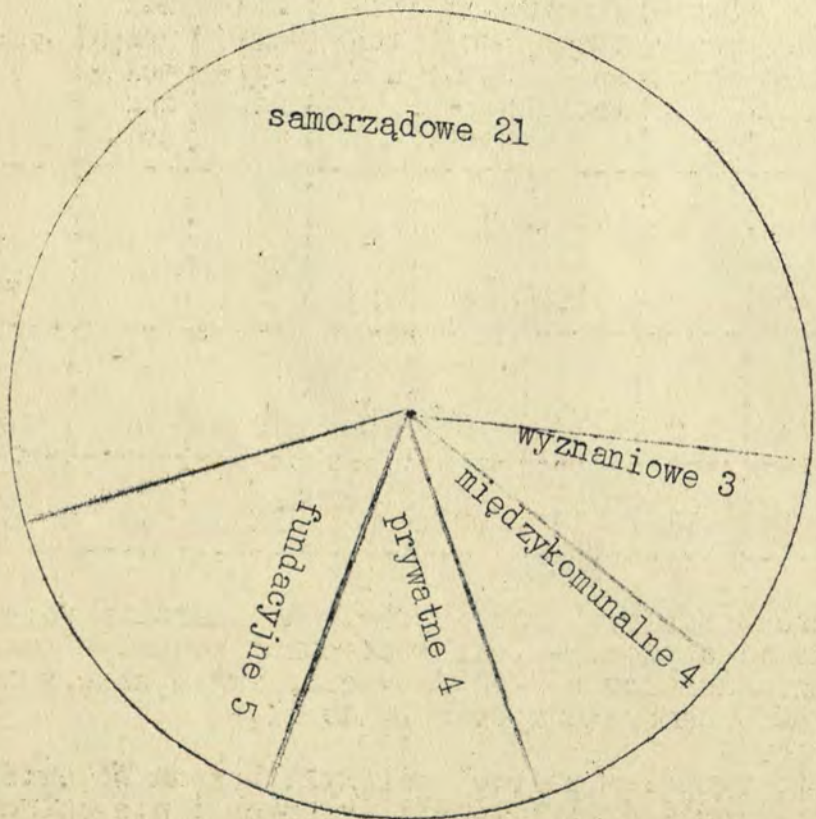
Uwagi: 1/ poza tym poddano przeglądowi dzieci szkolnych 60.813
 2/ ogólna liczba czynności higieniczno-lekarskich dokonanych przez Ośrodki Zdrowia 314.846

Kóżka szpitalne w/g przeznaczenia
dla poszczególnych chorób w 1936/37r.

Razem 2711

Ilość szpitali w województwie
lubelskim w/g ich przynależności w
1936/37r.

IV. OPIEKA SPOŁECZNA.

Rozszerzenie zasięgu akcji opiekuńczej przy różnorodności wysiłków społecznych dla zaspokojenia powstających w tym kierunku potrzeb stworzyło konieczność ścisłej koordynacji pracy na polu opieki społecznej.- Rok sprawozdawczy 1936/37 jest rokiem konkretnych poczynąń w tym kierunku przez łączenie akcji państwa, samorządu, instytucyj publiczno-prawnych i prywatnych na polu opieki częściowej w ramach prac komisyj opieki społecznej i Wojewódzkich Powiatowych i Miejskich Komitetów Pomocy Dzieciom i Młodzieży, oraz na polu opieki całkowitej - w działalności Wojewódzkiego Lubelskiego Związku Międzykomunalnego Opieki Społecznej.-

Koordynacja ta umożliwiła rozszerzenie akcji opieki społecznej na wsi, zapoczątkowanej w okresie ostatniego trzylecia. Co do prac opiekuńczych w miastach zaznaczyła się racjonalizacja opieki społecznej nad młodzieżą i wzmocnienie akcji dożywiania dzieci.-

W rozwoju poszczególnych form opieki społecznej i akcji opiekuńczych rok sprawozdawczy zaznaczył się jak następuje:

Opieka zakładowa/całkowita/.

Według stanu na dzień 31/III - 1937 r. na terenie województwa lubelskiego działało - 31 zakładów dla dzieci, oraz 32 zakłady dla dorosłych.- Poniższe zestawienie ilustruje stan zakładów opiekuńczych w/g. ich przynależności.

Przeznaczenie zakładu	Woj. Lub. Związku M.O.S.	Samorządowe.	Instytucyj społecz.	Instytucyj wyznaniowych.	Zakł. konne.	Fundacyjne.	Bezprzynależności.	Razem.
Dla dzieci i młodzieży.	3	6	10	4	5	2	1	31
Dla dorosłych	2	5	4	8	3	10	-	32
Razem	5	11	14	12	8	12	1	63

Załączona tablica w odniesieniu do zakładów Wojew. Lub. Związku Międzykom. Opieki Społecznej wykazuje zwiększenie ilości zakładów z 3-ich do 5-ciu, zmniejszenie zaś liczby zakładów samorządowych z 14 do 11.-

Jest to wynikiem dalszej polityki Urzędu Wojewódzkiego, zmierzającej do likwidacji drobnych i nie opłacających

cych się zakładów samorządowych i umieszczania pensjonariuszy w większych i należycie prowadzonych zakładach Związku.-

W okresie sprawozdawczym zostały zlikwidowane następujące zakłady samorządowe: 1/ Przytułek dla Starców i Kalek w Biłgoraju, 2/ Przytułek dla Starców i Kalek w Tomaszowie Lubelskim, oraz 3/ Sierociniec pow. zamojskiego w Radeckim.-

Ilość pensjonariuszów zakładowych w/g. stanu na dzień 31/III-1937 r. wynosiła 2.471 osób, w tym 1.580 dzieci i 897 dorosłych.-

Liczba pensjonariuszów dorosłych utrzymuje się na poziomie roku ubiegłego, natomiast liczba dzieci w zakładach zmniejszyła się o 270 osób.- Tłomaczy się to wycofaniem z ewidencji zakładów opiekuńczych 3-ch burs, stanowiących własność szkolną, a liczących 115 pensjonariuszów. oraz słabym dopływem nowego elementu wychowanków ze względu na stosowanie w większości wypadków opieki w rodzinach zastępczych / opieki otwartej/.-

Z pośród ogólnej liczby dzieci i młodzieży w rodzinach opiekuńczych pozostawało na utrzymaniu Skarbu Państwa 54 osoby, co wykazuje dalszy ubytek w ciągu roku - o 22 osoby.-

Ogólny koszt prowadzenia zakładów opiekuńczych zamkniętych wyniósł w roku sprawozdawczym 1.061.863,79 zł.-

Przeciętny dzienny koszt utrzymania dziecka w zakładzie wynosił zł. 1 gr. 20, dorosłego - gr. 85.-

Opieka zakładów częściowa /półotwarta/. Niezależnie od zakładów, dających opiekę całkowitą w okresie sprawozdawczym działało na terenie województwa 32 zakłady stałe opieki częściowej / półotwartej/.-

W/g. typów stan tych zakładów przedstawiał się następująco:

a/ żłobków dziennych dla niemowląt	1
b/ dziecińców stałych	23
c/ domów noclegowych dla młodzieży	1
d/ ogródków jordanowskich	1
e/ domów noclegowych dla dorosłych	4
f/ misji dworcowych	1
g/ punktów dożywiania dla dorosłych	1

Poza tym w okresie lata 1936 było czynnych 60 dziecińców sezonowych Kół Gospodyń Wiejskich.- Liczba ta wskazuje na stały wzrost akcji opiekuńczej Kół Gospodyń Wiejskich na wsi.- Organizacja ta objęła ogółem opieką w dziecińcach stałych i sezonowych - 1.768 dzieci wiejskich.-

Wojew. Lub. Rok sprawozdawczy wykazuje stały rozrost prac Wojew. Związek Między-wódzkiego Lubelskiego Związku Międzykomunalnego Opieki Społecznej. Związek obejmuje w swój zarząd Wojewódzki Zakład Wychowawczy w Turkowicach, obejmuje również w dzierżawę budynki po

b. seminarium w Wirowie w pow. sokołowskim, zajęte dotychczas przez zakład opiekuńczy SS. Rodziny Marii, gdzie uruchamia Zakład dla chłopców, oraz w oddzielnym skrzydle tworzy "Dom Opieki" dla dorosłych, starców i kalek.-

Równocześnie następuje dalsza reorganizacja Zakładu Dom Pracy Dobrowolnej w Jąbłecznej.- Starcy i nieuleczalni zostają przeniesieni do Wirowa, Zakład zaś zostaje przeorganizowany na zakład młodzieżowy o typie ośrodka szkoleniowo-gospodarczego, gdzie szkoleni są w rzemiosłach wychowankowie Zakładu po ukończeniu szkoły powszechnej ze specjalnym nastawieniem w kierunku objęcia placówek rzemieślniczych na wsi / szewcy, krawcy, stolarze, obecnie wprowadzone ma być kowalstwo/-

Poniższe zestawienie przedstawia porównanie ilości pensjonariuszy zakładowych związku w/c. stanu na 1/IV - 1936 r. i 1937 r.

Rok 1936		Rok 1937	
-----		-----	
dzieci	127	dzieci	157
młodzieży	16	młodzieży	93
dorosłych	24	dorosłych	94
-----		-----	
Razem	167 osób	Razem	344

Wykonanie budżetu Wojewódzkiego Związku Międzykom-
Opieki Społecznej zamyka się cyfrą zł. 197.614 gr.31, w
tym utrzymanie zakładów opiekuńczych kosztowało -
zł.167.974 gr.80.-

Opieka społecz- Na opiece zastępczej u rodzin pozostawało w okresie
na otwarta sprawozdawczym - 272 dzieci.- Cyfra ta jest mniejsza w sło-
/ całkowita/. sunku do wykazanej w roku ubiegłym / 347 /, co tłumaczy
się wadliwym uprzednio kwalifikowaniem przez samorządy wy-
padków tej formy opieki przez zaliczanie formy opieki do-
mowej u rodzin własnych do typu opieki w rodzinie zastęp-
czej.-

W okresie sprawozdawczym na polecenie Urzędu Wojewó-
dzkiego została przeprowadzona z ramienia samorządów gmin-
nych, powiatowych i miejskich kontrola bytowania dzieci w
rodzinach zastępczych, wyniki której ujęto protokółarnie.-
Kontrola raz jeszcze dobitnie wykazała, iż wyniki tej opie-
ki są całkowicie uzależnione od wyboru rodziny zastępczej.-

Poza opieką tego typu samorządy stosowały w czę-
stych wypadkach opiekę domową przez umieszczanie szczegól-
niej pólśierot w rodzinach własnych.- Tą formą opieki było
objęte około 1.000 dzieci.-

Koszt opieki w rodzinach zastępczych wahał się w gra-
nicach od 5 do 25 zł.- miesięcznie w zależności od terenu,
warunków i okazywanych świadczeń.-

Opieka czę-
ściowa /pół-
otwarta/ i
inne rodzaje
akcji opie-
kuńczych.

Akcja świetlicowa o charakterze opiekuńczym utrzymuje się na poziomie ubiegłego okresu sprawozdawczego.- Czynnych świetlic dla dzieci i młodzieży było - 11, dla dorosłych - 2.-

Akcja dożywiania dzieci w roku 1936/37 prowadzona była w znacznie szerszym zasięgu, niż lat ubiegłych.- Na skutek przydzielenia w m-cu czerwcu 1936 r. przez Ministerstwo Opieki Społecznej dotacji w sumie 45.000 zł., dożywno 10.000 dzieci w okresie m-cy kwietnia, maja i połowy czerwca.-

W okresie zimy dożywianie rozpoczęto w połowie grudnia 1936 r., przy czym akcją tą zajęła się nowopowstała organizacja Wojewódzki Komitet Pomocy Dzieciom i Młodzieży w Lublinie, działająca w terenie przez swe oddziały - Powiatowe i Miejskie Komitety Pomocy Dzieciom i Młodzieży.-

Ogółem zimą 1936/37 r. objętych było akcją dożywiania 25.782 dzieci, w tym w wieku przedszkolnym - 3.325, szkolnym - 22.115 i poza szkolnym - 342.-

W miastach dożywiano - 18.133 dzieci, na wsi - 7.629. Koszt porcji śniadaniowej wynosił od 8 - 12 gr. obiadu - 20 - 30 groszy.-

Możliwość prowadzenia akcji na takim nasileniu zawdzięczać należy w pierwszym rzędzie wydatnej pomocy tak w gotówce, jak w naturze Wojewódzkiego Komitetu Pomocy Zimowej Bezrobotnym w Lublinie.- Ogólny koszt dożywiania w okresie od grudnia 1936 do 1/IV - 1937 r.-wyniósł sumę zł.72.004 gr. 90.-

Akcja kolonii i półkolonii letnich w roku 1936 wykazuje dalszy rozwój wyrażający się w następującym zestawieniu porównawczym:

	Rok 1932	Rok 1933	Rok 1934	Rok 1935	Rok 1936
Ilość punktów kolonijnych i półkolonijnych	40	58	59	72	76
Ilość dzieci na koloniach i półkoloniach	2332	4585	5119	7746	11003
Koszt prowadzenia akcji kolonijnej	137.835,74	166.360,07	159.110,11	215.752,20	249.909,47

W roku 1936 akcję kolonijną prowadziło 35 organizacji z terenu województwa lubelskiego.- Kolonij wypoczynkowych zorganizowano - 49, półkolonij - 27. Na koloniach wypoczynkowych było 5980 dzieci, w tym dzieci z Niemiec i Krzesów, umieszczonych przez Związek Zachodni 437, na półkoloniach było - 5023 dzieci.-

Szczególniejszy rozrost wykazuje akcja półkolonijna jako tańsza, a więc dająca możliwość szerokiego zastosowania.-

W porównaniu np.. do roku 1932, kiedy na półkolonijach było - 509 dzieci, rok 1936 - obejmujący - 5023 dzieci wykazuje dziesięciokrotne zwiększenie.- Pomoc z funduszy państwowych na akcję kolonijną wyniosła sumę zł. 7.500, Funduszu Pracy zł. 15.000.-

Akcja Wojewódzkiego Komitetu Pomocy Dzieciom i Młodzieży w Lublinie.

Na podstawie zarządzenia Pana Ministra Opieki Społecznej z dn. 27/VIII - 1936 r. Nr.OP.14/7-6 został powołany do życia przy Wydz.Pracy, Opieki i Zdrowia Urzędu Wojew. Wojewódzki Komitet Pomocy Dzieciom i Młodzieży, do zadań którego należy współdziałanie z władzami rządowymi, samorządowymi i instytucjami publiczno-prawnymi we wszystkich akcjach, podejmowanych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży, jak również pobudzenie, centralizowanie i koordynowanie wysiłków instytucji i organizacji w zakresie opieki nad dziećmi i młodzieżą.-

Jako odpowiedniki Wojewódzkiego Komitetu zostały powołane do życia we wszystkich powiatach i miastach wydzielonych - Powiatowe i Miejskie Komitety Pomocy Dzieciom i Młodzieży.-

Praca Komitetów rozpoczęta została w końcu grudnia 1936 r.- Przede wszystkim zorganizowano dla 20.000 dzieci akcję gwiazdkową, następnie podjęto akcję dożywiania dzieci omówioną powyżej, przeprowadzono w szeregu miejscowości akcję odzieżową i pomocy leczniczej w postaci rozdawnictwa tranu, oraz na terenie m. Lublina rozpoczęto pracę przygotowawczą zorganizowania polotowia opiekuńczego i ognisk dla dzieci opuszczonych i zaniedbanych, włóczęgów i żebraków.-

W okresie od 1/XI - 1936 r. do 31/III-1937 r. Wojewódzki Komitet Pomocy Dzieciom i Młodzieży wydatkował na akcję pomocy dzieciom sumę zł. 94.507 gr. 97 z czego w polotówce - zł. 58.719 gr. 23 - w wartości naturalii - zł. 25.788 gr. 74.-

Działalność opiekunów społecznych i komisji opieki społecznej.

Wojewódzka Komisja Opieki Społecznej zbierała się w ciągu roku 1936/37 trzy razy.- Omówiono szereg palących zagadnień opiekuńczych: jak zatrudnienie bezrobotnej młodzieży, walkę z żebractwem dzieci organizację prac opiekunów społecznych i szeregu innych. Wnioski komisji były realizowane przez Urząd Wojewódzki. Komisje powiatowe czynniejszej działalności nie przejawiały.- Bardziej czynnie pracowały Miejskie Komisje Opieki Społecznej w Lublinie i Siedlcach.- Łość opiekunów społecznych wobec nowych wyborów, spowodowanych upływem kadencji wzrosła z liczby 1349 do liczb 1610 Na niektórych terenach prowadzono instytucję opiekunów gromadzkich, zmniejszając tym samym obszar pracy opiekunów społecznych w kierunku polepszenia jej wydajności i wartości na mniejszym odcinku.-

Działalność stowarzyszeń opiekuńczych.

W roku sprawozdawczym działało na terenie województwa 141 stowarzyszeń o charakterze społeczno opiekuńczym.

W porównaniu do roku ubiegłego stan ten wykazuje wzrost o 16 Stowarzyszeń, przy czym nowo powstałe stowarzyszenia są to przeważnie chrześcijańskie kasy bezprocentowe, mające na celu popieranie drobnego rzemiosła i handlu wśród ubogich warstw ludności.-

Pomoc państwowa. Wydatki na opiekę społeczną z funduszy Skarbu Państwa na akcje opiekuńcze, społeczne.- dla terenu Województwa Lubelskiego wyrażały się jak następuje:

- a/ na opiekę nad dziećmi i młodzieżą w różnolitych jej formach wydatkowano zł. 90.621.-
- b/ na opiekę nad starcami i kalekami i dorosłymi niezdolnymi do pracy zł. 7.450.-
- c/ na opiekę nad weteranami powstań narodowych i politycznie zasłużonymi - zł. 8.767.
- d/ na klęski żywiołowe - zł. 3.850
- e/ na opiekę nad więźniami i ich rodzinami - zł. 2.300,
- f/ na zatrudnienie bezrobotnych pracowników - zł. 1.830

W okresie sprawozdawczym Urząd Wojewódzki rozpatrzył i załatwił 1.120 podań o pomoc i pracę.-

Plan dalszych prac w zakresie opieki społecznej nad dziećmi i dorosłymi.-

W programie prac opiekuńczych na najbliższy okres wysuwają się na pierwszy plan następujące zagadnienia:

- 1/ segregacja wychowanków Zakładów opiekuńczych - Woj. Związku Międzykomunalnego Opieki Społecznej / co do poci i wieku/,
- 2/ rozszerzenie zakresu szkolenia zawodowego młodzieży w zakładzie wychowawczo-szkoleniowym Wojew. Związku Międzykom. Opieki Społecznej w Jabłecznej,
- 3/ ustalenie statutów i regulaminów Wojewódzkiego i Powiatowych Komitetów Pomocy Dzieciom i Młodzieży i koordynacja działalności tych Komitetów z pracami organizacji społecznych o celach opiekuńczych,
- 4/ szkolenie opiekunów społecznych i wzmocnienie kontroli nad opieką społeczną otwartą,
- 5/ współdziałanie w organizacji dziecińców i opieki lekarskiej nad dziećmi na terenach wiejskich.-
- 6/ organizacja pogotowi opiekuńczych dla dzieci i młodzieży w większych miastach,
- 7/ zwalczanie włóczęgostwa i żebractwa, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży,
- 8/ szkolenie personelu kierowniczego i wychowawczego dla kolonij i półkolonij letnich,-

O c h r o n a p r a c y.

Emigracja
kontynental-
na.

Z powodu wstrzymania od kilku lat emigracji zbiorowej z terenu województwa lubelskiego do krajów kontynentalnych / Francji, Niemiec, Belgii /, dość znaczna ilość osób, chętnych na wyjazd zagranicę w celach zarobkowych - zwraca się do Urzędu Wojewódzkiego w sprawie wyjazdu do Francji lub Belgii.-

Ponieważ, niemożnością emigracji zarobkowej, najbardziej został dotknięty pow. biłgorajski, jako najbiedniejszy i stale dostarczający ponad kontyngentową podaż elementu bezrolnego, względnie małorolnego, przeto na skutek starań Urzędu Wojewódzkiego, Ministerstwo Opieki Społecznej przydziela zapotrzebowania na sezonowych robotników rolnych do Łotwy.- W miesiącu kwietniu 1936 r. na sezonowe roboty rolne do Łotwy z terenu pow. biłgorajskiego, skierowano 1.082 osoby w tym: 80 mężczyzn i 1002 kobiety; przyjęcie większej ilości kobiet, niż mężczyzn uzasadnia się tym, że zapotrzebowania do Łotwy są przydzielane do pokrycia w stosunku 99% mężczyzn i kobiet, gdyż Łotewska Izba Rolnicza zapotrzebowuje znacznie więcej kobiet niż mężczyzn.

Jeżeli chodzi o stosunek tych emigrantów pod względem wyznania religijnego, w liczbie 1082 osób było: 798 wyznania rz.-kat., 283 prawosł. i 1 - badacz pisma świętego.-

W mies. marcu 1937 r. na skutek przydzielonego przez Ministerstwo Opieki Społecznej kontyngentu wysłano do Łotwy 821 osób w tym 321 mężczyzn i 500 kobiet pod względem wyznań w liczbie tej było 664 wyznania rzym.-kat., 176 prawosławnych i 1 gr. kat.-

Liczba ta obejmuje również częściowo mieszkańców pow. zamojskiego w ilości 83 osób / 57 m. i 26 k.; w tym 77 wyzn. rz.-kat., 5 prawosł. i 1 gr. kat./.-

Jak z powyższego wynika w okresie od 1/IV-36 r. do 31/III - 1937 r. wyemigrowało do Łotwy drogą rekrutacji przeprowadzonej w Biłgoraju 1903 osób w tym: 401 mężczyzn i 1502 kobiet.-

Rekrutację przeprowadziło Starostwo Pow. w Biłgoraju przy współudziale przedstawiciela Urzędu Wojew.-

W tym okresie wydano 33 zaświadczenia, uprawniające emigrantów do otrzymania w Starostwach bezpłatnych paszportów emigrac. do różnych krajów kontynentalnych, na skutek imiennych zapotrzebowań członków rodzin, zamieszkałych zagranicą, względnie kontraktów pracy.-

Społeczne po-
średnictwo
pracy.

W okresie sprawozdawczym wydano 8 zezwoleń na prowadzenie społecznych biur pośrednictwa przez organizacje zawodowe i społeczne, statuty których to organizacji przewidują jako jeden z celów wykonywanie bezpłatnego pośrednictwa pracy dla członków.- Te o rodzaju zezwolenia udzielone zostały na rok kalendarzowy.-

Zatrudnianie cudzoziemców.

W tym czasie wpłynęło 27 podań pracodawców o zezwolenie na zatrudnienie cudzoziemców w przemyśle lub rolnictwie.- Aczkolwiek jest to stosunkowo nieduża ilość tego rodzaju podań, to jednak przy tej sposobności stwierdzono, że w niektórych gałęziach przemysłu był brak wykwalifikowanych specjalistów / np. hutnictwo szkła/.-

F u n d a c j e.

Ogólna ilość fundacji na terenie województwa wynosi 33 z tego czynnych jest 21.-

W czasie od 1/IV-36 r. do dnia 31/III - 1937 r. przeprowadzono szczegółowe lustracje 3-ch fundacji, a mianowicie: w Samokleskach pow. lubartowskiego, w Międzyrzecu pow. radzyńskiego i w Wyróżbach pow. sokołowskiego.- W wyniku przeprowadzenia tych lustracji zostały wydane zarządzenia w celu usprawnienia działalności fundacji.- Poza tym celem uaktywnienia działalności fundacji, przejawiających znikomą działalność względnie ukonstytuowania i powołania do życia fundacji nieczynnych - wydano szereg zarządzeń instrukcyjnych, zawierających szczegółowe wytyczne i sposoby realizowania zadań fundacji bądź to w zakresie leczniczym, bądź też w zakresie opiekuńczo - społecznym.-

Na zarządzenie Pana Prezesa Rady Ministrów i Ministra Opieki Społecznej zostało przedłożone temuż Ministerstwu szczegółowe sprawozdanie z działalności fundacji za ostatnich 10 lat.-/ za czas od 1 /I-1926 r. do dn. 31/XII-1935 r. wł./

W toku jest ostateczne unormowanie form organizacyjnych następujących fundacji:

- 1/ dla starców i kalek w Kazimierzu n/Wisłą p.w. św. Anny
- 2/"Szpital Dziecięcy p.w. Dzieciątka Jezus im. Vetterów w Lublinie,
- 3/ dla sierot im. s.p. Jana Wolińskiego w Białej Podl.
- 4/ sanatorium im. Jakuba Bragina w Puławach,
- 5/ sanatorium dla starców im. Ossowskiej w Chodlu pow. lubelskiego,
- 6/ sanatorium dla starców i kalek im. S.A. Batowskiego w Chyżowicach, pow. hrubieszowskiego,
- 7/ szpital im. Doria-Dernałowicza w Wyróżbach, pow. sokołowskiego,
- 8/"Szpital Milanów " w Milanowie, pow. radzyńskiego,
- 9/ szpital dla staruszek p.w. św. Ducha w Lublinie,
- 10/ Fundacja Dobroczynna Mokransy - szpital p.w. Karola Boro-meusza w Białej Podlaskiej.

Na skutek zezwolenia Ministerstwa Opieki Społecznej zarządzono przeprowadzenia scalenia / komasacji / terenu fundacyjnego w Kazimierzu n/Wisłą.-

U b e z p i e c z e n i a S p o ł e c z n e .

W roku sprawozdawczym wpłynęło do Urzędu Wojewódzkiego 824 odwołań od orzeczeń instytucji ubezpieczeniowych/Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Ubezpieczalnie Społeczne/ w tym:

303 odwołań od orzeczeń dotyczących obowiązku ubezpieczenia pracowników,
230 odwołań od wymiaru opłat ubezpieczeniowych,
65 odwołań od orzeczeń w sprawie klasyfikacji przedsiębiorstw odnośnie ubezpieczenia wypadkowego,
96 odwołań od decyzji w sprawie świadczeń emerytalnych pracowników umysłowych, i
13 odwołań od decyzji w sprawie świadczeń na wypadek braku pracy pracowników umysłowych.-

W porównaniu z poprzednim okresem / 1075 odwołań / w okresie sprawozdawczym nastąpił pewien dalszy spadek odwołań, a w szczególności odnośnie klasyfikacji i przedsiębiorstw i odnośnie obowiązku ubezpieczenia pracowników, co tłumaczyć należy uregulowaniem tych spraw już w latach ubiegłych.- Natomiast w okresie sprawozdawczym nastąpił pewien wzrost odwołań odnośnie wysokości opłat ubezpieczeniowych, spowodowany przeważnie niestosowaniem się pracodawców do przepisów, dotyczących nadsyłania wykazów płat, ewent. ukrywaniem niektórych kwot zarobków, co w konsekwencji pociągało za sobą wymiar opłat ubezpieczeniowych z urzędu, bądź od sum znacznie wyższych, bądź też w wymiarze podwójnym, jak to przewiduje ustawa o ubezpieczeniu społecznym.-

Sprawy inwalidów wojennych i wojskowych.

Ogólny stan inwalidów na terenie województwa lubelskiego wynosił w dniu 31 marca 1937 r. - 5.488 o s ó b, t.j. tyle co w roku ubiegłym.-

Z powyższej liczby przypada na inwalidów wojennych 3.928, na inwalidów wojskowych 1.560 osób

Jeżeli chodzi o klasyfikację ze względu na rodzaj kalectwa, to inwalidów, których uszkodzenie zdrowia ma charakter stałego kalectwa było 4.582, inwalidów o uszkodzeniu czasowym 906.-

W okresie sprawozdawczym o zarejestrowanie roszczeń inwalidzkich na podstawie artykułu 29 ustawy z dnia 17/III 1932 roku o zaopatrzeniu inwalidzkim zgłosiło się 197 osób, z których po przeprowadzeniu postępowania rewizyjno-lekarskiego, 111 osób uznanych zostało za inwalidów.-

Ubiegających się o zaopatrzenie inwalidzkie na podstawie dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 listo-

pada 1935 r. / Dz.U.R.P. Nr. 85 poz. 522/, t.j. tych, którzy położyli zasługi w walkach o niepodległość Państwa Polskiego było 329.-

W związku z jednorazową rewizją akt inwalidzkich na podstawie art. 7 ust. ostatni ustawy z dnia 17/III-1932r. o zaopatrzeniu inwalidzkim przez Komisje Inwalidzkie I i II instancji zostało poddanych podownemu badaniu 191, inwalidów, z których w konsekwencji postępowania rewizyjno-lekarskiego 56 zostało pozbawionych praw inwalidzkich.-

Inwalidzka Komisja Odwoławcza rozpatrzyła w roku sprawozdawczym 224 odwołania, z których uwzględniono 89. Inwalidzkie Komisje Rewizyjno - Lekarskie rozpatrzyły w 1936/37 spraw 595.-

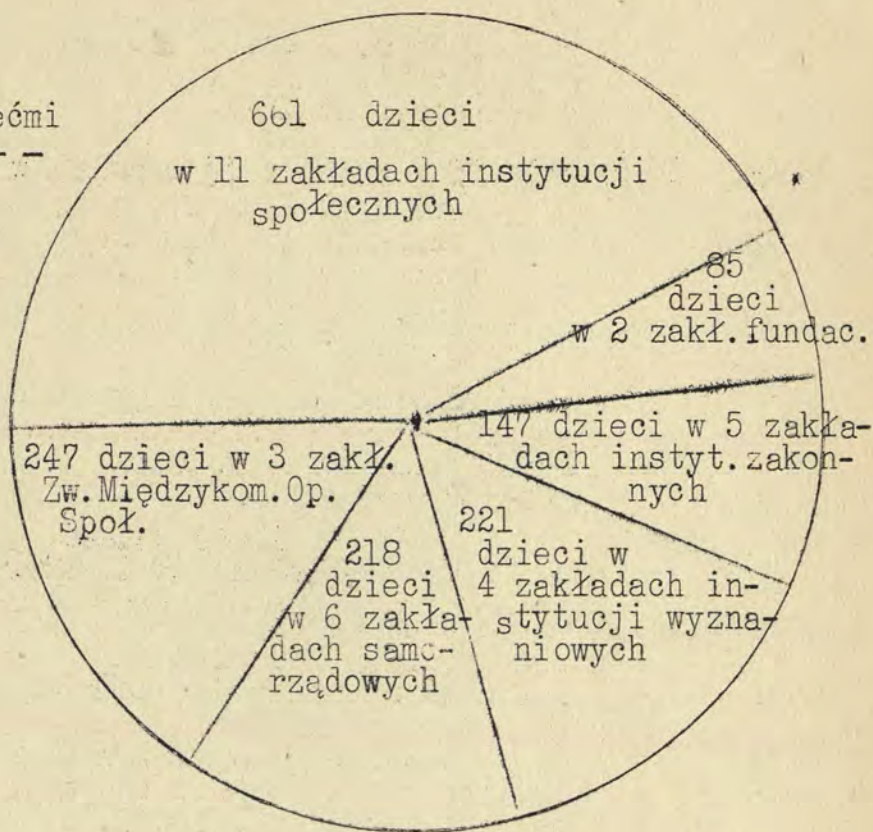
Na uruchomienie względnie rozszerzenie posiadanych warsztatów pracy na roli, w przemyśle lub handlu, skapitalizowano rentę w okresie sprawozdawczym 7 inwalidom na sumę ogólną zł. 22.381 gr. 35 i 4 inwalidom udzielono zaliczek na rentę w wysokości zł. 3.982 gr. 32.-

W zakresie opieki społecznej na pomoc doraźną dla inwalidów i osób po nich pozostających wydatkowano w roku sprawozdawczym zł. 14069, z której to sumy korzystało 876 osób.-

W pierwszym rzędzie zapomogi bezzwrotne były udzielane inwalidom i wdowom, pozbawionym z dniem 1 kwietnia 1934 r. prawa do renty, a nie posiadających dostatecznych środków utrzymania i pracy zarobkowej.-

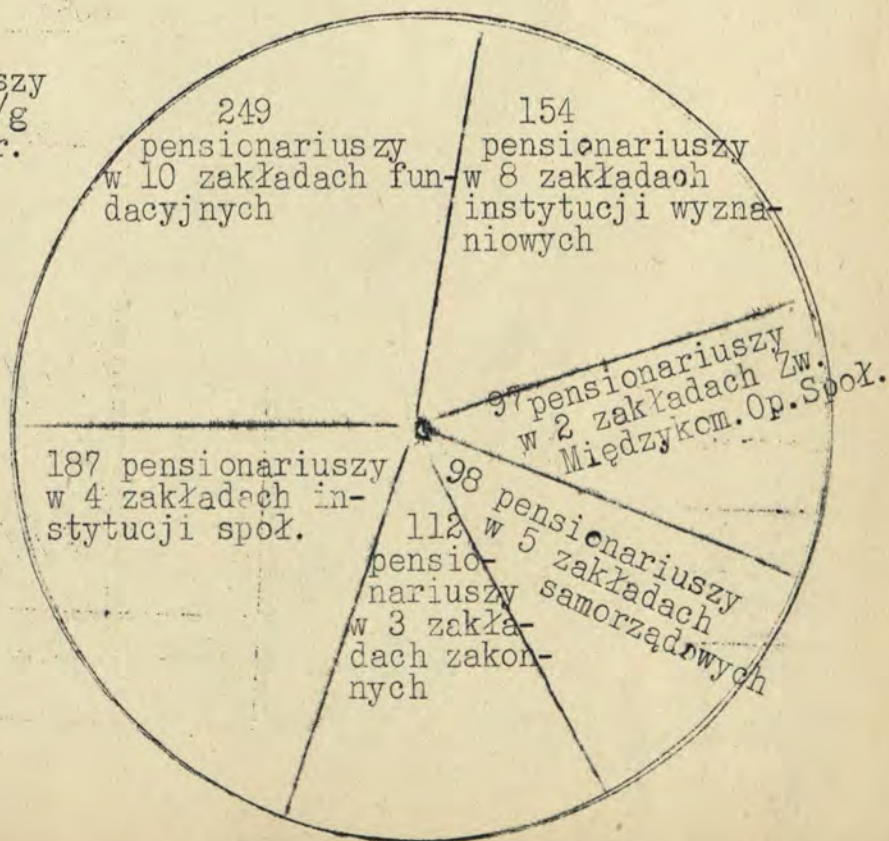
Opieka zakładowa nad dziećmi

Rozmieszczenie dzieci i młodzieży w zakładach opiekuńczych w/g stanu na dzień 31.III - 1937r.

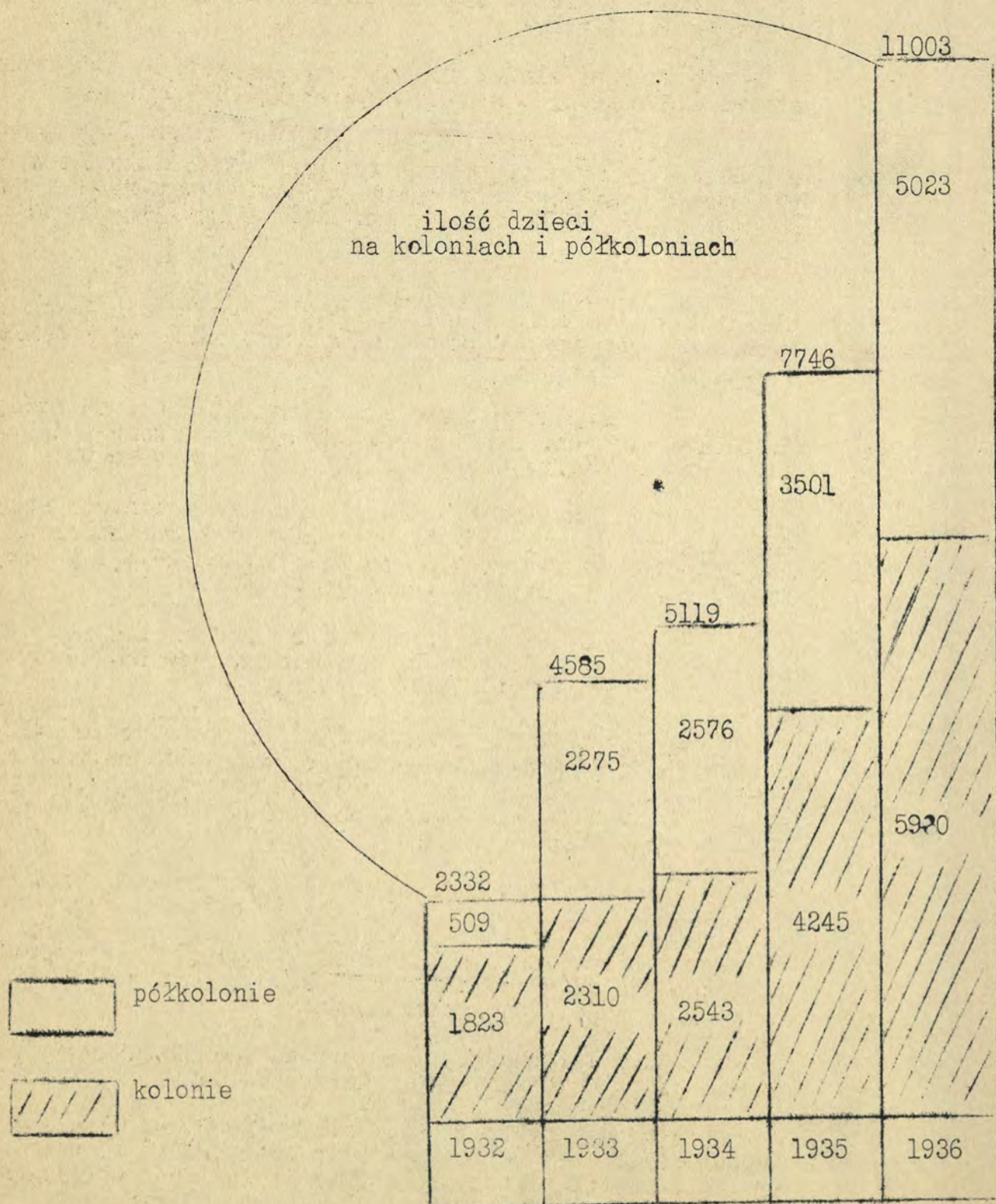

Opieka zakładowa nad dorosłymi

Rozmieszczenie pensionariuszy w zakładach opiekuńczych w/g stanu na dzień 31.III-1937r.

Rozwój akcji kolonij i półkolonij letnich w latach: 1932-1936

V. GOSPODARKA DROGOWO-BUDOWLANA.

D z i a ł d r o g o w y .

Budowa i konserwacja.

W roku sprawozdawczym wybudowano 169,32 klm. nowych dróg o twardej nawierzchni t.j. około 4% więcej jak w roku 1935/36.- W ilości tej mieści się 33 klm. dróg zabrukowanych w osiedlach.-

W ogólnej ilości 169,32 klm. przypada na drogi państwowe 0.023 klm., a na samorządowe 164.296 klm.-

Budowę b. ważnej drogi państwowej łączącej Zamość z Hrubieszowem, która wykonywana jest w 2/3 z kredytów państwowych, w 1/3 przez samorządy powiatowe zamojski i hrubieszowski wybudowano na długości 4 klm. z nawierzchnią klinkierową.-

Do przodujących w budowie dróg należały powiaty siedlecki i sokołowski, które wykonały ponad 20 klm.-Najmniej wybudowały powiaty włodawski i kr. snystawski, gdyż poniżej 2 klm. dróg bitych.-

Na budowę dróg użyto gotówki i szarwarku na kwotę 4.121.184 złotych, czyli około 43% ogólnej kwoty 9.585.413 zł. wydatkowanej na drogi w okresie sprawozdawczym.-

Przeciętny koszt budowy 1 klm. drogi wyniósł średnio dla całego województwa, uwzględniając wszystkie źródła gotówkowe i szarwark około 24.400 złotych, przy czym udział szarwarku wyniósł przeciętnie 52%.

Na budowę większych mostów wydano na drogach państwowych 178.925 złotych, a na samorządowych 68.232 złote, czyli razem 3% ogólnej kwoty na drogi.-

Za te kwoty wykonano na drogach państwowych 212 m. mostów, w czym 2 mosty stałe żelbetowe, o długości 16 m. pod Piaskami i 10 m. pod Sitańcem na drogach państwowych Piaski-Chełm i Lublin-Zamość, a na samorządowych 165 m.b. mostów drewnianych.-

W ramach kredytów konserwacyjnych przebudowano nawierzchnię tłuczniową na ulepszoną z kostki nieregularnej i klinkieru na długości 20 klm., wykonano pogrubienie nawierzchni tłuczniowej na długości 255 klm., przebrukowano nawierzchnię dróg o powierzchni 300 000 m² i wyremontowano mosty o łącznej długości 450 m.-

Jak w latach ubiegłych prowadzono intensywne obsadzenie dróg drzewkami i posadzono 71.000 sztuk.-

Wykazane wyżej 26 klm. przebudowy dróg wykonano na drodze państwowej Warszawa-Lublin-Lwów, która ta robota prowadzona jest planowo rokrocznie i zdąża do wyeliminowania nawierzchni tłuczniowej, z uwagi na znaczenie tej drogi jako arterii dalekobieżnej komunikacji i znaczne obciążenie.

zenie ruchem mechanicznym tak osobowym, jak i ciężarowym.-

Na roboty konserwacyjne wydatkowano 5.217.072 złotych czyli 54% ogólnej kwoty użytej na drogi w okresie sprawozdawczym.-

Do budowy dróg używano kamień sprowadzany z kamieniołomów z poza terenu województwa, kamień miejscowy, granit narzutowy i wapniak oraz klinkier.-

Do przebudowy natomiast kostkę nieregularną wykonywaną na miejscu, z kamienia-bazaltu z kamieniołomów państwowych w Janowej-Dolinie, z granitu miejscowego narzutowego i klinkier.-

Klinkier wyprodukowany w 4-ch wytwórniach: w Izbiicy, Budach, Białopolu i Zamościu w ilości 10 $\frac{1}{2}$ miliona został użyty w 90% ogólnej produkcji do przebudowy i budowy dróg na terenie województwa lubelskiego, eksport poza granice województwa wyniósł 1.000.000 co stanowi 9,5% produkcji I gat.-

Wpływy na
Państw. Fundusz
Drogowy.

W okresie sprawozdawczym wpływy na Państwowy Fundusz Drogowy wyniosły 339.345 zł. 05 gr., i były większe od wpływów w roku 1935/36 o 22.425 zł. 15 gr.-

Powodem zwiększonych wpływów, był wzrost ilości pojazdów mechanicznych jak również sprawniejsze działanie aparatu administracyjnego, a w szczególności ściślejsza kontrola i ściąganie opłat zaległych.-

Pojazdy me-
chaniczne.-

Pojazdów mechanicznych było 944 sztuk, w czym 146 produkcji krajowej, t.j. ogólnie o 81 szt. więcej jak w ubiegłym okresie.-

Koncesje za-
robkowego
przewozu osób
i towarów po-
jazdami mecha-
nicznymi.-

Przedsiębiorstw autobudowych było 21, które posiadały 100 autobudów, w tym 61 sztuk produkcji krajowej.-

Przedsiębiorstw trudniących się zarobkowym przewozem towarów było 24 z taborem 44 wozów, w tym produkcji krajowej 12.-

Turystyka.

Celem uzyskania lepszego kontaktu z terenem i ujęcia spraw turystyki w pewne ramy organizacyjne zorganizowano 18 referatów turystycznych w powiatach i miastach na terenie województwa.-

D z i a ł B u d o w l a n y . -

W porównaniu do okresu ubiegłego intensywność ruchu budowlanego prywatnego nieznacznie się zmniejszyła w zakresie wznoszenia nowych domów.- Pozostaje to w związku ze zmniejszeniem kredytów udzielanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego, - globalna suma których wyniosła około 650.000 zł. w porównaniu do 700.000 z roku ubiegłego.-

Natomiast akcja uporządkowania miast większych i mniejszych rozwinęła się bardzo intensywnie, a szczególnie

w miastach większych.-

Wzmógł się ruch remontowy przyczynił się w dużym stopniu do zmniejszenia bezrobocia wśród rzemieślników i robotników budowlanych.-

Tempo budownictwa samorządowego nie wykazało osłabienia - na terenie bowiem województwa przystąpiono do budowy 64 nowych budynków szkolnych.-

Intensywność ruchu budowlanego z jednej strony, masowe pożary z drugiej zmuszają do czuwania nad akcją racjonalnej zabudowy osiedli, co da się osiągnąć przez najspieszniesze wykonanie planów zabudowy, obsadzenie stanowisk budowniczych sejmikowych oraz rzeczoznawców miejskich przez osoby fachowe.-

D z i a ł S z t u k i.

Konserwacja
zabytków

Działalność Urzędu Wojewódzkiego w okresie sprawozdawczym skierowana była przede wszystkim w kierunku uporządkowania, zabezpieczenia i przywrócenia dawnego charakteru największych skupisk zabytkowych na terenie województwa t.j. starego miasta w Lublinie, Zamościu i Kazimierzu.-

W Lublinie przystąpiono do sporządzenia zdjęć pomiarowych całych ścian rynku starego miasta, a następnie do oczyszczenia cenniejszych kamieni zabytkowych.- Jednocześnie ustalono sposób renowacji tych zabytków na terenie całego starego miasta oraz barwienia ścian na kolory, na sposób zbliżony do stosowanego w wiekach ubiegłych w Lublinie. Z pośród bardziej doniosłych prac należy wymienić odkrycie, udostępnienie i konserwację malowideł t. zw. dawnej winiarni z XVI w. w podziemiach domu Nr. 8 Rynku, oraz rozpoczęcie prac wykopaliśkowych na terenie placu św. Michała na starym mieście, mających na celu odsłonięcie fundamentów, najstarszego w Lublinie, murowanego kościoła św. Michała, - kościoła, którego wartość architektoniczna i historyczna posiadała dla historii regionu lubelskiego znaczenie nader doniosłe. Obok tych zasadniczych programowych robót, inierowano i wydano opinię w sprawach robót konserwatorskich przy klasztorze Błocynów, kościele św. Ducha, kościele Misjonarzy i kościele Ewangelickim w Lublinie. Na roboty konserwatorskie w Lublinie udzielono subwencji na kwotę 3.287 zł.-

W Zamościu przygotowano w ciągu roku sprawozdawczego dokładne programy remontu kamieni w rynku, opierając się częściowo na dawniej sporządzonym planie, zmieniając jednak sposób barwienia fasad, oraz ustalając dokładnie drogę oczyszczenia z naleciałości i restauracji rzeźbiarskiej dekoracji kamieni. Podjęto natomiast ideę odbudowy attyki i przywrócenia pierwotnej dekoracji i dawnego wyglądu ratusza z początku XVII wieku.- Sporządzone zostały plany odbudowy dawnej ściany według rysunków z r. 1822. Roboty przygotowawcze subwencjonowano sumą 1.787 zł.- Jednocześnie uchroniono i wstrzymano rozbiórkę jednego z bastionów obronnych Zamościa, następnie uznano za zabytek w całości daw-

wne fortyfikacje Zamościa z XVI-XVII wieku, zabezpieczając je trwale przed zniszczeniem i ustalając możliwość restytucji ich jako zabytku dawnego budownictwa fortecznego. Wraz z fortyfikacjami ustalony został cały obszar zabytkowego miasta. Wydano również opinie w drobniejszych sprawach bieżących.-

W Kazimierzu przygotowano w okresie sprawozdawczym dokładny wykaz i plan zabezpieczenia i konserwacji wszystkich choćby pozostałych w ruinie, zabytkowych spichrów. Opracowano program według którego otoczenie spichrów byłoby uporządkowane, a pozostałe resztki murów po zabezpieczeniu urządzone parkowo. W ten sposób niezaprzeczone wartości architektoniczne Kazimierza zostałyby wydobyte z dotychczasowego zaniedbania.- Poza tym regulowano sprawy zabudowy i uporządkowania miasta.- Roboty konserwatorskie w Kazimierzu były subwencjonowane przez tut. Urząd sumą 3.000 zł.

S z t u k a.

Z poparciem Urzędu wojewódzkiego powstało w Lublinie i rozwijało działalność T-wo Propagandy Sztuki, które w 1936 r. urządziło 6 wystaw, z pomocą Instytutu Propagandy Sztuki w Warszawie.- Wystawy te stojące na wysokim poziomie artystycznym ilustrowały współczesny dorobek plastyczny polski i cieszyły się dużym poparciem u publiczności. Jedną z wystaw "salon lubelski" zromadziła dorobek artystów lubelskich, przy czym udzielono szereg nagród dając podstawę do dalszej działalności na tym polu.-

Sprawy ogólnokulturalne.

Działalność na polu kulturalnym zorganizowana była w Lubelskim Związku Pracy Kulturalnej, którego ożywiona inicjatywa na wielu polach poszczycić się może dodatnimi rezultatami.- Działalność ta omówiona została wyczerpująco w sprawozdaniu opublikowanym za rok 1936.- Związek jednoczył 18 towarzyszy, a jego działalność zaznaczyła się najwidoczniej w budowie Domu Pracy Kulturalnej w Lublinie, w którym mają znaleźć pomieszczenie: Biblioteka Łopacińskiego, Muzeum Lubelskie, T-wo Przyjaciół Nauk i T-wo Propagandy Sztuki.-

Lp.	Nazwa powiatu	Ogólna długość			zużyto: kamienia klinkieru	pogrubiono	wybrukowano i przebruko- wano	posadzono drzewek	Dostarczone		Uwagi
		dróg • twardej nawierz- chni	dróg grunto- wych	mostów więk- szych					kamie- nia	klinkie- ru	
		km	km	mb					m3	szt	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1.	Białe	156.26	113.25	860	<u>3.286</u>	6.9	-	4.476	3.542	-	
2.	Biłgoraj	64.14	124.87	121	<u>2.459</u>	10.0	1.285	1.013	2.679	-	
3.	Chełm	78.90	143.49	337	<u>2.741</u>	3.8	4.405	650	2.300	13.468	
4.	Garwolin	162.63	83.35	717	<u>4.224</u>	6.1	6.390	6.808	2.348	-	
5.	Hrubieszów	38.87	126.74	328	<u>3.17</u> 20.950	0.2	6.802	-	387	150.000	
6.	Janów	44.16	190.92	385	<u>4.088</u>	6.0	5.137	750	3.629	-	
7.	Krasnystaw	68.56	62.75	303	<u>1.126</u>	3.4	3.350	407	1.164	-	
8.	Lubartów	94.07	93.20	702	<u>3.102</u>	5.7	20.531	1.042	3.630	-	
9.	Lublin	147.09	36.21	179	<u>8.544</u>	15.9	23.146	3.764	7.457	-	
10.	Łuków	118.60	212.17	649	<u>5.254</u>	4.7	3.100	3.890	3.782	-	
11.	Puławy	136.83	101.17	723	<u>4.838</u>	12.0	698	7.504	4.633	-	
12.	Radzyń	108.12	111.69	514	<u>3.261</u>	4.0	3.072	3.499	2.797	-	
13.	Siedlce	131.25	55.19	402	<u>3.137</u>	6.1	5.954	660	3.150	-	
14.	Sokołów	61.98	39.92	98	<u>693</u>	1.6	-	1.905	968	2	
15.	Tomaszów	58.86	159.89	216	<u>770</u> 11.400	1.7	2.224	-	226	105.500	
16.	Węgrów	142.68	25.22	1.300	<u>2.135</u>	22.7	4.002	-	2.956	-	
17.	Włodawa	106.07	282.53	413	<u>7.697</u>	16.1	23.295	3.348	5.249	-	
18.	Zamość	58.65	33.26	138	<u>1.959</u> 628.460	0.6	29.470	790	2.393	769.910	
Razem		1776.72	1995.82	8.395	<u>59.731</u> 660.810	127,5	148.361	40,506	53.390	1.038.878	

L. p.	Nazwa powiatu	Ogólna długość w utrzym.			zużyto kamienia klinkieru	pogrubienie nawierzchni	wybrukowa- no i prze- brukowano	posadzono drzewek	dostarczono		Uwagi
		drog o twardej nawierz- chni	drog grunto- wych	mostow niek- szych					kamie- nia	klin- kieru	
		km.	km.	m	m ³ / szt	km	m ²	szt	m ³	szt.	
1.	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1.	Biała	51.77	-	340	2.591	5.0	-	4.400	2.032	-	
2.	Biłgoraj	15.21	44.03	581	415	1.0	-	-	-	-	
3.	Chełm	113.51	22.76	680	9.267	16.6	25.506	-	2.356	1835250	
					1.674.070						
4.	Garwolin	71.01	-	199	9.471	12.6	3.707	2.136	2.358	-	
5.	Hrubieszów	67.43	47.11	525	1.761	1.0	26.574	268	1.239	130000	
					169.350						
6.	Janów	32.29	8.23	171	10.415	13.9	16.471	1.377	8.537	-	
7.	Krasnostaw	47.94	-	251	6.993	8.2	55.354	33	2.803	1853650	
					1.587.520						
8.	Lubartów	26.78	18.50	138	3.346	6.2	783	1.726	280	-	
					1.400						
9.	Lublin	87.81	-	258	15.035	17.3	58.740	7.070	2.172	1576000	
					1.605.000						
10.	Łuków	62.93	-	300	2.951	6.8	-	900	1.627	-	
11.	Puławy	77.38	-	998	8.595	16.6	313	6.676	6.193	-	
12.	Radzyń	68.68	-	230	4.127	3.8	132	314	1.918	-	
13.	Siedlce	77.45	-	256	5.143	9.5	5.642	1.225	3.236	-	
14.	Sokołów	69.43	-	974	402	-	43	1.434	466	-	
15.	Tomaszów	25.41	1.91	149	1.597	2.6	36.431	90	370	2177150	
					2.603.100						
16.	Węgrów	15.29	-	118	1.026	2.3	-	-	525	-	
17.	Włodawa	65.39	-	1.032	1.446	2.7	385	1.395	370	-	
18.	Zamość	91.07	19.46	236	2.203	1.9	50.827	1.150	1.301	1397193	
					1.763.657						
Razem		1116.78	162.00	7.486	86.784	128.0	280968	30669	37.838	8969243	
W utrzymaniu miast wyłączonych z powia- tów 11.14.					9.469.097						

S P R A W O Z D A N I E

ze świadczeń w naturze art.27 ustawy z dn.16/III 1933 r. o Funduszu Pracy za okres budżet.1936/37 na terenie województwa lubelskiego:

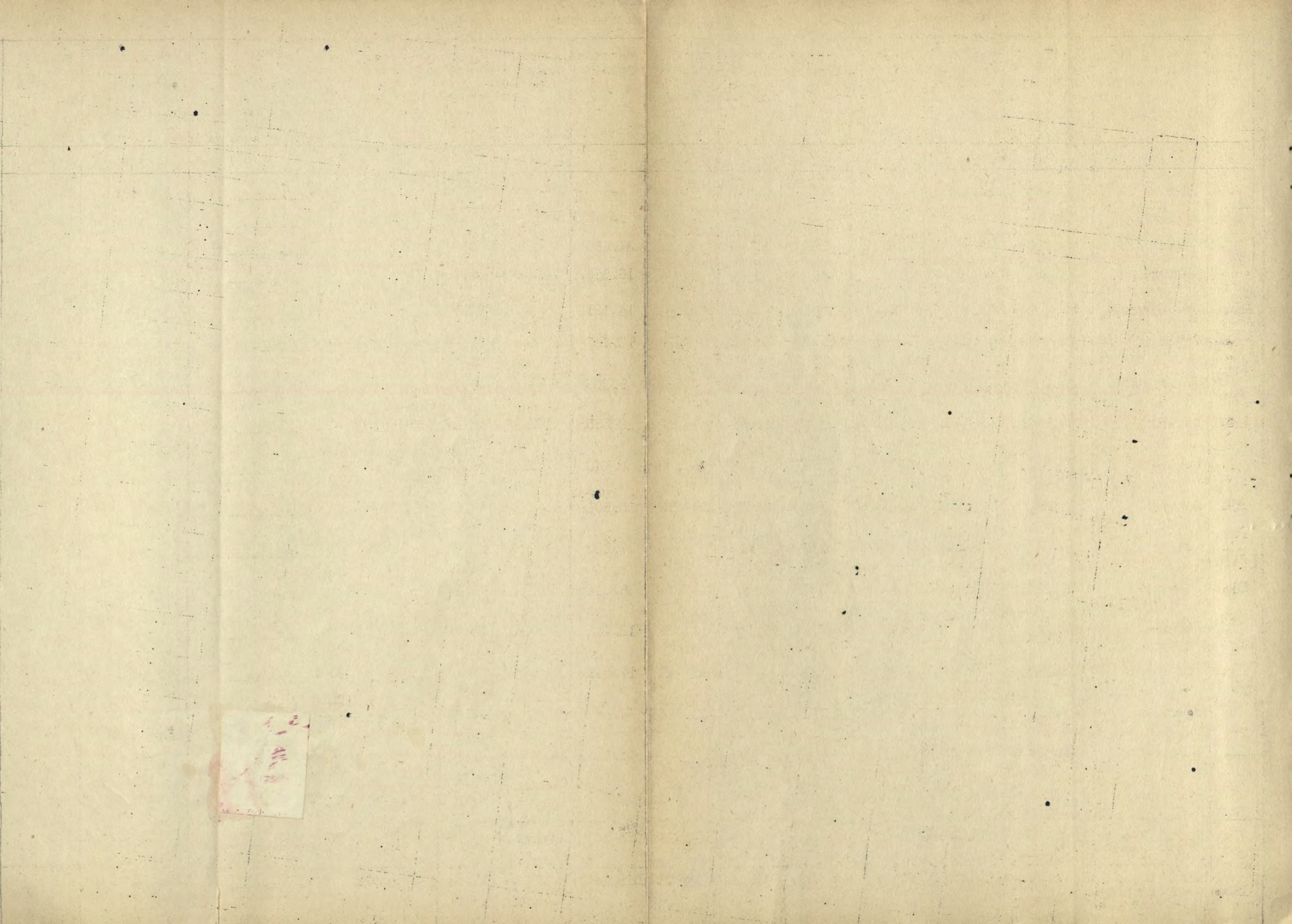
Powiat	Wartość świadczeń w złotych			Uwagi
	na drogach państwowych i przez Państwo utrzymywanych	na drogach samorządowych	razem	
Biała	5.416	1.597	7.013	
Białgoraj	-	-	-	
Chełm	2.447	-	2.447	
Garwolin	5.708	13.975	19.683	
Hrubieszów	364	69	433	
Janów	3.888	1.750	5.638	
Krasnostaw	307	108	415	
Lubartów	-	-	-	
Lublin	60.400	12.782	73.182	
Łuków	-	-	-	
Puławy	116.886	23.504	140.390	
Radzyń	-	-	-	
Siedlce	2.603	3.225	5.828	
Sokołów	4.055	-	4.055	
Tomaszów	-	-	-	
Węgrów	285	-	285	
Włodawa	4.640	5.436	10.076	
Zamość	641	169	810	
R a z e m	207.640	62.615	270.255	

1. The first part of the report is a general statement of the work done during the year.
 2. The second part is a detailed account of the work done in each of the departments.
 3. The third part is a statement of the financial results of the year.
 4. The fourth part is a statement of the position of the company at the end of the year.
 5. The fifth part is a statement of the prospects for the future.

Date	Particulars	Amount	Balance
1911	Jan 1	100.00	100.00
	Feb 1	100.00	200.00
	Mar 1	100.00	300.00
	Apr 1	100.00	400.00
	May 1	100.00	500.00
	Jun 1	100.00	600.00
	Jul 1	100.00	700.00
	Aug 1	100.00	800.00
	Sep 1	100.00	900.00
	Oct 1	100.00	1000.00
	Nov 1	100.00	1100.00
	Dec 1	100.00	1200.00
1912	Jan 1	100.00	1300.00
	Feb 1	100.00	1400.00
	Mar 1	100.00	1500.00
	Apr 1	100.00	1600.00
	May 1	100.00	1700.00
	Jun 1	100.00	1800.00
	Jul 1	100.00	1900.00
	Aug 1	100.00	2000.00
	Sep 1	100.00	2100.00
	Oct 1	100.00	2200.00
	Nov 1	100.00	2300.00
	Dec 1	100.00	2400.00
1913	Jan 1	100.00	2500.00
	Feb 1	100.00	2600.00
	Mar 1	100.00	2700.00
	Apr 1	100.00	2800.00
	May 1	100.00	2900.00
	Jun 1	100.00	3000.00
	Jul 1	100.00	3100.00
	Aug 1	100.00	3200.00
	Sep 1	100.00	3300.00
	Oct 1	100.00	3400.00
	Nov 1	100.00	3500.00
	Dec 1	100.00	3600.00
1914	Jan 1	100.00	3700.00
	Feb 1	100.00	3800.00
	Mar 1	100.00	3900.00
	Apr 1	100.00	4000.00
	May 1	100.00	4100.00
	Jun 1	100.00	4200.00
	Jul 1	100.00	4300.00
	Aug 1	100.00	4400.00
	Sep 1	100.00	4500.00
	Oct 1	100.00	4600.00
	Nov 1	100.00	4700.00
	Dec 1	100.00	4800.00
1915	Jan 1	100.00	4900.00
	Feb 1	100.00	5000.00
	Mar 1	100.00	5100.00
	Apr 1	100.00	5200.00
	May 1	100.00	5300.00
	Jun 1	100.00	5400.00
	Jul 1	100.00	5500.00
	Aug 1	100.00	5600.00
	Sep 1	100.00	5700.00
	Oct 1	100.00	5800.00
	Nov 1	100.00	5900.00
	Dec 1	100.00	6000.00

Zestawienie wydatków na konserwację dróg i mostów państwowych w okresie budżetowym 1936/37.

L. p.	Nazwa powiatu	Niższa służba drogowa	kamień tłuczeń klinkier	drobne naprawy jezdni	czyszczenie rowów i jezdni	pogrubienie jezdni	wybrukowanie i przebrukowanie	naprawa mostów	budowa małych mostów	domki drożnicze, znaki drogowe, drzewa i różne	profilowanie dróg gruntowych	Razem w zł. wydatki za okr. budż. 1936/37 i łącznie wydatki na spłatę zadłużeń P.F.Dr. za ubiegłe okr. budż.	Pozostały z dn. 31/3.37b. do spłaty: zadłużenie za o.b. 1936/37	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1.	Biała	10.944	15.319	10.204	559	9.728	-	-	-	9.354	-	56.108	2.704	
2.	Biłgoraj	2.775	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2.775	-	
3.	Chełm	26.407	260.750	6.990	15.192	36.053	24.552	31.680	-	8.318	-	409.942	-	
4.	Garwolin	22.161	56.876	12.273	9.466	17.030	8.417	16.886	10.849	18.903	-	172.861	-	
5.	Hrubieszów	9.105	21.578	-	2.629	4.992	15.960	14.121	-	12.724	-	81.109	624	
6.	Janów	24.848	100.417	2.708	12.357	10.341	17.136	16.627	-	5.192	1.234	191.046	26.081	
7.	Krasnostaw	12.240	318.824	163	16.407	10.789	35.613	9.803	-	8.795	-	412.634	-	
8.	Lubartów	7.972	3.146	8.170	5.157	7.910	545	2.555	1.677	5.291	-	42.423	-	
9.	Lublin	23.114	471.054	4.077	39.360	34.329	36.582	3.740	18.901	74.963	-	756.520	-	
10.	Łuków	15.695	12.804	6.318	2.264	11.769	276	5.604	-	4.629	-	59.359	-	
11.	Puławy	30.991	163.260	14.374	4.730	20.924	171	7.230	93	33.042	-	274.815	-	
12.	Radzyń	15.399	14.419	9.633	728	5.068	79	6.514	18.806	9.087	-	79.733	814	
13.	Siedlce	18.323	44.000	14.211	7.097	12.555	2.381	12.463	3.834	12.699	-	127.843	-	
14.	Sokołów	10.337	4.304	3.798	2.353	-	14	17.716	8.954	3.564	-	51.040	-	
15.	Tomaszów	8.619	211.999	-	10.190	6.098	15.420	3.347	10.044	6.226	-	271.943	2.889	
16.	Węgrów	3.085	7.457	210	59	1.644	-	10.806	-	1.715	-	24.976	540	
17.	Włodawa	10.752	13.774	2.031	1.071	5.411	425	1.857	184	2.888	-	38.393	2.094	
18.	Zamość	13.253	79.005	2.622	7.403	2.374	38.556	271	18.650	9.717	17	176.878	-	
Razem		271.020	1.799.036	97.792	137.022	197.015	246.727	161.406	91.992	227.107	1.261	3.230.398	35.746	
Wzrost w porównaniu do wydatków za o.b. 1935/36.		- 1.389	- 1.521.646	- 27.007	- 22.469	- 18.321	- 75.892	- 153.318	- 11.942	- 23.532	- 3.569	- 1.813.051		

Zestawienie wydatków na konserwację dróg samorządowych oraz mostów na nich
/ wojew. i powiat/ w okr. budżetowym 1936/37 r. w złotych.

Nazwa powiatu	Niższa służba drogowa	Kamień tłuczeń klinkier	Drobne naprawy jezdni	Czyszczenie rowów i jezdni.	Pogrubienie jezdni.	Wybrukowanie i przebrukowanie	Naprawa mostów	Budowa małych mostów	Domki drożnicze znaki drogowe drzewa i różne	Profilowanie dróg grunt.	Razem zł.	Wzrost w porównaniu do wydatków w 1935/36	
												o zł.	o %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Biała	21.404	40.194	16.728	4.277	12.849	-	22.710	-	10.067	-	128.229✓	÷ 37.110	÷ 40
Biłgoraj	12.964	51.944	6.403	5.081	2.674	992	17.883	1.241	7.120	-	106.302✓	÷ 31.361	÷ 31
Chełm	12.429	39.095	1.036	3.011	8.285	4.457	1.431	22	2.822	-	72.588✓	÷ 26.040	÷ 50
Garwolin	41.224	25.108	19.157	21.281	20.408	8.374	11.863	4.962	29.928	-	182.305✓	÷ 40.731	÷ 30
Hrubieszów	13.439	20.378	47	1.627	541	4.773	5.665	432	3.288	-	50.190✓	÷ 16.649	÷ 48
Janów	14.422	26.333	503	21.051	4.037	4.611	3.055	-	4.347	-	78.359✓	÷ 33.087	÷ 73
Krasnystaw	15.660	30.161	1.562	17.526	6.266	3.183	6.697	-	4.016	-	85.671✓	- 2.260	- 3
Lubartów	13.839	31.858	3.646	6.813	6.699	8.419	4.767	2.927	9.839	-	88.807✓	÷ 74	± 0
Lublin	27.225	137.443	5.002	8.752	16.352	29.556	169	-	21.208	-	245.732✓	÷ 105.840	÷ 75
Łuków	22.685	21.468	7.168	2.767	15.512	1.666	19.352	-	21.075	-	111.693✓	- 21.397	- 16
Puławy	49.646	40.535	9.855	8.732	7.013	1.446	2.155	12.188	26.827	-	159.397✓	÷ 78.425	÷ 50
Radzyń	22.568	27.677	24.509	14.925	8.205	4.993	13.307	13.274	9.495	1.662	140.015	÷ 22.174	÷ 19
Siedlce	27.213	22.905	9.817	5.236	5.054	3.307	2.476	-	7.586	-	83.934	- 9.618	- 10
Sokołów	5.787	7.006	2.670	1.711	1.742	-	184	359	2.864	-	22.323	- 4.606	- 17
Tomaszów	15.883	9.963	340	701	1.867	832	3.353	-	6.488	-	39.427	÷ 6.653	÷ 18
Węgrów	18.006	27.998	7.715	1.746	4.397	1.221	32.020	-	7.668	-	100.771	÷ 12.765	÷ 14
Włodawa	29.503	39.573	14.344	21.909	23.139	21.453	22.560	-	16.816	1.253	173.503✓	÷ 36.294	÷ 23
Zamość	10.609	73.706	1.849	2.960	567	17.940	1.862	-	6.340	18	116.828✓	÷ 12.806	÷ 11
R a z e m	365.551	673.345	132.376	150.106	145.647	118.523	164.394	35.405	198.394	2.933	1986.674		
w %	18	34	7	8	7	6	8	2	10				
Wzrost w porównaniu do wydatków % za o. b. 1935/36	÷ 11.987	÷ 180.560	÷ 60.272	÷ 13.465	÷ 58.263	÷ 36.343	÷ 54.080	- 1.653	÷ 9.469	- 658	÷ 422.128		
	÷ 4	÷ 36	÷ 83	÷ 10	÷ 66	÷ 40	÷ 50	- 5	÷ 5	- 16	÷ 27		

NOT
68

019.18

19.91

19.91

19.91

19.91

19.91

19.91

19.91

19.91

19.91

19.91

19.91

19.91

19.91

19.91

19.91

19.91

19.91

19.91

19.91

19.91

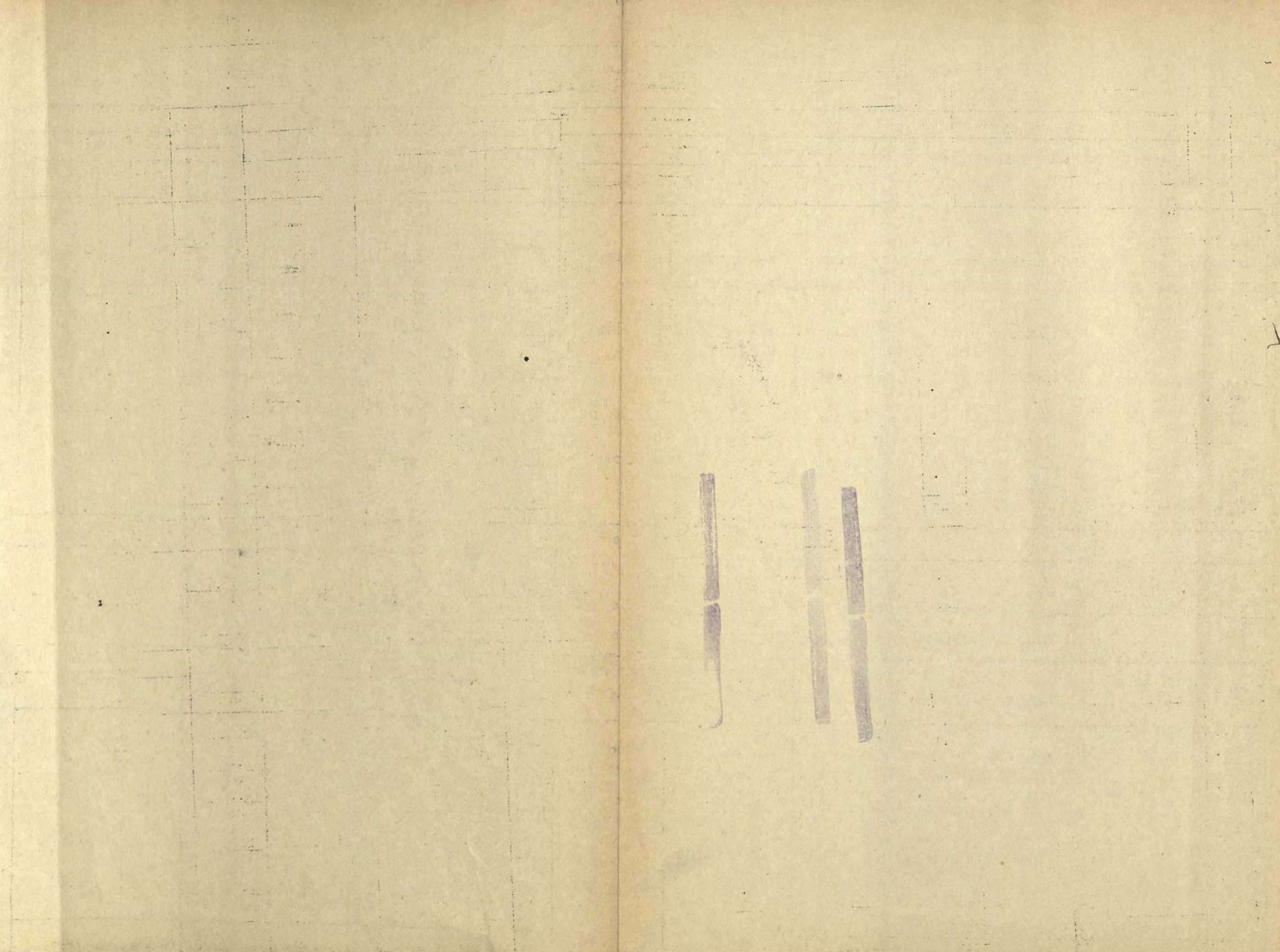
19.91

19.91

19.91

budowy mostów na drogach państwowych i samorządowych / wojew. powiat. i gminnych/
w roku 1936/37.

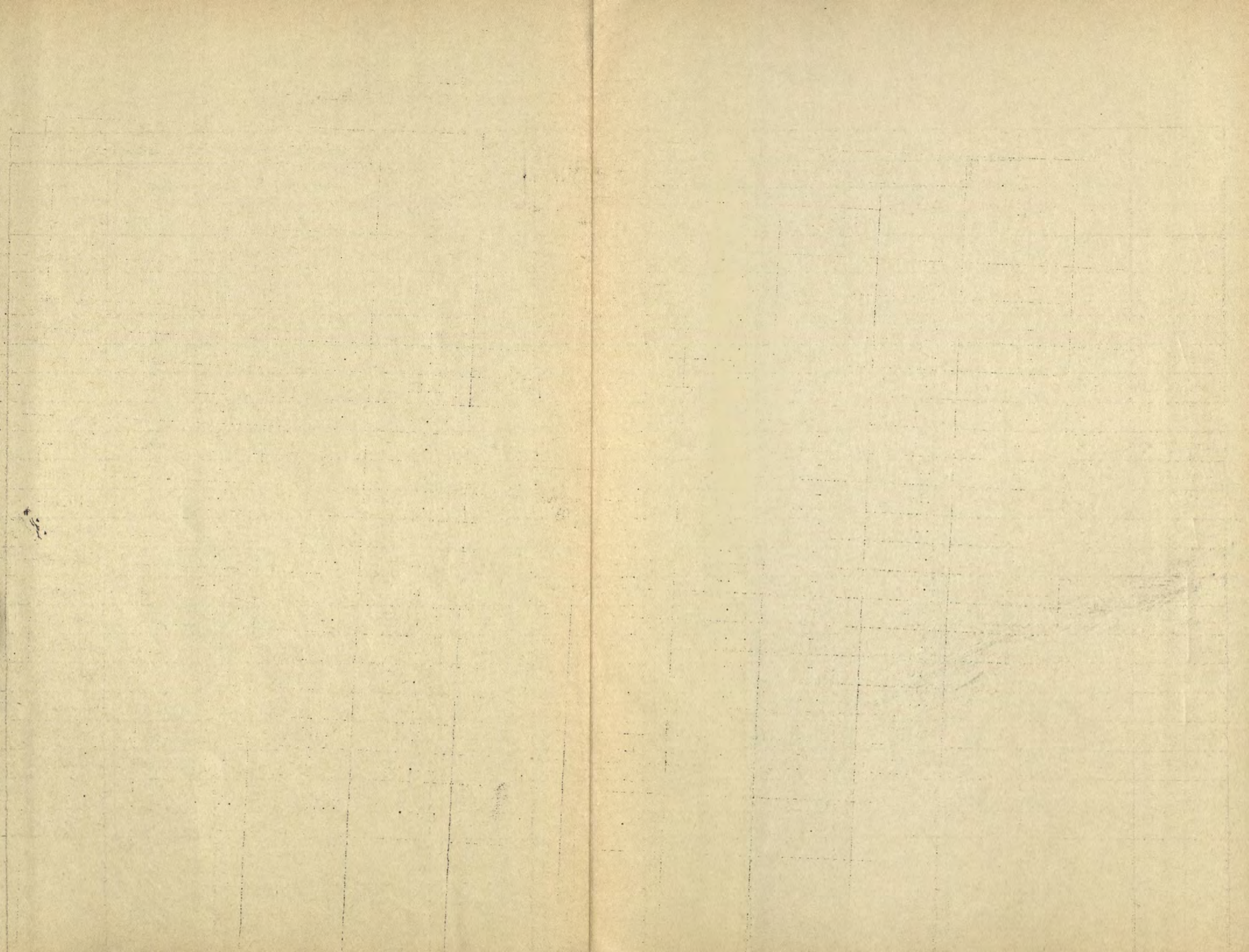
L. p.	Oznaczenie mostu					długość	Koszt budowy z funduszków zł.				
p.	Kategoria drogi	Nr. i nazwa drogi	n a z w a			% wyko- nania	państwowych	Samorzą- dowych	w naturze		R a z e m
			rzeki	miejsowości	powiatu				za podatki	szar- wark	
A. państwowe											
1.		4 Warszawa-Brześć	Krzna	Woskrzewice	Biała	$\frac{24.5 \text{ m}}{100}$	12.434				12.434
2.		" "	Klukówka	Biała	"	$\frac{30 \text{ m}}{100}$	10.991				10.991
3.		9 Warszawa-Lwów	Giełczew	Piaski Luterskie	Lublin	$\frac{26 \text{ m}}{100}$	3.000				3.000
4.		6 Piaski-Chełm	Sierotka	" "	"	$\frac{16 \text{ m}}{100}$	46.909				46.909
5.		9. Warszawa-Lwów	Wieprz	Kośmin	Puławy	$\frac{78.6 \text{ m}}{97}$	62.478		3.407		65.885
6.		" "	Czarny Potok	Sitaniec	Zamość	$\frac{10 \text{ m}}{99}$	33.397		188		33.585
7.		9/5 Zamość-Tarnobrzeg	Wieprz	Klemensów	"	$\frac{27 \text{ m}}{85}$	6.121				6.121
1-7					R a z e m		175.330	-	3.595		178.925
B. samorządowe											
8.	a/ wojewódzkie	10/2 W Terespol-Janów Podl.	Krzna	Nepole	Biała	$\frac{73.7 \text{ m}}{100}$	23.263	22.858			46.121
9.		5/2 W. Kazimierz-Annopol	Wyżnica	Bassonia	Puławy	$\frac{28 \text{ m}}{5}$		612			612
8-9	b/ powiatowe				R a z e m		23.263	23.470			46.733
10.		Puławy - Baranów	Kurówka	Wronów	Puławy	$\frac{24 \text{ m}}{30}$	-	3.085			3.885
c/ gminne											
11.		Ubycze-Majdan-Zabytów	Wolica	Zabytów	Zamość	$\frac{22 \text{ m}}{80}$		3.911		665	4.576
12.		Wysokie-Nielisz-Płonka	Wieprz	Nielisz	"	$\frac{21.5 \text{ m}}{60}$		3.687		180	3.867
13.		Klemensów-Michałów-Nielisz	"	Michałów	"	$\frac{11.9 \text{ m}}{50}$		701		12	713
14.		Roztopy-Derzkowice	"	Derzkowice	"	$\frac{22 \text{ m}}{100}$		4.259		248	4.507
15.		Gorajec-Radecznica - G. Zapor.	Poc	Zaporze	"	$\frac{19.6 \text{ m}}{80}$		2.371		980	3.951
11-15					R a z e m		-	15.529	-	2.085	17.614

W Y K A Z

ilości dróg wybudowanych w roku budżetowym 1936/37 .

Nazwa powiatu	państw. bruk.	Wybudowano dróg km.					Wydatkowano na budowę dróg w złotych z funduszków .				
		szabrow.	Samorządowych			państwowych F.dr.i F.Pracy/	samorządowych	świadczenia w naturze za zaległe podatki	szarwark	różne	razem
			bruk gładki	bruk dziki	r a z e m						
Biała	-	3.619	-	7.114	10.733	-	43.326 ✓	15.083	95.553	-	154.462
Białgoraj	-	3.358	-	5.515	8.873	-	102.694 ✓		119.768		222.462
Chełm	-	1.078	-	4.962	6.004	28.369 ✓	138.323 ✓		47.933		214.625
Garwolin	-	5.946	-	9.698	15.644		69.779 ✓	2.458	426.578	15.313	514.128
Hrubieszów	2.096	-	0.061	5.742	7.893	180.640 ✓	242.236 ✓	4.383	74.765	1.074	503.098
Janów	-	1.358	-	5.305	6.663		56.293 ✓	1.750	60.306		118.949
Krasnystaw	-	0.664	-	1.002	1.672	14.530 ✓	32.988 ✓		43.368	3.022	93.908
Lubartów	1.060	1.360	-	3.210	5.530	10.813 ✓	43.258 ✓		26.781		80.852
Lublin	-	3.852	-	3.291	7.843		50.339 ✓		96.700		147.239
Łuków	-	3.810	-	3.726	7.536		114.308 ✓		183.661	-	297.969
Puławy	-	2.240	-	7.296	10.236	5.000 ✓	81.988 ✓	6.791	64.428		158.207
Radzyń	-	-	-	5.842	5.842	12.827 ✓	49.896 ✓		57.498		120.227
Siedlce		0.810	-	21.607	22.417		70.972 ✓	2.179	264.310	708	338.169
Sokołów		6.950	-	13.231	20.181		88.152 ✓		259.613		347.765
Tomaszów		1.740	5.293	1.022	8.055	4.000 ✓	137.111		153.925		295.036
Węgrów		4.448	-	7.257	11.705		30.468 ✓		153.053		183.121
Włodawa		0.993	-	0.594	1.587	416 ✓	16.121 ✓	3.122	10.387	1.353	31.399
Zamość	1.867			9.022	10.899	76.550 ✓	121.439 ✓	27	98.587	2.958	299.561
Razem	5.023	42.126	5.354	116.316	169.319	333.165	1.490,982 ⁹¹	35.793	2.236.816	24.428	4.121.184

WARTOSC SZARWARKU

WYKORZYSTANEGO NA RZECZ DROG PUBLICZNYCH

województwa lubelskiego

w roku 1936/37.

w tysiącach złotych

na drogach państwowych, na drogach wojewódzkich i powiatowych, na drogach gminnych

400
380
360
340
320
300
280
260
240
220
200
180
160
140
120
100
80
60
40
20
0

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

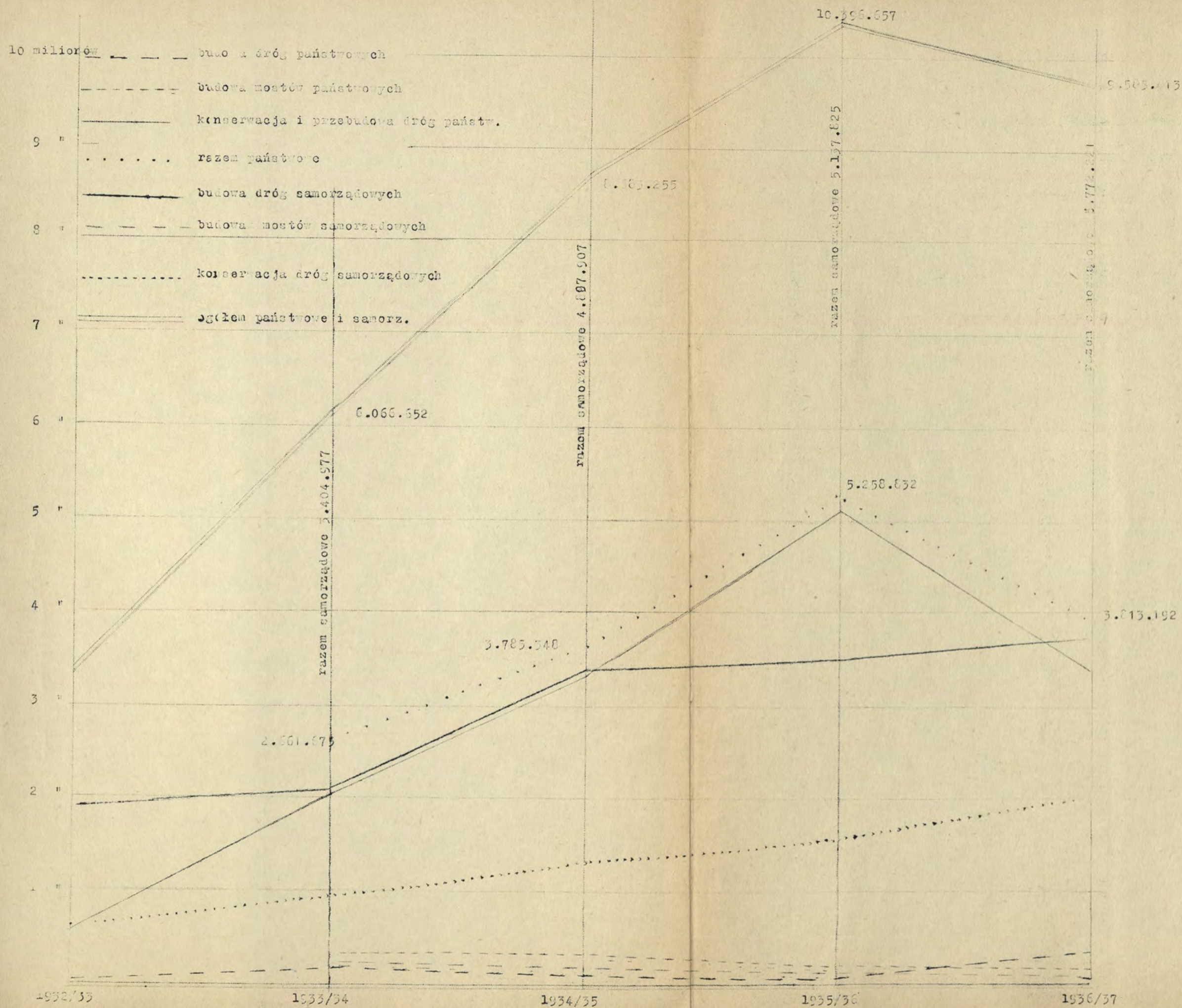
■

■

■

■

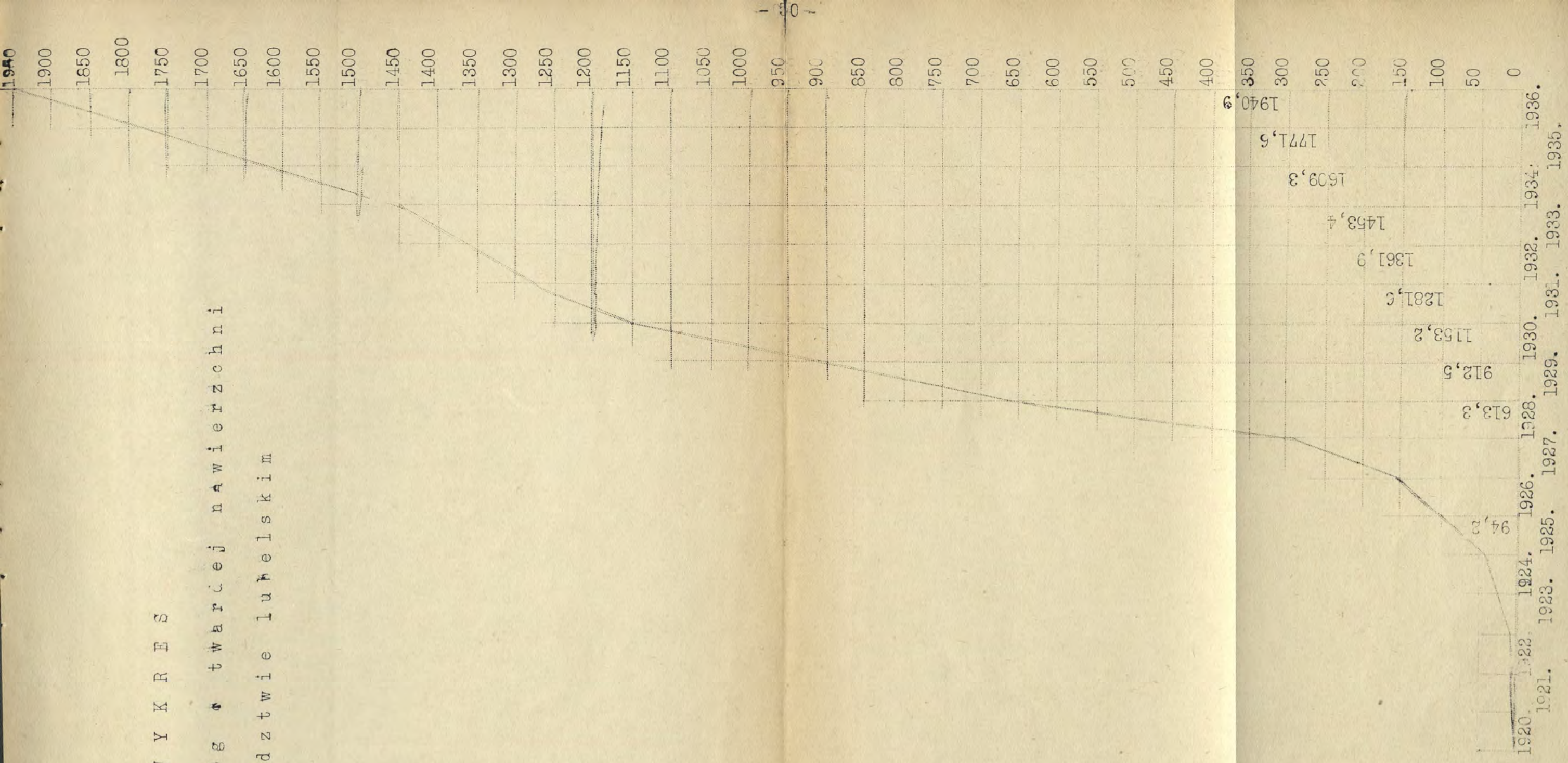
■

WYKRES

przyrostu dróg a twardej nawierzchni
w województwie łubelskim

Podziałka 1 mm. = km

VI. ROLNICTWO, HODOWLA, WALKA Z CHOROBYMI
ZWIERZĘCYMI I OCHRONA LASÓW

R o l n i c t w o

Stan ogólny.

W okresie sprawozdawczym mnożą się oznaki powolnej poprawy sytuacji rolnictwa województwa lubelskiego.

Dawniej przeprowadzona akcja oddłużenia, wyższa cen artykułów zbywanych przez rolników, a głównie zbóż i trzody chlewnej, aczkolwiek stopniowo, jednak coraz wyraźniej wywiera swój wpływ na polepszanie się sytuacji rolnictwa. Siła nabywcza wsi wzrasta i w okresie sprawozdawczym w silniejszym stopniu uczestniczy ona w zakupie artykułów przemysłowych. Wskaźnikiem polepszenia się sytuacji w rolnictwie może być zużycie nawozów sztucznych, które wiosną r. 1937 wykazują w stosunku do wiosny 1936 r. znacznąwyżkę, wynoszącą w przybliżeniu w dziale nawozów :

1/ azotowych	- 46 %
2/ fosforowych	- 28 %
3/ potasowych	- 70 %

Organizacja zbytu płodów.

W okresie sprawozdawczym ożywienie gospodarcze wyraża się we wszystkich dziedzinach rolnictwa: rosną obroty na Giełdzie Zbożowo-Towarowej i Mięsnej w Lublinie, zwiększa się dostawa mleka do mleczarni spółdzielczych o 20 %, podwaja się ilość i wysokość obrotów Spółdzielni Rolniczo-Handlowej, zwiększa swe obroty o kilkadziesiąt procent Spółdzielnia Lubelski Związek Producentów Trzody i Bydła i t.p.

Wzmoczonemu tętnu życia gospodarczego towarzyszy w tym okresie wzmoczona dążność rolnictwa do podnoszenia techniki i organizacji gospodarstw.

Dla zapewnienia wystarczającego tempa akcji podnoszenia rolnictwa, Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych w okresie sprawozdawczym udzieliło Lubelskiej Izbie Rolniczej zasiłków w kwocie zł 150.468, co stanowiło 28 % wykonania jej budżetu / 532.068 /. Zasiłki te dały możliwość kontynuowania i rozszerzenia przez Izbę Rolniczą podstawowych jej prac, jak :

- 1/ przysposobienie rolnicze
- 2/ organizacja gospodarstw przykładowych
- 3/ zagospodarowanie łąk
- 4/ doświadczalnictwo rolnicze i ochrona roślin
- 5/ polepszanie stanu hodowli zwierząt gospodarskich.

Podobnie jak w latach poprzednich również i w roku 1933/37 Izba opierała swą pracę w terenie przede wszystkim na dobrowolnych organizacjach ogólnie - rolniczych, jakimi są Kółka Rolnicze i Okręgowe Towarzystwa Organizacji i Kółek Rolniczych.

Finansową podstawą całej akcji podnoszenia rolnictwa były środki przewidziane w budżecie Lubelskiej Izby Rolni-

czej oraz w dziale X budżetów powiatowych związków samorządu terytorialnego. Wysokość dochodów Izby Rolniczej i jej wydatków oraz sum wydatkowanych w ostatnich kilku latach na dz.X przez samorząd terytorialny, ilustrują poniższe zestawienia :

Zestawienie dochodów i wydatków Lubelskiej Izby Rolni-

D o c h o d v

R o k	Ogółem dochody	Dochody z podatków	Dochody własne Izby	Zasiłki państwowe i innych instytucji	U w a g i
		w z l	o t y	o h	
1933/34	493.201	348.561	3.400	141.240	
1934/35	500.799	330.623	23.770	141.406	
1935/36	526.205	301.641	68.593	155.971	
1936/37	551.549	321.435	53.786	176.328	

W y d a t k i.

R o k	Wydatki ogółem	Zarząd ogólny	Wytwór. rozs. na	Wytwór. rozs. zwierzęca	Szkol- nictwo	Popiera- nie włas- ciwych sposobów gosp.	Ekonomicz- ny
1933/34	358.365	139.496	46918	51526	14.200	98.685	7.540
1934/35	506.288	176.090	101747	84149	20.000	108.334	15.368
1935/36	608.671	156.070	160739	120784	28.100	121.480	21.438
1936/37	532.068	136.127	139981	124029	15.875	97.435	18.321

Z o s t a w i e n i e

wykonania budżetów Powiatowych związków Samorządowych
w dziale X / popicie rolnictwa/

[illegible]

Udział czynnika administracyjnego w akcjach rolniczych polegał głównie na popieraniu poczynañ Izby czy organizacji, współdziałaniu przy ich realizacji oraz kontroli rachunkowej i rzeczowej wykonania budżetu i planu pracy przez Izbę Rolniczą.

Przechodząc kolejno do krótkiego przeglądu dorobku, osiągniętego w 1936/37r. w akcjach rolniczych, podać można następujące charakterystyczne dane :

1. Akcja przysposobienia rolniczego prowadzona była w 18 powiatach, przy czym rozpoczęło prace 980 zespołów z 7559 uczestnikami w 598 miejscowościach województwa, zaś doprowadziło do końca pracę 730 zespołów z 4953 uczestnikami z terenu 467 miejscowości.

Do sfinansowania tych prac, oprócz zasiłku Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych przyczyniły się : samorządy terytorialne - łączne świadczenia których w budżetowym okresie sprawozdawczym wynosiły 43.819 zł oraz Lubelska Izba Rolnicza, która ponosiła częściowe koszty zaopatrzenia zespołów w wartościowy materiał hodowlany.

Razem na organizację i przeprowadzenie prac przysposobienia rolniczego wydatkowano na terenie województwa - 67.671 zł, co w przeliczeniu na 1 zespół doprowadzony do końca wynosi ± 92 zł, a na 1 uczestnika przysposobienia rolniczego - około 13 $\frac{1}{2}$ zł.

2. Organizacja gospodarstw przykładowych. Prace organizacji gospodarstw prowadzone były w 16 powiatach. Skoncentrowała się ona w 37 rejonach, obejmując 3402 gospodarstwa w 303 wsiach, co w porównaniu do roku ubiegłego wskazuje na ilościowy wzrost opieki o 69 wsi i 658 gospodarstw.

3. Akcja zagospodarowania łąk. Podnoszenie wydajności łąk i pastwisk stało się w województwie lubelskim jedną z najważniejszych akcji rolniczych. Prace w kierunku zagospodarowania użytków łąkowych prowadzone bądź drogą pełnej uprawy i zasiewu traw szlachetnych, bądź tylko ograniczono się do powierzchniowej mechanicznej uprawy łąk, stosowanie podsiewu i zasilanie nawozami starej darni.

Sposobem pierwszym zagospodarowano w 1936/37r. 314,3 ha łąk poprzednio zmeliorowanych w związku z przebudową ustroju rolnego. Zagospodarowanie łąk tym sposobem jest kosztowne i prowadzone było przeważnie przy użyciu kredytów - Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych. Prócz tego około 4000 ha łąk zagospodarowano drogą zastosowania mechanicznej uprawy i podsiewu starej darni.

4. Ochrona roślin i doświadczalnictwo. Silnie rozwinięte ogrodnictwo i inne nakładowe kultury rolne wymagają starannej opieki zdrowotnej. Zagadnienie to rozwiązywała Stacja Ochrony Roślin pod stałą opieką, której znajdowało się 970 ha sadów, w tym :

- a/ 159 ha - zespołów sadowniczych
- b/ 370 ha - gospodarstw indywidualnych
- c/ 441 ha - w rejonach gospodarstw przykładowych

oraz wszystkie prawie chmielniki.

Działalność oświatową i propagandową opartą na ścisłych wynikach doświadczeń rolniczego, przeprowadzały 3 Zakłady Doświadczalne w Zemborzysach, Chełmie i Soszynie. Udzielały one rolnikom porad ustnych lub piśmennych oraz publikowały ulotki z wskazaniem rolniczymi na sezon jesieni i wiosny.

H o d o w l a .

Hodowla koni.

Podobnie jak w latach ubiegłych przeprowadzona została jesienią 1936 r. licencja ogierów. Porównując wyniki tej licencji z zeszłoroczną podnieść należy iż zakwalifikowano 195 ogierów więcej niż w roku poprzednim. W tej liczbie mieści się 132 ogierów dwuletnich o udowodnionym pochodzeniu, przeważnie po ogierach państwowych. Fakt ten stanowi wyraźny dowód podnoszenia się hodowli koni w województwie.

Hodowla bydła.

Działanie ustawy o nadzorze nad bydłem rozciągnięto na jeden cały powiat i w dwóch na wszystkie gminy, jeszcze nią nieobjęte - ogółem na 43 gminy. Obowiązywała więc razem w 11 powiatach na obszarze 190 gmin.

Na przeglądach buhajów doprowadzono ogółem 5898 szt. buhajów z czego specjalne komisje zakwalifikowały ogółem 2950 szt. jako zdalnych do rozrodu, w tym 1163 rasy polskiej czerwonej i 1077 rasy nizinnej, a 710 sztuk bezrasowych.

Olbrzymia przewaga buhajów ras uznanych za najlepsze dla danych powiatów i gmin stanowi wielki postęp w rejonizacji hodowli bydła. Przyczyniła się do tych wyników systematyczna akcja zakupu i stacjonowania właściwych buhajów, przy pomocy zasiłków państwowych i samorządowych. W okresie sprawozdawczym zakupiono ich ogółem 109 sztuk, z czego 90 sztuk rasy polskiej czerwonej i 19 - nizinnej.

Hodowla trzody chlewnej.

Zgodnie z ustalonym podziałem województwa na część północną, przeznaczoną na produkcję trzody tłusto-mięsnej i południową - mięsno-bekonnej, przeprowadzono zaopatrzenie terenu w odpowiedni materiał hodowlany, celem przygotowania województwa do rozciągnięcia nań ustawowego nadzoru nad knurami. Przy pomocy zasiłków rozprowadzono ogółem 45 knurów i 43 maciory rasy Wielkiej Białej Angielskiej i 52 knury oraz 114 maciory rasy Golebskiej.

Akcja owczarska.

Akcja prowadzona była intensywnie tylko w kilku ośrodkach owczarskich województwa lubelskiego, w powiatach biłgorajskim, białskim, janowskim i siedleckim. W pozostałych powiatach akcję owczarską popierano głównie w gospodarstwach przykładowych.

W okresie sprawozdawczym przy pomocy zasiłków Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, samorządów powiatowych oraz dotacji Lubelskiej Lasy Rolniczej stacjonowano:

a/ tryków - karakułów - 23 szt.
 b/ " mięsno-wełnistych - 14 "

R a z e m : 37 sztuk

Dla podniesienia umiejętności wykorzystania skór i wełny owczej, zorganizowano kursy garbarskie w pow. biłgorajskim, oraz 2 kursy tkackie w pow. bialskim i siedleckim.

Rybacktwo rzecz-
ne.

W roku sprawozdawczym w dalszym ciągu porządkowano kwestie sporne, powstałe po ogłoszeniu podziału dorzeczy Wisły i Bugu na obwody rybackie i zajmowano się wydzierżawianiem obwodów rybackich. Niezależnie od tego prowadzono akcję zarybieniową rzeki Wisły narybkiem sandacza, wyprodukowanym w gospodarstwach, stawowych w Gulowie i Sobieszynie.

Materiał zarybieniowy w ilości 10924 szt. wagi 184 klgr. narybku sandacza został wpuszczony na odcinku rzeki Wisły do Puław do ujścia rzeki Wilgi.

3. Stan i walka z chorobami zwierzęcymi.

Zgodnie z poleceniem Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych zarządzona została powtórna masowa malleinizacja i badanie koni na nosaciznę tylko w 5 powiatach województwa: bialskim, chełmskim, lubelskim, łukowskim i włodawskim, w których to powiatach choroba ta miała największe nasilenie. Badania są jeszcze w toku, jednakże do końca grudnia r.b. będą ukończone.

W roku sprawozdawczym nosaciznę stwierdzono w 18 powiatach, 146 miejscowościach, w których zabito chorych 144, podejrzanych o chorobę 21 i o zarażenie się 4 konie.

W związku z dokonywanymi rok rocznie szczepieniami masowymi nasilenie węglika zmniejszyło się znacznie na terenie województwa i chorobę stwierdzono tylko w pojedynczych wypadkach w 13 powiatach, 54 zagrodach u 59 sztuk zwierząt, z których padło do przybycia lekarza 57, a 2 dorżnięto. Szczepienia ochronne w roku sprawozdawczym zastosowano u 5670 koni i bydła.

Szelestnicę stwierdzono w 3 powiatach, 4 miejscowościach i 5 zagrodach zachorowało i padło 6 sztuk bydła.

Zaraza dziczyzny ujawniona została w 4 powiatach, 5 miejscowościach i 6 zagrodach, w których zachorowało 6, z nich padło 3 i dorżnięto 3 sztuki bydła.

W roku sprawozdawczym przystąpiono po raz pierwszy do planowego zwalczania gruźlicy w oborach zarodkowych, z których wywoż się mleko do większych ośrodków miejskich. Obowiązująca dotychczas ustawa o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych nie przewidywała masowych badań w kierunku ujawnienia gruźlicy i dopiero w roku sprawozdawczym wydane zostało specjalne zarządzenie, regulujące powyższe zagadnienie. Do dnia 1 stycznia 1937 roku zbadano już 47 obór, a w nich około 2.000 sztuk krów. Akcja jest w toku i prawdopodobnie do końca roku zostanie ukończoną, obejmując

jąc ponad 200 obór. Dotychczasowe wyniki wyraziły się: 40% krów reagujących dodatnio na gruźlice, 12 % wątpliwych i 48 % ujemnych.

Pomór i zaraza trzody w porównaniu z rokiem ubiegłym zawdzięczając szczepieniom dokonywanym stale, zmniejszyły się znacznie. W roku sprawozdawczym choroby te stwierdzono urzędowo w 162 miejscowościach, 260 zagrodach, w których zachorowało 850 sztuk trzody, z nich do przybycia lekarza padło 283. W celu zlikwidowania choroby zabito z urzędu 472 sztuki chorych, 31 podejrzanych o chorobę i 58 sztuk podejrzanych o zarażenie się, reszta po zastosowaniu szczepienia surowicą wyzdrowiała.

Ogółem w celach ochronnych zaszczepiono na terenie województwa 4372 sztuk trzody.

Różycę trzody stwierdzono we wszystkich powiatach, w 361 miejscowościach, 543 zagrodach, w których zachorowało 914 sztuk trzody, w nich padło 384, dorżnięto i poddano ubojowi 153, reszta zwierząt po zastosowaniu surowicy wyzdrowiała. Szczepienia przeciw różycę zastosowano u 27958 sztuk zwierząt.

Walka z wścieklizną w dalszym ciągu napotykała na przeszkody ze strony ludności przy jej zwalczaniu wskutek nieprzestrzegania obowiązujących zarządzeń, a głównie nieprzestrzegania przymusu trzymania psów na uwięzi.

Chorobę tę stwierdzono urzędowo we wszystkich powiatach, w 438 miejscowościach, 1328 zagrodach. Z powodu wścieklizny padło 89 psów i kotów, zabito chorych 283 psy, 126 podejrzanych o chorobę i 3595 podejrzanych o zarażenie się. Wściekliznę innych zwierząt stwierdzono w 8 powiatach, 28 miejscowościach i 30 zagrodach, w których zabito 11 i padło przed przybyciem lekarza 19 chorych zwierząt.

Poza wymienionymi chorobami w roku sprawozdawczym stwierdzono w pojedynczych wypadkach cholere drobiu, żółty u koni, zakaźne ronienie u krów, tężec i influencę koni.

W zamierzeniach na przyszłość Urząd Wojewódzki dążyć będzie do uporządkowania ostatecznego stanu rzeźni na terenie województwa i dostosowania ich do potrzeb zwiększającego się stale uboju w celach wywozowych. W związku z rozbudową rzeźni, wykonywanie urzędowego badania zwierząt rzeźnych i mięsa przekazywane jest stopniowo lekarzom zamiast oglądaczym, których ilość zmniejsza się z dnia na dzień. Obecnie na terenie województwa badania zwierząt i mięsa wykonuje już 72 lekarzy weterynaryjnych.

W związku z poprawą gospodarczą wybudowano i oddano do użytku nowe rzeźnie w Kuracie, Łochowie, na wykończeniu zaś jest rzeźnia w Sokołowie. Przystąpiono do budowy nowej rzeźni w Łukowie i przebudowy i dostosowania do potrzeb - wraz z urządzeniem chłodni rzeźni w Dorchusku.

Stan wsi pod względem sanitarno-weterynaryjnym. Stan obecny wsi pod względem sanitarno-weterynaryjnym podniósł

się poważnie w roku sprawozdawczym dzięki zwiększonej liczbie lekarzy weterynarii samorządowych, przebudowie zgodnie z warunkami sanitarnymi rzek, przychodniom weterynaryjnym i więcej czynnemu udziałowi lekarzy weterynarii w pracy samorządów /pogadanki, odczyty, jak również wyjaśnienia przy każdej sposobności istoty walki z chorobami zaraźliwymi zwierząt gospodarskich.

Nadmienić jednak trzeba wzrost b.silny, potajemnego uboju zwierząt na mięso, głównie rytualne. Przyczyny tego zjawiska należy szukać w niechęci ludności żydowskiej do ograniczeń uboju rytualnego. Walka z tym zjawiskiem jest b.trudna wobec braku na nią funduszy w budżetach samorządowych, jak również brakiem należytego uświadomienia ludności chrześcijańskiej, która popiera potajemny ubój, kupując pochodzące zeń mięso ze względu na tańszą cenę, nie bacząc na zupełnie anty-sanitarne warunki tego uboju.

O c h r o n a l a s ó w .

Obszar lasów.

Ogólny obszar lasu w roku sprawozdawczym wynosił ha 420362, zaś w roku bieżącym 417471 ha, pochodzi to stąd, że lasy państwowe zakupiły od Ordynacji Zamojskiej nadleśnictwo Strzelece o obszarze 3089 ha. Pozornie tedy lasy się pomniejszyły, ale ponieważ są one i nadal zagospodarowane pod kierunkiem Dyrekcji Lasów Państwowych przeto ubytku lasów nie było.

Zezwolone wy-
ręby /etaty%.

W okresie sprawozdawczym na podstawie planów gospodarstwa leśnego cięcia etatowe powierzchnie roczne wynosiły 1562 ha, zaś masowe 24.359 m³.

Przedterminowo wywabano 333 ha, zaś w masowym gospodarstwie 3068 m³.

Ubytek i przyby-
tek lasów.

Ubyło lasów w związku z komasacją i parcelacją 1177 ha.

Przybyło zaś na skutek zalesienia innych terenów nieleśnych i nieużytków 1375 ha
Ogólnie więc wzrósł obszar lasów o 198 ha.

Zobowiązania
do zalesień.

W okresie sprawozdawczym zobowiązano do zalesień w 221 obiektach leśnych o pow. wzn. 5500 ha.

Ponieważ w roku poprzedniego było do zalesienia 3089 ha./więc łącznie było do zalesienia 9189 ha./ z tego zalesiono 4090 ha. Pozostały obszar 5099 ha został zalesiony częściowo w r.1937 a reszta ma być zalesioną na wiosnę r. 1938.

Lasy ochronne.

Na terenie województwa lubelskiego w okresie sprawozdawczym uznano za ochronne z art.24 pkt.d w 50 majątkach na powierzchni 5328 ha, zaś za ochronne z art.24 pkt.a,b, c,e w 1 maj. na powierzchni 4 ha.

Stan ochronny lasów przedstawia się obecnie: Lasów ochronnych z art.24 pkt.a,b,c,e w 27 obiektach na powierzchni 2005 ha i z art.24 pkt.o w 397 obiektach na powierzchni 71648 ha.

Cięsia niepraw-
ne.

W okresie roku sprawozdawczego wyrabano nieprawnie zrębem czystym 10 ha w 2 majątkach i przerebowo wycięto 2868 drzew o masie 3326 m³. Skonfiskowano 2169 m³ i sprzedano z licytacji za sumę 23.658 zł 10 gr.

Do Skarbu Państwa wpłynęło 23.314 zł 77 gr.

Szkody w lasach.

Z klęsk żywiołowych, jakie poczyniły szkody w lasach były burze i huragany oraz pożary. Z powodu huraganów uległo zniszczeniu 45679 drzew w 5 majątkach /południe województwa/ w 4 majątkach pożar zniszczył 75 ha drzewostanów do lat 40.

Zalesienia
nieużytków.

Zalesienia nieużytków w dalszym ciągu rozwijały się b. dobrze, o czym zresztą świadczy rezultat dokonanych zalesień.

W okresie sprawozdawczym a więc na wiosnę 1937 roku zalesionych zostało około 1030 ha nieużytków. Są to wyłącznie tereny stanowiące własność włóścian.

Stwierdzić należy, że akcja zalesień nieużytków rozwijała się i rozwija się nadal bez stosowania ustawy - o przymusie zalesień nieużytków z 14 sierpnia 1936 r. Ludność posiadająca nieużytki sama dobrowolnie zgłasza się do Wydziałów Powiatowych i Komisarzy Ochrony Lasów, prosząc o pomoc przy zalesianiu ich terenów.

Przeważna część ludności traktuje tą akcję jako jedną z najbardziej palących zagadnień życia gospodarczego. Stwierdzono na gruncie, że dbają oni nie tylko w okresie zalesień, lecz i po zalesieniu pielęgnują i dbają o uprawę. Z roku na rok ludność wykazuje duże postępy pracy i pociąga za sobą niechętnych i nieufnie odnoszących się do zalesień.

Od 1926 roku do tej chwili zostało zalesione już przeszło 12000 ha nieużytków i to przeważnie lotnych piaszków.

Zamierzenia
na przysz-
łość.

Inspektorat Ochrony Lasów dążyć będzie, aby:

- 1/ Wszystkie lasy, które dotychczas nie mają planów lub programów zostały urządzone.
- 2/ Zalesienia nieużytków rozwijać się będą z niesłabnącą energią i nadal, przy c i w myśl ustawy z dnia 14.8. 1936 r. /Dz.U.R.P.Nr.56/ zainteresowani dostarczać muszą bezpłatnie robociznę /tak zresztą dotychczas było/. Sadzonki dostarczać będą Wydziały Powiatowe i Urząd Wojewódzki.
- 3/ Kontrola nad zalesieniami rozwijać się będzie nadal a- by nakazane zalesienia rozwijały się dobrze.
- 4/ Dążyć się będzie, aby lasy włóściańskie były przywrócone kulturze leśnej przez ukatwianie w zalesianiu halizn i zrębów w tych lasach. W tym celu będą zakładane szkoły ki przez poszczególne Wydziały Powiatowe i materiał z tych szkółek będzie dostarczany włóścianom, aby przystępowali do planowej akcji zalesiania gruntów polesnych w swych lasach.

VII. PRZEBUDOWA USTROJU ROLNEGO

Scalenie.

Ilość obiektów scaleniowych na terenie województwa stale wzrasta.

Przy przeprowadzaniu scalenia gruntów Urząd Wojewódzki poza stałym dążeniem do racjonalnego rozwiązania projektów scalenia pod względem technicznym i gospodarczym - kładzie duży nacisk na otoczenie opieką i pomocą scalonych gospodarstw, które w wyniku scalenia znalazły się w wybitnie odmiennych warunkach gospodarczych - przez powiększenie ich obszaru drogą podziału wspólnot, skasowania zbędnych dróg i miedz, upełnowartościowania wydzielania ekwiwalentu zasłużeńnościowego w ziemi poleśnej i t.p.

Urząd Wojewódzki prowadzi akcję w kierunku należytego rozplanowania siedlisk w scalanych wsiach celem zapewnienia i umożliwienia ludności wiejskiej warunków rozwoju kulturalno-oświatowego i społeczno - gospodarczego przez wydzielanie odpowiednich obszarów na cele użyteczności publicznej /place pod domy ludowe, szkoły, remizy, boiska sportowe, spółdzielnie i t.p./.

W okresie sprawozdawczym plan prac scaleniowych obejmował :

235 wsi - 39611 gosp. na obszarze 178.069 ha z czego miało być wykonane 47611 ha obliczeniowych.
Plan powyższy wykonano.

W okresie 1937/38 plan obejmuje :

225 wsi - 38.670 gosp. - 174043 ha.

Do wykonania 48501 ha obliczeniowych

Pozostaje do scalenia na terenie województwa 1437 wsi na obszarze ok. 500.000 ha.

Znoszenie sku-

żeńności i drob- W okresie sprawozdawczym prowadzone były prace zno-
ne regulacje. 2137. szenia służebności w 79 obiektach o ilości osad tabelowych

W powyższym okresie przyznano prawo wykupu dzierżawionych gruntów 980 drobnym dzierżawcom.

Zamierzenia na 1937/38 r. Prace znoszenia służebności prowadzone są w 84 obiektach o ilości osad 2673.

Wykup drobnych dzierżaw prowadzony jest w stosunku do 946 dzierżawców.

Parcelacja
prywatna.

W dziedzinie parcelacji daje się zauważyć dalszy - wzrost podaży ziemi, a to w związku z wykazami imiennymi, przy czym ceny nie wykazują tendencji zwyżkowej.

Plan parcelacyjny z gruntów prywatnych na rok 1937 wynosił : 11.500 ha.

Wobec rozparcelowania tylko 5600 ha - na wykonanie

niedoboru ogłoszony został wykaz imienny obejmujący 5644 ha.

Termin wykonania wykazu 1.X.1937 r. Za zezwoleniem Ministerstwa Starostwa mogą przedkładać termin wykonania do dnia 15.II.1938 roku.

Plan parcelacyjny 1938 r. z gruntów prywatnych wynosi 5400 ha.

W okresie do dnia 1.IV.1937 r. rozparcelowano gruntów prywatnych 1998 ha, z czego należałoby wnioskować, że prawdopodobnie nie zajdzie potrzeba ogłoszenia dla województwa lubelskiego wykazu imiennego.

Na pokrycie niedoborów planów parcelacyjnych z lat ubiegłych - jest w wykonaniu Urzędu Wojewódzkiego wykaz imienny nadzwyczajny, ogłoszony w 1936 r. obejmujący 6800 ha - termin wykonania którego upływa z dniem 1.X.1937 r.

Parcelacja
rządowa.

Rozparcelowano w 1936 roku	-	220 ha
Rozparcelowano w roku bieżącym do 1.IV.1937 r.	-	146 ha
Do końca roku 1937 zostanie rozparcelowane około	-	650 ha
Przewiduje się rozparcelować w roku 1938	-	3500 ha
oraz gruntów Państwowego Banku Rolnego	-	4000 ha

R a z e m : 7500 ha

Zapasy ziemi.

Zapasy ziemi na terenie województwa lubelskiego /poza wykazami imiennymi/ wynosi około 35.000 ha.

- W okresie 1937/38 r. Urząd Wojewódzki ma wykonać:
- 1/ przymusowo wykupić gruntów prywatnych /z wykazów imiennych/ około 1800 ha.
 - 2/ przejąć za podatki około 850 ha,
 - 3/ wykupić na upełnrośnienie karłowatych gospodarstw przy scaleniu gruntów około 700 ha.

Szacunki i oddłużenie.

W sprawie ulg z art.16 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24.X.1934 r. o obniżeniu zadłużenia gospodarstw rolnych z tytułu należności Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej - załatwiono 3428 podań.

Z pomienionej liczby podań załatwiono przychylnie - 1114. Przy tym udzielono zniżek zadłużenia na ogólną kwotę 956.807 zł.

W roku 1937 prowadzona jest w dalszym ciągu akcja oddłużeniowa, a kwota udzielonych dotychczas zniżek wzrosła do 1.800,000 zł

Akcja rozrachunkowa i przewłaszczeniowa z nabywami gruntów państwowych.

Wydano przeczeń z art.61 ustawy o wykonaniu reformy rolnej 1266, o obszarze 3141,9338 ha, z ceną sprzedażną zł 2.572.974,57.

Przekazano do administracji Państwowego Banku Rolnego Oddział w Lublinie przeczeń z art.61 - 1380, o obszarze

4024,3093 ha z resztą ceny sprzedażnej, zakredytowanej jako pożyczka Państwowego Banku Rolnego złotych 2.759.661,41. Przesłano do Wydziałów Hipotecyjnych przy Sądach Okręgowych orzeczeń z art.61 ustawy o wykonaniu reformy rolnej..1093 zahipotekowano z art.61 ustawy o wykonaniu reformy rolnej 511

Pożyczki na
działy rodzin-
ne.

Oddział Lubelski Państwowego Banku Rolnego rozpoczął akcję udzielania pożyczek na działy rodzinne w 1936 r.

Na powyższy cel przydzielony został Oddziałowi P.B.R. kredyt w wysokości 800.000 zł /fundusz działów rodzinnych/

Do 1.VI.1937r. rozdysponowano na rzecz 193 pożyczko-
biorców 475.400 zł.

W dniu 25.VIII.1937r. powiększony został fundusz działów rodzinnych dla województwa lubelskiego o 200.000 zł.

Melioracje w
związku ze
leniem.

Wykonano rowów osuszających 474 km, kosztem 210.870 zł
w 104 obiektach secesyjnych, osuszając około 11360 ha.

Roboty prowadzone były analogicznie jak w latach poprzednich siłami zainteresowanej ludności. Urząd Wojewódzki pokrywał tylko koszty dozoru technicznego tych robót, - częściowo od początku koszty materiałów.

Melioracje podstawowe Melioracje podstawowe były wykonywane jako regulacje rzek i obwałowanie dolin.

Regulacje rzek wykonywano na rz.Krznie - niespławnej w powiecie radzyńskim. Białce w pow.radzyńskim, Kostrzyn w pow.siedleckim i węgrowskim, Hucznie w pow.hrubieszowskim, Welniance w pow.hrubieszowskim i tomaszowskim, Udału w pow.chełmskim, Zielawie w pow.włodawskim, Krznie - spławnej w pow.bialskim.

Ponadto były prowadzone roboty przy osuszeniu Krowiego Bagna w pow.włodawskim, oraz w nizinie radwankowsko-warszawickiej w pow.garwolińskim. Łącznie uregulowano rzeki i wybudowano kanały na długości 43,5 km.

Obwałowanie prowadzono na prawym brzegu rz.Wisły w dol.Janiszwskiej pow.janowskiego i pod Puławami we Włoszowicach. W roku sprawozdawczym wykonano obwałowań 6.44 km

Roboty na Krowim Bagnie i w Puławach były wykonywane przy pomocy więźniów, których ogółem na obu budowach - pracowało około 650.

Do dnia 1 kwietnia 1937 r. wykonano w związku z przebudową ustroju rolnego - od początku tej akcji 2540 km rowów osuszających około 70000 ha gruntów. Z zakresu zaś melioracji podstawowych uregulowano, w tym czasie 137 km rzek, wybudowano 11 km kanałów podstawowych i 10,5 km wałów, zabezpieczających około 3000 ha zalewnych gruntów.

W roku budżetowym bieżącym 1937/38/ akcja melioracyj-

na prowadzona jest w rozmiarach jeszcze szerszych i przekroczy znacznie program z roku poprzedniego. Na podkreślenie zasługuje zainteresowanie się sprawą melioracji tak - podstawowych jak i szczegółowych niektórych Wydziałów Powiatowych, a w szczególności chełmskiego, hrubieszowskiego, radzyńskiego i węgrowskiego. Wydziały te zgodnie z ustawą z 1921 roku o popieraniu publicznych przedsiębiorstw melioracyjnych poczynają powoli przejmować inicjatywę i roboty wykonawcze od Urzędu Wojewódzkiego, co daje bardzo dobre rezultaty.

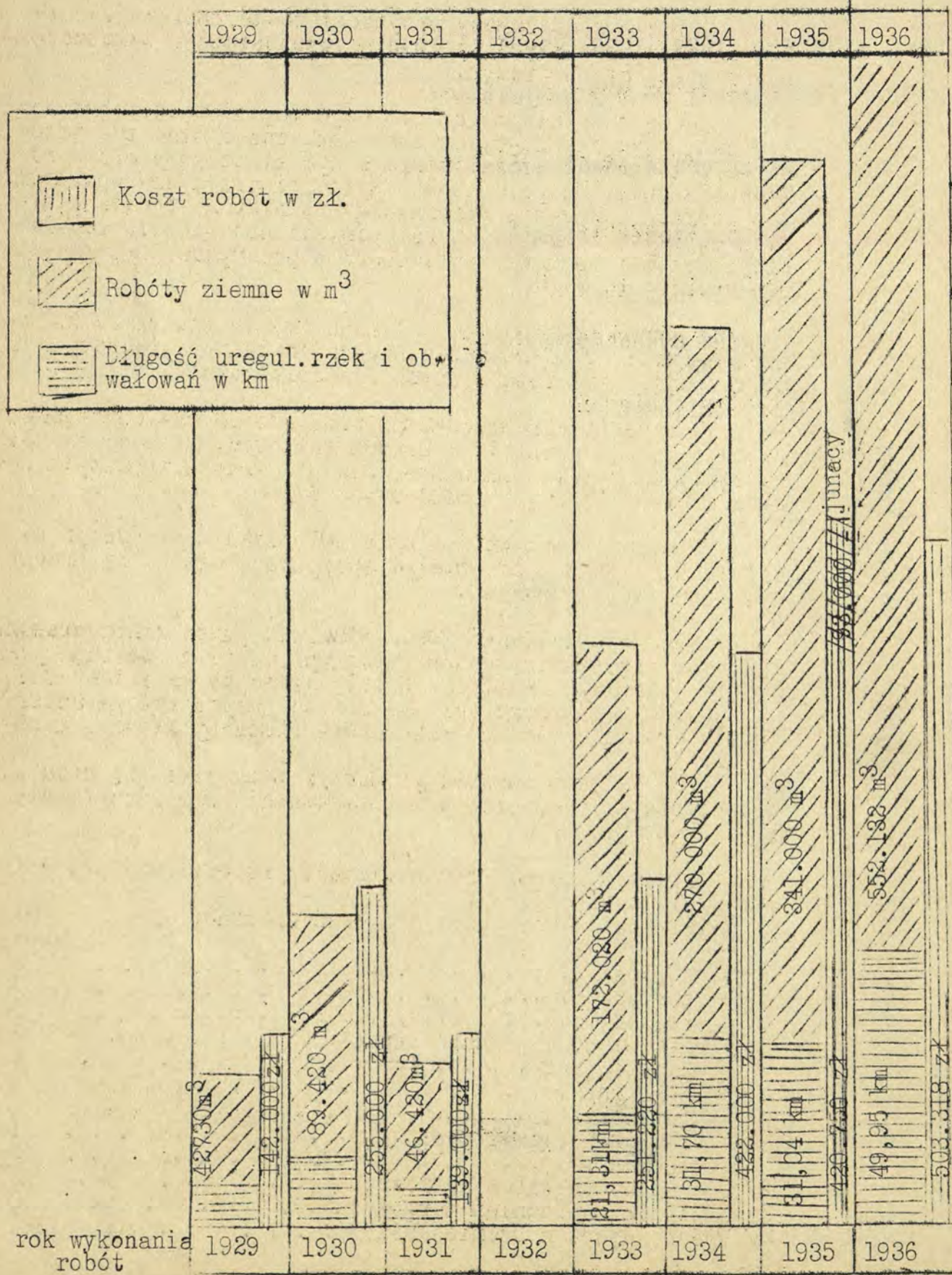
Rezultatem tego współdziałania z Urzędem Wojewódzkim jest zarazem wielokrotnie zwiększony udział zainteresowanej ludności w robotach wykonawczych i jej zrozumienie dla spraw melioracji.

W roku 1938/39 projektowane jest dalsze rozwinięcie akcji melioracyjnej uzależnionej zresztą od kredytów, jakie na ten cel przyzna Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych

Sprawy wodne. Ze spraw wodnych wydano szereg orzeczeń tak na skutek odwołań stron od orzeczeń I instancji, jak również własnych, przy czym szczególną uwagę zwrócono na sprawy związane z uregulowaniem stosunków wodno - prawnych w związku z przeprowadzonymi robotami przy regulacji i obwałowaniach rzek.

[illegible]

Postęp robót przy regulacji rzek i obwałowaniu
rz. Wisły

VIII. PRZEMYSŁ I HANDEL

P r z e m y s ł

Okres sprawozdawczy przyniósł na terenie województwa znaczniejsze ożywienie życia gospodarczego zwłaszcza w przemyśle przetwórczym.

Jedną z ważniejszych przyczyn tego ożywienia był dosyć duży ruch inwestycyjny oraz wzmożone ogólne zapotrzebowanie towarowe, wzrost którego był silniejszy niż w roku poprzednim. Na polepszenie sytuacji przemysłu wpłynęła też poprawa położenia finansowego rolnictwa, będąca wynikiem wyżki cen artykułów rolnych, co spowodowało ożywienie obrotów i poprawę rentowności w przemyśle pracującym dla rolnictwa.

Poprawa rentowności w tym przemyśle stwarzała korzystne warunki do powstawania nowych zakładów wytwórczych i do rozbudowy już istniejących przedsiębiorstw.

W okresie sprawozdawczym powstało 18 nowych młynów, rozbudowano 8, powstało 6 nowych tartaków, rozbudowano 3, powstały 3 rzeźnie komunalne. Ponadto innych większych zakładów powstało 15, a rozbudowano 3.

Wzmożenie aktywności przy zwiększeniu produkcji wykazały szczególnie przemysły: spożywczy, mineralny, drzewny, metalowy i skórzany.

Daje się zauważyć stałe zjawisko powstawania drobnych zakładów przemysłowych, opartych wyłącznie na własnym przebiegu zbiorowym kapitale. Należy uznać to za objaw zdrowy, powodujący wciągnięcie do obrotu gospodarczego unieruchomionego, a częściowo może nawet stezauryzowanego kapitału.

Pod wpływem wzrostu produkcji zwiększył się stan zatrudnienia w przemyśle, a w konsekwencji zmniejszyła się ilość bezrobotnych.

Dane, z zakresu administracji przemysłowej przedstawiają się następująco :

1/ Zatwierdzono projektów urządzeń zakładów	-	55
a to: młynów		26
tartaków		9
rzeźni		3
pieców do wypalania wapna		2
solarni skór		4
garbarni		4
hut szkła		1
fabryk mebli giętych		1
innych		5
2/ Udzielono pozwoleń kotłowych		42
3/ Udzielono uprawnień targowych		5
4/ Wydano dyspens rzemieślnikom		161

5/	Wydano dyspens przemysłu konces.	22
6/	Rozszerzono ważność licencji na przem.drz.	9
7/	Zatwierdzono projektów urządzeń zakł.elektryczn.	5
8/	Wydano uprawnień elektr.	6
9/	Wydano orzeczeń w sprawie zakładów rzem.	87
10/	Zażądano odwołań od orzeczeń I instancji :	
a/	w sprawach przemysłowych	158
b/	w sprawach rzemieślniczych	585

H a n d e l

W obrotach handlowych nastąpiło w okresie sprawozdawczym silniejsze ożywienie; zwłaszcza w handlu materiałami budowlanymi nastąpiła znaczniejsza wyżka obrotów w związku z dokonanymi inwestycjami. Zaznaczył się poważny wzrost udziału w obrotach handlowych drobnych rolników, jako masowych nabywców wyrobów przemysłowych.

Ceny wykazywały stałą chociaż nieznaczną tendencję wyżkową.

Na rynku pieniężnym zmniejszył się stosunek wkładów terminowych i oszczędnościowych do ogólnego stanu wkładów, wzrosły natomiast wkłady czekowe. Jest to wynikiem zmniejszenia się rezerw przedsiębiorstw przemysłowych w związku z wyżką obrotów gospodarczych.

Większa płynność przedsiębiorstw przyczyniła się do polepszenia wypłacalności w przemyśle i handlu, co spowodowało spadek procentu weksli zaprotestowanych.

R z e m i o s ł o .

W poprzednim okresie wyraźnie zaznaczył się proces poperyzacji rzemiosła. Obecnie proces ten został zahamowany, a rozmiary przyrostu ilości zakładów rzemieślniczych należy uznać za normalne przy wyraźnym zwiększeniu ich obrotów i wzroście ogólnej produkcji. Ilość warsztatów rzemieślniczych, właściciele których posiadają karty rzemieślnicze wynosiła w okresie sprawozdawczym 33.454 zakładów i 11.788 trudniących się samodzielnie rzemiosłem nielegalnie bez kart rzemieślniczych.

Władze administracji ogólnej dokładały usiłowań, by zmusić tych ostatnich do zalegalizowania, względnie zlikwidowania swych warsztatów, tworzących nielegalną konkurencję dla przedsiębiorstw prowadzonych przez wykwalifikowanych rzemieślników.

W związku z ogólną poprawą gospodarczą należy podkreślić wzrost wykupionych świadectw przemysłowych przez rzemieślników.

W okresie sprawozdawczym wykupiono 12.168 świadectw wobec 11.470 w okresie poprzednim.

W dziedzinie kredytowej nie ustąpiła dysproporcja między podażą, a zapotrzebowaniem taniego i dostępnego -

kredytu dla rzemiosła, potrzeby rzemieślników pod tym względem nie były zaspokojone w dostatecznej mierze.

Należy zaznaczyć silny ruch organizacyjny chrześcijańskich kas bezprocentowych, są to jednak dopiero pierwsze kroki w dostatecznym zaopatrzeniu chrześcijańskiego rzemiosła w kredyt bezprocentowy.

W okresie sprawozdawczym uruchomiono 3 kursy z zakresu szkoły kształcącej zawodowej i 3-miesięczny kurs kucia koni dla kowali z powiatu lubelskiego.

W czerwcu 1936 r. odbyła się wystawa rzemieślnicza w Chełmie, na której 34 wystawców wystawiło wyroby rzemieślnicze. Wystawa ta cieszyła się znaczną frekwencją i zainteresowaniem sfer rzemieślniczych.

W ciągu roku sprawozdawczego cechy zmieniły statuty, dostosowując je do postanowień Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 20.II.1936 r.

W związku z powyższym nastąpiło połączenie względnie likwidacja poszczególnych cechów; z 215 cechów dotąd istniejących pozostało 138 z 5.026 członkami.

Urząd Wojewódzki współpracował stale z organami samorządu gospodarczego: Izłą Przemysłowo-Handlową i Izłą Rzemieślniczą, biorąc przez swych delegatów stały udział w posiedzeniach Prezydium i Komisji Izb.

E l e k t r y f i k a c j a .

W okresie sprawozdawczym elektryfikacja na terenie województwa posunęła się w znacznym stopniu naprzód. Lubelski Międzykomunalny Związek Elektryfikacyjny po zakończeniu pierwszego etapu swych prac uruchomił linie przesyłowe wysokiego napięcia 30 kv na trasach Lublin - Lubartów, Izbica - Krasnystaw i Zawada - Szczebrzeszyn o łącznej długości 50 km.

W związku z uruchomieniem tych linii przyłączone zostały do linii przesyłowych Związku miasta: Lubartów, Krasnystaw i Szczebrzeszyn, gdzie Związek po wykonaniu lokalnych sieci rozdzielczych względnie odpowiednich przeróbek sieci, dostosował je do 22-godzinnej pracy. Należy stwierdzić, że konsumpcja energii elektrycznej z chwilą możliwości korzystania z prądu o każdej porze dnia i nocy znacznie wzrosła i co najmniej o 30 % nie tylko dla światła, ale również dla siły, przez przyłączenie szeregu zakładów przemysłowych, przeważnie drobnych. Zauważono przytem duże zainteresowanie elektryfikacją ludności wiejskiej w szeregu wsi. W chwili obecnej przyłączono kolonię Niemce, zaś przyłączenie osad Komarowo i Tyszowce jest w toku.

W najbliższej przyszłości Związek zamierza uruchomić lokalne elektrownie w Chodlu i Tarnogrodzie. Urządzenie dla tych elektrowni Związek posiada po zlikwidowaniu elektrowni lokalnych w Lubartowie i Krasnymstawie.

W chwili obecnej prowadzone są roboty przy budowie

linij przesyłowych na trasach Łabunie, Komarów, Komarów-Tyszowce i Lublin - Piaski oraz budowa sieci rozdzielczych w Komarowie i Tyszowcach.

We wszystkich miejscowościach objętych działalnością Związku - wprowadzone zostały taryfy blokowe, co w znacznym stopniu umożliwi odbiorcom korzystanie z taniego odbioru.

Uprawnienie rządowe na zakład elektryczny w Międzyrzecu powiatu radzyńskiego otrzymała prywatna spółka, zalegalizowała to istniejący od szeregu lat stan rzeczy.

O uprawnienia rządowe na zakłady elektryczne w Łosicach, Kłosowie i Sarnakach ubiegają się prywatni przedsiębiorcy i sprawa ta jest w toku załatwienia.

IX. NADZÓR NAD SAMORZĄDEM .

Podział administracyjny.

W okresie sprawozdawczym kontynuowano w dalszym ciągu prace przygotowawcze do zmiany granic gmin powiatów województwa.

Przedstawione wnioski będą przedłożone Ministerstwu Spraw Wewnętrznych.

Zezwolono na przeniesienie siedziby gminy Krzywiczki w powiecie chełmskim ze wsi Krzywiczki do kolonii Pokrówka.

Niezależnie od tego na wniosek interesowanych związków samorządowych dokonano w kilku wypadkach zmiany w podziale gmin na gromady.

Zmiany osobowe w organach samorządowych.

Na stanowiskach przełożonych gmin miejskich i wiejskich w okresie sprawozdawczym nastąpiły pewne zmiany, a mianowicie Na miejscu zmarłego prezydenta m. Lublina, wybranym został dotychczasowy wiceprezydent Bolesław Liszkowski. Po rocznym okresie próbnym zostali zatwierdzeni burmistrzowie w Tomaszowie Lub. i Węgrowie; przeprowadzono wybory uzupełniające do zarządu miejskiego w Kazimierzu n/W i Sokołowie /kawników/ w m. Łukowie, Hrubieszowie, Tomaszowie Lub. /wiceburmistrzów/ oraz ustanowiono tymczasowego wiceburmistrza w Sokołowie. Złożono z urzędu burmistrza m. Janowa Podl.

Załatwiono 3 odwołania radnych miejskich w sprawie pozbawienia ich mandatów, oraz 2 odwołania radnych w sprawie odmowy udzielenia zezwolenia na złożenie mandatu.

Na stanowiskach wójtów gmin zaszły zmiany w gminach: Maciejowice, Suchowola, Michów, Kryńce, Jarczew, Wętkowice, Łuków, Borze, Łuszczawa, Fajslawice /w tych dwóch ostatnich wskutek złożenia z urzędu/. W gm. Steżycza i Korytnica przeprowadzono wybory uzupełniające kawników do zarządu gminnego.

W 7 wypadkach ukarano sołtysów złożeniem z urzędu.

Wybory uzupełniające do rad powiatowych przeprowadzono w 5 powiatach: łukowskim, sokołowskim, janowskim, garwolińskim i zamojskim, zaś do wydziałów powiatowych w 3 powiatach / w białogórskim, puławskim i janowskim /.

Gospodarka
związków sa-
morządowych.

Dajaca się zaobserwować poczynszy od r.1936 ogólna poprawa gospodarcza w kraju korzystnie odbiła się na finansach związków samorządowych; szczególnie pow.związków samorządowych i gmin wiejskich, o czym świadczy wzrost w okresie sprawozdawczym dochodów tych samorządów w porównaniu z okresem poprzednim.

Jakkolwiek bowiem w okresie sprawozdawczym norma dodatku do państw.podatku gruntowego, głównego źródła dochodowego pow.związków samorządowych obniżoną została w roku sprawozdawczym z przeciętnej 71 % do przeciętnej dla całego województwa t.j. 44 % - to jednak dochody zwyczajne ogólne tych związków w porównaniu z poprzednim okresem osiągnięte zostały w prawie niezmienionej wysokości.

Według sprawozdań z wykonania budżetów za okres 1936/37 gospodarka poszczególnych związków samorządowych w cyfrach dała następujące wyniki :

Powiatowe
Związki Sa-
morządowe.

w okresie sprawozdawczym

preliminowały: dochody zwyczajne	- 7.800.231 zł
" nadzwyczajne	- 398.202 "

	6.198.433 zł

osiągnęły zaś :

dochody zwyczajne	- 10.473.868 zł
" nadzwyczajne	- 1.345.297 "

	11.819.165 zł

Po potrąceniu od tej sumy kwoty 2.050.136 zł, którą otrzymały samorzady pow.ze Skarbu Państwa tytułem zwrotu kosztów budowy i utrzymania dróg państwowych - właściwe wpływy Pow.Związków Samorządowych osiągnęły kwotę 9.769.029 zł t.j.115 % dochodów preliminarznych. Fakt ten świadczy z jednej strony o realności preliminarzy budżetowych - a z drugiej strony o dobrej płatności danin komunalnych, którą to okoliczność przypisać należy między innymi poprawie sytuacji gospodarczej na wsi.

Pierwsze miejsce co do wysokości wpływów budżetowych zajmują podatki samoistne w sumie 4.480.568 zł /preliminowano 3.888.157 zł/. Są to prawie wyłącznie, gdyż w 98,8% wpływy z opłat drogowych /4.426.628 zł/. Po uwzględnieniu dopłat drogowych zwyczajnych 115.548 zł i nadzwyczajnych 108.870 zł - okazuje się, że pow.związki samorządowe osiągnęły w okresie sprawozdawczym na cele dróg samorządowych 4.651.046 zł t.j. prawie 47,6 % ogólnych właściwych dochodów tych związków. Normy opłat drogowych w stosunku do państwowego podatku gruntowego w okresie 1936/37 przeciętnie dla całego województwa wynosiły 75 %. W stosunku do poprzedniego okresu wpływy z podatków samoistnych wzrosły o 654.329 zł / 16 % /.

Drugie miejsce w kolejności zajęły wpływy z dodatków do podatków państwowych w ogólnej sumie 2.373.556 zł, co stanowi około 24,3 % ogólnych dochodów. W porównaniu z okresem 1936/37 wpływy z tego źródła zmniejszyły się o

526.911 zł /o 18 %/. W poprzednim bowiem okresie przeciętna stopa dodatków do państwowego podatku gruntowego wynosiła 71 % - podczas gdy w okresie sprawozdawczym stopa ta obniżona została do 44 %, a to ze względu na przeżywane przez rolnictwo przesilenie gospodarcze.

W ogólnej sumie dodatków do podatków państwowych pierwsze miejsce zajmują dodatki do państwowego podatku gruntowego z sumą 1.352.285 zł, dalej następują dodatki do podatków od spożycia z sumą 510.987 zł, do podatku przemysłowego 419.687 zł i do państwowego podatku od nieruchomości z sumą 69.086 zł.

Trzecie miejsce co do wysokości dochodów zajęły wpływy z udziału w podatkach państwowych z sumą 705.792 zł, która w stosunku do ogólnych dochodów stanowi około 7 %.

Z pożyczek osiągnęły pow.związki samorządowe w okresie sprawozdawczym 521.762 zł t.j.około 5 %. Na sumę tę złożyły się przeważnie konwersje pożyczek krótkoterminowych na długoterminowe i pożyczki z Komunalnego Funduszu Pożyczkowo - Oszczędnościowego.

Następne /piąte/ miejsce w kolejności stanowiły dochody z opłat za korzystanie z urządzeń komunalnych w wysokości 356.094 zł t.j. 3,5 % ogólnych dochodów.

Tytułem subwencji i dotacji Pow.Związki Samorządowe otrzymały w okresie sprawozdawczym 294.200 zł a więc około 3 % ogólnych wpływów. W tej sumie mieszczą się subwencje z Funduszu Pracy w wysokości 45.350 zł na cele drogowe.

Dochody z majątku komunalnego pozostały niezmiennic w stosunku do poprzedniego okresu i stanowiły sumę 194.711 zł, a więc zaledwie około 2 % ogólnych wpływów.

Ze zwrotu sum, wyłożonych przez Pow.Związki Samorządowe za inne instytucje wpłynęło 175.173 zł t.j.miejspełna 2 % ogólnych wpływów. Sumą tą nie objęto zwrotu wydatków ze Skarbu Państwa na drogi państwowe, administrowane przez samorządy powiatowe.

Opłaty administracyjne, jakkolwiek w okresie sprawozdawczym wzrosły znacznie, gdyż z sumy 5080 zł z okresu poprzedniego do 8.411 zł to jednak w dalszym ciągu nie odgrywały żadnej roli w gospodarce pow.związków samorządowych. To samo da się powiedzieć o wpływach z przedsiębiorstw samorządowych w sumie 36.665 zł i z podatku inwestycyjnego w minimalnej kwocie 1.085 zł.

Natomiast nadwyżki budżetowe w omawianym okresie wzrosły przeszło dwukrotnie do 91.194 zł i stanowiły prawie 1 % ogólnych dochodów.

Wreszcie różne dochody nieobjęte powyżej omówionymi działami wyniosły sumę 305.400 zł t.j. około 3 % ogólnych dochodów.

Wydatki pow.związków samorządowych w okresie spra-

wzrostającym 1936/37 kształtowały się w sposób następujący:

preliminowano: wydatki zwyyczajne	-	6.237.608 zł
" nadzwyczajne	-	1.960.823 "

r a z e m : 8.198.431 zł

zrealizowano wydatki zwyyczajne	-	7.927.247 zł
" nadzwyczajne	-	3.221.317 "

r a z e m : 11.148.564 zł

Po odjęciu od ogólnej sumy uskuteczniionych wydatków 2.093.791 zł, wydanych na utrzymanie i budowę dróg państwowych, administrowanych przez pow.związki samorządowe pozostaje kwota 9.054.773 zł stanowiąca sumę wydatków, uskuteczniionych w wykonaniu budżetów Pow.Związków Samorządowych.

Z powyższych zestawień wynika, że budżety pow.związków samorządowych na terenie województwa lubelskiego w okresie 1936/37 wykonane zostały po stronie dochodów w 115%, podczas gdy wydatki zrealizowane zostały tylko w 110%. Gospodarka więc tych związków była prowadzoną w granicach rozporządzalnych środków finansowych.

W porównaniu bezwzględnej sumy osiągniętych dochodów ogólnych 9.769.029 zł z taką sumą uskuteczniionych wydatków 9.093.791 zł - okazuje się nadwyżka kasowa 676.238 zł, stanowiąca fundusz obrotowy P.Z.S. W nadwyżce tej ogólnej partycypują wszystkie pow.związki samorządowe, z wyjątkiem jednego, który okres sprawozdawczy zamknął niedoborem 50.630 zł. Niedobór ten jednak powstał częściowo wskutek objęcia sprawozdaniem z wykonania budżetu wydatków uskuteczniionych poza - budżetowo w latach ubiegłych.

Zaznaczyć należy, że jest to tylko nadwyżka kasowa za jeden okres budżetowy. Ogólne zaś wyniki gospodarki budżetowej Pow.Zw.Sam. na dzień 31.III.1937 r. wyrażają się w nadwyżce budżetowej ogólnej 331.391 zł - przy czym 12 związków samorządowych pow.wykazało nadwyżkę budżetową w sumie 1.035.031 zł zaś 6 Pow.Zw.Sam. niedobór 703.640 zł. Nadwyżki ponad sto tys. wykazały Powiatowe Związki Samorządowe

1/ Chełmski	-	185.638 zł
2/ Lubartowski	-	164.696 "
3/ Lubelski	-	161.488 "
4/ Siedlecki	-	141.339 "
5/ Tomaszowski	-	120.845 "

Największy zaś niedobór budżetowy wykazały samorządy powiatowe :

1/ Bielski	-	286.342 zł
2/ Krasnostawski	-	294.503 "
3/ Sokółowski	-	67.430 "

Dla uzupełnienia stanu gospodarczo - finansowego pow.związków samorządowych nie od rzeczy będzie w przybliżeniu przedstawić również stan majątkowy tychże związków na dz. 31 marca 1937 r.

Otóż siedem pow.związków samorządowych posiadało nad-

wyżkę stanu czynnego nad biernym /czysty majątek/ w ogólnej sumie 1.735.623 zł, a mianowicie :

1/	Pow. Zamojski	-	686.303	zł
2/	" Chełmski	-	347.518	"
3/	" Łukowski	-	204.440	"
4/	" Węgrowski	-	198.386	"
5/	" Janowski	-	155.529	"
6/	" Lubelski	-	121.725	"
7/	" Hrubieszowski	-	21.722	"

Natomiast reszta tych związków samorządowych posiadała ujemny bilans majątkowy na łączną sumę 2.367.433 zł a mianowicie :

1/	Pow. Siedlecki	-	462.845	zł
2/	" Włodawski	-	325.192	"
3/	" Bialski	-	331.851	"
4/	" Sokółowski	-	223.355	"
5/	" Garwoliński	-	201.939	"
6/	" Puławski	-	166.819	"
7/	" Krasnostawski	-	166.010	"
8/	" Lubartowski	-	164.696	"
9/	" Biłgorajski	-	155.911	"
10/	" Tomaszowski	-	146.679	"
11/	" Radzyński	-	22.136	"

Powyższe dane są tylko przybliżone, gdyż inwentarze nie wszystkich związków samorządowych są utrzymywane w aktualności. Proszę więc, ażeby Państwo zarządziли i dopilnowali /odnośnie gmin wiejskich i miejskich przez Inspektorów sam. gmin./ przeszacowania i uzupełnienia inwentarzy majątkowych wszystkich związków samorządowych z terminem na dzień 31 marca 1938 r., jako na ostatni dzień okresu budżetowego.

Stwierdzić więc należy, że pow. związki samorządowe prowadziły w okresie sprawozdawczym swą gospodarkę racjonalnie, zgodnie z zaleceniami władz nadzorczych - realizując preliminowane wydatki w granicach faktycznie osiągniętych dochodów. Dalszym dodatnim objawem tej gospodarki jest fakt użycia przeszło trzy miliony zł t.j. około 35% dochodów zwyczajnych na wydatki nadzwyczajne - inwestycyjne.

Przystępując do szczegółowej analizy uskuteczniionych wydatków zaznaczyć należy, że podobnie jak w latach poprzednich pierwsze miejsce co do wysokości zajmują wydatki na cele drogowe w wysokości 3.759.080 zł /bez wydatków na drogi państwowe/ co stanowi około 42 % ogólnych wydatków. Dalej jednak do sumy dodać należy jeszcze w przybliżeniu kwotę 555.700 zł użytą na spłatę długów zaciągniętych na inwestycje drogowe.

Razem więc na cele drogowe wydano około 4.314.780 złotych, a więc prawie połowę całego budżetu powiatowych związków samorządowych.

Jakkolwiek wydatki na zarząd ogólny /administrację/ od szeregu lat w sumach bezwzględnych maleją i doprowadzone zostały na terenie województwa lubelskiego prawie do koniecznego minimum - to jednak zajmują one drugie miejsce co do wysokości uskuteczniionych na ten cel wydatków z sumą 1.033.305 zł, co stanowi około 11,4 %. Jeżeli się - jednak ogólną sumą wydatków obejmie również koszt konserwacji i budowy dróg państwowych wówczas wydatki na administrację będą stanowiły tylko 9,3 % ogólnych wydatków wobec 10,5 % z okresu 1935/36.

Wydatki na popieranie rolnictwa w okresie sprawozdawczym nieznacznie zostały zwiększone i wyniosły sumę zł 904.158 co stanowi około 10,3 %. Na te wydatki złożyły się między innymi subsydia dla organizacji rolniczych 246.603 zł, koszt urzędów weterynaryjnych 270.196 zł i dopłaty do kosztów prowadzenia szkół rolniczych w sumie 108.769 zł złotych.

Wydatki na spłatę długów w omawianym okresie w porównaniu z okresem poprzednim zmniejszyły się globalnie o zł 245.519 i wynosiły 858.588 zł co stanowi tylko 9,5 % ogólnych wydatków. W pozycji tej mieści się suma około 555.700 zł pokryta z opłat drogowych, o czym już wyżej była mowa.

Na zdrowie publiczne wydano w okresie sprawozdawczym 646.968 zł /około 7 %/. W sumie tej mieści się wydatki w wysokości 122.471 zł na cele inwestycyjne, a głównie na budowę nowych szpitali w Janowie Lub. i w Puławach. Suma 53.231 zł wpłaconych udziałów w Związkach Międzykomunalnych, suma 111.416 zł na P.W. i W.F.

Stosunkowo znaczną sumę gdyż 574.676 zł /przeszło - 6 %/ wydano na spłatę niedoborów budżetowych z poprzednich lat co częściowo uskutecznionym zostało przez skonwertowanie krótkoterminowych zobowiązań /318.473 zł/ na zobowiązania długoterminowe. Na utrzymanie majątku komunalnego wydano 260.745 zł - co stanowi prawie 3 % ogólnych wydatków.

Wydatki na oświatę pozostały na poziomie mniej więcej poprzedniego okresu i wynosiły 241.740 zł /prawie 2,7 % ogólnych wydatków/. Z sumy tej wydano na budowę szkół 85.750 zł.

Sprawowanie przez pow.związki samorządowe opieki społecznej spowodowało wydatki 221.535 zł /około 2,5 % ogólnych wydatków/. W sumie tej mieści się kwota 23.504 zł wpłacona Międzykomunalnemu Związkowi Opieki Społecznej tytułem udziału.

Stosownie do postanowień art.34 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych z dnia 11.VIII.1923 roku pow.związki samorządowe udzieliły gminom wiejskim zapomóg na łączną sumę 116.169 zł, co stanowi 1,3 % ogólnych wydatków.

Wydatki na bezpieczeństwo publiczne w sumie 102.395 złotych /około 1 %/, na popieranie przemysłu i handlu w sumie 48.185 zł, na kulturę i sztukę w wysokości 36.034 zł. oraz na przedsiębiorstwa komunalne w sumie 24.047 zł ze względu na swą wysokość nie zaciążyły zbytnio na budżetach pow.związków samorządowych.

Wreszcie różne wydatki nieobjęte omówionymi powyżej działami wynosiły sumę 227.148 zł, a więc około 2,5 %.

Miasta wydzielone

W przeciwieństwie do pow. związków samorządowych w miastach wydzielonych wydajność poszczególnych zwyczajnych źródeł dochodowych w okresie sprawozdawczym w porównaniu z okresem poprzednim znacznie pogorszyła się. Wpływy obrotowe zwyczajne obniżyły się o 485.787 zł czyli o przeszło 9 %. Zjawisko zaś że ogólna suma dochodów /zwyczajnych i nadzwyczajnych/ nie tylko się nie zmniejszyła - ale przeciwnie nawet zwiększyła o 779.221 zł t.j. o 10,7 % przypisać należy tej okoliczności, że miasta wydzielone w okresie sprawozdawczym otrzymały większe subwencje i zaciągnęły więcej pożyczek, skutkiem czego dochody nadzwyczajne w porównaniu z poprzednim okresem wzrosły o złotych 1.264.998 czyli o 62 %.

W okresie budżetowym 1936/37 miasta wydzielone -
preliminowały dochody zwyczajne - 4.269.008 zł
" nadzwyczajne - 1.482.849 "

r a z e m : 5.751.857 zł

osiągnęły dochody zwyczajne - 4.737.591 zł
" nadzwyczajne - 3.295.176 "

8.032.767 zł

Wpływy osiągnięte z poszczególnych źródeł dochodowych /zwyczajnych i nadzwyczajnych/ miast wydzielonych oraz procentowy ich stosunek dochodów preliminowanych do osiągniętych, jak też procentowy stosunek wpływów w poszczególnych działach budżetu do całkowitej sumy osiągniętych dochodów przedstawiał się w sposób następujący :

	Preliminowano		Osiągnięto	
	zł	zł	% prelimin.	% ogólnych dochodów
I Majątek komun.	242.231	235.652	97,2	2,93
II Przedsięb.komun.	1.423.468	1.537.507	110,1	19,51
III Subwencje i dotacje	669.022	1.224.387	183,1	15,24
IV Zwroty	457.024	392.891	85,9	4,9
V Opłaty admin.	103.865	107.737	103,7	1,34
VI Opłaty za korzystanie z urządzeń komun.	82.113	85.246	103,8	1,06
VII Dopłaty	500	117	23,4	-
VIII Udział w podatkach państwowych	503.800	923.179	183,2	11,5
IX Dodatki do podatków państw.	1.236.211	1.043.702	84,4	12,99
X Podatki samolstne	216.562	203.234	93,8	2,53
XI Różne	163.561	138.705	84,8	1,73
IV nadz.Pożyczki	574.500	2.041.253	355,3	25,41
VI Podatki inwestyc.	79.000	69.157	87,5	0,86
VIII Nadwyżka budżetowa z ubieg. okresu	-	-	-	-
R a z e m :	5.751.857	8.032.767	139,6	100

Wydatki miast wydzielonych w okresie 1936/37 przedstawiały się następująco :

preliminowano wydatków zwyczajnych - 3.667.861 zł
" nadzwyczajnych - 1.577.419 "

r a z e m : 5.245.280 zł

zrealizowano wydatków zwyczajnych - 4.528.220 zł tj. 123% pd.
" nadzwyczajnych - 3.498.591 " 421%

r a z e m : 8.026.811 zł tj. 153% prel.

Z porównania sumy osiągniętych dochodów z sumą uskuteczniionych wydatków okazuje się nieznaczna nadwyżka kasowa 5.956 zł. W poprzednim okresie budżetowym nadwyżka kasowa wynosiła 445.008 zł.

Z trzech miast wydzielonych a to : Lublin, Siedlce i Chełm - to ostatnie miasto zamknęło okres sprawozdawczy niedoborem 49.303 zł. Nie posiadając bowiem przedsiębiorstw użyteczności publicznej /elektrowni, gazowni, wodociągów/ - nie jest w możności wydatków zwyczajnych, skompresowanych do możliwych granic, pokryć swych wydatków zwyczajnych bez pomocy z zewnątrz.

Wydatki ogólne /zwyczajne i nadzwyczajne/ w poszczególnych działach gospodarki miejskiej zrealizowane zostały w sposób następujący :

	Preliminowano		Wykonano	
	zł	zł	% prelimin.	% ogólnych wydatków
I Zarząd ogólny	962.317	1.077.692	111,9	13,41
II Majątek komunalny	155.799	137.328	88,1	1,71
III Przedsiębior. komun.	140.300	554.064	394,4	6,9
IV Spłata długów	131.000	1.016.191	775,7	12,7
V Drogi i place publ.	554.837	1.491.564	268,8	18,58
Va Pomiar. i plany rozbr.	73.450	43.348	39	0,54
VI Oświata	720.729	616.654	85,5	7,68
VII Kultura i sztuka	34.849	34.812	99,9	0,43
VIII Zdrowie publ.	1.183.443	1.543.946	130,4	19,24
IX Opieka społeczna	470.839	510.828	109,3	6,37
X Popieranie rolnictwa	4.873	2.752	56,4	0,04
XI Popieranie przemysłu i handlu	32.200	33.849	105,1	0,42
XII Bezpieczeństwo publ.	409.542	383.005	93,5	4,77
XIII R ó ż n e	221.102	265.957	120,2	3,31
XIV Pokrycie niedoboru	150.000	314.821	209,8	3,9
R a z e m :	5.245.280	8.026.811	153,02	100

Odnosnie poszczególnych pozycji powyższych zestawień zaznaczyć należy, że w dochodach znacznie zmniejszyły się wpływy z przedsiębiorstw komunalnych /o 342.094 zł t.j. o 18 %/ - natomiast bardzo znacznie zwiększyły się wpływy z subwencji i pożyczek /o 1.322.704 zł t.j. 68 %/.

W wydatkach zaś bardzo znacznie zwiększył się dział V /drogi i place publiczne/, gdyż o 918.655 zł t.j. 161 %, co miało związek z koniecznością zatrudnienia bezrobotnych przy robotach publicznych, oraz dział VIII /zdrowie publiczne/ zwiększył się o 512.228 zł /49 %/. Natomiast dość znacznie zmniejszyły się wydatki na spłatę długów i na bezpieczeństwo publiczne.

Miasta niewydzielone.

W miastach niewydzielonych globalna suma dochodów w stosunku do okresu poprzedniego zwiększyła się wprawdzie o 182.321 zł / 4 % /, jednak nastąpiło to tylko dzięki osiągnięciu zwiększonych wpływów nadzwyczajnych o 391.280 zł t.j. o około 79 %, podczas gdy dochody zwyczajne spadły o 208.959 zł t.j. prawie o 5 %.

W okresie sprawozdawczym miasta niewydzielone preliminowały

dochody zwyczajne - 3.144.808 zł
" nadzwyczajne - 635.402 "

r a z e m : 3.780.210 zł

osiągnęły zaś

dochody zwyczajne - 3.412.747 zł tj. 108,5% prel
" nadzwyczajne 887.525 " " 139,5% "

4.300.272 zł tj. 113,7% prel.

Wpływy, osiągnięte z poszczególnych źródeł dochodowych przedstawia następujące zestawienie :

	Preliminowano		Wykonano	
	zł	zł	% prelimin.	% ogólnych dochodów
I Majątek komunalny	290.204	271.615	93,5	6,32
II Przedsięb.komunalne	730.450	849.503	116,2	19,76
III Subwencje i dotacje	389.047	417.443	107,2	9,71
IV Zwroty	185.826	156.024	84,5	3,63
V Opłaty administracyjne	123.877	115.506	93,2	2,69
VI Opłaty za korzystanie z urządzeń publicznych	183.140	179.851	98,3	4,18
VII Dopłaty	6.504	3.812	58,5	0,09
VIII Udział w podatkach państwowych	374.439	411.348	109,8	9,56
IX Podatki do podatków państwowych	907.825	870.946	95,9	20,24
X Podatki samoistne	146.954	147.329	100,2	3,43
XI Różne	114.084	327.427	295,8	7,61
IV nadz. Pożyczki	284.111	512.902	180,5	11,93
VI " Podatki inwestyc.	12.500	5.317	43,3	0,12
VIII Nadwyżka budżetowa z ubiegłych okresów	31.249	31.249	100	0,73
R a z e m :	3.780.210	4.300.272	113,7	100

Wydatki w okresie sprawozdawczym miasta niewydzielone pre-
liminowały :

wydatki zwyczajne - 3.148.104 zł
" nadzwyczajne - 674.300 "

r a z e m : 3.822.404 zł

zrealizowały zaś

wydatki zwyczajne - 3.211.571 zł t.j. 102 % prel.
" nadzwyczajne - 1.002.252 " 148,6 "

r a z e m : 4.213.823 zł t.j. 110,2% prel.

W porównaniu z poprzednim okresem budżetowym global-
na suma wydatków miast niewydziałonych zmniejszyła się o
nieznaczna sumę 65.565 zł t.j. 1,5 %.

Zaznaczyć należy, że poprzedni okres budżetowy będą-
ce w mieście miasta zamknęły niedoborem kasowym 161.437 zł
- zaś w okresie 1936/37 osiągnęły nadwyżkę w sumie 86.449
złotych.

W poszczególnych działach budżetu wydatki w okresie
sprawozdawczym zrealizowane zostały w sposób następujący:

	!Preliminowano!		Wykonano	
	zł	zł	% !preliminowa- nych	% !ogólnych wydatków
I Zarząd ogólny	946.094	974.266	100,1	23,12
II Majątek komunalny	117.824	127.410	108,1	3,02
III Przedsiębiorstwa komun.	118.841	235.903	114,3	5,59
IV Spłata długów	428.943	325.732	75,7	7,73
V Drogi i place publ.	350.526	463.593	132,2	11
Va Pomiar i plany rozbr.	38.520	32.803	85,09	0,77
VI Oświata	553.989	521.747	105	13,8
VII Kultura i sztuka	8.278	2.080	90,7	0,19
VIII Zdrowie publiczne	318.668	354.607	111,8	8,46
IX Opieka społeczna	215.496	212.188	101,2	5,17
X Popieranie rolnictwa	13.768	10.115	73,4	0,24
XI Popieranie przemysłu i handlu	48.050	48.150	100,02	1,14
XII Bezpieczeństwo publiczne	383.981	368.887	96	8,75
XIII Różne	97.859	207.431	211,9	4,92
XIV Pokrycie niedoboru	181.537	256.911	141,5	6,1
R a z e m	3.822.404	4.213.823	110,2	100

Porównując osiągnięte w okresie sprawozdawczym wpły-
wy z dochodami poprzedniego okresu budżetowego stwierdzić
należy stosunkowo znaczny spadek sumy opłat za korzystanie
z urządzeń miejskich; a mianowicie o 59.618 zł czyli pra-
wie o 25 %, a to na skutek zaprzestania przez miasta opłat
wjazdowych i postojowych. Natomiast bardzo znacznie wzros-
ły wpływy z subwencji i dotacji oraz z zaciągniętych poży-
czek. Wzrost ten wyraża się sumą 432.360 zł co stanowi
88 % wpływów z tego źródła w nowym okresie budżetowym.

Z takiego porównania zrealizowanych wydatków wynika,

że w omawianym okresie znacznie zmniejszyły się: koszta administracyjne o 4,7 % i wydatki na spłatę długów o 196.460 zł czyli o 37 %, a natomiast zwiększyły się wydatki na zdrowie publiczne o 93.003 zł /38 %/ oraz na pokrycie niedoborów z lat poprzednich o 103.898 zł czyli o 67%. Inne zaś wydatki pozostały mniej więcej na poziomie poprzedniego okresu.

Gminy wiejskie.

Gminy wiejskie w okresie budżetowym 1936/37 preliminowały

dochodów zwyczajnych - 8.854.063 zł
" nadzwyczajnych - 469.760 "

r a z e m : 9.323.823 zł

osiągnęły zaś

dochodów zwyczajnych 9.988.906 zł tj. 112,8 % prel.
" nadzwyczajnych 1.050.821 " " 224 % "

11.039.727 " tj. 118,4 % prel.

W porównaniu z poprzednim okresem budżetowym dochody gmin wiejskich ogółem zwiększyły się o 908.436 zł t.j. o około 9 %, w czym wzrost dochodów zwyczajnych wynosił 350.089 zł t.j. około 4 %, zaś nadzwyczajnych 558.347 zł t.j. o około 113 %. Wzrost dochodów zwyczajnych miał miejsce jakkolwiek norma podatku do państwowego podatku gruntowego w okresie 1936/37 była znacznie zmniejszona.

Dochody gmin wiejskich /zwyczajne i nadzwyczajne/ w poszczególnych działach budżetów przedstawiały się następująco :

	Preliminowano!		Zrealizowano	
	zł	zł	% preliminowanych	% ogólnych dochodów
I Majątek komunalny	86.730	122.170	140,8	1,11
II Przedsięb. komunalne	60.599	74.315	122,6	0,67
III Subwencje i dotacje	120.989	322.420	266,2	2,92
IV Zwroty	202.529	231.400	114,3	2,1
V Opłaty administracyjne	289.670	335.131	115,7	3,04
VI Opłaty za korzystanie z urządzeń	162.433	256.369	157,8	2,32
VII Dopłaty	19.552	26.990	138	0,24
VIII Udział w podatkach państwowych	37.061	84.008	226,7	0,76
IX Dodatki do podatków państwowych	1.857.381	2.107.889	113,4	19,09
X Podatki samostne	5.952.361	5.925.670	99,5	53,68
XI R ó ż n e	370.131	1.114.813	301,1	10,1
IV nadzw. Pożyczki	96.634	364.609	377,3	3,3
VI Podatki inwestycyjne	-	-	-	-
VIII Nadwyżka budżetowa z lat ubiegłych	67.703	73.943	109,2	0,67
R a z e m :	9.323.823	11.039.727	118,4	100

Gminy wiejskie w omawianym niniejszym okresie prelinowały

wydatków zwyczajnych -8.393.474 zł
" nadzwyczajnych 930.972 "

r a z e m : 9.324.446 zł

zrealizowały zaś

wydatków zwyczajnych 8.952.501 zł t.j.106,6 % prel.
" nadzwyczajnych 1.553.801 " t.j.166,9 % prel.

r a z e m : 10.506.302 zł t.j.112,6 % prel.

Z porównania sumy osiągniętych dochodów z sumą uskuteczniionych wydatków - okazało się nadwyżka kasowa 533.425 złotych. Poprzedni okres budżetowy gminy wiejskie zamknęły nadwyżką w kwocie 326.173 zł.

Wydatki uskutecznione według poszczególnych działów budżetów przedstawiały się następująco:

	Preliminowano	Wykonano		
	zł	zł	% preliminowanych	% ogólnych wydatków
I Zarząd ogólny	3.849.093	4.051.576	105,5	38,56
II Majątek komunalny	104.262	158.928	152,4	1,51
III Przedsiębiorstwa komunalne	40.989	40.802	99,5	0,4
IV Spłata długów	285.599	238.520	83,5	2,27
V Drogi i place publiczne	292.261	587.360	200,9	5,59
VI Oświata	3.123.863	3.532.488	113	33,62
VII Kultura i sztuka	27.824	25.632	86,3	0,24
VIII Zdrowie publiczne	490.654	543.741	110,8	5,18
IX Opieka społeczna	223.420	233.834	100,1	2,23
X Popieranie rolnictwa	166.177	142.150	85,5	1,35
XI Popieranie przemysłu i handlu	1.677	2.341	139,6	0,02
XII Bezpieczeństwo publ.	201.780	197.371	97,8	1,88
XIII R ó z n e	333.851	478.409	143,3	4,55
XIV Pokrycie niedoboru z lat ubiegłych	182.996	273.150	149,2	2,6
R a z e m :	9.324.446	10.506.302	112,6	100

Odnosnie do poszczególnych działów dochodów gmin wiejskich podkreślić należy znaczny wzrost wpływów z opłat za korzystanie z urządzeń i zakładów komunalnych /98.574 zł/ z subwencji i dotacji /129.698 zł/ oraz z pożyczek /290.794 zł/.

W wydatkach natomiast podkreślić należy stałe zmniejszanie się kosztów zarządu ogólnego /administracyjnych/, które w porównaniu z poprzednim okresem budżetowym zmniejszyły się w sumach bezwzględnych o 124.605 zł - procentowo zaś spadły z 42,6 % do 38,6 % ogólnych wydatków.

Powyżej przedstawiona została w cyfrach gospodarka związków samorządowych poszczególnych stopni. Natomiast ogólny obraz gospodarki budżetowej wszystkich związków samorządowych na terenie województwa daje obok zamieszczone zestawienie / zał.Nr.1/.

Załącznik 1/

Zestawienie

dochodów i wydatków związków samorządowych województwa lubelskiego za okres 1936/37.

Rodzaj związku samorząd.	Dochody zwykłe zł	Wydatki zwykłe zł	Nadwyżka zł	Dochody nadzwyczajne zł	Wydatki nadzwyczajne zł	Niedobór zł	Ogólna nadwyżka zł
Pow. Zw. Sam.	10.473.368	7.927.247	2546621	1345.297	3221.317	1876.020	670.601
Miasta wydziel.	4.737.591	4.528.220	209371	3295.176	3498.591	203.415	5.956
Miasta niewydzielone	3.412.747	3.211.571	201176	887.525	1002.252	114.727	86.449
Gminy wiejskie	9.988.906	8.952.501	1036405	1050.821	1553.801	502.980	533.425
Razem:	28.613.112	24.619.539	3993573	6578.819	9275.961	2697.142	1296.431

Nadwyżka - 3.993.573 zł

Niedobór - 2.697.142 "

Nadwyżka 1.96.431 zł

Z tego ogólnego zestawienia wynika, że związki samorządowe łącznie wzięte zamknęły okres budżetowy 1936/37 nadwyżką 1.296.431 zł. - Poprzedni okres budżetowy był zamknięty nadwyżką 1.131.930 zł. t.j. o 164.501 zł. mniejszą.

Oddłużenie
zw. samorz.

W okresie sprawozdawczym została zakończona akcja oddłużeniowa związków samorządowych.

Komisja Wojewódzka działała pod przewodnictwem Posała Dr. Adama Kroebla, b. Wicewojewody kieleckiego i Naczelnika Wydziału Samorządowego przy współudziale Wojew. Inspektora Związków Samorządowych.

Ogółem oddłużonych zostało 13 powiatowych związków samorządowych, 3 miasta wydzielone, 26 miast niewydzielonych / na ogólną liczbę 30 miast / oraz 19 gmin wiejskich.

Cyfrowe wyniki akcji oddłużeniowej związków samorządowych z terenu województwa lubelskiego przeprowadzonej zarówno przez Centralną Komisję Oszczędnościowo-Oddłużeniową jak i przez Komisję Wojewódzką przedstawia poniższe zestawienie:

Zadłużenie miast wydzielonych przed oddłużeniem wynosiło w tysiącach złotych:

wobec wierzycieli publiczno- prawnych:

zadłuż. długoterm.	zadłuż. krótkoterm.	Razem
58.028	2.640	<u>60.668</u>

wobec wierzycieli prywatno- prawnych zobow. z przed 1. IV. 1934 r.

Kapitał	Odsetki	Razem
2.501	600	<u>3.101</u>

wobec wierzycieli prywatno- prawnych zobow. po 1. IV. 1934 r.

kapitał	-	Razem
1.406	-	<u>1.406</u>

Umorzono z ulg powszechnych i w postępowaniu przed

	kapitał	odsetki	Razem	Uwaga
C. K. O. O.	30.996	1.012	32.008	x/ głównie ulgi w sprawie pożyczki ulenowskiej oraz wynikające z różnicy kursu dolara.
K. O. O.	1.822	707	2.529	
Razem	32.818	1.719	34.537	

a zatem na ogólną kwotę zadłużenia miast wydzielonych wynoszącą 65.175.000 zł. umorzono z ulg powszechnych oraz przez C. K. O. O. i K. O. O. 34.537.000 zł. = 52.9 % ogólnego zadłużenia.

Zadłużenie miast niewydzielonych przed oddłużeniem wynosiło w tysiącach złotych:

wobec wierzycieli publiczno-prawnych:

zadłuż. długoterm.	zadłuż. krótkoterm.	Razem
7.422	2.239	9.661

wobec wierzycieli prywatno-prawnych z przed 1.IV.1934 r.

kapitał	odsetki	Razem
1.359	133	1.492

wobec wierzycieli prywatno-prawnych po 1.IV.1934 r.

kapitał	odsetki	Razem
320	-	320

Umorzono z ulg powszechnych i w postępowaniu przed

	kapitał	odsetki	Razem
C.K.O.O.	3.232,8	951,2	4.184
K.O.O.	299	131,4	430,4
Razem	3.531,8	1.082,6	4.614,4

a zatem na ogólną kwotę zadłużenia miast niewydzielonych
wynoszącą 11.473.000 zł. umorzono przez C.K.O.O. i K.O.O.
4.614.400 zł. = 40 % ogólnego zadłużenia

Zadłużenie pow. zw.sam. przed oddłużeniem wynosiło w tysiącach złotych:

Wobec wierzycieli publiczno-prawnych:

zadłuż. długoterm.	zadłuż. krótkoterm.	Razem
12.259,6	1.876,7	14.136,3

wobec wierzycieli prywatno-prawnych z przed 1.IV.1934 r.

kapitał	odsetki	Razem
968,5	48,8	1.017,3

wobec wierzycieli prywatno-prawnych po 1.IV.1934 r.

kapitał	odsetki	Razem
182,6	1	183,6

Umorzono z ulg powszechnych i w postępowaniu przed

	kapitał	odsetki	Razem
C.K.O.O.	3.921,7	526,7	4.448,4
K.O.O.	260,4	48,3	308,7
Razem	4.182,1	575,0	4.757,1

a zatem na ogólną kwotę zadłużenia pow. zw. sam. wynoszącą
15.337.200 zł. umorzono przez C.K.O.O. i K.O.O. -
4.757.100 zł. = 31 % ogólnych długów

Zadłużenie gmin wiejskich przed oddłużeniem wynosiło w ty-
 siącach złotych

wobec wierzycieli publiczno- prawnych:

zadłuż.długoterm.	zadłuż.krótkoterm.	Razem
1.992,5	2.056,1	4.048,6

wobec wierzycieli prywatno prawnych z przed 1.IV.1934 r.

kapitał	Odsetki	Razem
726.4	30.2	756.6

wobec wierzycieli prywatno-prawnych po 1.IV.1934 r.

kapitał	odsetki	Razem
355,2	-	355,2

Umorzono z ulg powszechnych i w postępowaniu przed

	kapitał	odsetki	Razem
C.K.O.O.	1626.3	167.2	1.793,5
K.O.O.	133,6	6,5	140,1
Razem	1.759.9	173,7	1.933,6

a więc na ogólną kwotę zadłużenia gmin wiejskich wynoszącą
5.160.400 zł umorzono z ulg powszechnych oraz w postępo-
waniu przed C.K.O.O. i K.O.O. 1.933.600 zł. = 37 % ogólne-
go zadłużenia.

Ogółem zaś z ulg powszechnych i w postępowaniu przed

C.K.O.O. i K.O.O. z ogólnej kwoty zadłużenia związków samo-
rządowych wynosząca 96.545.600 zł. - umorzono 45.842.100 zł.
w tym przez K.O.O. - 3.408.200 zł. = 47.6% ogólnego zadłuże-
nia.

Mimo tak poważnie zakrojonej akcji oddłużeniowej nie
 wszystkie jeszcze związki samorządowe osiągnęły właściwą
 równowagę finansową.

Oceniając strukturę gospodarczą poszczególnych zwią-
 zków samorządowych, możliwości realizacji planów oddłużenio-
 wych przez odnośne związki oraz potrzeby rozwojowe, gospo-
 darcze tychże związków Komisja Wojewódzka zaliczyła do zwią-
 zków strukturalnie niesamowystarczalnych miasta: Janów Lub.,
 Radzyń, Ostrów Siedl., Tomaszów Lub., Biłgoraj, Szczecrze-
 szyn, Janów Podl. Chełm, Węgrów, Włodawa, Kazimierz Dolny,
 oraz pow. zw. sam. w Radzynie, Biłgoraju i Włodawie, do
 Związków zaś częściowo strukturalnie samowystarczalnych,
 t.zn. takich, które osiągają samowystarczalność kosztem za-
 niechania podstawowych zadań i obowiązków: Pow. Zw.Sam.

w Białej Podl. i Węgrowie oraz miasta Lublin, Siedlce, Łuków, Hrubieszów, Kock, Terespol i Łęczna.

Podział związków samorządowych na powyższe dwie kategorie ma ten praktyczny cel, że związki samorządowe, uznane za strukturalnie niesamowystarczalne otrzymują zapomogi z Komunalnego Funduszu Pożyczkowo-Zapomogowego, zaś związki samorządowe drugiej kategorii - zapomogi i pożyczki na cele inwestycyjne z tegoż Funduszu i innych instytucji.

Komisja Wojewódzka na podstawie szczegółowej analizy całokształtu zagadnień finansowych i organizacyjnych powzięła szereg uchwał, mających na celu wzmocnienie siły finansowej związków samorządowych i odciążenie ich od czynności i zadań, nie wchodzących ściśle w zakres ich zainteresowań.

Wnioski te, przesłane władzom centralnym, będą niewątpliwie przynajmniej stopniowo realizowane.

Aczkolwiek akcja oszczędnościowo-oddłużeniowa nie uzdrowiła jeszcze w pełni gospodarki niektórych najbardziej zadłużonych związków samorządowych, to jednak na ogół przyczyniła się bardzo poważnie do uporządkowania ich położenia finansowego i umożliwiła normalną działalność.

Gminne kasy
pożyczkowo-
oszczędnościowe.

Ilościowo - stan gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych uległ w okresie sprawozdawczym zmniejszeniu o 2 kasy, a to wobec zniesienia w powiecie hrubieszowskim 2 gmin wiejskich.

Jakościowo - natomiast, stan gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych stale się polepsza, dowodem czego jest znaczny wzrost w okresie sprawozdawczym poszczególnych składników bilansowych, w stosunku do tychże składników bilansowych okresu ubiegłego.

I tak: Kapitał zakładowy z sumy 2275.780 złotych okresu ubiegłego, wzrósł w okresie sprawozdawczym do sumy 2421.580 zł., czyli zwiększył się o kwotę 145.800 zł.

Kapitał zasobowy - z sumy 648.547 wzrósł do kwoty 765.966 zł., czyli o 117.419 złotych.

Wkłady oszczędnościowe z sumy 2238.752 zł. zwiększyły się do 2.342.822 zł. czyli zwiększyły się o kwotę 104.070 zł.

Wreszcie zadłużenie się Kas w Państwowym Banku Rolnym zmniejszyło się o sumę 48.229 zł. przy jednoczesnym udzieleniu w okresie sprawozdawczym nowych pożyczek na sumę 913 . 293 zł.

W związku z zaleceniem Rady Wojewódzkiej, dokonane zostały z ramienia Urzędu Wojewódzkiego w okresie sprawozdawczym rewizje gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych powiatu zamojskiego i włodawskiego w wyniku czego **dany został przez Wojewodę okólnik z dn. 22 września 1937 r.** w przedmiocie usprawnienia działalności gminnych kas pożyczk. oszcz. zalecający między innymi utworzenie specjalnego funduszu /rezerwy/ na wypłaty wypowiedzianych wkładów oszczędnościowych, wzmocnienie akcji oszczędnościowej oraz uporządkowanie portfelu wekslowego. Sprawozdanie cyfrowe z okresu bieżącego ilustruje załącznik 2.

S P R A W O Z D A N I E
z działalności gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych
za czas do dnia 1.VII. 1937 roku.

L. I.	Wyszczególnienie	Ilość kas.	Kapitał zakładowy	Fundusz zasobowy	Wkłady oszczędności.	Suma udziałów pożyczek	Zadłużenie w P.B.R.	Suma bilansowa
			Zł	Zł	Zł	Zł	Zł	Zł
1.	Biała Podlaska	20	174.919	37.728	116.572	390.063	57.144	411.917
2.	Biłgoraj	14	144.456	47.770	297.781	615.867	20.340	647.401
3.	Chełm m.	12	163.287	52.296	64.653	403.949	124.860	426.170
4.	Garwolin	14	71.616	19.057	49.890	167.994	102.491	265.568
5.	Hrubieszów	10	165.870	42.651	50.096	279.002	82.347	417.211
6.	Janów Lubelski	15	145.253	54.911	173.396	471.283	111.647	497.911
7.	Krasnystaw	6	48.177	12.305	33.737	112.000	56.746	151.793
8.	Lublin	11	157.030	50.193	131.972	432.208	74.392	463.787
9.	Lubartów	9	91.980	22.907	82.705	308.275	113.762	313.707
10.	Łuków	16	162.180	62.661	98.386	445.681	12.028	464.463
11.	Puławy	11	139.358	47.479	189.558	509.144	110.743	545.633
12.	Radzyń	13	112.386	24.197	221.998	423.476	66.648	451.426
13.	Siedlce	18	174.859	53.555	124.306	610.003	218.659	652.999
14.	Sokołów	11	161.375	60.356	158.922	497.500	123.834	520.430
15.	Tomaszów	13	104.674	25.956	85915	221.886	93.934	312.367
16.	Węgrów	12	99.127	31.852	85.024	294.690	37.311	317.105
17.	Włodawa	14.	105.351	42.783	158.449	438.471	116.797	442.650
18.	Zamość	13.	199.682	77.309	219.462	435.614	53.532	577.100
		232	2.421.580	765.966	2.342.822	7.056.916	1.627.805	7.309.947

2nd Edition
Revised

VI

1898

1899

1900

1901

1902

1903

1904

1905

1906

1907

1908

1909

1910

1911

1912

1913

1914

1915

1916

1917

1918

1919

1920

1921

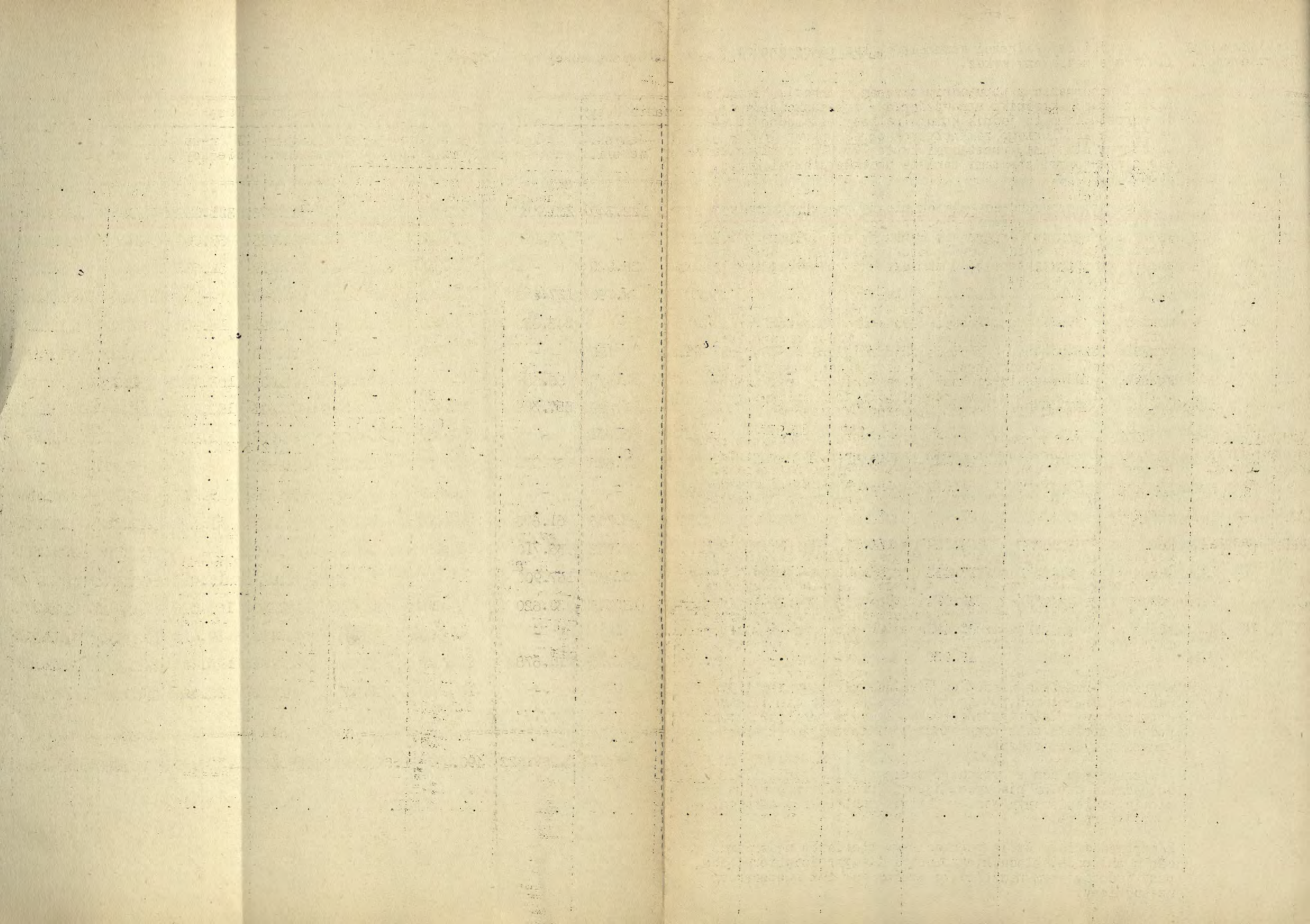
1922

1923

1924

z działalności Komunalnych Kas Oszczędności za 1936 r.

Lp.	Nazwa Kasy	Kapitał zakładowy.	Kapitały inne własne.	Wkłady oszczędnościowe.	Rachunki czekowe.	Zobowiązania Kasy			Kredyty udzielone przez Kasę					Suma bilansowa.
						Długi	Redysk. weksli.	Dyskonto akceptów	Dyskonto weksli	pożyczki w dochodzeniu.	skonwertowane.	W r-ku bieżącym.	inne pożyczki.	
1.	K.K.O. Białe Podl.	100.000	37.490	393.640	56.861	95.676	122.349	221.210	115.283	24.980	325.776	321.029	160.587	1.077.184
2.	- " - Biłgoraj	50.000	5.798	596.728	46.010	12.937	-	79.117	59.446	50.738	164.736	37.083	360.709	804.606
3.	- " - Chełm	75.000	-	448.452	134.442	152.805	28.020	-	10.842	139.280	153.419	52.623	143.387	867.826
4.	- " - Garwolin	100.000	14.258	281.945	16.216	34.153	9.790	127.588	111.359	26.621	183.098	-	160.094	617.953
5.	- " - Hrubieszów	85.000	4.359	429.101	106.532	28.066	-	243.805	5.989	52.264	254.091	18.908	358.081	915.200
6.	- " - Janów Lubel.	60.000	-	175.373	21.672	57.411	150	-	50	38.698	71.728	-	93.125	325.312
7.	- " - Krasnystaw	100.000	376	83.722	4.556	355.947	13.975	86.656	-	33.261	141.053	152.399	43.289	656.992
8.	- " - Lublin	300.000	17.320	1.982.676	146.411	163.737	157.829	857.309	38.624	500.802	1.473.421	192.220	482.192	3.752.402
9.	- " - Lubartów	50.000	10.462	313.743	9.101	420.165	23.331	-	7.367	140.498	256.998	1.993	51.177	893.306
10.	- " - Łuków	130.000	380	224.920	67.004	169.3	27.685	39.256	6.528	33.745	141.052	-	1.874	673.209
11.	- " - Puławy	100.000	-	129.859	4.728	174.905	-	-	1.628	87.759	206.633	9.723	57.916	446.659
12.	- " - Radzyń	100.000	3.906	119.185	77.443	56.250	23.706	61.673	20.523	5.788	156.083	11.210	183.104	469.819
13.	- " - Siedlce	125.000	4.700	139.156	130.094	584.044	24.942	36.710	1.600	54.866	103.600	-	557.792	1.219.821
14.	- " - Sokołów	52.000	604,00	191.700	65.492	107.265	2.400	167.900	-	5.536	196.016	10.497	187.941	614.545
15.	- " - Tomaszów	75.000	-	422.874	119.939	51.464	12.248	30.620	8.617	64.300	152.357	165.526	124.883	745.002
16.	- " - Węgrów	50.000	1.333	184.186	37.663	127.375	-	-	4.954	5.401	130.450	30.037	145.630	415.121
17.	- " - Włodawa	55.000	4.003	68.463	39.099	281.433	39.688	115.678	81.727	79.694	127.163	198.314	65.375	620.023
18.	- " - Zamość	160.000	3.456	938.483	97.663	175.796	-	-	15.846	161.647	197.743	25.335	406.480	1.420.186
		1.707.000	103.792	7.124.206	1.180.926	3.058.802	486.113	2.067.522	490.483	1.505.868	4.435.417	1.226.897	3.683.631	16.535.166

Komunalne Kasy Wyniki działalności komunalnych kas oszczędności -
Oszczędności. ilustruje załączony wykaz.

Z porównania z poprzednim okresem w okresie bieżącym poszczególne składniki sprawozdania - wykazują tendencję do wzrostu. Mimo to jednak komunalne kasy oszczędności województwa lubelskiego zamknęły rok obrotowy 1936 - znacznymi stratami, wynoszącymi kwotę 775.096.91 zł, co łącznie z wykazanymi stratami za lata ubiegłe stanowi kwotę 2034.856.95 zł.

Straty powyższe, aczkolwiek ulegną znacznemu zmniejszeniu, dzięki prowadzonej obecnie akcji oddłużeniowej tych kas w stosunku do Państwowego Banku Rolnego, głównego ich wierzyciela, nie mniej jednak pozostanie jeszcze dość wysoka kwota strat, które będą musiały być pokryte przez związki poręczające.

Dlatego też w obecnej chwili staje się koniecznym wy-
mogiem, zwrócenie przez Przewodniczących Wydziałów Powiat-
owych, jako Przewodniczących Rady Kasy i przez organa Pow.
Związków Samorządowych baczniejszej uwagi na działalność
Komunalnych Kas Oszczędności i ułożenie ich budżetu w ten
sposób, aby w przyszłości kasy te bezwzględnie nie praco-
wały ze stratami eksploatacyjnymi. Leży to w interesie
przede wszystkim Powiatowych Związków Samorządowych.

Nadzór nad wy-
miarem danin
komunalnych.

W okresie sprawozdawczym zgłoszono 507 odwołań i skarg
na wymiary samorządowych danin komunalnych, z tego rozpa-
trzone 491 przy czym 16 odwołań uwzględniono całkowicie,
41 - częściowo i 450 nieuwzględniono. W większości wypad-
ków odwołania dotyczyły wymiaru opłat drogowych od nieru-
chomości.

Apro wizacja.

Nadzór organów administracji ogólnej nad racjonalnym
kształtowaniem się cen artykułów powszedniego użytku w za-
leżności od zmieniających się na rynku cen surowców i kosz-
tów przetwórstwa wyrażał się w I-szej połowie okresu spra-
wozdawczego 1936/37 w normowaniu tych cen /zwłaszcza co
do pieczywa, mięsa i przetworów mięsnych /prawie wyłącznie
tylko w drodze porozumienia starostów z odnośnymi branża-
mi, bez potrzeby wyznaczania cen z urzędu na te artykuły.

Zwiększające się obroty w życiu gospodarczym kraju,
a przede wszystkim wzrost od miesiąca października 1936r.
cen zbóż chlebowych, pociągający za sobą ruch cen i innych
artykułów, wywołały tendencje spekulacyjne, przeciwko czemu
podjęta została ze strony władz administracyjnych ener-
giczna akcja w drodze:

1/wyznaczania cen z urzędu, po zasięgnięciu opinii komisji
do badania cen, na pieczywo, mięso i przetwory mięsne na po-
ziomie skalkulowanym według faktycznych kosztów surowca
i przetwórstwa,

2/wprowadzenia w życie powszechnego obowiązku ujawniania
cen w sklepach, składach, handlach i t.p. przedsiębiorstwach,
przy jednoczesnym nadzorze, by poziom cen był gospodarczo
uzasadniony.

Akcja zwalczania objawów spekulacyjnych w okresie jesieni 1936r. przeprowadzona została przy użyciu wszystkich organów administracyjnych w drodze licznych kontroli wszystkich miejsc sprzedaży przy jednoczesnym sprawdzaniu miar i wag, jak również badaniu stanu sanitarno-porządkowego, który uległ wskutek tego znacznej poprawie.

Przeciętna z wszystkich powiatów województwa lubelskiego wysokość cen: żyta, maki pyłowej, mięsa i wyrobów mięsnych kształtowała się w poszczególnych miesiącach okresu 1936/37 w sposób wykazany na zestawieniu niżej przytoczonym:

	Przeciętna cena za									
	1 kw. żyta	1 kwint. maki pył.	1 kg. chleba pytl.	1 kg. chleba razow.	1 kg. mięsa wołow.	1 kg. mięsa wieprz.	1 kg. słoniny	1 kg. kiełbasy		
kwiecień 1936	12.21zł	20.61zł	23 gr	15 gr	80 gr	1.03 zł	1.45zł	1.56zł		
"	13.36"	21.89"	24 "	17 "	84 "	1.24 "	1.60 "	1.70"		
czerwiec	13.38"	21.93"	24 "	17 "	88 "	1.30 "	1.63 "	1.73"		
lipiec	11.46"	20.72"	23 "	16 "	86 "	1.29 "	1.60 "	1.73"		
sierpień	12.44"	21.66"	24 "	16 "	86 "	1.29 "	1.60 "	1.72"		
wrzesień	13.25"	22.43"	24 "	16 "	92 "	1.30 "	1.59 "	1.71"		
październ.	17.92"	27.09"	27 "	20 "	86 "	1.26 "	1.59 "	1.75"		
listopad	16.58"	26.20"	27 "	19 "	81 "	1.27 "	1.57 "	1.66"		
grudzień	16.67"	27.84"	28 "	19 "	82 "	1.26 "	1.57 "	1.66"		
styczeń 1937r.	20.60"	30.90"	30 "	22 "	80 "	1.23 "	1.58 "	1.68"		
luty	22.76"	33.63"	32 "	23 "	91 "	1.29 "	1.61 "	1.70"		
marzec	22.58"	34.51"	34 "	25 "	91 "	1.33 "	1.65 "	1.75"		

Powyższe przeciętne ceny okresu 1936/37r. w porównaniu do przeciętnych cen okresu 1935/36r. wzrosły względnie obniżyły się w poszczególnych miesiącach o wykazany niżej procent:

żyto	maka pytl.	chleb pytl.	chleb razowy	mięso wołowe	mięso wieprzo- we	skłoni- na	kiek- basa
-5.2%	-6.4 %	-5%	- 6%	-3.6%	+ 10.2%	+ 34.2%	+ 10.6%
-4.4%	-5.4%	-4%	-	+1.2%	+34.7%	+ 52.4%	+ 20.6%
-	-2.5%	-4%	+ 5.5%	+7.3%	+36.6%	+57.7%	+21.8%
-4.4%	-3%	-4.2%	-	-1.1%	+ 6.6%	-	-2.3%
+45.7%	+15.5%	+14.3%	+14.3%	-6.5%	-2.3%	-0.6%	-8.7%
+24.2%	+12.4%	+4.3%	+6.6%	-3.2%	-7.1%	-12.6%	-13.2%
+66%	+ 6%	+17.3%	+33.3%	-0.5%	-5.3%	-12.2%	-9.3%
+49%	+29%	+23%	+26.6%	-5.8%	-2.4%	-10.8%	+8.8%
+55%	+44.2%	+27.2%	+26.6%	-	+9.5%	- 3%	-0.6%
+95%	+59.2%	+42.8%	+46.6%	+1.2%	+11.3%	+0.6%	+1.8%
+107%	+77%	+45.8%	+53.3%	+12.3%	+17.3%	+8.3%	+6.9%
+99%	+76.3%	+54.5%	+66.6%	+16.7%	+22%	+11.5%	+11.4%

kwiecień 1936r.

maj "

czerwiec "

lipiec "

sierpień "

wrzesień "

październ. "

listopad "

grudzień "

styczeń 1937r.

luty "

marzec "

W związku z ustanowieniem z dnia 1.I.1937r. odrębnego uboju mechanicznego i rytualnego zwierząt w rzeźniach publicznych została przeprowadzona rewizja stawek opłat ubojowych przy jednoczesnym ustaleniu odmiennych stawek dla uboju mechanicznego i rytualnego w ten sposób, by nie zmniejszając dotychczasowych ogólnych sum dochodów rzeźni z tytułu uboju, opłaty za ubój rytualny nie były wyższe niż o 50% opłat od uboju mechanicznego.

ADMINISTRACJA NIEZESPOLONA.

II. ADMINISTRACJA SZKOLNA.

Rok szkolny 1936/37 był piątym z kolei rokiem realizacji nowego ustroju szkolnego, przeprowadzanej na podstawie przepisów ustawy z dnia 11 marca 1932 r. /Dz.U.R.P. Nr 38, poz. 389/. Znaczna część prac administracji szkolnej II i I instancji w r. szk. 1936/37 poświęcona była wprowadzeniu w życie zapoczątkowanej w 1932 r. reformy szkolnictwa w myśl wytycznych, ustalonych przez Ministerstwo Wyzn. Rel. i Ośw. Publ. zarówno w zakresie reorganizacji poszczególnych typów szkół, jak i programów nauczania, sposobu prowadzenia nauki, stosowania metod wychowawczych i t. p. Równocześnie miały władze szkolne stałe na oku planową rozbudowę poszczególnych szkół, instytucji szkolnych i placówek pracy oświatowej w miarę możliwości, na jakie pozwalały ograniczone środki materialne.

Stan rozwoju szkolnictwa i oświaty w roku szkolnym 1936/37 na terenie województwa lubelskiego pod względem ilościowym obrazują zamieszczone niżej dane cyfrowe i zestawienia statystyczne oraz dołączone do nich uwagi i objaśnienia w zakresie poszczególnych działów szkolnictwa i oświaty, a mianowicie:

1. Szkolnictwo powszechne.

Szkolnictwo powszechne przechodziło w r. szk. 1936/37 końcowy okres zmian, związanych z wprowadzeniem nowego ustroju szkolnictwa. W okresie tym zostały ustalone i wprowadzone nowe programy nauczania w publicznych szkołach powszechnych I i II stopnia. Tym samym została zakończona akcja wprowadzania nowych programów do publicznych szkół powszechnych wszystkich stopni.

Liczba publicznych szkół powszechnych w r. szk. 1936/37 wynosiła w Okręgu Szkolnym Lubelskim 2291 czyli o 15 więcej, niż w r. szk. 1935/36. Równocześnie zmniejszyła się liczba szkół niżej zorganizowanych, a mianowicie: 1 i 2 klasowych o 25, natomiast wzrosła liczba szkół 3 kl. o 16, 4 - kl. o 11, oraz 6 i 7 -kl. o 12.

Przeciętne obciążenie uczniami jednego nauczyciela spadło w tym samym czasie z 66 na 65 dzięki uzyskaniu 180 nowych etatów nauczycielskich, których Okręg Szkolny Lubelski liczył w r. szk. 1936/37 - 6179.

Ponadto zatrudnionych było w tym roku 59 praktykantów tj. kandydatów na stanowiska nauczycielskie. Liczba praktykantów w porównaniu z r. szk. 1935/36 zmniejszyła się o 14 osób.

Jakkolwiek obciążenie uczniami jednego nauczyciela spadło do 65, to jednak w poszczególnych, choć już nielicznych powiatach, sięgało ono jeszcze 70.

Jeśli chodzi o obejmowanie przez szkołę dzieci pozostających poza szkołą, to w tym względzie zaznacza się od kilku lat poprawa. W r. szk. 1936/37 stosunek procentowy dzieci uczęszczających do szkoły, w zestawieniu z ogólną liczbą dzieci, podlegających obowiązkowi szkolnemu wynosił

94.9 %, podczas gdy w r.szkol.1935/36 wyrażał się liczbą 94.4 %.

W tym samym okresie stosunek liczby uczniów w wieku obowiązku szkolnego uczęszczających do szkół, do dzieci w wieku obowiązku szkolnego w ogóle wynosił 92,3 %

Wynika to stąd, że w roku szkolnym 1936/37 w porównaniu z rokiem szkolnym 1935/36 zmniejszyła się liczba dzieci w wieku obowiązku szkolnego, którym odroczo do obowiązków szkolnych, bądź je z tego obowiązku zwolniono, lub które się nie zgłosiły do szkoły albo zgłosiły się i nie zostały przyjęte ze względu na brak miejsc w szkołach. Dzieci tych w r.szkolnym 1935/36 było 20536 a w r. szk. 1936/37 ogółem 19087.

W roku szkolnym 1936/37 w publicznych szkołach powszechnych odbywała się nauka w 6002 izbach lekcyjnych. Własnych izb lekcyjnych było 3007, a wynajętych- 2995. W porównaniu z r.1935/36 liczba izb własnych wzrosła o 102. Jednocześnie zmniejszyła się liczba izb o powierzchni podłogi poniżej 30 m² o 72.

Liczba uczniów pobierających naukę w publicznych szkołach powszechnych wynosiła w r.szk.1936/37 / w dniu 1.X.36 r./ ogółem 401.497 czyli o 4.796 uczniów więcej, niż w tym samym okresie 1935/36 roku.

Poza tym 4.430 uczniów pobierało naukę w 39 prywatnych szkołach powszechnych, które zatrudniano 291 nauczycieli.

Dzieci anormalne lub moralnie zaniedbane pobierały naukę w 2 publicznych szkołach specjalnych, znajdujących się w Lublinie i Siedlcach oraz w 1 prywatnej szkole specjalnej w Międzyrzeczu, pow. radzyńskiego.

Niżej zamieszczona tabela zawiera zestawienie poszczególnych typów szkół powszechnych oraz uczniów i nauczycieli w tych szkołach.

	I l c ś ć		I l c ś ć		I l o ś ć	
	Publicznych szkół powszech. w dn.1.X.1935 r. w dn.1.X. 1936 r.		L i c z b a u a z n i ó w w dn.1.X.1935 r. w dn.1.X.1936		N a u c z y c i e l i w dn.1.X.1935 w dn.1.X. 1936	
Ogółem w Okręgu	2276	- 100 %	2291	- 100 %	5979	- 100 %
I- kl.	993	- 43.6%	969	- 42.3 %	993	- 16.6 %
I stop.	526	- 23.1%	525	- 23.0 %	1052	- 17.6 %
II stop.	290	- 12.7%	306	- 13.3 %	870	- 14.5 %
III stop.	124	- 5.4%	135	- 5.9 %	496	- 8.3 %
IV stop.	65	- 3.0 %	74	- 3.2 %	325	- 5.5 %
V stop.	278	- 12.2%	282	- 12.3 %	2243	- 37.5%
i więcej						

2. Oświata pozaszkolna

Rok szkolny 1936/37 w zakresie oświaty pozaszkolnej zaznaczył się następującymi poczynaniami specjalnymi :

1. zwrócono większą uwagę na młodocionych, którzy świeżo opuścili szkołę powszechną, organizując ich w koła absolwentów szkół powszechnych,

2. specjalną opieką otoczono przedpoborowych, organizując dla nich specjalne kursy dokształcające,

3. baczniejszą uwagę zwrócono na prace oświatowe wśród kobiet, wyzyskując w tym celu kursy gospodarstwa domowego i kroju oraz szycia, organizowane przez władze szkolne i organizacje społeczno-oświatowe,

4. specjalną opieką otoczono prace z bezrobotnymi, zwłaszcza prace kulturalne i oświatowe, które korzystały z dotacji Funduszu Pracy,

5. większą niż do tej pory uwagę zwrócono na prace w okresie lata, specjalnie na akcję wycieczkową,

6. w zakresie placówek i form pracy zmierzano nie do ilościowego zwrotu, a raczej do podniesienia ich na wyższy poziom przez dostarczenie dużej ilości pomocy naukowych i podręczników,

7. w dalszym ciągu starano się wciągnąć do szeregów pracowników ludzi spoza nauczycielstwa, zwłaszcza spośród ludzi wolnych zawodów i rolników,

8. wiele uwagi poświęcono koordynacji pracy oświatowej, prowadzonej przez różne czynniki. Temu celowi służyły lokalne, gminne, miejskie i powiatowe komisje oświaty pozaszkolnej, oraz zebrania instruktorów, pracujących na terenie danego powiatu a w skali województwa - zebrania kierowników organizacji wojewódzkich i Wojewódzkiego Komitetu do Spraw Młodzieży Wiejskiej,

9. specjalną uwagę poświęcono pracy na terenie powiatów południowo-wschodnich, którym przydzieliły władze szkolne dodatkowych instruktorów / do Chełma, Zamościa i do Tomaszowa/, a Lubelski Związek Pracy Kulturalnej w porozumieniu z Kuratorium przydzielił kierowników powiatowych central bibliotek ruchomych / do Tomaszowa, Chełma i Włodawy/,

10. w r. szk. 1936/37 zapoczątkowano badania, które w rezultacie winny dać pełny obraz potrzeb w dziale pomocy naukowych dla oświaty pozaszkolnej, a następnie kilkoletni plan zaspokojenia tych potrzeb.

11. z prac specjalnych, nowych, prowadzonych na terenie okręgu przez instytucje samorządowe i oświatowe - zasługują na uwagę : 1. kursy powszechnego przysposobienia gospodarczego, prowadzone tytułem próby przez Wydział Powiatowy w Garwolinie na terenie jednej gminy, a zmierzające do objęcia ogółu młodzieży męskiej i żeńskiej w wieku od 14 - 18 lat przysposobieniem gospodarczym; 2/ próba

zorganizowania ogniska kultury wsi / kursów dla potrzeb wsi / w Sobieszynie przy współudziale Fundacji Kickich oraz wydziału powiatowego w Garwolinie, Siedlcach i Łukowie; 3/ powołanie komitetu budowy i podjęcie pracy, zmierzającej do zorganizowania internatowego uniwersytetu ludowego w Krzczonowie na gruncie, ofiarowanym na ten cel przez gromadę wsi Krzczonów w pow. lubelskim.

W 9 obwodach szkolnych pracą w zakresie oświaty pozaszkolnej opiekowało się 13 obwodowych instruktorów oświaty pozaszkolnej / w obwodach południowo-wschodnich po dwu na obwód/.

Z ramienia samorządów powiatowych pracowało dwu instruktorów powiatowych, mianowicie - w Garwolinie i w Kraśnymstawie.

Do zakresu obwodowych instruktorów oświaty pozaszkolnej należało: opiekowanie się pracą prowadzoną, planowanie jej i koordynowanie w skali powiatów i gmin przy pomocy powiatowych miejskich i gminnych komisji oświaty pozaszkolnej, które skupiały w sobie przedstawiciele samorządów, organizacji społecznych, władz szkolnych i nauczycielstwa.

Powiatowe komisje oświaty pozaszkolnej istniały we wszystkich powiatach i odbyły po dwa zebrania w roku/z wyjątkiem lubartowskiej, która nie zebrała się w okresie sprawozdawczym/.

Miejskie komisje oświaty pozaszkolnej istniały w 27 miastach województwa /t.j. 82 % miast/, gminne zaś 231 gminach wiejskich / 83.4 % gmin/. Odbyły one ogółem 464 zebrania, poświęconych planowaniu, koordynowaniu pracy oświatowej i wysłuchaniu sprawozdań z pracy oraz ustaleniu wytycznych.

Prócz powiatowych komisji oświaty pozaszkolnej istniały w niektórych powiatach t.zw. podkomisje, mianowicie: 16 podkomisji instruktorów powiatowych, 14 podkomisji teatralnych i 11 podkomisji bibliotecznych. Odbyły one ogółem 90 zebrania, poświęconych pracy w poszczególnych działach oświaty pozaszkolnej.

Poza powyższymi czynnikami organizowało i instruowało pracę 302 gminnych / rejonowych / referentów oświaty pozaszkolnej, którymi byli czynni nauczyciele szkół powszechnych, pracujący w tym charakterze bez specjalnego wynagrodzenia. Referenci gminni o.p. byłiby b. pożytecznymi pracownikami na terenie poszczególnych gmin, gdyby znalazły się wszędzie możliwości dostarczenia im środków lokomocji do poszczególnych placówek oświatowych na terenie gminy.

Praca była prowadzona - podobnie jak w latach ubiegłych - w kółkach i oddziałach stowarzyszeń i związków społeczno-oświatowych oraz w zespołach młodzieży przy szkołach powszechnych lub t.zw. zespołach międzyorganizacyjnych.

Pracę prowadzili społeczni pracownicy oświatowi, rekrutujący się w większości z nauczycielstwa, pracowników samorządowych, rolników i wolnych zawodów. Dla pracowników oświatowych zorganizowano cały szereg konferencji i kursów i tak: 5 kursów bibliotekarskich, 4 kursy teatralne, 30 kursów świetlicowych i 75 innych; prócz tego przeprowadzono 82 krótkie / 1- 2 dniowe / konferencje, poświęcone różnym działom pracy oświatowej. Kursy i konferencje dla pracowników organizowały władze szkolne, powiatowe komisje oświaty pozaszkolnej i organizacje społeczno-oświatowe.

Prace oświatowe były prowadzone w następujących formach i placówkach:

1. Kursy wieczorowe dla młodocianych, młodzieży i dorosłych na poziomie różnych klas szkoły powszechnej. Program kursów obejmował w szerszym zakresie naukę obywatelską i zagadnienie z życia współczesnego, zwłaszcza zawodowego. Kursów wieczorowych było 198. Uczęszczało na nie 3963 słuchaczy, w wieku od 17 - 21 lat. Większość kursów trwała około 5 miesięcy.
2. Szkoły wieczorowe, przygotowujące uczestników do egzaminu z 7 kl. szkoły powszechnej, prowadzonej wg programu publ. szkoły powszechnej, dostosowanego do psychiki dorosłego ucznia. Szkół wieczorowych było 8, słuchaczy w szkołach 194. Większość złożyła egzamin z pomyślnym wynikiem.
3. Kursy dla przedpoborowych obejmowały mężczyzn urodzonych w l. 1915- 1917. Kursy były prowadzone przede wszystkim dla analfabetów i półanalfabetów pod hasłem "nie damy ani jednego analfabety do wojska". Kursy prowadziło nauczycielstwo szkół powszechnych / 707 osób /, dając 16519 godzin pracy. W datki rzeczowe kursów pokrył samorząd terytorialny / 2294.62 zł. /, podręczników dostarczyły władze szkolne. Kursów było 332, uczęszczało na nie 4521 słuchaczy, mężczyzn. W/g wyznania uczęszczało na kurs 3520 osób wyznania rzymsko- kat. i 1001 osób innych wyznań.
4. Niedzielne Uniwersytety Ludowe to kursy prowadzone w niedziele, skupiające słuchaczy dorosłych, pragnących rozszerzyć swój horyzont myślenia i wiedzy. N.U.L. obliczony jest na masy. W programie uwzględnia zagadnienia rolniczo- zawodowe i społeczno-gospodarcze. N.U.L. było 84. Przebiegająca frekwencja na wykładach wynosiła 68 osób.
5. Świetlice obejmują przeważnie młodocianych i młodzież.

W programie swym mają zespołowe prace oświatowe, prace artystyczne, amatorskie i wychowanie fizyczne. Świetlica to najpopularniejsza forma pracy oświatowo-wychowawczej. Było świetlic 1015, skupiały one 30552 uczestników. Większość świetlic była prowadzona w lokalach szkolnych / 545 świetlic /, najczęściej nieprzystosowanych do potrzeb i zajęć świetlicowych. Najwłaściwszym miejscem dla świetlic to domy ludowe, których było w województwie 681. Z tej liczby tylko 395 było należycie przystosowanych do potrzeb pracy oświatowej i należycie wyzyskanych. Istnieje duża potrzeba przystosowania istniejących domów ludowych do potrzeb pracy, poza tym należałoby zapoczątkować akcję pla-

nowego budowania domów ludowych w/g racjonalnej sieci.

6. Biblioteki oświatowe i czytelnictwo. Na terenie województwa lubelskiego było w ub. roku 18 samorządowych powiatowych central bibliotecznych. Liczyły one 49.535 tomów. Centrale wysłały z terenu powiatów 567 bibliotek ruchomych, obsługujących w ten sposób 650 punktów bibliotecznych / 15 % gromad/. Powiaty z wyjątkiem biłgorajskiego, krasnostawskiego i lubartowskiego brały udział w ub.r. w akcji zbiorowego opracowywania bibliotek ruchomych, prowadzonej przez Lubelski Związek Pracy Kulturalnej w Lublinie, wpłacając na zakup książek 35312.74 zł. Akcji powyższej przyznały w ub.r. władze oświatowe subwencje w wysokości 5800 zł. Prócz tego Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych przyznało Lubelskiej Izbie Rolniczej 17 kompletów książek rolniczych na kwotę 5300 zł., które to komplety Lubelska Izba Rolnicza przekazała w formie depozytu do 17 centrali powiatowych. Ta akcja ze strony Ministerstwa Rolnictwa i ref. Roln. będzie kontynuowana.

Podobną akcję pomocy centralom bibliotecznym podjęło ostatnio również Ministerstwo Opieki Społecznej.

Do dalszego rozwoju akcji bibliotecznej przyczyni się niewątpliwie okólnik Pana Premiera, zalecający samorządom coroczne finansowanie bibliotek samorządowych.

Ze względu na duży rozrost niektórych central powiatowych i liczbowy wzrost gminnych bibliotek samorządowych koniecznością jest już obecnie powołanie w tych powiatach kierowników central, specjalistów bibliotekarzy / jak to jest w Garwolinie, Hrubieszowie, Łukowie i Siedlcach/, których obowiązkiem będzie opieka nad księgozbiorami, organizowanie bibliotekzek wg potrzeb i organizowanie czytelnictwa w powiecie. Dzięki dotacji Wojewódzkiego Biura Funduszu Pracy - Lubelski Związek Pracy Kulturalnej przydzielił trzy kierowniczkę na pewien przejściowy okres czasu do trzech powiatów / Włodawa, Chełm, Tomaszów/.

Prócz central samorządowych było jeszcze 7 central społecznych, które miały 53 biblioteki ruchome. Biblioteczki te obsługiwały 53 punkty.

Stałych bibliotek oświatowych było 679 w tym 54 samorządowych i 625 społecznych.

W bibliotekach samorządowych było tomów 96764, w społecznych 338096. Czytelników w samorządowych bibl. 29202, w społecznych 30883. Liczba wypożyczonych tomów wynosiła w bibliotekach samorządowych 341.545, w społecznych 512.834. -

W oparciu o istniejące księgozbiory prowadzone zorganizowane czytelnictwo w 182 zespołach dobrego czytania książki. Systematyczne i metodyczne samokształcenie prowadzone w 193 kołach samokształceniowych.

7. Teatry i Chóry ludowe i orkiestry. Na terenie województwa było 900 zespołów teatralnych, które zorganizowały 2295 imprez widowiskowych. Chórów było 397, w tym 157 wielogłosowych. Orkiestr istniało 112.

W zakresie teatru ludowego na podkreślenie zasługuje dalsza akcja rozprowadzenia widowiska "Wesele Lubelskie", prowadzona przez Lubelski Związek Teatrów i Chórów Ludowych przy pomocy Kuratorium. W ubiegłym roku organizowano zespół "Wesela" z absolwentów szkół średnich i młodzieży akademickiej, pochodzących w większości ze środowiska wiejskiego. Zespół ten dał 25 przedstawień w tym 12 w Lublinie, 3 w Puławach, 2 w Zamościu, 2 w Hrubieszowie, 2 we Włodzimierzu i 4 w Krakowie na konkursie tańca ludowego, urządzonego w ramach "Dni Krakowa", gdzie też uzyskał specjalny "dyplom najwyższego uznania za nadzwyczajną staranność i petyzm w przygotowaniu widowiska oraz za wybitny poziom artystyczny pokazu".

W dziedzinie oświaty pozaszkolnej była utrzymana ścisła współpraca władz szkolnych z samorządami terytorialnymi i organizacjami społeczno-oświatowymi. Podobnie jak w latach ubiegłych, samorządy powiatowe i gminne zrealizowały na pracę społeczno-oświatową poważne sumy, wynoszące ogółem 109748.8 zł., z czego na biblioteki 60784.67 zł oraz na kursy dla przedpoborowych 2294.62 zł. Ten udział finansowy samorządów przyczynił się poważnie do rozwoju pracy oświatowej w poszczególnych powiatach.

3. Szkolnictwo średnie ogólnokształcące

Liczba szkół średnich ogólnokształcących zwiększyła się w roku szkolnym 1936/37 o 2 gimnazja rozwojowe, a mianowicie : a/ gimnazjum państwowe w Szczebrzeszynie / filia państwowego gimnazjum im. J. Zamoyskiego w Zamościu / z 2 oddziałami klasy I i b/ gimnazjum prywatne we Włodawie z 2 oddziałami kl. I i z 1 oddz. kl. II.

W pozostałych gimnazjach przyrost frekwencji młodzieży wyniósł ogółem ponad 1400, z czego nieco więcej w gimnazjach państwowych / ponad 750/, aniżeli w gimnazjach prywatnych / ponad 650/.

Młodzież gimnazjalna rekrutuje się w dużym stopniu ze sfer wiejskich, przeważnie niezamożnych.

Ze względu na konieczność roztoczenia czujnej opieki wychowawczej nad młodzieżą zamiejscową wysuwa się poważne zagadnienie organizacji burs przy gimnazjach.

Zagadnienie to nie może być rozwiązane przez władze szkolne bez wydatnej pomocy i zainteresowania się czynników: samorządowego i społecznego.

W roku szkolnym 1936/37 zakończona została pierwsza faza reorganizacji gimnazjum dawnego ustroju: zorganizowano już pełne czteroletnie gimnazja nowego ustroju. Zmiana ta objęła wszystkie gimnazja ogólnokształcące w Okręgu Szkolnym Lubelskim, zarówno państwowe jak i prywatne.

Dalsza reorganizacja gimnazjum ogólnokształcącego obejmuje przekształcenie klas VII i VIII gimnazjum dawnego ustroju na dwuletnie licea; w roku szkolnym 1937/38 zorganizowano I-sze klasy licealne.

Z innego rodzaju zakładów kształcenia nauczycieli czynne były: państwowe pedagogium w Lublinie i prywatne seminarium ochraniarskie w Lublinie. Pedagogium posiadało tylko pierwszy kurs, drugiego kursu nie było, ponieważ w roku szkolnym 1935/36 nie zorganizowano pierwszego kursu i zamierzano pedagogium w Lublinie zlikwidować. Decyzja ta uległa zmianie i w roku szkolnym 1936/37 otwarto z powrotem pierwszy kurs, a w roku szkolnym 1937/38 czynne są obydwa kursy.

W roku szkolnym 1937/38 przystąpiono do organizacji trzyletnich liceów pedagogicznych.

Jednym z najpoważniejszych i najtrudniejszych do rozwiązania zagadnień szkolnictwa średniego ogólnokształcącego jest dostarczenie szkołom odpowiedniego pomieszczenia. Obejmuje ono zarówno kwestię budowy nowych gmachów, jak i rozbudowy i utrzymania w należytym stanie gmachów istniejących. Szereg szkół ma lokale zupełnie nieodpowiednie, nie przystosowane do współczesnych wymagań, za szczupłe. Należałoby budować nowe gmachy i rozbudowywać stare. Jednak brak funduszy nie tylko uniemożliwia rozwinięcie tej akcji w stopniu odpowiednim do wzrostu liczby młodzieży, lecz powoduje niszczenie się gmachów z powodu niedostatecznej konserwacji.

Miara jak katastrofalna jest sytuacja lokalowa na tutejszym terenie jest fakt, iż pomimo likwidacji dwóch seminariów nauczycielskich w Lublinie nie przewiduje się otwarcia liceum pedagogicznego w Lublinie / a w całym Okręgu Szkolnym Lubelskim będą tylko 2 licea pedagogiczne / jedynie ze względu na brak odpowiedniego lokalu.

Najważniejsze dane liczbowe z działu szkolnictwa średniego zawarte są w zamieszczonym niżej zestawieniu:

[illegible]

4. S z k o l n i c t w o z a w o d o w e

Rok szkolny 1936/37 upłynął w dziale szkolnictwa zawodowego pod znakiem dalszego wprowadzania nowego ustroju szkolnego do niezreorganizowanych jeszcze szkół zawodowych.

Z początkiem i w ciągu roku szkolnego 1936/37 uległy reorganizacji następujące szkoły zawodowe:

1. Pryw. Szkoła Rzemieślnicza w Hrubieszowie na Pryw. Szkołę Mechaniczną
2. " " " w Kazimierzu Dolnym
3. " " " im. T. Kościuszki na Pryw. Szkołę Stołarską im. Kościuszki w Zamościu
4. Państw. Koed. Szkoła Handlowa w Chełmie na Państw. Koed. Gimnazjum Kupieckie.
5. Pryw. Koed. Szkoła Handlowa w Międzyrzeczu na Pryw. Koed. Gimnazjum Kupieckie.
6. " " " " T.N.S.W. " " w Siedlcach
7. " " " Przem. Handl. Koła P.M.S. " " w Zamościu
8. Pryw. Szkoła Zawodowa Żeńska w Hrubieszowie na Pryw. Szkołę Krawiecko Bielizniarską,
9. " " Gospod. Zawodowa Św. Kazimierza w Lublinie " im. Św. Kazimierza.

Likwidacja powyższych szkół dawnego ustroju postępować będzie stopniowo w następnych latach szkolnych.

Z początkiem roku szkolnego 1937/38 wprowadzono nowy ustrój do następujących szkół:

1. Państw. Szkoły Rzem. Przem. im. Staszica w Siedlcach - przekształconej na Państw. Gimnazjum Mechaniczne,
2. Prywatn. Szkoły Budownictwa w Lublinie - przekształconej na
1/ Pryw. liceum Drogowe,
2/ " " Budowlane.

Ponadto w szkole tej wyjątkowo zezwolono na uruchomienie równoległe do liceum Drogowego klasy pierwszej Drogowej dawnego ustroju.

W dziale szkół rolniczych wprowadzono nowy ustrój w przeważnej liczbie szkół rolniczych Okręgu Szkolnego Lubelskiego, przekształcając Szkoły Rolnicze na Publiczne Szkoły Przysposobienia Rolniczego, żeńskie natomiast na Publiczne Szkoły Przysposobienia Gospodyń Wiejskich.

Nie zreorganizowano dotychczas jeszcze Szkoły Hodow-

lano- Rolniczej w Deblinie, Państwowej Szkoły Spółdzielczości Rolniczej w Nałęczowie i Dwuzimowej Szkoły Rolniczej w Komarówce Podlaskiej.

Z początkiem roku szkolnego 1937/38 otwarto następujące szkoły:

1. Prywatne Liceum Handlowe Męskie im. A. J. Vetterów- Zgromadzenia Kupców w Lublinie,
2. Prywatne Męskie Gimnazjum Kupieckie im. A. J. Vetterów- Zgromadzenia Kupców w Lublinie,
3. Prywatne Żeńskie Liceum Handlowe M. Sobolewskiej w Lublinie
4. Prywatne Męskie Gimnazjum Elektryczne im. Syroczyńskiego w Lublinie.

Przy poparciu Samorządu Powiatowego w Tomaszowie zorganizowano w Jarczowie Wędrowną Szkołę Rolniczą Męską, obejmującą zakresem swego działania cały powiat tomaszowski.

W okresie wakacyjnym b. roku szkolnego szereg nauczycieli szkół zawodowych brało udział w kursach specjalnych, wprowadzających w zagadnienia szkolnictwa zawodowego i kursach pedagogicznych, koniecznych do uzyskania kwalifikacji zawodowych do nauczania w szkołach zawodowych.

W dziedzinie zapewnienia szkołom lepszych pomieszczeń wykonano w roku szkolnym 1936/37 następujące prace:

1. prowadzono ciąg dalszy prac nad wykończeniem gmachu Szkoły Budownictwa,
2. przeprowadzono prace nad urządzeniem wewnętrznym dobudowanego w ub. r. szk. skrzydła do gmachu Państw. Szkoły Przem. Handl. Żeńskiej w Lublinie /obecnie Państw. Koed. Gimnazjum Kupieckie i Państw. Żeńskie Gimnazjum Krawieckie/.
3. przeprowadzono dalszy remont budynków Szkoły Rzemieślniczej w Hrubieszowie,
4. prowadzono rozpoczętą w ub. roku budowę gmachów dla Szkoły Rolniczej w Klementowicach,
5. przeprowadzono przetarg i prace wstępne nad budową gmachu Szkoły Zawodowej Żeńskiej w Siedlcach,
6. przeprowadzono remont w Państw. Szkole Rzemieślniczej w Chełmie.

W zakresie dokształcania urządzono w roku szk. 1936/37 następujące kursy:

a/ dla pracowników handlowych:

1/ kurs dla rachmistrzów Spółdzielni Spożывców w Zamościu, przy udziale Związku Spółdzielni Spożывców " Społem" w Zamościu,

2/ kurs dla pracowników handlowych w Lublinie, przy udziale Zarządu Stowarzyszenia kupców Polskich w Lublinie,

3/ Kurs dokształcający dla Kupiectwa Polskiego w Siedl-
cach, przy udziale Stowarzyszenia Kupców Polskich w Siedl-
cach.

Celem powyższych kursów było dokształcenie kupiectwa
polskiego oraz osób, pracujących w Instytucjach Spółdziel-
czych,

b/ dla rzemieślników :

1/ Dwutygodniowy kurs dla rzemieślników w Hrubiesz-
owie, urządzony przy współudziale T-wa Rzemieślniczego w Hru-
bieszowie,

2/ jednomiesięczny kurs dla rzemieślników w Hrubie-
szowie, urządzony przy współudziale T-wa Rzemieślniczego
w Hrubieszowie,

3/ 2 kursy dla rzemieślników w Lublinie przy współ-
udziale Izby Rzemieślniczej w Lublinie.

Celem tych kursów było danie możliwości terminatorom,
nie posiadającym ukończonej szkoły dokształcającej zawodo-
wej zdawania egzaminu czeladniczego, gdyż kursy powyższe
zastępowały szkołę dokszt. zawod.

Poza tym zorganizowano przy Szkole Budownictwa w Lu-
blinie w porozumieniu z Wojewódzkim Biurem Funduszu Pracy
i Izby Rzem. w Lublinie 6-miesięczny kurs dla czeladni-
ków brukarskich.

Podobnie jak w latach ubiegłych przeprowadzono w ro-
ku 1936/37 przy udziale Związku Pań Domu, T-wa Zw. Młodej
Wsi i Woj. T-wa Organiz. i Kółek Rolniczych 20 kursów kro-
ju i szycia i gospodarstwa domowego dla dziewcząt i mło-
dych gospodyn.

L. p.	Rodzaj szkoły	Ilość szkół	I l o ś ć m ł o d z i e ż y				Razem	Ilość al- solwentów w roku 1935/36	
			chłopców		dziewcząt				
			dz. przem.	dz. handl.	dz. przem.	dz. handl.			
1.	Techniczn.Przem.	1	258	-	-	-	258	41	
2.	Rzem.Przem.Męskie	6	814	-	-	-	814	191	
3.	Rzem.Przem.Zeńskie	3	-	-	314	-	314	40	
4.	Przem.Handl.	2	-	106	91	119	316	69	
5.	Handlowe	5	-	268	-	392	660	113	
6.	Gosp.Zawodowe	1	-	-	118	-	118	16	
7.	Agrotechniczne	1	98	-	-	-	98	11	
8.	Rolnicze	13	373	-	188	-	561	460	
9.	Dokształc.Zawodowe	22	2584	-	984	-	3568	551	
10.	Kursy roczne	9	-	34	173	52	259	113	
11.	Kursy krótkotermi- nowe	5	177	-	17	-	194	114	
12.	Kursy Wędrownych	20	-	-	540	-	540	-	
R a z e m			88	4304	408	2425	563	7700	1719

5. Wychowanie fizyczne

Rok szkolny 1936/37 zaznaczył się nasileniem akcji propagandowej, mającej na celu upowszechnienie ruchu boiskowego wśród młodzieży szkół powszechnych.

Akcja ta, wspierana przez Inspektorów Szkolnych, prowadzona była przez powiatowych instruktorów w.f. i kierowników gminnych ośrodków w.f. w dwu kierunkach: a/ poprawy warunków pracy w zakresie w.f. i b/ zainteresowania rodziców i opiekunów młodzieży ruchem boiskowym i jego wartościami zdrowotno-wychowawczymi. Pod obu względami osiągnięto wcale poważne rezultaty, mimo że instruktorzy powiatowi i kierownicy ośrodków w.f. w pracy swej pokonywać musieli bardzo wiele poważnych trudności. Wyniki te są do zawdzięczenia raczej wyjątkowej ofiarności nauczycieli i ich szczeremu oddaniu się pracy, w której wartość uwierzyli, niż pomocy czynników pozaszkolnych, którym zdrowie młodzieży i jej sprawność fizyczna winny również leżeć na sercu, jeśli nie ze zrozumienia znaczenia dla Państwa wartości w.f. to w każdym razie z obowiązku, jaki w tym zakresie spoczywa na przeróżnych instytucjach i organizacjach o charakterze samorządowym i urzędowym, powołanych do otoczenia opieką i wspierania pomocą wszelkich wysiłków nad rozwojem i pogłębieniem idei wychowania fizycznego w społeczeństwie.

W tej pracy należało by wywrzeć nacisk na samorządy gminne, by samorzutnie zajęły się akcją zasilania terenu szkolnego placówkami sportowymi, z których bez wyjątku zawsze korzystają różne organizacje młodzieży poza-szkolnej o charakterze w.f. i p.w., gdyż tylko w tym wypadku będzie można mówić o zrozumieniu z ich strony zadań, ciążących na nich pod tym względem. Najczęściej jednak jest inaczej, bo samorządy gminne utrudniają inicjatywę i zabiegi jednostek czy organizacji, dążących do stworzenia w danym środowisku warunków do pracy w.f. i sportowej. Następnie należało by poddać pewnej rewizji sposób wykorzystania drobnych kwot na wyjazdy do szkół powiatowych instruktorów w.f., przewidzianych na ten cel budżetach Powiatowych Komitetów W.F. i P.W. - Odpowiedzialność za właściwe zużycie tych sum może wziąć na siebie zainteresowany, względnie Inspektor Szkolny, który mając omawianą sumę u siebie czuwał by nad jej rozchodowaniem zgodnie z przepisami.

Ułatwiło by to instruktorom pracę i nie narażało ich na wydatkowanie własnych, a bardzo często pożyczanych na wyjazd pieniędzy.

W dziale szkolnictwa średniego i zawodowego rok szkolny 1936/37 upłynął pod znakiem organizacji życia sportowego młodzieży w ramach międzyszkolnych klubów sportowych. Pod tym względem osiągnięto poważne wyniki, szczególnie w Lublinie, gdzie sport szkolny zajmuje przodujące stanowisko. Zawdzięczać to należy troskliwej opiece Władz Szkolnych nad tym odcinkiem pracy wychowawczej szkoły, jak również ofiarnej i bezinteresownej pracy wychowawców fizycznych w sekcjach międzyszkolnego klubu sportowego. Należy podkreślić dużą życzliwość i pomoc, z jaką praca nad usportowaniem młodzieży spotyka się ze strony Kierownika Okręgowego Ośrodka W.F.

W ub. roku szkolny wykonano w Ogręgu Szkolnym Lubelskim nowe sale gimnastyczne / Lublin - Państw. Gimn. Ku-
pieckie, Janów Lubelski - Gimnazjum Prywatne / i jedno no-
we boisko przy Państw. Gimnazjum w Tomaszowie Lubelskim,
zwiększając w ten sposób stan posiadania w odniesieniu do
warunków pracy w zakresie w.f.

6. Higiena i opieka lekarska w szkołach.

Stan sanitarny pomieszczeń szkolnych w publicznych
szkołach powszechnych doznał w roku szk. 1936/37 dalszej
poprawy dzięki postępującej naprzód akcji budownictwa i
stopniowego wykańczania nowych budynków szkolnych. Rozpo-
częto ten rok szkolny przy ilości 3007 izb w budynkach
własnych, co oznacza przyrost 102 izb w stosunku do roku
poprzedniego. Równocześnie zwiększyła się jednak i liczba
dzieci w szkołach do 401.497 wobec 396.699 z roku poprzed-
niego, czyli niemal o 5000, poza tym pozostałe 2995 izb
w budynkach wynajętych w ogromnej większości nie odpowia-
dają wymaganiom higieny.

Zaopatrzenie budynków szkolnych w najkonieczniejsze
urządzenia sanitarne, jak studnie i ustępy, pozostawia rów-
nież wiele jeszcze do życzenia. Urządzenia te przy budyn-
kach i lokalach wynajętych z reguły nie odpowiadają wymaga-
niom higieny, poza nielicznymi wyjątkami, a przy budynkach
własnych okazują nader poważne braki, wynikające częściowo
z trudnych warunków finansowych samorządów terytorialnych,
po części jednak również i z niedostatecznego jeszcze zro-
zumienia ważności tych urządzeń ze strony lokalnych czyn-
ników samorządowych. Podobnie przedstawia się sprawa wypo-
sażenia szkół w drobniejsze przybory, służące celom higie-
ny, jak umywalnie, naczynia na wodę do picia, pyłochłonn
i t. p.

Stan higieniczny w szkołach powszechnych prywatnych
zależy jest przede wszystkim od możliwości finansowych
ich właścicieli, nie mniej jednak i od ich dbałości o wa-
runki zdrowotne działwy. Szczególnie baczного nadzoru wyma-
gają pod tym względem niektóre szkoły wyznaniowe / żydow-
skie /, gdzie władze szkolne wciąż muszą zwalczać liczne
zaniedbania natury sanitarnej.

Organizacja opieki higieniczno-lekarskiej nad dział-
wą publicznych szkół powszechnych postępuje, jak w roku
poprzednim, w dwóch kierunkach: a/ zakładanie nowych Ośro-
dów Zdrowia, do których należy m.in. roztaczanie opieki hi-
gienicznej nad szkołami - rozszerza sieć tej opieki, podle-
gającą bezpośredniemu nadzorowi ze strony państwowych władz
sanitarnych, b/ utrzymywanie przez gminy lekarzy szkolnych
t. zw. "objazdowych" jest ośrodkiem niejako zastępczym, tym-
czasowym, w tych rejonach, które nie mają jeszcze dostatecz-
nej ilości Ośrodków Zdrowia. Stan ten dotyczy jednak kilku
zaledwie powiatów; pozostają duże obszary, w których szkoły
powszechne pozbawione są wszelkiej opieki higieniczno-le-
karskiej poza doraźną pomocą ze strony lekarzy powiatowych,
ograniczoną z konieczności do interwencji w wypadkach cho-
rób zakaźnych, lub do inspekcji stanu sanitarnego pomiesz-
czeń szkolnych / są to pow. lubelski, lubartowski, janów-
ski, krasnostawski, puławski, tomaszowski, sokołowski i wę-
growski. /

Na podstawie spostrzeżeń, zebranych przez władze szkolne, wnosić można, że opieka higieniczna nad szkołami wiejskimi wykonywana przez Ośrodki Zdrowia daje lepsze wyniki, niż praca lekarzy szkolnych "objazdowych", nie związanych z żadną placówką leczniczo-zapobiegawczą. Tłumaczy się to tym, że opieka Ośrodków Zdrowia oparta jest z jednej strony na działalności higienistek / pielęgniarek społecznych/, zatrudnionych w Ośrodkach, które przeprowadzają w szkołach kontrolę higieny osobniczej i dziatwy i wykonywują liczne czynności niezbędne dla krzewienia higieny, nie wymagające jednak fachowej wiedzy lekarskiej. Z drugiej zaś strony opieka ta znajduje oparcie w przychodniach Ośrodków Zdrowia, które dają możliwość przeprowadzania bardziej szczegółowych badań i udzielania pomocy lekarskiej. Koniecznym jednak warunkiem rozwoju i skutecznego działania opieki Ośrodków Zdrowia nad szkołami jest dalsze zagęszczanie sieci tych Ośrodków, które w obecnej - jakkolwiek w ostatnich latach znacznie zwiększonej - liczbie nie mogą jeszcze objąć swym zasięgiem wszystkich szkół wiejskich.

Natomiast w szkołach miejskich, zwłaszcza w większych miastach / powiatowych / stosunki układają się inaczej; powiatowe Ośrodki Zdrowia przeciążone pracą, nie mogą w wielu wypadkach objąć opieki nad szkołami i tutaj konieczne jest utrzymanie nadal dotychczasowej formy opieki higieniczno-lekarskiej t.j. lekarzy i higienistek szkolnych, opłacanych przez samorządy miejskie.

Nadmienić należy, że obecna liczba personelu lekarskiego i pomocniczego w szkołach miejskich jest niewystarczająca, jak np. w Lublinie na jednego lekarza przypada do 5.000 dzieci.

Sprawa pomocy dentystycznej w szkołach powszechnych jest dotychczas zupełnie zaniedbana i nie doceniana przez czynniki samorządowe: tylko w Lublinie i w Siedlcach czynni są dentyści szkolni po jednym w każdym z tych miast - którzy ze zrozumiałych względów nie mogą podjąć potrzeb wielotysięcznych rzesz dziatwy szkolnej.

Kąpieliska szkolne znajdują się na terenie Okręgu Szkolnego Lubelskiego w znikomej ilości, posiada je zaledwie kilka większych miast. Wobec braku kąpielisk również i dla użytku starszego społeczeństwa wydaje się celowe skierowanie jak największych wysiłków czynników samorządowych w celu zakładania kąpielisk ogólnych, któreby mogły służyć równocześnie i dla dziatwy szkolnej.

Stan sanitarny budynków szkolnych państwowych szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych oraz zakładów kształcenia nauczycieli nie uległ znacznieszym zmianom w ciągu roku szkolnego 1936/37, przeprowadzano w nich tylko drobniejsze przeróbki i częściowe remonty, zmierzające do poprawy warunków higienicznych i przystosowania lokali do potrzeb wzmagającej się frekwencji młodzieży. Kilkanaście szkół posiada własne kąpieliska i internaty dla młodzieży zamieszkałej, wszystkie szkoły mają stałą opiekę lekarską i pomoc dentystyczną.

Warunki higieniczne prywatnych szkół średnich ogólnych

noksztalcących i zawodowych przedstawiają, jak w latach poprzednich, b. znaczną rozpiętość, zależną od możliwości finansowych właścicieli: obok nowoczesnych budynków, wyposażonych we wszelkie urządzenia według wymagań techniki i higieny, znajdują się skromne budynki, a nawet lokale wynajęte, z natury rzeczy stojące na znacznie niższym poziomie, zawsze jednak powyżej pewnego minimum, wymaganego przez władze szkolne. Rok ubiegły zaznaczył się jednak wyraźnym postępem w tej dziedzinie. Wszystkie szkoły mają stałą opiekę lekarską, zaś około 30% szkół - pomoc dentystyczną.

Wielką trudność w opiece nad zdrowiem młodzieży zarówno szkół państwowych jak i prywatnych sprawia niedostatek tanich burs i internatów. Istniejące dotychczas zakłady tego typu nie mogą pomieścić całej młodzieży zamiejscowej, częściowo i z tego powodu, że drożyzna lokali wynajętych nie pozwala skalkulować ceny utrzymania na poziomie dostępnym dla najbiedniejszych, a więc najbardziej tej opieki potrzebujących uczniów. Samorządy terytorialne mogłyby i powinny przyjść tu z wydatną pomocą młodzieży, ułatwiając pozyskanie odpowiednich pomieszczeń. Z większych miast najdotkliwiej daje się odczuwać brak internatów w Siedlcach i w Lublinie, z mniejszych - w Puławach. Miastem stosunkowo najlepiej wyposażonym pod tym względem jest Chełm, dzięki 4-m internatom szkół państwowych.

Budynki szkolne szkół rolniczych naogół zapewniają młodzieży dobre warunki higieniczne, z nielicznymi wyjątkami, które dotyczą szkół mieszczących się w budynkach starych, wzniesionych na inne cele i nie dających się całkowicie przystosować do potrzeb szkolnych. Dobre warunki pobytu w otoczeniu wiejskim, przy odpowiednim odżywianiu i pracy na otwartym powietrzu wynagradzają jednak do pewnego stopnia te braki, tak, że stan zdrowotny młodzieży tych szkół jest zupełnie zadowalający. Mimo to jednak daje się odczuwać brak stałej opieki higieniczno-lekarskiej w szkołach rolniczych, nie tylko dla celów doraźnej pomocy lub badania stanu zdrowia uczniów, które to czynności wykonywa w nich lekarz powiatowy, samorządowy, lub specjalnie umówiony przez szkołę lekarz wolnopraktykujący, ile z uwagi na konieczność stałej współpracy lekarza w krzewieniu higieny wśród młodzieży rolniczej, a przez nią - wśród całego społeczeństwa wiejskiego. Obowiązek ten spada wyłącznie na nauczycieli, którzy przy najlepszej woli nie mogą mu podołać z braku odpowiedniego przygotowania. Również i w tym zakresie czynniki samorządowe powinny by przyjść z pomocą szkołom rolniczym, zapewniając im stałą opiekę higieniczno-lekarską.

Jedyna w okręgu państwowa szkoła rolnicza /w Nałęczowie/ znajduje się pod stałą opieką lekarza. Przy wszystkich szkołach prowadzone są internaty dla młodzieży.

Szkoły dokształcające zawodowe nie posiadają własnych lokali z wyjątkiem jednej /w Lublinie/, muszą zatem korzystać z lokali szkół powszechnych lub zawodowych, co stwarza warunki higieniczne nader nieodpowiednie dla uczniów i przyczynia się do dalszego przeciążenia pomieszczeń szkolnych. Stałej opieki higieniczno-lekarskiej, poza

jedną szkołą lubelską, również te szkoły nie mają. Dla przedstawienia spraw higieny w tej dziedzinie szkolnictwa na właściwym poziomie konieczna była by wydatniejsza pomoc ze strony samorządów / dostarczenie lokali / i Ubezpieczalni Społecznych, które w zasadzie zapewniają uczniom pomoc lekarską, jednakże sprawom higieny i profilaktyki wśród ubezpieczonych nie poświęcają należytej uwagi.

Z powyższego wynika, że stan higieny i opieki lekarskiej w szkołach postępuje wprawdzie stale naprzód, jednakże potrzeby w tym zakresie są wciąż jeszcze niezmiernie wielkie, zwłaszcza w szkolnictwie powszechnym, gdzie zaspokojenie ich wymaga nie tylko znacznych wkładów materialnych, lecz i celowo koordynowanych wysiłków ze strony wszystkich współpracujących z władzami szkolnymi czynników.

Powyższe dane cyfrowe i najogólniejsze informacje o stanie szkolnictwa na terenie Okręgu Szkolnego Lubelskiego w r. szk. 1936/37 pod względem ilościowym nie obejmują poczyniń władz szkolnych w sprawie podniesienia poziomu naukowego i wychowawczego szkół.

Czynności i prace władz szkolnych w tej dziedzinie miały na celu : przekształcenie szkolnictwa nie tylko pod względem organizacyjnym w myśl postanowień ustawy o nowym ustroju szkolnym, lecz równocześnie także w istotnej jego treści, wynikającej z ducha przeprowadzanej reformy szkolnictwa.

Brak dostatecznych środków materialnych i niezbędnej ilości etatów nauczycielskich wpływał w roku szkolnym 1936/37, podobnie jak i w latach poprzednich ujemnie i hamując na rozwój szkolnictwa i oświaty w Okręgu Szkolnym Lubelskim. Osiągnięte mimo to dodatnie wyniki zawdzięczać należy ofiarnej pracy nauczycielstwa pod opieką i kierunkiem władz szkolnych, poparciu całego społeczeństwa oraz przychylnemu ustosunkowaniu się do spraw oświatowych Władz administracji ogólnej i samorządowej.

II. ADMINISTRACJA SKARBOWA

Działalność administracji skarbowej, przenikając w swych różnorodnych przejawach głęboko w punkcie poszczególnych gałęzi życia gospodarczego, wiąże się ściśle z kształtowaniem się biegu życia społecznego na obszarze całego województwa lubelskiego i z działalnością administracji ogólnej oraz samorządów terytorialnego i gospodarczego. Pełna świadomość tej wzajemnej zależności działań i wyników oraz dążność administracji skarbowej do stałego doskonalenia metod działania i równomiernego uwzględniania obustronnych interesów społeczeństwa i Skarbu Państwa normowała w sposób jak najbardziej kategoriyczny działalność organów Izby Skarbowej i Urzędów Skarbowych w okresie sprawozdawczym 1936/37.

A. Podatki bezpośrednie

Wybitnie rolniczy charakter okręgu Izby Skarbowej Lubelskiej sprawił, że zjawiska gospodarcze, pozostające w ścisłym związku przyczynowym z podniesieniem się cen ziemiopłodów i wzrostem siły płacniczej i zdolności nabywczej warstw rolniczych, wystąpiły na tym terenie bardzo wyraźnie, znajdując wyraz przede wszystkim w stałym wzroście wpływów podatkowych oraz zwiększaniu się zatrudnienia i obrotów handlowych.

Podatek gruntowy.

Wpływy z podatku gruntowego wynosiły w okresie budżetowym

	<u>1935/6</u>	<u>1936/7</u>
gotówką	4.675.937,02	5.388.232,57
świadczeniami w naturze	29.082,69	14.484,11

W okresie sprawozdawczym intensywnie prowadzono w dalszym ciągu akcję przygotowawczą do sklasyfikowania gruntów w związku z zamierzoną reformą podatku gruntowego.

Podatek od nieruchomości.

Wpływy z podatku od nieruchomości wynosiły w okresie budżetowym

	<u>1935/36</u>	<u>1936/37</u>
gotówką	1.421.739,62	1.984.219,12
świadczeniami w naturze	21,89	-

W roku 1937 opodatkowanych było 31.139 nieruchomości /w roku 1936 - 31.081 nieruchomości/, zaś zwolnionych od podatku z mocy przepisów art. 2 dekretu Prez. Rzpl. z 14. I. 1936 roku 28.308 nieruchomości /w roku 1936 - 23.713 nieruchomości/.

Podatek przemysłowy.

Podatek przemysłowy wpłynął w okresach budżetowych:

	1935/36	1936/37
w postaci podatku od obrotu	5.244.967,87	8.110.194,72
w postaci świadectw przem.	1.029.266,90	1.022.867,51
razem	6.274.234,77	9.133.062,23

Świadectw przemysłowych wykupiono w roku

	1935	1936
rocznych	40.487	41.362
półrocznych	8.375	11.660
razem	48.862	53.022

Obrót ogólny, ustalony dla wszystkich opodatkowanych przedsiębiorstw wynosił

za rok podatkowy	1934	361.100.000
"	1935	381.029.215
"	1936	378.647.106

Podatek dochodowy.

Podatek dochodowy z działu I ustawy wpłynął w okresie budżetowym

	1935/36	1936/37
gotówką	2.979.409,88	4.985.224,32
świadczeniami w naturze	71.241,03	90.706,85

Ogólny dochód oraz udział poszczególnych źródeł dochodów w ogólnym dochodzie przedstawia się jak następuje:

	1934	1935	1936
dochód z nieruchomości gruntowej	19.596.298	11.827.603	8.286.742
" z nieruchomości budynkowej	15.487.598	9.124.561	7.242.956
" z przedsiębiorstw	63.106.766	48.607.225	43.079.366
" z zajęć zawodowych	7.162.346	6.273.927	5.716.337
" z tantiem	190.464	206.086	50.585
" z kapitałów i praw	3.723.516	1.804.492	1.374.532
" z innych źródeł	481.510	920.616	407.911
" z art. 92 Ord. Pod.	2.351.727	645.934	312.263
Ogółem dochód	112.100.225	79.410.444	66.470.692x/

x/ Uwaga! Zalega jeszcze około 2.000 wymiarów na około 10.000.000 zł dochodu.

W podatku dochodowym z dz. II wpłynęło gotówką 1.946.241,19 zł, świadczeniami w naturze 150,91 zł.

Inne podatki.

Inne podatki bezpośrednie dały ogólną kwotę wpływu w okresie budżetowym

1935/36	5.857.764 zł 74 gr
1936/37	8.914.056 zł 50 gr

Oprócz tego świadczeniami w naturze spłacono podatku majątkowego w okresie budżetowym

1935/36 - 50.487,77

1936/37 - 467.722,68

Ogólne wpływy z podatków bez-ogólnych w okresach budżetowych pośrednich.

	1934/35	1935/36	1936/37
gotówka	25.359.835,06	23.178.324,04	32.775.294,60
świadczeniami w naturze	512.959,38	198.614,63	223.794,05
razem	26.866.704	23.376.938,67	32.999.088,65

Ulgę podat-
kowe.

W okresie sprawozdawczym administracja skarbową w dal-
szym ciągu intensywnie działała w kierunku usprawnienia
czynności urzędów skarbowych i ułatwienia płatnikom spła-
ty zaległości podatkowych tudzież likwidacji nierealnych
zaległości z dawno ubiegłych okresów podatkowych.

Przestępstwa
skarbowe.

Przestępstwa skarbowe w zakresie podatków bezpośred-
nich utrzymują się od szeregu lat na tym samym poziomie:
protokółów karnych spisano

w roku 1934 - 12.859
" 1935 - 12.486
" 1936 - 12.994

Księgi handlo-
we.

W roku 1934 prowadziło księgi handlowe lub gospodar-
cze 2735 płatników, w roku 1935 - 2946 płatników, zaś w ro-
ku 1936 - 2915 płatników.

B. Opłaty stemplowe oraz podatek

od spadków i darowizn.

Wpływy z tytułu opłat stemplowych wyniosły:

w okresie budżetowym	1934/35 -	2.442.678,11 zł
"	1935/36 -	2.661.094,25 "
"	1936/37 -	3.072.149,21 "

Wpływy z tytułu podatku spadkowego i od darowizn wy-
niosły:

w okresie budżetowym	1934/35 =	306.976,77
"	1935/36 =	313.711,80
"	1936/37 =	369.672,70

C. Podatki pośrednie

Ilość zakładów
i ich produk-
cja.

Ilość czynnych w okresie sprawozdawczym przedsiębiorstw
przemysłowych oraz ich produkcja przedstawiała się w porów-
naniu z okresem poprzednim jak następuje:

	Ilość		Produkcja	
	1935/36	1936/37	1935/36	1936/37
gorzelń rolniczych	101	100	39805 hl.	45169 hl.
gorzelń przemysłowych	2	2	38190 hl.	42317 hl.
gorzelń drożdżowych	1	1	599710 kg	609520 kg
gorzelń pejsachowych	2	2	294 hl.	303 hl.
rektyfikacyj	4	4	30340 hl.	52912 hl.
cukrowni	8	8	404838 c.	381759 c.
wytwórni cukru skrobiowego	1	1	4886 c.	11148 c.
fabryk wódek gatunkowych	3	3	46913 ltr.	62043 ltr.
fabryk win owocowych	6	5	30743 ltr.wina	64092 ltr.wina
" win rodzynkowych	5	5	14681 "moszczu	15724 "moszczu
" miodu pitnego	3	5	164 ltr.wina	277 ltr.wina
browarów	14	14	210 "moszczu	813 "moszczu
octowni	11	12	2116 "miodu	1400 "miodu
wytwórni perfum i wody ko-			38831 hl.	47951 hl.
łońskiej	2	2	433942 ltr.	473554 ltr.
wytw.napoj.podobnych do			15293 kg	15646 kg
wina /wino sztuczne/	1	-	800 ltr.	wyrobów gotowych

Z koncesjonowanych zakładów handlu artykułami monopolowymi i akcyzowymi czynnych było w okresie sprawozdawczym:

- 1/hurtowych sprzedaży wyrobów monopolu spirytusowego 8
- 2/pomocniczych składów hurtowych sprzedaży wyrobów monopolu spirytusowego 7
- 3/zakładów detalicznej sprzedaży napojów alkoholowych z wyszynkiem 339
nadto bufetów klubowych i kolejowych 97
- 4/zakładów detalicznej sprzedaży napojów alkoholowych w naczyniach zamkniętych /bez wyszynku/ 636
- 5/hurtowych składów piwa i miodu 84
- 6/hurtowni tytoniowych 30
- 7/hurtowni soli 24

Wpływy kasowe z podatków pośrednich i monopolów. Wpływy kasowe z działu podatków pośrednich i monopolów za okres 1935/36 przedstawiały się następująco:

Wyszczególnienie	W roku budżetowym 1934/35	W roku budżetowym 1935/36	W roku budżetowym 1936/37	W porównaniu z okre- sem budżetowym 1935/ w okresie budżetowym 1936/37 było	
				więcej o	mniej o
	zł	zł	zł	zł	zł
podatek od wina	19207,47	19063	15860,32	-	3202,68
" od piwa	321873,13	317183,-	394233,53	77050,53	-
" od cukru bracz.	15904892,50	14797670,-	15282015,-	484345,-	-
" od cukru skrob.	1478,-	76561,-	138812,85	62251,85	-
" od drożdży	467000,-	724750,-	848150,-	124400,-	-
" od kwasu węgl.	2398,-	3608	6,80	-	3601,20
opłaty patentowe	79724,70	65150,-	80692,97	15542,97	-
karv. grzywny, odsetki	58304,23	5125,-	1013,20	-	4111,80
10% dod. nadzw.	1679273,02	914117,-	134007,28	-	780109,72
dod. do pod. od cukru	419305,40	-	132219,25	132219,25	-
razem	18953454,45	16923227,-	17028011,20	895809,60	791025,40
z monopolu spiryt.	15732628,-	17097725,-	20105732,24	3008007,24	-
" tyt.	20212704,-	20369033,-	20673002,-	303969,-	-
" solnego	5186751,-	4829531,-	4759731,-	-	69800,-
razem	41132583,-	42296289,-	45538465,24	3311976,24	69800,-

Przestępstwa karno skarbo-
wa. Dane o ważniejszych przestępstwach karno skarbowych przedstawiały się w ostatnich okresach jak następuje:

	1933	1934	1935	1936
1/Tajne gorzelnictwo	77	28	13	1
2/Nielegalna uprawa tytoniu	1200	1671	834	735
3/Obrót surowcem tytoniowym	1407	2064	1788	1920
4/Nielegalne gry loteryjne	110	126	121	68
5/Naruszenie przepisów o monopolu zapakowanym	524	753	989	1831
6/Sacharyna	466	565	437	223
7/Ogółem wykryto przestępstw /poz.1-6 i inne/	9043	10830	10985	11183

Zwiększenie się ilości przestępstw skarbowych w okresie sprawozdawczym przypada na niedozwolony obrót surow-

cem tytoniowym i naruszenie przepisów o monopolu zapalczawnym, - co jest niwątpliwie wynikiem poszukiwania na tej drodze przez pewne grupy ludności źródeł zarobku.

D. Pogląd na wyniki oraz wytyczne na przyszłość

W okresie sprawozdawczym zaznaczyła się w życiu gospodarczym województwa lubelskiego wyraźna poprawa: polepszyło się położenie rolnictwa, wzrosła produkcja w przemyśle, ożywił się handel i podniósł się stan oszczędności. Działalność administracji skarbowej zmierzała do utrzymania wpływów podatkowych na poziomie odpowiadającym przejałowom koniunktury gospodarczej i pewnej poprawie zdolności płatniczej podatników przy równoczesnym unikaniu wciągania zbyt pociętych wniosków z poprawy położenia ekonomicznego po długich latach kryzysu. Cel ten, jak świadczą dane cyfrowe w zupełności osiągnięto.

W okresie budżetowym 1937/8 działalność Izby Skarbowej pójdzie w dalszym ciągu w kierunku likwidacji zaległości nieściągalnych oraz przymusowej likwidacji wysokich zaległości podatkowych płatników gospodarczo silnych, zalegających dotychczas z różnych względów z pokryciem swych zobowiązań wobec Skarbu Państwa, a wreszcie także w kierunku dalszego pogłębienia wysiłków zmierzających do należącego do harmonizowania akcji wymiarowej i poborowej z wymogami przepisów ustawowych i z prawdą materialną.

III. ADMINISTRACJA MIAR

Lubelski Okręg administracji miar z terenu województwa lubelskiego obejmuje wszystkie powiaty za wyjątkiem 5 powiatów: garwolińskiego, łukowskiego, siedleckiego, sokołowskiego i węgrowskiego.

W okresie sprawozdawczym czynne były urzędy: Okręgowy Urząd Miar w Lublinie oraz Miejskowe Urzędy Miar w Lublinie i w Zamościu, ponadto na terenach powiatów: hrubieszowskiego, zamojskiego, włodawskiego, radzyńskiego, lubelskiego i janowskiego czynne były w okresie od dnia 15.4.36r. do dn. 15.9.36r. wyłonione z Miejskowych Urzędów Miar, Objazdowe Urzędy Miar.

Działalność administracji miar, na tym terenie, w świetle cyfr przedstawia się następująco:

Legalizacja narzędzi mierniczych.

Okręgowy Urząd Miar sprawdził ogółem	13933	narz. miern.
Miejskowe Urzędy Miar sprawdziły og.	47515	" "
Objazdowe	27303	" "

co łącznie stanowi sumę 88751 sprawdzonych narzędzi mier-

niczych różnych rodzaj i wielkości.

W porównaniu do ubiegłego roku sprawozdawczego liczba sprawdzonych narzędzi mierniczych zmniejszyła się o 5386.

Nadzór nad na- Urzędy Miar dokonały 3068 rewizyj miejsc obrotu publicznymi mier-licznego, oraz wszczęły za przekroczenie przepisów Dekretu niczymi w obro-o miarach 2487 spraw karno-administracyjnych, z czego na cie publicznym. skutek protokółów sporządzonych przez organa gmin miejskich 174, na skutek protokółów sporządzonych przez organa Policji Państwowej 1084, wreszcie przez inne władze 7.

Urzędy Miar wymierzyły grzywien na sumę zł 19429.

W stosunku do ub. roku sprawozdawczego ilość spraw karno-administracyjnych zwiększyła się o 86, co jest dowodem, że nadal w obrocie publicznym znajduje się duża ilość narzędzi mierniczych, nie odpowiadających postanowieniom Dekretu o miarach. Nadzór ze strony organów P.P. uległ nieznacznemu zmniejszeniu /w ub. roku 1208 protokółów/.

Dochód.

Różnica między wpływami za legalizację narzędzi mierniczych, wpływami z grzywien i ze sprzedaży skonfiskowanych narzędzi mierniczych, a wydatkami administracji miar na wymienionym terenie, wynosi zł 30276,51 stanowiąc dochód Skarbu Państwa.

IV. ADMINISTRACJA POCZTOWO-TELEKOMUNIKACYJNA

A. Działalność Dyrekcji Lubelskiej

Rok sprawozdawczy cechuje wzmożony wysiłek organizacyjny nad przyswojeniem i utrwaleniem zarówno przez jednostki eksploatacyjne jak też i administrację pocztowo-telekomunikacyjną nowych zasad i form organizacji pracy przedsiębiorstwa P.P.T. i T. wprowadzonych w życie rozporządzeniem Ministra Poczt i Telegrafów z dnia 31.VIII.1935r.

Realizacja nowych na terenie przedsiębiorstwa metod pracy, mających na celu komercjalizację Poczty, początkowo natrafiająca na pewne przeszkody, wpływające niekiedy z tradycjonalizmu pojęć, form organizacyjnych i psychiki pracownika, w okresie ostatnim posunęła się już daleko naprzód.

Dodatknie wyniki eksploatacji przedsiębiorstwa, osiągnięte w warunkach nowych metod organizacyjnych zarówno w dziedzinie obrotów, jak też i finansów potwierdziły potrzebę zmiany form pracy przedsiębiorstwa w kierunku handlowego ustosunkowania się do zmieniających się warunków i potrzeb życia gospodarczo-społecznego, stwarzając równocześnie

nie nowe możliwości dalszej ewolucji i doskonalenia.

Analiza obrotów oraz osiągniętych efektów finansowych na tle porównawczym lat ubiegłych wykazała w roku sprawozdawczym tendencje zwyżkowe.

Osiągnięte rezultaty eksploatacji w 1936/37r. wykazały dalszą poprawę, głównie w zakresie obrotów wewnętrznych.

Obroty zagraniczne podobnie jak w latach poprzednich nie wykazały jednolitej tendencji wzrostu a nawet przeciwnie, wahania w kierunku stopniowego osłabienia.

Szczególnie korzystnie w okresie sprawozdawczym kształtuje się ruch pocztowy, głównie miejscowy obrazujący się w 112% zwyższe obrotów.

Również dodatni bilans wykazał w omawianym okresie telefon, charakteryzując się zwyżką wpływów 14% i natężeniem obrotu 11% w porównaniu z okresem ubiegłym.

Szczególnie korzystną sytuację należy podkreślić w dziale radiofonicznym, gdzie zanotowano ogólny przyrost 42% abonentów oraz w dziedzinie telefonizacji wsi, która to akcja pozwoliła województwu lubelskiemu na instalację 296 nowych telefonów.

Kształtowanie się na znacznie wyższym poziomie w stosunku do ubiegłego okresu sprawozdawczego dochodów - pozwoliło Dyrekcji odsunąć na dalszy niejako plan, troski finansowe, zwracając uwagę na selekcję potrzeb i wymagań społeczeństwa.

Wymownym rezultatem realizowania i doskonalenia usług przedsiębiorstwa w stosunku do potrzeb społeczeństwa, była intensywna akcja Dyrekcji w kierunku telefonizacji wsi i radiofonizacji okręgu pocztowo-telekomunikacyjnych a w związku z nimi obniżka taryfy radiowej i opłat za rozmowy międzymiastowe w godzinach od 24-6, wreszcie dalsza rozbudowa sieci placówek pocztowo-telekomunikacyjnych i służba listonosza wiejskiego, którą wprowadzono w miesiącu lipcu i sierpniu 1937r. w części województwa lubelskiego.

Stan urzędów i agencji pocztowo-telekomunikacyjnych

Ogólny stan urzędów i agencji pocztowo-telekomunikacyjnych na terenie województwa lubelskiego na dzień 31 marca 1937r. wynosił: 190 urzędów i agencji pocztowych i pocztowo-telekomunikacyjnych oraz 6 pośrednictw pocztowo-telekomunikacyjnych.

Poza tym 1005 czynnych punktów sprzedaży znaczków pocztowych i druków płatnych, z czego 508 w miejscowych obszarach pocztowych i 497 w obszarach zamiejscowych.

Skrzynek pocztowych 1033 z czego 510 umieszczonych na obszarach miejscowych, a 523 na obszarach zamiejscowych.

W okresie sprawozdawczym uruchomiono następujące placówki pocztowo-telekomunikacyjne: agencje p.t. Stary Zamość,

Potoczok, Kamień Lubelski, Susiec, Wólka Lubelska, Jabłonna Lubelska, oraz pośrednictwa p.t. Horyszów Polski, Bzite i Strzyżewice. W tym stanie gęstość sieci pocztowej przedstawia się w ten sposób, iż jedna placówka p.t. przypada przeciętnie na 7.785 mieszkańców. Biorąc pod uwagę obszar - jedna placówka przypada na 9,7 km².

W najbliższej przyszłości, Dyrekcja zamierza uruchomić na terenie województwa lubelskiego agencje p.t. Rozkopaczów i Krasienin, pośrednictwa Studzienki i Siemiechów oraz dodatkowo na terenie m. Lublina 2 agencje p.t. i 2 kioski.

Stan pomieszczeń urzędów pocztowo telekomunikac.

W stanie pomieszczeń w omawianym okresie na terenie województwa lubelskiego zaszły następujące zmiany:

1/ wybudowano magazyn techniczny na terenie nieruchomości urzędu pocztowo telekomunikacyjnego Lublin 2 i podszopie na terenie nieruchomości urzędu pocztowego Lublin 1 kosztem 3.357 zł,

2/ opracowano projekty i kosztorysy na budowę kiosku teletechnicznego, magazynu telatechnicznego, warsztatów i garaży u.p. Równe 1 na ogólną sumę 217.000 zł,

3/ dokonano szeregu remontów zwyczajnych i kapitalnych lokali p.t. na ogólną sumę 21.379 zł,

4/ rozpoczęto budowę własnego gmachu w Kazimierzu Dolnym i na ten cel wydatkowano dotychczas 64.000 zł.

W najbliższej przyszłości przewiduje się:

1/ wybudowanie warsztatów i garaży na terenie nieruchomości u.p.t. Lublin 2 kosztem 10.000 zł,

2/ pozyskanie placów pod budowę własnych domów w Irenie, Chełmie, Hrubieszowie, Biłgoraju, Kraśniku, Krasnymstawie, Włodawie i Dyrekcji Okręgu P. i T.

3/ Budowę garaży w Puławach i Chełmie.

Stan urządzeń pocztowo telekomunikacyjnych.

W okresie sprawozdawczym na terenie województwa lubelskiego nie poczyniono znaczących zmian. Tak obecnie jak i w przyszłości Dyrekcja dążyć będzie do usprawnienia komunikacji, przez zmianę kursów traktowych konnych na autobusowe, o ile rozkłady jazdy koncesjonowanych linii nadadzą się do wykorzystania przez pocztę.

Stan urządzeń telegraficznych i telefonicznych.

W czasie 1936/37 na terenie województwa lubelskiego dokonano budowy następujących połączeń:

Przewodu telefon.	o dł. 15,4 km	na odcinku	Tomaszów-Rachanie
"	" 12 "	"	Łaszczów-Tyszowce
"	" 17,2 km	"	Zamość-Horyszów
"	" 8,2 km	"	Jastków-Krasienin
"	" 13,5 km	"	Chełm-Kamień lub.
"	" 9,81 km	"	Krasnymstaw-Bzite
"	" 13,7 km	"	Kamień lub.-Zmudź

Nadto uporządkowano sieci miejskie w Nałęczowie, Kurowie, Tomaszowie, Chełmie i Zamościu, oraz zainstalowano urządzenia telekomunikacyjne w placówkach: Stary Zamość, Kamień Lub., Bzite, Chełm Lub. 2, Krasienin, Horyszów, Susiec, Strzyżewice, Jabłonna.

Wreszcie przebudowano urządzenia stacyjne w Tomaszowie Lub. i Zamościu.

Ruch telefoniczny, telegraficzny i radiofoniczny. W dziedzinie telekomunikacji Dyrekcja starała się udostępnić społeczeństwu w jak najszerszym zakresie korzystania z urządzeń i usług telegrafu i telefonu.

Wymownym tego dowodem jest przede wszystkim rozszerzenie w kilkudziesięciu centralach telefonicznych służby w kategorii "L" /8-12 i 15-18/ do kategorii "C" /8-21/ względnie w kategorii "L" od 8 do 18-ej bez przerwy oraz dalsza obniżka taryfy telefonicznej dla rozmów międzymiastowych w godzinach od 24 do 6-ej.

Akcja telefonizacji terenu województwa lubelskiego prowadzona szczególnie intensywnie w 2-ach ostatnich latach w okresie sprawozdawczym pozwoliła zanotować b. korzystne wyniki.

Na terenie bowiem województwa przybyło 296 abonentów; z czego przypadło na szkoły wiejskie 23 aparaty i sołtysów 10.

Dodatkowo wyniki w dziedzinie telefonizacji wsi pozwalają przypuszczać, iż prowadzona w tym kierunku akcja rozwinąć się będzie w dalszym ciągu pomyślnie; dążeniem zaś Dyrekcji jest udostępnić korzystanie z telefonu wszystkim szkołom wiejskim, sołtysom i strażom pożarnym.

Dział radiofoniczny również charakteryzuje duży przyrost posiadaczy radiowych.

Wpłynęła na to obniżka taryfy dla abonentów posiadających aparaty bezlampowe, z 3 zł na 1 zł, oraz wypuszczenie na rynek tanich aparatów radiowych "Echo".

Wskutek zaobserwowanej poprawy koniunktury gospodarczej, Dyrekcja przewiduje w następnym okresie dalsze ożywienie i poprawę w dziedzinie pocztowo-telekomunikacyjnej.

B. Działalność Dyrekcji Warszawskiej

Rozwój sieci pocztowo-telegr. Na obszarze województwa lubelskiego, stanowiącego część terenu Dyrekcji P. i T. w Warszawie w dniu 1.IV.36r. czynne było 83 placówki p.t. - W liczbie tej mieści się 22 urzędy, 55 agencji i 6 pośrednictw. Na dzień 31 marca 1937r. pełniło służbę pocztową 22 urzędy, 58 agencji i 12 pośrednictw - razem 92 placówki, czyli o 8 więcej niż w roku ubiegłym.

W dążeniu do usprawnienia działalności p.t. przedłużo-

no godziny urzędowania w placówkach p.t.Łuków 1 i Radzyń Podlaski.W najbliższym czasie zostanie na terenie województwa lubelskiego zaprowadzona służba listonosza wiejskiego.Jednocześnie projektuje się przedłużenie służby telekomunikacyjnej w większych miastach powiatowych oraz uruchomienie 11 placówek p.t.,z których część jest już czynna.

Rozwój sieci telefoniczno-telegraficznej.

Rozwój sieci telefoniczno-telegraficznej przedstawia poniższe zestawienie:

	Stan na dzień	
	1.IV.36	31.III.37
a/ilość central telefonicznych	73	75
b/ilość aparatów telegraficznych	42	38
c/długość linii telefonicznych napowietrznych	1.296 km	1.334 km
d/długość pojedynczych przewodów telefon.	10.720 km	10.745 km
e/ilość abonentów telefonicznych	1.062	1.089

W najbliższym czasie projektuje się scalanie dwóch równoległych tras przy szosie Kałuszyn-Siedlce-Międzyrzec-Biała Podlaska - rzeka Bug.

Przewóz poczty.

W okresie sprawozdawczym przewóz poczty odbywał się na sześciu szlakach kolejowych,81 traktach pocztowych,17 autobusowych,33 konnych,4 rowerowych,27 pieszych - o ogólnej długości 1366 km.W celu usprawnienia komunikacji pocztowej zwiększono wymiany poczty,a na niektórych dłuższych traktach zamiast przewożu poczty zaprzęgiem konnym zaprowadzono przewóz autobusami.W szeregu miast zarządzono doręczanie paczek przy pomocy zaprzęgów konnych,co przyspieszy ich doręczenie.

Lokale.

We własnych lokalach mieściło się 5 urzędów,z wynajętych lokali służbowych korzystało 25.Nowych budynków przeznaczonych na pomieszczenia służbowe nie było.Z ważniejszych zamierzeń w budownictwie pocztowym na rok 1938/39wymienić należy:

- a/Biała Podlaska - dalszy ciąg remontu kapitalnego budynków
- b/Międzyrzec -

Sprawy personalne.

W placówkach pocztowo-telekomunikacyjnych na terenie województwa lubelskiego na dzień 1.IV.36r.było zatrudnionych 142 pracowników umysłowych,49 agentów,132 pracowników niższych i 54 posłańców.Natomiast stan na dzień 31.III.1937r.wynosił:145 pracowników umysłowych,51 agentów,140 pracowników niższych i 56 posłańców.Jak wynika z powyższego w okresie sprawozdawczym stan liczebny personelu zwiększył się.

szyl się o 3-ch pracowników umysłowych 2 agentów, 8 pracowników niższych i 2 posłańców.

Rok przyszły przyniesie niewątpliwie dalszy wzrost liczby pracowników w miarę uruchamiania nowych placówek p.t.

Program dalszej działalności Dyrekcji.

Dążeniem Dyrekcji jest jak największe przystosowanie działalności przedsiębiorstwa do obecnych warunków gospodarczych, społecznych i kulturalnych. To też prace i wysiłki Dyrekcji będą zmierzały w kierunku:

- 1/doboru odpowiedniego personelu pocztowego na stanowiska inspektorskie i kierownicze oraz doszkalania personelu na stanowiskach wykonawczych,
- 2/dalszego zagęszczania sieci placówek p.t.,
- 3/zmotoryzowania przewozu poczty w większych ośrodkach przemysłowo-handlowych,
- 4/upraszczania czynności manipulacyjnych w urzędach p.t.

Pocztowe przysposobienie wojskowe.

Pocztowe Przysposobienie Wojskowe ze względu na ogólno państwowe znaczenie jest otaczane szczególną opieką ze strony Dyrekcji. Obecnie P.P.W. posiada na terenie województwa lubelskiego 2 oddziały i 6 placówek o ogólnej liczbie 218 członków zwyczajnych i 8 nadzwyczajnych. Organizacja ta prowadzi akcję w kierunku przystosowania pracowników pocztowych do potrzeb obrony kraju oraz prace kulturalno-oświatowe.

V. KOLEJE PAŃSTWOWE

A. Okręgowa Dyrekcja Kolei Państwowych w Radomiu.

W okresie sprawozdawczym stwierdzono, że ogólny wzrost przewozów kolejowych w okręgu dyrekcji radomskiej, w porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym, wzrósł o około 100 %. W szczególności wzrosły przewozy: materiałów budowlanych o 150 % i wyrobów przemysłowych o 50 %. Przewozy produktów rolnych nie wykazały żadnej aktywności i utrzymały się na poziomie z poprzedniego okresu sprawozdawczego.

Powyższa tendencja zwyżkowa w zakresie przewozów kolejowych, wskazująca na postępującą nadal poprawę życia gospodarczego, objęła wszystkie okręgi dyrekcyjne.

Jak wykazują pobieżne obliczenia statystyczne, przeciętny nakładunek dzienny na P.K.P. wogóle w miesiącu lipcu 1937 r. w porównaniu z lipcem 1936 r. przedstawiał się jak następuje / w wagonach 10 - tonowych / :

Ogółem przewieziono średnio 16.703 wagonów dziennie,

czyli o 3.970 wagonów więcej, niż w tym samym miesiącu r. 1936 /12.733 wagony/.

Z powyższej cyfry wypada na przewozy w kraju 11.894 wagonów /9.469 w lipcu 1936 r./, na wywóz za granicę 2934 wagonów /2.235 w lipcu 1936 r./, na naładunek w W.M.Gdańsku 331 /270 w lipcu 1936/, na przyjęcie z kolei zagranicznych 191 wagonów /182 w lipcu 1936 r./ oraz na tranzyt 1.353 wagony wobec 577 wagonów w lipcu 1936 r.

Ogół przewozów wzrósł zatem w porównaniu z lipcem r. 1936 o 31,2 proc., przy czym łączny naładunek w kraju przewyższył naładunek z analogicznego okresu ubiegłego roku przeciętnie dziennie o 3124 wagony, t.j. o 26,7 proc.

Puch pasażerski.

Z ważniejszych udogodnień komunikacyjnych, wprowadzonych w okresie sprawozdawczym na obszarze województwa lubelskiego na podkreślenie zasługuje :

1/ uruchomienie z dniem 22 maja 1936 r. lekkiego pociągu towarowo-pośpiesznego Nr.962, którym dowożone są do Warszawy w godzinach rannych przesyłki wagonowe i drobnicowe, załadowane na stacjach odcinka Kowel - Chełm - Dęblin, a zwłaszcza przesyłki załadowane w Chełmie, w Lublinie, w Klementowicach i w Puławach. Pociągiem tym, skomunikowanym w Rejowcu z pociągiem, kursującym na odcinku Rawa Ruska - Rejowiec, przewożone są również do Warszawy przesyłki załadowane na stacjach odcinków Włodzimierz - Zawada i Rawa Ruska - Rejowiec, a zwłaszcza przesyłki, załadowane w Hrubieszowie, Zamościu, Bełżu, Krasnobrodzie i w Krasnymstawie.

2/ zaprowadzenie na linii Łuków - Lublin - Rozwadow jednej pary pociągów podmiejskich /letniskowych/ z Lublina do Niedrzwicy z przyjazdem do Lublina na godz.21. Pociąg ten w okresie letnim kursuje także w dni świąteczne.

3/ Dla udogodnienia ruchu lokalnego i umożliwienia przejazdu do szkół dzieciom, kształcącym się w Krasnymstawie, zaprowadzono w dni robocze kurs wagonów osobowych w pociągu towarowym na odcinku Zawada - Rejowiec. Pociąg ten uzyskuje dogodne połączenie w Rejowcu w godzinach rannych z pociągiem w kierunku Chełma.

4/ przedkuszono w okresie letnim, w dni świąteczne, do Dęblina kursowanie pociągu podmiejskiego Lublin - Puławy - Lublin,

5/ pociąg osobowy, odjeżdżający z Łukowa o godz.18 m.55 i zdążający na połączenie w Dęblinie do grupy pociągów wieczorowych, przesunięto na godz.15 m 10, uzyskując w ten sposób w Dęblinie połączenie na taką samą grupę pociągów w różnych kierunkach, lecz wcześniejszą. Przez przesunięcie tego pociągu udogodniono również komunikację lokalną.

Prace drogowe.

Na roboty konserwacyjne i inwestycyjne, prowadzone w okresie sprawozdawczym na kolejach normalnotorowych i wąskotorowych w obrębie województwa lubelskiego wydatkowano ogółem 394.000 zł zatrudniając przy tych robotach oko-

ko 5.950 robotników.

W tymże okresie wydano 5 firmom, znajdującym się na terenie województwa lubelskiego 27 zamówień na ogólną sumę 23.130 zł przy czym w przeważającej ilości zakupywano smary i oleje. Ponadto zakupiono w firmach prywatnych na tym terenie 105.000 szt. podkładów normalnotorowych i wąskotorowych na łączną sumę 315.694 zł.

Taryfy.

Wysokość opłat przewożonych wewnętrznych za niektóre towary na kolejach normalnotorowych w Polsce w latach 1929, 1935 i 1937, ilustruje poniższa tabela :

Nazwa towarów	Przecięt- na odległ. przewozu w klm	1929	1935	1937a/	Uwagi
		Opłaty w groszach za 100 kg. towaru /rubr.1/ przewożonego na prze- ciętą odległ. / rubr.2/.			
1	2	3	4	5	6
Zboża	170	187	188	147	
Maka zbożowa	250	254	248	193	
Ziemniaki świeże	170	105	90	68	
Warzywa świeże	250	321	258	153	
Owoce krajowe świeże	370	556	426	334	
Bydło rogate	300	409	409	262	
Trzoda chlewna	250	360	360	233	
Mięso	290	431	395	323	
Piasek, żwir, glina	100	60	45	45	
Wapno palone	190	76	76	68	
Cement	250	159	159	140	
Sól kuchenna	310	255	204	178	
Rudy żelaza	90	43	28	24	
Węgiel kamienny	240	150	127	107	
Nafta	530	806	604	427	
Nawozy potasowe	620	140	117	117	
" azotowe	340	132	79	79	
Skóry surowe	250	290	354	242	
Drewno nieobrobione	150	63	54	41	
" kopalniane	310	97	97	81	
" celulozowe	430	118	118	94	
" obrabione	240	142	142	115	
Papier rotacyjny	280	269	269	262	
Cegła zwyczajna	100	60	45	45	
Dachówka	190	50	76	57	
Żelazo surowe	60	66	42	42	
Rury stalowe	230	423	423	305	
Żelazo sztabowe	200	248	205	179	

a/ opłaty przewozowe w/g taryf obowiązujących w dniu 1.III 1937 roku.

W bieżącym okresie sprawozdawczym przewiduje się - przebudowę kilku stacji, położonych na terenie województwa lubelskiego i przebudowę urządzeń zabezpieczających ruch pociągów.

Ponadto, w związku z wystąpieniem Zarządu gminy w Krasnobrodzie o wybudowanie linii kolejowej na odcinku - Zwierzyniec - Bondyrz - Krasnobród - Tomaszów Lubelski - Bełżec, - Dyrekcja przeprowadza obecnie wymagane w tych przypadkach badania ekonomiczne.

B. Okręgowa Dyrekcja Kolei Państwowych w Warszawie.

Sieć kolejowa.

Długość budowlana linii kolejowych, pozostających pod zarządem Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w Warszawie na terenie województwa lubelskiego nie uległa zmianie.

Ruch pasażerski.

W okresie sprawozdawczym dla udogodnienia komunikacji pasażerskiej dalekobieżnej i miejscowej na terenie województwa lubelskiego wprowadzono : 1/ w komunikacji dalekobieżnej od 15.V.1936 r. dwie pary pociągów pośpiesznych na linii Warszawa - Lwów; 2/ w komunikacji miejscowej nowej pary pociągu w soboty na linii Dęblin - Garwolin oraz przedłużono pociągi miejscowe Siedlce - Sokołów do Kossowa Lackiego z zachowaniem dotychczasowych połączeń w Siedlcach, przez co stworzono dogodną komunikację Kossowa Lackiego z Siedlcami i Warszawą.

Obecnie od 22 maja 1937 r. dla polepszenia komunikacji Lublina z Sokołowem i Małkinią przyspieszono o 20 min. odejście pociągu odchodzącego z Lublina o godz. 23.40, oraz w zamian pociągu komunikacji Siedlce - Kossów Lacki odchodzącego z Siedlec o godz. 5.05 uruchomiono nowy pociąg z Siedlec do Małkini o godz. 19.50, wobec czego pociąg komunikacji Siedlce - Kossów Lacki, odchodzący z Siedlec o g. 17.50 uruchomiono tylko do Sokołowa i z powrotem.

Na pozostałych liniach większych zmian w rozkładzie jazdy pociągów pasażerskich w okresie sprawozdawczym nie wprowadzono.

Ruch towarowy.

W okresie sprawozdawczym ruch towarowy nie uleg zasadniczym zmianom w stosunku do poprzedniego okresu.

Taryfy.

W dziedzinie taryf: osobowej, bagażowej i przesyłek ekspresowych w stosunku do poprzedniego okresu sprawozdawczego nie poczyniono żadnych zmian.

W dziedzinie taryf towarowych w czasie od 28.IX.r. 1936 do 1.III.1937 r. obowiązywała taryfa wyjątkowa na przewóz ogółu pełnej, zwykłej budowlanej od wszystkich stacji P.K.P. do stacji Warszawa i kilku stacji położonych w pobliżu stolicy. Taryfa ta była niższą o 20 % od taryfy ogólnej obowiązującej.

Na kolejach wąskotorowych od dnia 1 stycznia 1937r. wprowadzono nową taryfę osobową, bagażową i ekspresową,-

zawierającą szereg identycznych ulg i udogodnień, jak na liniach normalno - torowych, przy czym w porównaniu z dotychczasową taryfą, nowa taryfa kolei wąskotorowych - przewiduje bezpośrednio odprawę pomiędzy stacjami kolei wąskotorowych i normalnotorowych tego samego okręgu Dyrekcyjnego, oraz w niektórych ważniejszych relacjach na całej sieci P.K.P.

W przeciwstawieniu do normalnych opłat starej taryfy, wynoszących przeciętnie po 8,8 gr od osoby i kilometra w klasie 3-ciej, obecna taryfa przewiduje nie większe opłaty niż 5 gr od osoby i kilometra.

Od dnia 1 kwietnia 1936 r. obniżone zostały opłaty stałe dla bocznio wąskotorowych o 25 %.

Prace drogowe i elektrotechniczne. W zakresie robót drogowych na linii Warszawa-Brześć dokonano dalszych ulepszeń stanu nawierzchni i linii kolejowej przez wymianę podsypki piaszczystej na tłuczeń i szyn typu lekkiego na ciężki, dla umożliwienia powiększenia dopuszczalnej szybkości pociągów.

Na stacji Międzyrzec wybudowano wagę wagonową.

Na najbliższą przyszłość przewiduje się przebudowę torów i urządzeń stacyjnych na stacji Siedlce i na stacji Łuków.

W zakresie robót elektrotechnicznych : zainstalowano oświetlenie elektryczne na stacji Sobolew; po unieruchomieniu elektrowni w Siedlcach, sieć silnych prądów na stacji Siedlce przyłączono do linii zasilającej Elektrowni Miejskiej w Siedlcach.

W najbliższej przyszłości jest zamierzone wykonanie instalacji elektrycznej oświetleniowej na stacji Terespol askarzew.

Struktura organizacyjna. W strukturze organizacyjnej zmian zasadniczych nie było.

W opracowaniu jest projekt reorganizacji służby handlowo taryfowej, zmierzającej do usprawnienia obsługi interesantów kolei.

Organizacje społeczne. Rozwój organizacji pracowników kolejowych: "Kolejowe Przysposobienie Wojskowe" zaznaczył się dalszym wzrostem ilości członków zorganizowanych w 11 ogniskach w ogólnej liczbie 926 członków na terenie województwa lubelskiego.

Stowarzyszenie "Rodzina Kolejowa" na terenie województwa lubelskiego posiada 2 koła, które liczą 1355 członków. Ilość członków Stowarzyszenia zmniejszyła się w stosunku do poprzednich okresów sprawozdawczych, gdyż według nowego statutu, jako członków liczy się tylko pracowników, przed tym zaś liczone członków rodzin.

"Liga Obrony Powietrznej i Przeciwważowej", zorganizowana na terenie Dyrekcji Warszawskiej posiada w obrębie województwa lubelskiego 1269 członków zorganizowanych w 3-ich kołach.

Okręgowa Dyrekcja Kolei Państwowych w Wilnie.

Na terenie województwa lubelskiego znajdują się odcinki linii kolejowych od stacji Włodawa /kml.64,8/ do kml. 112,0 szlaku Brześć - Chełm i od stacji Siemiatycze /kml. 57,5/ wyłącznie do kml 9 szlaku Czeremcha - Siedlce.

Na odcinkach tych w okresie sprawozdawczym, t.j. od 1.IV.1936 r. do 31.III.1937 r. większych robót nie wykonywano i nie przewiduje się.

Przy stacji Włodawa znajduje się sanatorium kolejowe. Zbudowane systemem pawilonowym nadaje się ono ze względu na swoje zdrowe i piękne położenie i zalesienie terenu do leczenia lżejszych schorzeń dróg oddechowych, oraz stanu wyczerpania fizycznego i jest bardzo dobrym miejscem wypoczynkowym.

Sanatorium to gościło w okresie sprawozdawczym około 1700 kuracjuszy przy 28.522 dniach szpitalnych. Z leczenia sanatoryjnego korzystały również osoby postronne.

Staraniem Zarządu Okręgowej Rodziny Kolejowej były zorganizowane we Włodawie w okresie sprawozdawczym kolonie letnie dla około 400 dzieci.

VI. LASY PAŃSTWOWE .

A. Działalność Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu .

Powierzchnia i podział administracyjny.

Własność państwowa na terenie województwa lubelskiego uległa w roku sprawozdawczym 1936/37 zwiększeniu przez nabycie od Zarządu Ordynacji Zamojskiej Nadleśnictw: Janów i Strzelce, łącznej powierzchni - 12067.26 ha., będących gospodarstwami leśnymi. Gospodarstwa leśne i rybołówstwo znajdują się we własnym zarządzie, majątki rolne zaś w dzierżawie osób trzecich. Równolegle do zwiększenia się powierzchni powiększyła się również ilość leśnictw o 6 do ogólnej sumy 40 i ilość obsadów o 33 do ogólnej sumy 151, ilość personelu zaś wzrosła do 219 pracowników.

Rozmiar użytkowania i zalesień.

Główną produkcją gospodarstw leśnych jest pozyskiwanie drewna dla zaspokojenia potrzeb rynku krajowego oraz dla eksportu na rynki zagraniczne przy czym na rynki zagraniczne, poza gatunkami specjalnymi, eksportowane są wyłącznie materiały tarte, ciosane lub łupane, przerabiane z drewna użytkowego. W roku sprawozdawczym pozyskano łącznie 172731.50 m³. drewna, co w porównaniu do obowiązującego etatu stanowi o 36547.50 m³ więcej.

Przekroczenie etatu spowodowane zostało głównie koniecznością likwidacji skutków huraganu z lipca 1936 roku, który w poszczególnych nadleśnictwach poczynił znaczne szkody w drzewostanach.

Dokonane wyręby zostały całkowicie zalesione, a prócz tego zalesiono 178.35 ha. powierzchni halizm i nieużytków zalegających w zalesieniu z lat ubiegłych.

Zbyt drewna.

Analogicznie jak w ubiegłym roku gospodarczym ludność wiejska korzystała z wszelkich możliwych udogodnień zarówno co do ceny jak i miejsca nabywanego drewna, mogąc nabywać w miejscach najbardziej dla niej dogodnych tanie sortymenty drewna użytkowego i opałowego, przy czym zanotowana w roku sprawozdawczym wyższa cen dotyczyła ludności wiejskiej w nieznacznym stopniu, gdyż rozszerzono dla niej ulgową sprzedaż drewna, zależnie od klas jakości w granicach 15 - 60 % zniżki. Celem zapobiegania wykupywania drewna, przeznaczonego dla ludności miejscowej przez kupców hurtowników, wprowadzono specjalny system jego znakowania z jednoczesnym zastosowaniem selekcji nabywców. Ludność najuboższa korzystała z okresowych kwitów w cenie 25 i 50 groszy za 1 miesiąc, upoważniających do zbierania wszelkiego rodzaju odpadów, chróstu, odkrzosu i zbieraniny.

Poza ludnością miejscową z ulgowej sprzedaży drewna korzystali urzędnicy państwowi, emeryci urzędy państwowe i samorządowe, instytucje społeczne, szkoły i kościoły, a nadto pogorzelcy i ubodzy na ogólną kwotę udzielonych zniżek 28205 zł ze specjalnym uwzględnieniem zapotrzebowania samorządów na budowę szkół powszechnych i inwestycje użyteczności publicznej, na które wyrozchodowano 2411 m³. drewna użytkowego o wartości zastosowanej zniżki 25200 zł w związku z powszechną akcją pomocy bezrobotnym Dyrekcja rozdzieliła między poszczególne komitety pomocy zimowej kredyt w kwocie 6968 zł do wysokości którego wydawano drewno opałowe.

Obok pozyskiwania użytków głównych ludność wiejska znajdowała zatrudnienie przy pozyskiwaniu użytków ubocznych jak : jagody, grzyby, trawozbiór, piasek, kamień i żywnica. W roku sprawozdawczym wydzierżawiono okolicznej mało i bezrolnej ludności 158 ha. gruntów ornych i 209 ha. łąk i 161 ha. pastwisk, a nadto wypasano w lasach 2229 szt. inwentarza włościańskiego, w znacznej części po cenach ulgowych, a dla potrzeb gospodarstw wiejskich sprzedano 2102 m³. ściółki.

Szkody leśne.

Największe nasilenie defraudacji zanotowano w lasach położonych w pobliżu miast i większych osiedli, będących skupiskami ludności bezrobotnej, a mianowicie: Chełm, Kraśnystaw, Rejowiec, Pawłów, Puławy. W porównaniu do ubiegłego roku gospodarczego zauważyć się daje niewielki spadek masy drewna zdefraudowanego, to jednak obecny stan nie jest normalny i w dalszym ciągu, bez należytego współdziałania władz sądowych i administracyjnych, administracja lasów państwowych nie jest w stanie skutecznie zapobiec wykręceniom, przybierającym częstokroć charakter masowy.

Wyniki finansowe.

Wykazana poniżej nadwyżkę dochodów nad wydatkami w kwocie 1420233 zł / 22.40 zł z 1 ha / wyliczono bez uwzględnienia kosztów nabycia lasów od Zarządu Ordynacji Zamojskiej, które wyniosły w roku sprawozdawczym 2871993 zł a które w mniejszych już kwotach będą obciążały budżet Dyrekcji jeszcze przez 7 następnych lat.

Poza wymienionymi wydatkami w roku sprawozdawczym wydano na potrzeby budowlane 53986 zł. w czym na nowe budowle 29459 zł pozostała zaś kwota na remonty kapitalne i remonty, związane z konserwacją budynków. Nadto rozpoczęto roz-

budowę tartaku w Zawadówce, który zostanie całkowicie przebudowany i uzupełniony parkieciarnią. -

D a n e
statystyczne za rok 1936/37 w odniesieniu do terenów administrowanych przez Dyрекcję Lasów Radomską

1. Powierzchnia i podział administracyjny.

Nr. kol.	Nazwa jednostki administracyjnej	Powierzchnia ogólna w ha.	I l o ś ć		
			leś- nictw	obcho- dów	perso- nelu
1	N-ctwo Biłgoraj	4637.90	3	8	13
2	" Chełm	5805.05	4	17	25
3	" Dzierzkowice	4399.24	4	12	19
4	" Janów	8661.50	4	25	32
5	" Krasnystaw	4956.44	4	14	21
6	" Lublin	7472.11	7	25	35
7	" Pobołowice	3607.90	3	12	18
8	" Puławy	7700.01	7	23	34
9	" Strzelce	5661.36	4	15	22
razem gospodarstwa leśne		52901.51	40	151	219
10	Rybołówstwo Dzierż- kowice	181.81	-	-	2
11	Majątki rolne	10265.44	-	-	-
razem gospod. nieleśne		10447.23	-	-	2
12	Tartak Zawadówka	-	-	-	4
o g ó ł e m		63348.74	40	151	225

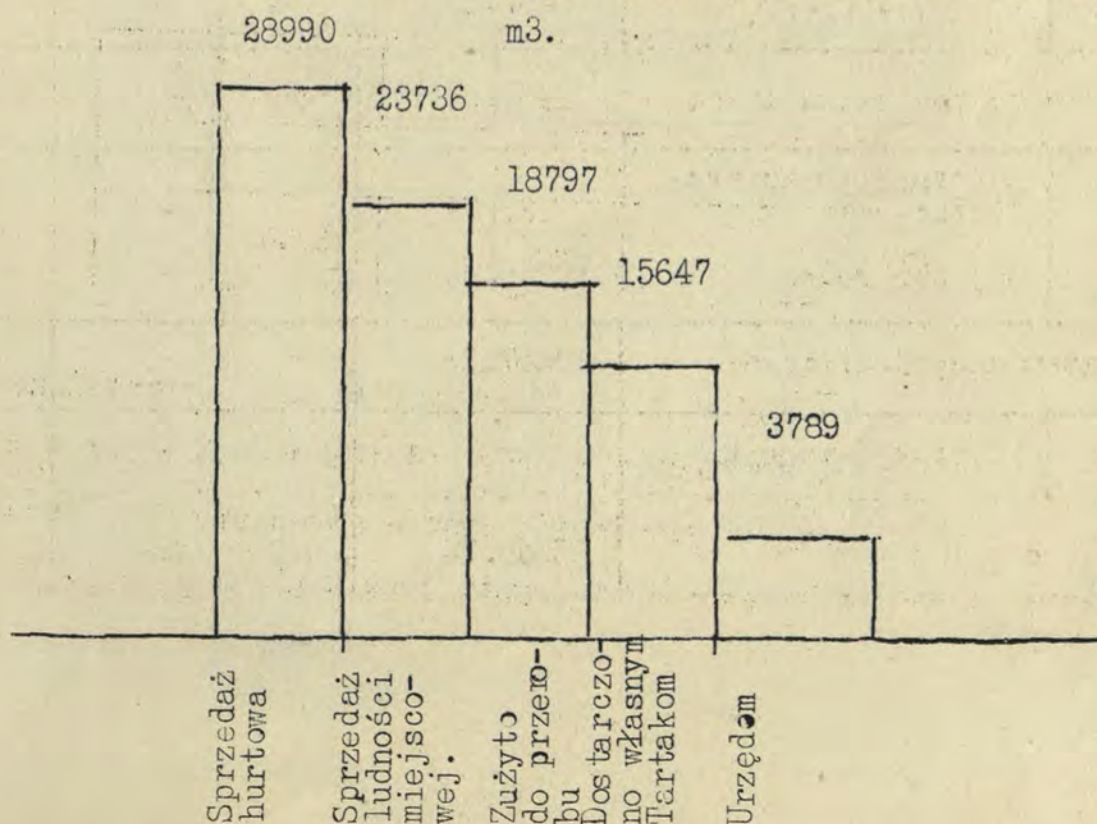
2. Rozmiar użytkowania i zalesień

użytkowanie						zalesienia	
etat		wycięto		różnica ±		zalesio- no	różnica z etatem ±
ha.	m3.	ha	m3.	ha	m3.	ha	
468.83	136184	541.88	172731.50	+73.04	+36547.50	720.23	+ 178.35

3. Zbyt drewna

wyzochodowano drewna		
użytkowego	opałowego	Razem
m3.		
90959	77918	168877

Rozdział masy wyzochodowanego drewna użytkowego.

4. Szkody leśne

Nr. kol.	Nazwa powiatu	Ogólna pow. lasów pań- stwowych ha.	Zanotowano defraudacyj		Nasilenie defraudacyj na 1 ha. w m3.
			ilość	m a s a w m3	
1	Białgoraj	4610.40	95	96.43	0.02
2	Chełm	10613.37	507	279.19	0.03
3	Hrubieszów	5661.56	208	43.58	0.01
4	Janów	13060.74	206	78.34	0.01
5	Krasnystaw	3756.02	184	105.16	0.03
6	Lubartów	2145.90	60	48.00	0.02
7	Lublin	5404.01	86	71.58	0.01
8	Puławy	7622.21	405	208.06	0.03
9	Zamość	27.50	-	-	-
	R a z e m	52901.51	1751	928.54	0.02

5. Wyniki finansowe

dochody	wydatki	nadwyżka dochodów
zł.		
2153783	733550	1420233

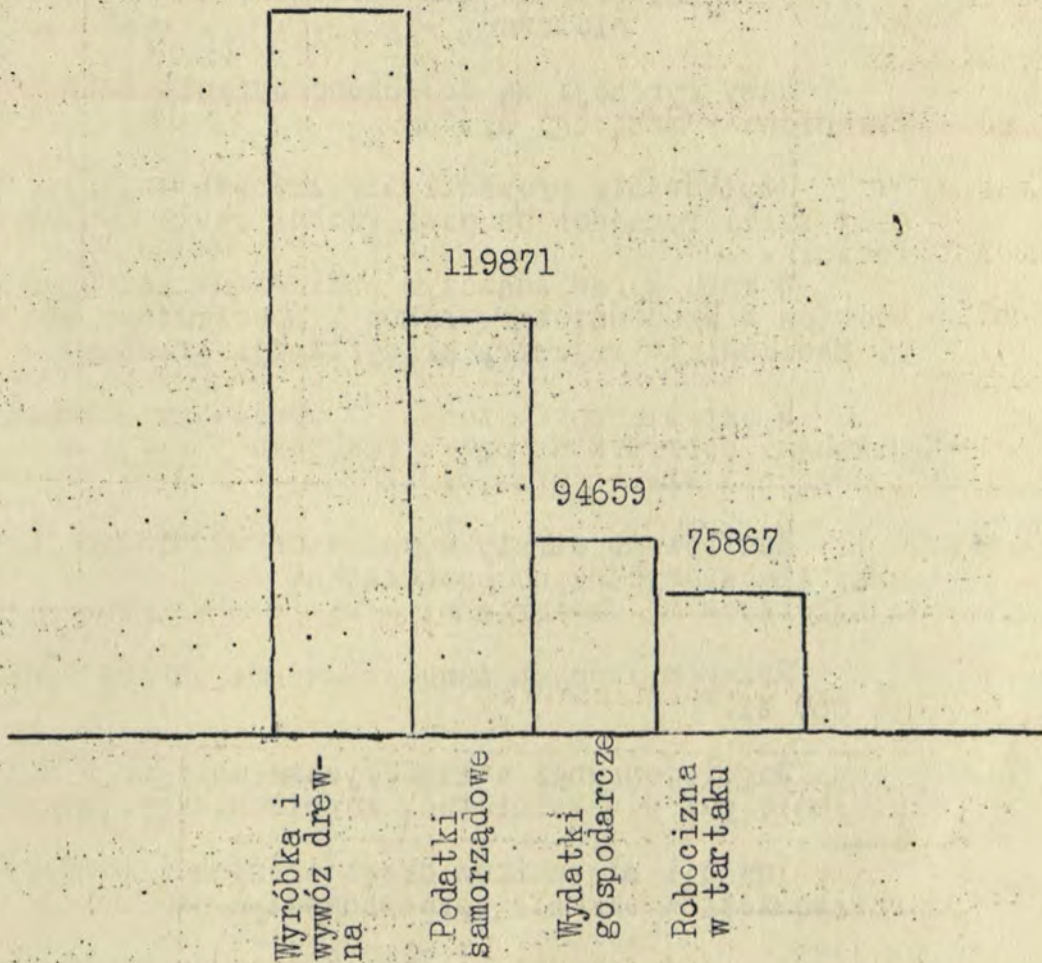
Uwaga :

W wydatkach ogólnych nie figurują wydatki na wyrobkę i wywóz drewna oraz wydatki na robociznę w tartaku, gdyż w planie finansowo- gospodarczym w dochodach wykazany jest czysty zysk z eksploatacji.

Rozdział wydatków

Zł.

418289

Przeciętne zarobki robotnicze

- a/ przy wyróbce drewna za 1 m³. - 0.94 zł. co daje możliwość zarobku dziennego 2.00 - 2.50 zł.
- b/ przy odnowieniu lasu /kobiety- 0.92 zł. dziennie
- c/ w tartaku 0.32 zł. za godzinę - 2.56 zł. dziennie
- d/ przy wywozie drewna 2.44 zł. za 1 m³ co daje możliwość zarobku dziennego dla furmanki jednokonnej 6 zł. parokonnej 10 zł.

B. Działalność Dyrekcji Lasów Państwowych w Siedlcach.

Stan posiadania.

Na terenie województwa, w powiatach: łukowskim, radzyńskim, siedleckim, sokołowskim, bialskim i włodawskim, Dyrekcja posiada 42444.93 ha lasów i 12741.70 ha majątków państwowych rolnych.

Tereny lasów państwowych, administrowane przez Nadleśnictwa: Łuków, Parczew, Sobibór, Kijowiec, Chotyłów i częściowo Mielnik, zajmują :

a/ powierzchni produkującej drzewo 34118,17 ha i
b/ " nieleśnej 8326,76 ".

Urządzenie lasów.

Lasy Dyrekcji są urządzone definitywnie w/g powierzchniowo - masowego systemu.

Użytkowanie prowadzi się zrębami czystymi w stuletniej kolei rębności na powierzchni około 300 ha zrębów - rocznie.

W roku sprawozdawczym pomierzono szereg drobnych obiektów w Nadleśnictwie Łuków i sporządzono dla większości nadleśnictw rejestry klasyfikacji gruntów.

Odnowienie lasów.

W okresie sprawozdawczym odnowiono sztucznie 570 ha dokonano poprawek na pow. zredukowanej 377 " i założono 929 arów szkółek.

Ochrona lasów.

Zanotowano straty w uprawach wyrządzone przez czynniki atmosferyczne na powierzchni 446 ha w szkółkach na powierzchni 60 arów.

Pożarów leśnych zanotowano 23, straty wyniosły około 550 zł.

Wogóle warunki atmosferyczne ubiegłego sezonu były, podobnie jak dla rolnictwa, równie niekorzystnymi i dla lasów.

Inwazji szkodników drzew leśnych i masowej rójki - chrabaszcz w okresie sprawozdawczym nie było.

Ilość defraudacji leśnych w porównaniu z rokiem ubiegłym nie wykazywała większych zmian.

Eksploatacja.

System eksploatacji i przerobu drewna własnym kosztem i staraniem, wprowadzony od szeregu lat w lasach państwowych, był nadal stosowany i w okresie sprawozdawczym na około 300 ha zrębów bieżących.

Na tartaku państwowym w Smolarzu / Nadleśnictwo Parczew/ przetarto część surowca drzewnego w ilości 12068 m³, część przerobiono w sortymenty ciosane i kupane eksportowe i krajowe, pokryto całkowicie zapotrzebowania ministerstw i samorządów, a z reszty w stanie okrągłym zaopatrzono ludność, uwzględniając jej potrzeby budowlane.

Zbyt drewna.

Lokalna sprzedaż drewna w nadleśnictwach, leśnictwach i innych punktach sprzedażnych odbywała się normalnie jak w latach ubiegłych.

Sprzedaż kredytowa drewna ludności, dla zaspokojenia jej potrzeb budowlanych, stosowana była przez Dyрекcję nadal.

Użytkowanie uboczne.

W zakresie eksploatacji użytków ubocznych na powierzchniach nieleśnych prowadzono w okresie sprawozdawczym sprzedaż sianokosów z łąk śródleśnych, przeważnie drogą przetargów, przy czym łąki zostały podzielone na drobne działki, co umożliwiło nabywanie sianokosów małorolnej ludności.

W podobny sposób przeprowadzono sprzedaż sianokosów na zmeliorowanych łąkach "Ochoża" w Nadleśnictwie Parczew.

Z uwagi na tegoroczną klęskę suszy Dyrekcja, doceniając rozmiary tej klęski, już w pierwszych dniach sierpnia 1937 r. wydała zarządzenie do nadleśnictw, polecając jak najbardziej przychylne traktowanie prób ludności małorolnej o sprzedaż ściółki. W zarządzeniu tym Dyrekcja upoważniła nadleśnictwa do stosowania cen minimalnych.

Na podstawie zarządzenia Dyrekcji Naczelnej z dnia 13.VIII.1937 r. Dyrekcja udzieliła nadleśnictwom wskazówek co do sposobu zaopatrywania drobnych rolników w ściółkę, polecając nadleśnictwom utrzymywanie stałego kontaktu z zarządami gmin.

Wypasy bydła w lasach państwowych odbywały się w granicach jak w roku ubiegłym. Zbiór jagód i grzybów był niski.

Żywicowanie sosny prowadzono w nadleśnictwach Łuków, Parczew i Sobibór na powierzchni wszystkich drzewostanów przeznaczonych do wyrębu w okresie zimy 1937/38 r.

Łowiectwo.

W nadleśnictwach Podlaskich stwierdzono znaczne rozmnożenie się dzików. Szkody w plodach rolnych na sąsiedztwie lasów i polach, były w roku bieżącym bardzo duże, skutki odszkodowań z tego tytułu, które wypłacała Dyrekcja, sięgały do kilkudziesięciu tysięcy złotych, w jednym np. Nadleśnictwie Kijowiec - 7.000 zł.

Do zmniejszenia szkód i odszkodowań Dyrekcja zarządziła specjalny odstrzał dzików. W tym celu przeprowadzono nawet w czasie ochronnym obławy na dziki.

Zeznaczyć należy, że obławy te nie dały pożądaných rezultatów, przeto w nadchodzącym sezonie zimowym, Dyrekcja zamierza nadal stosować zwiększony odstrzał dzików.

Rybaństwo.

Z posiadanych na terenie województwa gospodarstw rybactwowych, gospodarstwo stawowe Stara-Wieś w powiecie siedleckim /około 220 ha/ pozostawało we własnym zarządzie Dyrekcji/Nadleśnictwa Łuków/, zaś pozostałe, jako to: Mościbrody /ok. 364 ha/ i Koty /ok. 347 ha/ w powiecie siedleckim i kompleks parczewski /Jedłanka, Tyśmienica, Krasne i Białka/ w powiecie włodawskim pozostawały w dzierżawie.

Toczący się od kilku lat proces sądowy z dzierżawcami kompleksu parczewskiego o zaległości z tytułu czynszu dzierżawnego nie został zakończony. Gospodarstwo to obejmuje około 600 ha stawów, 350 ha jezior i 260 ha użytków rolnych.

Melioracja.

Jak w roku ubiegłym Dyrekcja prowadziła szereg prac melioracyjnych przy przebudowie gospodarstw stawowych. Poza tym w dalszym ciągu przeprowadzano prace melioracyjne na łakach Ochoża w Nadleśnictwie Parczew. Prace te były u b. forsonnie prowadzone i w roku 1938 - spodziewane jest całkowite zakończenie melioracji Ochoży. Przeciętny koszt zmeliorowania jednego ha tych łak - wyniesie około 400 zł.

Majątki nieleśne.

Na terenie województwa Dyrekcja posiada 89 majątków państwowych i 126 majątków poduchownych o łącznej powierzchni 12741 ha. Majątki państwowe są nadal w dzierżawie u osób prywatnych, zaś poduchownie dzierżawią dozory kościelne lub szkolne.

Drogi.

Ze względu na ustawowy obowiązek odstępowania gruntów leśnych pod drogi tylko za opłatą /sprzedaż lub dzierżawa/ zachodzi potrzeba, aby wydziały powiatowe, po uzgodnieniu sprawy z zarządami gminnymi, zawczasu /możliwie na rok naprzód/ porozumiewały się z odnośnymi nadleśnictwami co do zamierzanych prac na drogach.

Jakkolwiek Dyrekcja opłaca znaczne sumy podatków drogowych, to jednak stan dróg w wielu nadleśnictwach dotychczas pozostawia wiele do życzenia. Jedynie w Nadleśnictwie Łuków akcja uporządkowania dróg w lasach państwowych jest należyście postawiona.

Praca społeczna.

Jak w roku ubiegłym pracownicy administracji lasów państwowych brali czynny udział w pracy społecznej, zarówno w organizacjach leśnych /Związek Leśników R.P., Przysposobienie Wojskowe Leśników, Szkoła Leśnika/, jak również prawie i we wszystkich innych ogólnopolskich organizacjach społecznych.

W swej akcji społecznej Dyrekcja rozciąga opiekę nad robotnikami w zakładach przemysłowych i leśnych przez budowę mieszkań, dożywianie, zakup odpowiednich narzędzi do pracy w lesie, finansowanie zakupów produktów spożywczych masowo i po cenach hurtowych, jak również owsa dla koni wozaków, zaopatrywanie robotników w tani opał i t.p. Poza tym Dyrekcja rozciąga, w granicach możliwości kredytowych, opiekę i nad ludnością w miejscowościach związanych gospodarczo z lasami państwowymi. Opieka ta przejawia się w pomocy przy budowie domów ludowych /np. wieś Jagodne - Nadleśnictwo Łuków, wieś Wólka Plebańska - Nadleśnictwo Parczew/, remiz, szkół i t.p.

Dożywianie biednych dzieci w szkołach powszechnych, udzielanie im podręczników szkolnych, przekazywanie szkołom radiopodbiorników w okresie sprawozdawczym było stosowane przez Dyrekcję w granicach możliwości budżetowych.

Wspomnieć tu można o fakcie, że zmeliorowanie bagien Ochoża w Nadleśnictwie Parczew posłużyło dobrym przykładem dla ludności okolicznej. Liczne wycieczki tej ludności pod kierownictwem instruktorów rolniczych zwiedziły te łaki. Technicy Dyrekcji, zatrudnieni przy melioracji, urządzali odczyty po wsiach o zagospodarowaniu nieużytków.

Zmeliorowany obszar Ochoża niezawodnie promieniować będzie i w przyszłości, służąc przykładem jakie korzyści osiągnąć można z doprowadzenia nieużytków do kultury rolnej.

VII. I N S P E K C J A P R A C Y

Stan zatrudnienia. Stan zatrudnienia na dzień 31.XII.1936 r. wynosił - 23.557 robotników w 1566 zakładach przemysłowych. W porównaniu z rokiem poprzednim stan zatrudnienia, uwidocznił się w rejestrach Inspektorów Pracy, zmniejszył się o 2763 robotników. Liczba przeprawianych robotniko-godzin też uległa w roku sprawozdawczym zmniejszeniu, gdyż niektóre zakłady pracy sezonowej, jak na przykład cukrownie, pracowały krócej niż w roku poprzednim, a pozostałe zakłady pracowały bądź przez krótszy okres czasu, bądź też przy zmniejszonej liczbie robotników, lub dni pracy w tygodniu.

Liczba pracowników umysłowych w zakładach zarejestrowanych wynosiła 1527, a liczba robotników rolnych na folwarkach / o przestrzeni ogólnej każdego ponad 50 ha / wynosiła 27.782.

Działalność Insp. Pracy.

Działalność inspekcji pracy składa się z dwóch jej rodzajów: 1/ nadsadzania higieny i bezpieczeństwa pracy, z czym bezpośrednio łączy się walka z wypadkami przy pracy, i 2/ działalności rozjemczej w zatargach między pracodawcami i pracownikami na tle stosunku pracy. Bezpośrednio z tym łączy się organizowanie Komisji Rozjemczych dla załatwiania zatargów poszczególnych między pracodawcami a pracownikami rolnymi, Komisji Rozjemczych dla spraw dozorców domowych i wreszcie działalność karno-administracyjną. Sprawy bezpieczeństwa i higieny pracy wykonywane są drogą wizytowania zakładów pracy.

Wizytacje.

W roku sprawozdawczym dokonano 1523 zwiedzeń w 1186 zakładach pracy. Wizytacjami objęto 18.405 robotników, co stanowi 80% ogółu robotników w zarejestrowanych zakładach przemysłowych.

W wyniku wizytacji wydano do kierowników zakładów przemysłowych 875 nakazów poleceń, obejmując 4938 poleceń; w tym w sprawie higieny pracy 1440 poleceń, w sprawie bezpieczeństwa pracy 2662 polecenia, w sprawach właściwego sposobu wypłaty zarobków i porządku pracy - 836 poleceń.

Równocześnie stwierdzono, że z wydanych poprzednio poleceń zostało wykonanych - 3680 poleceń.

Wypadków przy pracy stwierdzono - 282, w tym w zakładach nieregistrowanych - 168, wypadków śmiertelnych stwierdzono - 22, w tym w zakładach nieregistrowanych - 12, a w szczególności - w rolnictwie i leśnictwie - 5; w zakładach państwowych zanotowano - 17 wypadków, w zakładach samorządowych - 8 wypadków.

Na ządanie prokuratora i władz - inspektorzy pracy wydali 25 opinii co do przyczyn wypadków przy pracy.

Skuteczną pomocą w walce z wypadkami przy pracy są rozwijające się Koła Bezpieczeństwa w zakładach pracy. Do udziału w kołach są powoływani robotnicy, a celem Koła jest propaganda sposobów zwalczania wypadków przy pracy i organizacja samoobrony przeciw wypadkom.

Rozjemstwo

W okresie sprawozdawczym inspektorzy pracy załatwili 1565 zatargów poszczególnych robotników przemysłowych z pracodawcami, z tego w 787 sprawach roszczenia robotników zostały uwzględnione, reszta spraw odpadła, bądź sprawy przeszły do sądów.

Załatwiono - 51 zatargów zbiorowych w przemyśle, z czym 40 zatargów połączonych ze strajkiem. W wyniku tych zabiegów zawarto 25 układów / umów / zbiorowych, w czym są dwa Orzeczenia Nadzwyczajnych Komisji Rozjemczych, dla dozorców domowych / Lublin i Siedlce / i podobna umowa polubowna w m. Zamościu.

Strajków połączonych z okupacją zakładów pracy było - 2 / Chełm /; poza tym były dwa zatargi na robotach publicznych, prowadzonych przez samorządy miejskie w Chełmie i Krasnymstawie; robotnicy wywołali zamieszki i okupowali biura samorządowe.

Komisji Rozjemczych dla załatwiania poszczególnych roszczeń robotników rolnych odbyło się - 134 pod przewodnictwem inspektorów pracy; rozpatrzono - 1759 spraw na tle wynagrodzenia za pracę. Z pośród tych spraw - 236 oddalono, jako powództwa nieuzasadnione; 540 spraw umorzono, bądź wskutek polubownego zgodzenia się stron przed posiedzeniem Komisji Rozjemczej, bądź też wskutek niewłaściwości Komisji Rozjemczych dla danej sprawy. W - 983 sprawach przyznano powództwa na ogólną sumę - 130.027 zł.

Niezależnie od tego Inspektorzy Pracy bezpośrednio załatwili 425 spraw robotników rolnych, z których w-413 częściowo bądź całkowicie uwzględniono roszczenia robotników.

Komisji Rozjemczych dla spraw dozorców domowych odbyło się - 4 / w Chełmie i Siedlcach / i rozpatrzono na nich-48 spraw o roszczenia za pracę.

W roku sprawozdawczym stwierdzono - 5524 uchybień przeciwko ust. wodawstwu ochronnemu; z tego -586 uchybień uznano za wykroczenia i winnych ukarano grzywnami, bądź aresztem.

Płace.

Płace utrzymywały się na poziomie dość niskim, lecz brak ożywienia w przemyśle nie sprzyjał wystąpieniom w szerszym zakresie o podwyżkę płac; tam gdzie robotnicy uzyskali podwyżki, dotyczyły one najniżej płatnych pracowników.

Na skutek orzeczeń Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej dla robotników rolnych płace głównie pracowników folwarcznych t.j. ordynariuszy pozostały bez zmian, natomiast nastąpiły podwyższeniu mniej więcej o 10% płace pomocniczej służby folwarczej, t.zw. komorników i robotników sezonowych.

Normy zarobków robotników niewykwalifikowanych, jako najniższa podstawa wymiaru przy obliczaniu rent wypadkowych przez Zakład Ubezpieczeń społecznych, zostały ustalone przez Okręgowego Inspektora Pracy w następujący sposób:
m. Lublin - 100 zł. miesięcznie, 4 / zł. dziennie / powiaty: bialski i siedlecki -57 zł. mies. / 3 zł. dziennie /, powiaty: sokołowski, łukowski, węgrowski, chełmski, krasnostawski, janowski, włodawski, zamojski, lubelski, garwoliński, puławski i radzyński 60 zł. mies. / 2.40 zł. dz. /, powiaty tomaszowski, lubartowski, biłgorajski - 50 zł. mies. / 2 zł. dz. /.

VIII. FUNDUSZ PRACY

W sprawozdaniu za 1935/36 rok budżetowy zostały omówione szczegółowe podstawy prawne istnienia Funduszu Pracy, zakres jego działalności i kompetencje poszczególnych organów lokalnych.

Drugie z kolei sprawozdanie z działalności lokalnych organów Funduszu Pracy w Lublinie za okres obrachunkowy od 1-go kwietnia 1936 r. do 31 marca 1937 r. pomija rozpatrywanie struktury organizacyjnej Funduszu Pracy, ograniczając się do omówienia najcharakterystyczniejszych i najbardziej istotnych momentów oraz wyników działalności miejscowych organów Funduszu Pracy za 1936/37 rok budżetowy.

Akcja "Pomocy Zimowej" prowadzona była w okresie sprawozdawczym, jako akcja samodzielna, gdyż stanowi ona dość poważny dział w programowej działalności organów lokalnych Funduszu Pracy, przed zakończeniem tej akcji nie było możliwe sporządzić pełnego sprawozdania z działalności organów lokalnych Funduszu Pracy. Do niniejszego sprawozdania włączamy fragmenty sprawozdania z akcji "Pomocy Zimowej", aby choć częściowo zobrażować kompleks zagadnień, którymi organa Funduszu Pracy bezpośrednio lub pośrednio były zaangażowane. Szczegółowe rezultaty w zakresie akcji "Pomocy Zimowej" zawiera sprawozdanie opracowane przez Wojewódzki Obywatelski Komitet Zimowej Pomocy Bezrobotnym w Lublinie.

Wpływy Wojewódzkiego Biura należy rozbić na kilka działów, a mianowicie: a/ wpływy ustawowe; b/ świadczenia w naturze, otrzymane za pośrednictwem Urzędów Skarbowych z tytułu pobranych opłat za zaległe podatki; c/ dobrowolne ofiary i ze sprzedaży znaczków.

Każda z wymienionych grup wpływów daje pewien obraz rozwoju lub aktywności poszczególnych działów pracy nie tylko Wojewódzkiego Biura lecz i współpracujących z nim instytucji. I tak:

- a/ Wpływy ustawowe charakteryzują nie tylko aktywność pracy Wojewódzkiego Biura w dziale ściągania opłat i wkładek, lecz w pewnej mierze mogą obrazować one sytuację gospodarczą województwa oraz współdziałanie Urzędów Skarbowych w dziale egzekucyj. przymusowych. Wpływy tego działu obrazują tabele Nr. Nr. 2 i 3 oraz zestawienia na str. str. 6 i 7.
- b/ Świadczenia w naturze, otrzymane za pośrednictwem Urzędów Skarbowych z tytułu pobranych opłat za zaległe podatki charakteryzują współpracę władz skarbowych z organami Funduszu Pracy w realizowaniu udogodnień podatkowych dla tych płatników, którzy mogą pewną część ciężących na nich świadczeń uiszczyć przez dostarczenie materiałów, środków przewozowych, odrabianie pewnej ilości dni roboczych, dostarczanie płodów rolnych i t.p. świadczenia, zgodnie z art. 27 ustawy z dnia 16 marca 1933 r. o Funduszu Pracy /Dz. U. B. P. Nr. 24, poz. 163 i Nr.

110/34, poz. 978/. Wysokość wpływów z tego źródła określata-bela Nr.1.

c/ Wreszcie wpływy z dobrowolnych ofiar tak w gotówce jak i w naturze świadczą o pewnej aktywności Powiatowych i Miejskich Komitetów Funduszu Pracy, oraz w pewnej mierze charakteryzują udział poszczególnych warstw społecznych w ofiarności publicznej na rzecz akcji walki z bezrobociem. Wyniki te przedstawiają tabele N.Nr.4 i 5.

Dział poboru wkładek i opłat.

Właściwym miernikiem rozwoju działalności Wojewódzkiego Biura w dziale wpływów są cyfry, wykazujące wpływ wkładek i opłat ustawowych. Na podstawie tych cyfr oraz ilości kont zakładów pracy, obowiązanych do uiszczania wkładek i opłat za zabezpieczonych na wypadek braku pracy robotników można ustalić w pewnej mierze rozwój koniunktury gospodarczej na terenie województwa.

O stałym rozwoju tego działu za ostatnie lata świadczą następujące cyfry:

	Stan na dzień 1-go kwietnia		
	w 1935 roku	w 1936 roku	w 1937 roku
a/ ilość zakładów pracy, podlegających obowiązkowi zabezpieczenia zatrudnionych robotników na wypadek braku pracy	790	1004	1346
b/ ilość zakładów pracy, pozostających w ewidencji Wojew. Biura, a posiadających zadłużenie z tytułu zaległych wkładek	636	610	670
c/ ilość robotników /do pktu a/:			
zatrudnionych	17730	16875	20911
zabezpieczonych	14663	21870	26745
d/ stan zadłużenia zakładów pracy z tytułu wkładek i opłat z	481846,34	557.392,61	526560,83

Powyższe cyfry świadczą z jednej strony o poprawie sytuacji gospodarczej, zwłaszcza w drobnych zakładach pracy, z drugiej zaś o usprawnieniu zasięgu Wojewódzkiego Biura w dziale poboru wkładek i opłat. Gdy bowiem w poprzednim okresie sprawozdawczym w 1935/36 r. obserwowano wzrost ogólnego stanu zadłużenia o blisko 14 %, to w ostatnim okresie sprawozdawczym zadłużenie to zmniejszyło się o przeszło 5 %. Szczegółowy stan wpłat w tym dziale przedstawiają tabele N.Nr.2 i 3. Jeszcze lepszą charakterystykę sytuacji gospodarczej w przemyśle daje tabela Nr.8, wykazująca ilość zakładów pracy, podlegających obowiązkowi zabezpieczenia zatrudnionych robotników na wypadek braku

pracy oraz liczbowy stan zatrudnienia w tych zakładach pracy robotników.

Sprawność w dziale wpływów osiąga się przede wszystkim przez uaktywnienie kontroli zwłaszcza w okresie prac sezonowych. Kontrola ta w okresie sprawozdawczym objęła 1243 zakładów pracy, a wyniki tej kontroli pozwoliły ustalić, że 185 zakładów pracy uchylało się od obowiązku zabezpieczenia na wypadek bezrobocia zatrudnionych u nich robotników.

W stosunku do zakładów pracy świadomie uchylających się od obowiązku zabezpieczenia zatrudnionych u nich robotników lub nie opłacających potrąconych robotnikom składek, stosowane są sankcje karne z art. 58 ustawy o wykroczeniach. O zastosowanie sankcji karnych Wojewódzkie Biuro w okresie sprawozdawczym zgłosiło wnioski przeciwko 127 zakładom pracy, z których w 44 wypadkach została wymierzona kara, pozostałe zaś wnioski znajdują się w toku postępowania. Ponadto z poprzedniego okresu sprawozdawczego załatwionych zostało 54 wniosków, z których w 6 wypadkach zasądzono i wymierzono kary, w 31 - umorzono na mocy amnestii, a w 17 - uwolniono od winy i kary. Okres sprawozdawczy był konzytniejszy również i w dziale przymusowego ściągania zaległych opłat i wkładek, zmniejszając w znacznym stopniu zaległości zakładów pracy z tego tytułu, co wykazuje poniższe zestawienie porównawcze:

	w 1935/36 r.	w 1936/37 r.
a/ Stan wniosków znajdujących się w egzekucji na początku okresu obrachunkowego.....	zł 429.674.38	zł 492.505.87
b/ w ciągu okresu obrachunkowego skierowano do egzekucji	" 299.077.63	" 277.258.85
	zł 828.752.01	zł 769.764.72
c/ w ciągu okresu obrachunkowego wyegzekwowano.....	" 236.246.14	" 366.388.27
d/ pozostaje w egzekucji w końcu okresu obrachunkowego...	zł 492.505.87	zł 403.376.45

Z zestawienia powyższego więc widzimy, że gdy w okresie obrachunkowym 1935/36 suma spraw oddanych do egzekucji wzrasta blisko o 15 %, to w okresie sprawozdawczym zmniejsza się o przeszło 22 %.

Ponadto okres obrachunkowy był znamieny pod względem odciążenia samorządów od uciążliwych dla nich długów. Decyzją Komisji Oszczędnościowo - Oddłużeniowej dla Samorządów w 12 wypadkach umorzono zaległych opłat, wkładek i odsetek, należnych Funduszowi Pracy w kwocie zł 101.523.06. Oprócz tego w stosunku do 92 zakładów zastosowano umorzenie zaległych wkładek, opłat i odsetek na zł 12.312.14 jako kwot nieściągalnych od nieczynnych już zakładów pracy.

drze co do których postępowanie egzekucyjne nie dało pozytywnych wyników z braku majątku podlegającego egzekucji, lub ze względu na upadłość zakładów pracy i brak masy upadłościowej do podziału. Łącznie więc w stosunku do 104 zakładów pracy umorzono kwotę zł 113.835.20 /w 1935/36 roku w 94 wypadkach umorzono zł 24.984.65 w odniesieniu do prywatnych zakładów pracy - oddłużenie samorządów wówczas stosowane nie było/.

Poza wpływami z wkładek i opłat z tytułu zabezpieczenia na wypadek braku pracy i z art.15, jako opłatami podstawowymi Fundusz Pracy pobiera jeszcze opłaty z innych źródeł, jak:

- a/ od biletów wstępu,
- b/ " totalizatora,
- c/ " gazu,
- d/ " przebywania w zakładach gastronomicznych po godzinie 24-ej.

Opłaty z tych źródeł wynoszą w okresie sprawozdawczym kwotę zł 115.628.57 zgodnie z tabelą Nr.3.

P o m o c b e z r o b o t n y m

a/ na wypadek braku pracy. Pomoc, jaką Fundusz Pracy okazuje bezrobotnym należy podzielić na pomoc ustawową i doraźną. Z pomocy ustawowej mogą korzystać tylko ci bezrobotni, którzy w czasie pracy byli zabezpieczeni na wypadek braku pracy. Normy i warunki korzystania z tej pomocy przez bezrobotnych określa szczegółowo ustawa z dn.18 lipca 1924 r.o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia.

W okresie sprawozdawczym do zasiłków ustawowych zgłoszono 11058 wniosków z czego 9727 wniosków zasadniczych i 1331 wznowień. Łącznie z pozostałymi z poprzedniego okresu sprawozdawczego wnioskami rozpatrzono 11320 wniosków, z których w 9582 wypadkach zasiłki przyznano - 1738 załatwiono odmownie. Od decyzji odmownych zgłoszono 713 odwołań, z których w 240 wypadkach załatwiono we własnym zakresie, zaś w 386 odwołań skierowano do Urzędu Wojewódzkiego, jako instancji odwoławczej, w pozostałych 87 wypadkach sprawy wymagały dalszego postępowania uzupełniającego. Z zasiłków korzystało 8827 osób, na łączną sumę zł 733.790.27 /tabela NNr.6 i 7/.

Wszystkie te czynności stanowią jeden dział pracy Referatu Pomocy, który ponadto ma za zadanie przychodzenia z pomocą doraźną tym bezrobotnym, którzy nie nabyli uprawnień do zasiłków ustawowych. Pomoc doraźna najaktualniejszą się staje w okresie zimowym. Ponieważ trudności budżetowe Funduszu Pracy nie pozwalały na całkowite rozwinięcie tego działu pomocy w okresie sprawozdawczym zorganizowana została akcja społeczna pod nazwą "Pomocy Zimowej". Z działalności tej akcji na terenie województwa lubelskiego sporządzone zostało osobno sprawozdanie, a "Pomoc Zimową" należy uważać jako akcję pomocniczą, wchodzącą w zakres tego działu pracy, zadań i celów Wojewódzkiego Biura.

b/ akcja społeczna. Poza pomocą na wypadek braku pracy Wojewódzkie Biuro prowadzi ponadto pewne dodatkowe akcje jak: a/ akcję ogródków działkowych dla bezrobotnych, b/ akcję kulturalno-

oświatową wśród bezrobotnych, c/ współudział w akcji opieki nad dziećmi bezrobotnych w szczególności dożywianie oraz kolonie i półkolonie letnie.

Na wykonanie tych zadań obracane są tak odpowiednie kwoty budżetowe, jak i sumy osiągnięte z wpływów pozabudżetowych. Stan wpływów i wydatków na te cele, pozostających w dyspozycji Wojewódzkiego Biura przedstawia poniższe zestawienie.

W p ł y w y n a p o m o c d o r a ż n ą .

1/ Przyznane przez Biuro Główne Funduszu Pracy kredyty na akcję doraźną dla robotników fizycznych.....	zł.147.000.-
2/ Kredyty Biura Głównego na zatrudnienie bezrobotnych pracowników umysłowych.....	
a/ w organizacjach społecznych	zł 31.600.-
b/ " Urzędzie Wojewódzkim - Wydział Rolnictwa i Ref.Roln. "	4.500.-
c/ w Wojew.Obyw.Komitecie Zimowej Pomocy Bezrobotnym "	5.721.82
3/ Z ofiar społecznych	" 47.041.78

	zł 235.863.60

W y d a t k i n a p o m o c d o r a ż n ą .

1/ a/Na doraźne zatrudnienie robotników fizycznych gotówką	zł 110.900.-
b/Na doraźne zatrudnienie robotn.fizycznych-w naturaliach "	11.338.15
c/Zapomogi bezrobotnym za odpracowanie	" 16.978.02
2/ Zatrudnienie bezrobotnych pracowników umysłowych.....	" 42.661.56
3/ Pomoc dzieciom:	
a/ kolonie i półkolonie letnie gotówką	zł 15.000.-
b/ " " w naturaliach "	2.455.29
c/ dożywianie dzieci bezrobotnych "	9.245.-
4/ Produkty przekazane Wojew.Obyw. Komitetowi Zimowej Pomocy Bezrobotnym	" 5289.86
5/ Koszty transportu i przechowania produktów	" 1252.32
6/ Kredyty niewykorzystane przeniesione na 1937/38 r.	" 20.743.40

	zł 235.863.60

Pomoc doraźna bezrobotnym.

Z powyższych zestawień wynika, że jeszcze przed rozpoczęciem akcji "Pomocy Zimowej" Fundusz Pracy na terenie woje-

wódtwa lubelskiego uruchomił kwotę zł 147.000 na doraźne zatrudnienie bezrobotnych robotników fizycznych oraz złotych 41.821.82 na zatrudnienie bezrobotnych pracowników umysłowych, obracając na ten cel przeważnie kredyty budżetowe. Ofiarności społeczeństwa w okresie sprawozdawczym, obejmującym okres do chwili uruchomienia akcji „Pomocy Zimowej” nie dała wydatnych rezultatów, które obrazują w całości tabele Nr 4 i 5.

Z dodatkowych, wymienionych wyżej akcji społecznych Wojewódzkie Biuro dysponowało następującymi kredytami:

Na kolonie i półkolonie letnie dla dzieci, oraz dożywianie dzieci przeznaczono:

a/	na kolonie i półkolonie letnie-gotówka	zł 15.000.-
	" " " " w naturaliach	2.455.29
c/	" dożywianie dzieci	9.245.-
	razem:	zł 26.700,29

Z pomocy tej korzystało około 10.000 dzieci przy czym pomoc ta prowadzona była za pośrednictwem 28 różnych organizacji społecznych, działalność których w okresie organizacji kolonii i półkolonii koordynowała Wojewódzka Komisja dla spraw Kolonii i Półkolonii letnich - czynna pod przewodnictwem p.Dr.J.Danielskiego - Naczelnika Wydziału Pracy, Opieki i Zdrowia Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego.

Na ogródki
działkowe.

a/	przyznane przez Biuro Główne Funduszu Pracy w 1936/37r.	zł 28.763.-
b/	dochody własne na cele inwestycyjne na ogródki działkowe	zł 2.070,40 zł.30.790.40
	Wydatkowano w 1936/37 roku na ogródki działkowe	" 17.527.40
	Pozostaje do wykorzystania w roku budżetowym 1937/38	zł 13.263.-

Rezultaty akcji ogródków działkowych wykazuje znaczne postępy, a mianowicie: gdy w 1935/36 roku obrachunkowym było na terenie województwa 15 ogrodów o obszarze 41.61 ha, na których było uruchomionych 1082 działek, to w końcu okresu sprawozdawczego 1936/37 roku czynnych było 18 ogrodów o obszarze 51.79 ha, na których miało swoje działki 1261 bezrobotnych. Nie wszystkie tereny ogrodów działkowych zostały w okresie sprawozdawczym uruchomione, na niektórych rozpoczęto dopiero prace przygotowawcze, a całkowite ich użytkowanie nastąpi w 1937/38 roku, a nawet dopiero 1938/39 roku, w ciągu 1937/38 roku projektowane jest przygotowanie - -4 ogrodów o obszarze 18,8 ha/364 działek.

Akcja kulturalno-oświatowa - prowadzona w porozumieniu z Kuratorium Okręgu Szkolnego za pośrednictwem organizacji społecznych wśród bezrobotnych w okresie sprawozdawczym objęła 15 organizacji i wynosiła zł 6.000.-, którą to kwotę otrzymało Wojewódzkie Biuro do dyspozycji od Biura Głównego Funduszu Pracy.

Ponadto Wojewódzkie Biuro w okresie sprawozdawczym zorganizowało kursy brukarskie dla przygotowania czeladników brukarskich, których ogromny brak odczuwa się na terenie województwa lubelskiego. Wyniki tej akcji omówione są szczegółowo w dziale regulacji rynku pracy.

Finansowanie robót

Zatrudnienie robotników i pracowników umysłowych.

Średni stan zatrudnienia bezrobotnych na robotach publicznych w ubiegłym okresie sprawozdawczym wyniósł 74.4 osób /pracowników fizycznych i umysłowych/. Liczba zatrudnionych wyłącznie z kredytów Funduszu Pracy, na robotach finansowanych przez Fundusz Pracy, wynosiła od 3000 do 3500 osób. Bez pracy pozostawało stale około 1000 do 1500 osób, stanowiąc do pewnego stopnia tamę dla parcia wsi do miast. Stan zatrudnienia w ubiegłym sezonie i psychika bezrobotnych początkowo dość agresywna i skłonna do strajków - stopniowo uległa odprężeniu - tak, że kierownictwa robót zdołały prawie w całości wykonać zamierzony program robót.

W okresie sprawozdawczym Fundusz Pracy na terenie województwa uruchomił roboty publicznych dla zatrudnienia bezrobotnych na ogólną sumę zł 3.063.085.66, na którą to kwotę złożyły się:

a/ kredyty programowe Funduszu Pracy	zł 1.846.500.-
b/ " F.Pr. z pozostałości budżetowych 1935/36 roku	50.000.-
c/ z kredytów na pomoc doraźną	115.900.-
d/ z kredytu Ministerstwa Rolnictwa i. Ber form Rolnych na melioracje	390.000.-
e/ kredyt materiałowy	660.685.66
razem:	zł 3.063.085.66

Kredyty te przeznaczone zostały na następujące roboty:

a/ roboty uliczne i drogowe w miastach	zł 1.145.003.44
b/ " drogowe w terenie	442.050.-
c/ " wodne i melioracyjne	470.000.-
d/ " wodociągowe i kanalizacyjne	813.032.22
e/ " budowlane	165.500.-
f/ " inne	27.500.-
razem:	zł 3.063.085.66

Jeżeli idzie o podział tych kredytów według charakteru pomocy, jaka została udzielona samorządom i innym kredytobiorcom, to suma ta dzieli się na:

a/ dotacje bezzwrotne	zł 1.814.400.-
b/ długoterminowe pożyczki gotówkowe	588.000.-
c/ krótkoterminowe pożyczki na materiały	660.685.66
	zł 3.063.085.66

Do znaczniejszych kredytobiorców należy zaliczyć główne ośrodki miejskie jak m.m. Lublin, Siedlce, Chełm i Zamość, poza tym drobniejsze kwoty podzielone zostały na poszczególne Pow. Związki Samorz. inne miasta i instytucje publiczne. W ogólnych sumach kredyt ten został podzielony dla:

1/miast	zł 2.098.535.66
2/Powiatowych Związków Sam. "	454.050.-
3/ " na melioracje "	390.000.-
4/inne.....	120.500.-

razem: zł 3.063.085.66

W całokształcie robót publicznych, które się przy-
czytniły w okresie sprawozdawczym na terenie województwa
do rozkładowania bezrobocia, kredyty uruchomione przez Fun-
dusz Pracy stanowiły 33 % ogólnej sumy kosztów prowadzo-
nych robót. Ponadto zostały uruchomione kredyty Skarbu Pań-
stwa z różnych resortów budżetowych w granicach 20 % ogół-
nych wydatków na roboty publiczne, resztę zaś kredytów 47%
uruchomiły samorzady, co cyfrowo przedstawia się następu-
jąco:

33 % Fundusz Pracy.....	zł 3.063.085.66
20 % Skarb Państwa.....	1.938.821.-
47 % Samorzady.....	4.470.902.-

ogółem: zł 9.472.808.66

Na wszystkich powyższych robotach publicznych śre-
dni stan zatrudnienia wynosił 7414 osób przez cały czas
trwania robót od 17 kwietnia do dnia 1-go grudnia.

Z kredytów Funduszu Pracy w okresie sprawozdawczym
wykonane zostały następujące prace:

1/przebudowano ulic miejskich.....	24004 m.b.
2/ " placów miejskich.....	12823 m ²
3/wybudowano i przebudowano dróg.....	27622 m.b.
4/remont i konserwacja dróg.....	136320 m.b.
5/budowa i remont mostów.....	168 m.b.
6/uregulowano rzek i kanałów.....	48813 m.b.
7/ułożono wodociągów.....	13000 m.b.
8/kanałów.....	1375 -
9/-wykonano urządzeń sportowych.....	

a/ pływalnie 4
b/ stadiony 3

10/ przygotowano tereny:

a/ pod parki 2 ha.
b/ " ogródki działkowe 15,5 ha

11/ wybudowano budynków użyteczności publicznej:

a/ rzeźni.....1
b/ hal targowych 1
c/ szkół..... 2
d/ domów związko-
wych..... 2

Organizacja tych robót pod względem technicznym po-
czątkowo słaba, w miarę rozwoju robót usprawnia się stopnio-
wo zwiększając wydajność wydajność pracy zatrudnionych na
tych robotach robotników, którzy przy pracy dniówkowej oka-
zywali wydajność dostateczną, przy pracy zaś akordowej -
zupełnie zadawalną.

Polityka zatrudnienia i jej ocena.

W ubiegłym sezonie budowlanym roboty na terenie głównych ośrodków bezrobocia /w miastach/ trwały po 4 dni w tygodniu, na prowincji /tereny powiatów/ robotnicy - wysyłani z głównych ośrodków /Lublin, Siedlce, Chełm, Zamość/ - pracowali po 6 dni, miejscowi zaś /głównie bezrolni i małorolni/ również po 6 dni w tygodniu - ale bardzo często zależnie od stanu kredytów /tylko turnusami po 2 tygodnie w miesiącu. Wysokość wynagrodzenia zatrudnionych robotników uregulowana została zgodnie z uchwałami Komisji dla spraw zatrudnienia stosownie do wskazań Biura Głównego i sprawa ta nie nasuwa większych trudności. Sporadyczne wypadki przejawu niezadowolonych łatwo zostały zlikwidowane - na ogół zaś panował spokój.

Systemy płac na robotach.

W okresie sprawozdawczym prawie na wszystkich robotach finansowanych przez Fundusz Pracy obowiązywał akord podwójnie ograniczony t.j. stawką dolną i górną. Dniówkę stosowano wyjątkowo przy robotach, gdzie akordu zastosować nie było można. Zaobserwowano wyraźną niechęć robotników do pracy na dniówkę i stałe żądania podciągnięcia stawki dniówkowej do cen akordowych. Wydajność robót na ogół dobra, a przy robotach akordowych nawet bardzo dobra.

Wpływ robót na sytuację wsi.

Przy szczegółowych obliczeniach za rok 1935/36 ustalono, że około 75 % sum, przeznaczonych na roboty w powiatach zostaje wchłonięta przez wieś. Sytuacja w ubiegłym okresie sprawozdawczym nie uległa zasadniczej zmianie. Ludność wiejska aczkolwiek niechętnym okiem spogląda na przybyszów z miasta - odbierającym im zarobek - dość szybko jednak godzi się z losem i chętnie odnajduje im kwatery za niewielkim stosunkowo wynagrodzeniem /około zł 6 - miesięcznie od izby dla dwóch bezrobotnych/. Wojewódzkie Biuro nie stwierdziło na ogół większych nieporozumień między ludnością miejscową i bezrobotnymi miejskimi.

Zatrudnienie młodzieży i pracowników umysłowych

Specjalnej akcji dla zatrudnienia młodzieży Wojewódzkie Biuro nie prowadziło - aczkolwiek wśród bezrobotnych skierowanych na tereny powiatów przeważała młodzież samotna /przedpoborowa/. Obserwacje wykazały, że ten rodzaj bezrobotnych jest najbardziej niespokojny, nie pożądanym na robotach i na ogół niechętnie pracuje.

Jeśli chodzi o młodzież kończącą szkoły - zwłaszcza techniczne, to bezrobotnych w tej kategorii zupełnie nie ma. Znajdują zatrudnienie nawet niezbyt uzdolnieni. Wykorzystując dobrą koniunkturę dla ludzi obeznanych z techniką Wojewódzkie Biuro pragnie w nadchodzącym sezonie zorganizować szereg kursów nadzorców i starszych robotników dla bezrobotnych umysłowych, dla których znalezienie odpowiedniej pracy stanowi bodaj największą trudność i bolączkę Wojewódzkiego Biura. Stwierdzić bezstronnie jednak należy, że wśród zarejestrowanych bezrobotnych umysłowych /około 1000 osób na terenie województwa lubelskiego/ wielu z nich jest pracownikami umysłowymi tylko z nazwy i rozbudzonych ambicji - w rzeczywistości nie posiadają odpowiednich kwalifikacji naukowych do wykonywania pracy umysłowej.

Przeszkolenie zawodowe.

W ubiegłym sezonie sprawozdawczym Wojewódzkie Biuro mając na uwadze sprężyste i fachowe wykonywanie robót publicznych, oraz pragnąc podnieść ich jakość i wydajność postawiło sobie za zadanie odpowiednie przygotowanie kadry kierujących i wykonywujących te roboty.

W organizowaniu odnośnych powyższych kursów Wojewódzkie Biuro zasięgało opinii i współpracowało z właściwymi instytucjami jak z Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego, Szkołą Budownictwa w Lublinie, Państwowym Gimnazjum Krańcowym w Lublinie, Izłą Rzemieślniczą w Lublinie, Wydziałem Budownictwa Zarządu Miejskiego w Lublinie, Powiatowym Zarządem Drogowym w Lublinie oraz zaproszonymi przedstawicielami przemysłu prywatnego i Urzędem Wojewódzkim.

Metody prowadzenia akcji

Wojewódzkie Biuro, głównie z powodu braku kredytów, jak również częściowo z powodu braku praktycznych w tej dziedzinie doświadczeń - nie zdołało całkowicie przeprowadzić tak szeroko zaprojektowanego programu - nie mniej jednak wyniki pierwszego roku i nabyte doświadczenia ro-kują jak najbardziej pomyślną działalność na przyszłość.

Wyniki akcji przeszkoleniowej.

Na sześciomiesięczny kurs dla czeladników brukarskich zgło-siło się 75 kandydatów. Po egzaminie wstępnym przyjęto 55 kandydatów. Ukończyło kurs 40. Całkowity wydatek na powyższy kurs wyniósł 5.439.58 zł - koszt przeszkolenia jednego absolwenta wyniósł brutto 136.-zł, a po potrąceniu wartości wykonanego bruku t.j. po potrąceniu materiałów zużytych na bruk koszt kursu wyniesie zł 4.706.92,- a koszt przeszkole-nia 1-go absolwenta - 117.67.

Kwota powyższa została uruchomiona przez Fundusz Pracy w formie udzielenia kandydatom zwrotnego stypendium, potrąca-nego następnie z zarobków poszczególnych absolwentów. Po uzyskaniu świadectw szkolnych kandydaci przystąpili do egza-minu czeladniczego przy Izbie Rzemieślniczej Lubelskiej. W wyniku egzaminu 39 kandydatów otrzymało uprawnienia cze-lednicze, 1 kandydat zgłosił się do egzaminu mistrzowskiego. Wszyscy absolwenci pracują na robotach publicznych, zara-biając w skordzie od 4 do 8 zł dziennie. Jeśli chodzi obru-karzy - potrzeby województwa lubelskiego wyrażają się cyf-rą około 400 - 500 brukarzy. Powyższych 39 brukarzy z upraw-nieniami czeladniczymi stanowi początek rzemiosła brukar-skiego, którego dotychczas województwo lubelskie nie posia-dało.

Na kursie dla techników korzystając z personelu i materia-łów kursu czeladniczego Wojewódzkie Biuro przeszkoliło - praktycznie około 20 techników, pracujących na robotach publicznych. Kurs dla techników trwał 6 dni i obciążeń z te-go tytułu Wojewódzkie Biuro nie poniosło.

Na kurs sanitarny "Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach" uczęszczało od 60 do 70 techników i dozorców. Kandydatów przeszkolono teoretycznie i praktycznie. Materiały /opa-trunki, tablice i t.p./ dostarczyło "Pogotowie" Zarządu Miejskiego w Lublinie. Koszt kursu wyniósł 100.-zł i pokryty zo-stał z kredytów przeznaczonych na pomoc lekarską przez Wo-jewódzki Obywatelski Komitet Zimowej Pomocy Bezrobotnym w Lublinie. Lokal i światło udzielono bezpłatnie przez Szko-łę Budownictwa. Kurs trwał po 2 godziny dziennie przez 10 dni.

Na kurs buchalteryjny dla techników, magazynierów i dozorc-ów pracujących na robotach publicznych uczęszczało około 50 kandydatów. Kurs trwał 1 tydzień po 1 godzinie dziennie. Lokalu z światłem udzieliła również Szkoła Budowlana. Kosz-tów dodatkowych nie było.

Na kurs dla pracowników domowych /kucharek/ zapisało się 30 kandydatek. Ukończyło kurs 16 osób. Kurs subwencionowany był przez Wojewódzki Obywatelski Komitet Zimowej Pomocy Bezrobotnym w Lublinie przy Państwowej Szkole Krawieckiej. Koszt kursu - zamiast doraźnej pomocy słuchaczkom, które na kursach były dożywiane - wyniósł 1000 złotych czyli koszt przeszkolenia jednej absolwentki łącznie z utrzymaniem w okresie kursu wyniósł zł 62,50 - o potrzebie szkolenia pracowników domowych świadczy chociażby i ta okoliczność, że połowa słuchaczek otrzymała pracę po częściowym przeszkoleniu.

Ponadto Zarząd Miejski w Siedlcach przeszkolił około 20 monterów wodociagowych i tyłuż Zarząd Miejski w Chełmie - na robotach finansowanych przez Fundusz Pracy. Przeszkoleni zostali przeważnie absolwenci szkół rzemieślniczych. Kursu dla dozorców i dla czeladników murarskich nie zorganizowano z braku kredytów. Wyniki pierwszego roku pracy nad przeszkoleniem zawodowym były dodatnie, gdyż:

- 1/ przez ciągłą styczność Wojewódzkiego Biura z wychowankami kursów wytwarzają się stosunki wzajemnego zaufania i zrozumienia,
- 2/ wychowankowie kursów są łącznikiem pomiędzy Wojewódzkim Biurem, a pozostałą grupą bezrobotnych,
- 3/ współdziałają z Wojewódzkim Biurem w likwidowaniu szkodliwych dla masy bezrobotnych postronnych wpływów.

Te praktyczne doświadczenia dają Wojewódzkiemu Biuru wyraźne wskazówki co do metod działania na przyszłość. Metody te Wojewódzkie Biuro usystematyzowała w pewien generalny plan i wystąpiło do Biura Głównego z odpowiednimi wnioskami, które mogą zapewnić pożyteczne wyniki z dodatkowego, zawodowego przeszkolenia bezrobotnych robotników i pracowników umysłowych.

Zatrudnienie.

Ze sprawą prowadzenia robót publicznych w ścisłym związku pozostaje zagadnienie kierowania robotników bezrobotnych na te roboty jak i do zakładów prywatnych. Zadania te spełnia Referat Pracy Wojewódzkiego Biura w Lublinie, Ekspozytura w Siedlcach, a ponadto powołane w koncu okresu sprawozdawczego przy instytucjach zastępczych publiczne biura pośrednictwa pracy w Chełmie i Zamościu.-

Wykonywanych przez te biura czynności nie da się w pełni zobrazować w cyfrach - podamy więc najważniejsze z nich, nadmienić przy tym wypada, że działalność Ekspozytury w Siedlcach obejmuje m. Siedlce i teren powiatów: siedlecki, białski, radzyński, kukowski, węgrowski i sokołowski, publiczne biuro w Chełmie działa na terenie m. Chełma i powiatu chełmskiego, a także biuro w Zamościu obejmuje m. Zamość i powiat zamojski, pozostałe zaś tereny województwa lubelskiego obsługuje bezpośrednio Referat Pracy Wojewódzkiego Biura w Lublinie.

W okresie sprawozdawczym w tym dziale między innymi dokonano następujących najważniejszych czynności:

	Wojew.Biuro w Lublinie	Ekspozytura w Siedlcach
1/ zarejestrowano i przywró- cono do ewidencji osób	18769	6064
2/ skierowano do pracy osób bezrobotnych	7554	2626
3/ skontrolowano i zakwali- fikowano do akcji pomocy doraźnej „Pomoc Zimowa”	4541	1147
4/ wydano skierowań do ed- pracowania zapomóg do- różnych	15036	3855
5/ skierowano junaków do obozów pracy	1146	54
6/ wydano żniżek kolejowychsz. dla osób	1401 5687	552 800
7/ zeposredniczono inwalidów wojennych	69	16
8/ zeposredniczono zasłużo- nych w walkach o Niepod- ległość	164	5

Ogólny stan zarejestrowanych poszukujących pracy w Wojewódzkim Biurze w Lublinie w dniu 1.IV.1937 r.wy-
nosił 9763 osób w tym 1183 kobiet.

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych na terenie ca-
łego województwa w dniu 1.IV.1937 r.wynosiła 11914 osób,
w tym 1351 kobiet.

Oprócz kartoteki ogólnej poszukujących pracy prowa-
dzone są osobne kartoteki, a mianowicie:

- 1/ dla osób zasłużonych w walkach o Niepodległość Polski,
którzy mają pierwszeństwo przy kierowaniu do pracy.Stan
poszukujących pracy w tej grupie na dzień 1.IV.1937 r.
wynosił - 7 osób;
- 2/ dla inwalidów wojennych i wojskowych,którzy mają usta-
wowo zapewnione prawo do pracy w większych zakładach
pracy.Stan poszukujących pracy w tej grupie w dniu 1.IV.
1937 r.wynosił 26 osób,czyli,że zmniejszył się o 1/3
w stosunku do stanu z roku ubiegłego.Mimo to podkreślić
należy duże ociąganie się zakładów pracy do zgłaszania
wolnych miejsc dla inwalidów;
- 3/ dla kobiet;

a/robotnice/stan ewidencyjny na 1.IV.1937 r.764 osoby/
stanowią one nadal element trudny do umieszczenia,

głównie dzięki słabemu uprzemysłowieniu ośrodków miejskich województwa lubelskiego.

b/ służba domowa / stan ewidencyjny na 1.IV.1937 r. 22 osoby/ zmniejszyła się znacznie liczba osób wyczekujących na pracę w tym dziale dzięki uruchomieniu dokształcania służby domowej, wynikiem czego było zabieranie słuchaczek poduczonych jeszcze przed ukończeniem kursu.

- 4/ dla pracowników umysłowych / stan ewidencyjny w dniu 1.IV. 1937 r. 873 osoby/ wykazuje znaczne zmniejszenie się nie zatrudnionych pracowników umysłowych na skutek bardziej dokładnej selekcji tej kategorii bezrobotnych. Spodziewać się należy, że w dalszym ciągu prowadzona selekcja, a w miarę możliwości i praktyczne szkolenie tych bezrobotnych pozwoli wciągnąć pracowników tej kategorii do stopniowo rozwijającego się życia gospodarczego.

Szczegółowe dane w dziale pośrednictwa pracy obrazują załączone tablice i wykresy NNr. 9-12.

R y n e k p r a c y

Uwagi ogólne.

Jak wskazują obserwacje z rynku pracy, od kilku lat stan bezrobocia na terenie województwa lubelskiego wyraża się mniej więcej stałą cyfrą 12000 bezrobotnych, zarejestrowanych w Wojewódzkim Biurze Funduszu Pracy.

Wobec tego, że tak w przemyśle prywatnym, jak i rzemiośle w tym samym czasie daje się zauważyć tendencję rozwojową, pociągającą za sobą wzrost zatrudnienia - utrzymanie się liczby zarejestrowanych bezrobotnych na pewnym stałym poziomie świadczy o tym, że obok rozkładowania bezrobocia istnieje równoległe stały dopływ nowych bezrobotnych.

Nadmiar rąk roboczych, którego rynek prywatny pochłaniać nie jest w stanie, znajduje zatrudnienie głównie na robotach finansowanych przez Fundusz Pracy, Państwowy Fundusz Drogowy, Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych, Ministerstwo Komunikacji i przez Samorządy.

Dla zlokalizowania wyżej podanego stanu bezrobocia z pewnymi nawet możliwościami na jego zmniejszenie, łączne kredyty w/w instytucji muszą objąć zatrudnieniem około 6000 - 7000 ludzi.

Co się tyczy reszty zarejestrowanych bezrobotnych, to można przyjąć, że około 1500 znajduje zatrudnienie na robotach prywatnych oraz na robotach porządkowych, uruchomionych pod naciskiem władz administracyjnych, jak remonty domów, urządzenia sanitarne i inne.

Stale bez pracy pozostaje około 1000 - 1500 ludzi, w tym pewna ilość zarobkuje doraźnie trudniąc się drobnym handlem, jako tragarze, muzykanci uliczni i t.p.

Sytuacja w przemyśle prywatnym i rzemiośle i pracy. W miarę zwiększania się aktywności przemysłu i rzemiosła zaznaczyła się większa chłonność prywatnego rynku chłupnictwie.

Na ogół można stwierdzić na podstawie obserwacji dwu ostatnich lat, że ilość czynnych prywatnych zakładów

pracy zwolna ale stale wzrasta. To samo powiedzieć można o ogólnej ilości zatrudnionych w nich robotników. Charakterystycznym jest, że obok wielu niegdyś mocno stojących przedsiębiorstw, zamkniętych później w dobie kryzysu, które do tychczas nie mogą dźwignąć się do życia, powstają zupełnie nowe przedsiębiorstwa, zdradzające dużą żywotność. Gra tutaj rolę prawdopodobnie umiejętność przystosowania się do nowych warunków gospodarczych i odmiennych zasad kalkulacji handlowej niż w okresie przedkryzysowym.

Stan zakładów przemysłowych za 2 ostatnie lata ilustrują pierwsze 2 kolumny tab. Nr. 8, które uwidaczniają stopniowy wzrost ilości czynnych zakładów, jak również ilości zatrudnionych w nich robotników. Obie te kolumny wykazują wahania świadczące o tym, że niektóre działy przemysłu związane są z porą roku i prowadzą produkcję sezonową. Maximum zatrudnienia w zakładach przemysłowych osiąga się w m-cu październiku i listopadzie, minimum ma miejsce w marcu.

Co się tyczy rzemiosła, to ilość czynnych warsztatów pracy również wykazuje od kilku lat stały wzrost, aczkolwiek jego tempo ostatnio znacznie osłabło. Prawdopodobnie uzasadniać to należy tym, że z chwilą poprawy koniunktury gospodarczej drobne warsztaty rzemieślnicze szybciej zaczęły się podnosić i ożywiać swą działalność niż większy przemysł, nie mając jeszcze z jego strony większej konkurencji. Ożywienie w przemyśle, które nastąpiło nieco później, siłą rzeczy wpłynęło hamując na pierwotne tempo rozwoju rzemiosła. Należy przypuszczać, że o ile rozwój przemysłu nadal będzie postępował, to znów wystąpi wyraźne cofanie się rzemiosła, jako charakterystyczne zjawisko współczesnej epoki.

Emigracja
i powrót emi-
grantów.

W tej dziedzinie na korzyść można zanotować zjawisko ustania masowej reemigracji do kraju robotników polskich. z Francji i Belgii. Przeciwnie, już zaczynają się trafiać wypadki powtórnej emigracji do tych krajów, prawdopodobnie dzięki poprawie gospodarczej na tamtejszym terenie, jak również i na skutek zaszłych tam zmian strukturalnych na rynku pracy.

Wyżej wymienione wypadki są wprawdzie jeszcze zbyt nieliczne i o charakterze sporadycznym by można było na nich opierać daleko idące nadzieje, zwłaszcza gdy idzie o teren województwa lubelskiego, mogą jednak zapowiadać nową możliwość na zmniejszenie bezrobocia.

I n s t y t u c j e z a s t ę p c z e .

Do pierwszej grupy lokalnych organów pomocniczych Wojewódzkiego Biura Funduszu Pracy zaliczyć należy instytucje zastępcze czynne przy Wydziałach Powiatowych i Zarządach większych miast. Instytucyj zastępczych na terenie województwa lubelskiego jest 22 i w stosunku do roku ubiegłego - pod względem organizacji sieci tych instytucyj i ich punktów pomocniczych - nie zaszły żadne zmiany.

Zadania i rola tych instytucyj zastępczych została omówiona obszerniej w sprawozdaniu poprzednim. Powołane one są do pomocniczej obsługi bezrobotnych w zakresie realizowania ich ustawowych uprawnień do zasiłków na wypadek braku pracy.

W zakresie wykonywanych przez instytucje zastępcze w tym dziale czynności w roku sprawozdawczym świadczą następujące cyfry:

Zarejestrowano 7370 zgłoszeń praw bezrobotnych do zasiłków ustawowych na wypadek bezrobocia, w tym 6477 zgłoszeń podstawowych i 893 wznowień.

Z liczby uprawnionych do zasiłków instytucje zastępcze wypłaciły zasiłki 8827 bezrobotnym na ogólną sumę złotych 733.790.27, zgodnie z tabelą Nr. 6. Wynagrodzenie instytucji zastępczych za wykonywane czynności wynosiło złotych 15.577.85.

Jak z powyższego wynika czynności instytucji zastępczych w okresie sprawozdawczym wzrosły przeszło o 20 % w stosunku do okresu poprzedniego.

Komitety Powiatowe i Miejskie Funduszu Pracy.

Do drugiej grupy lokalnych organów pomocniczych Wojewódzkiego Biura należą Powiatowe i Miejskie Komitety Funduszu Pracy. Bole tych Komitetów omówiono również obszernie w sprawozdaniu poprzednim. Są one powołane jako społeczne i doradcze organa pomocnicze Wojewódzkiego Biura Funduszu Pracy celem współdziałania przy zwalczaniu bezrobocia i łagodzenia jego skutków.

Komitety Powiatowe są czynne przy Wydziałach Powiatowych, a Miejskie przy Zarządach miast wydzielonych. W okresie sprawozdawczym czynnych było razem 19 Komitetów Funduszu Pracy, z których 15 powołanych przed okresem sprawozdawczym t.j. przed 1.IV.1936 roku, a 4 w okresie sprawozdawczym.

W okresie sprawozdawczym nie został jeszcze powołany do życia Miejski Komitet Funduszu Pracy w Lublinie, natomiast w okresie letnim został wyłoniony Miejski Obywatelski Komitet Niesienia Pomocy Bezrobotnym w Lublinie, którego działalność i wyniki pracy nie są zamieszczone.

Sprawozdanie niniejsze nie potrafi zobrazować w pełni wyników działalności Powiatowych i Miejskich Komitetów Funduszu Pracy w okresie sprawozdawczym, albowiem wyniki przez nie osiągnięte obejmują zaledwie fragment okresu sprawozdawczego i to od 1.IV.1936 roku do połowy października tegoż roku, a to dlatego, że z chwilą powołania do życia Obywatelskich Komitetów Zimowej Pomocy Bezrobotnym, te ostatnie wchłonęły cały aparat techniczny, a przeważnie i w wszystkich działaczy Komitetów Funduszu Pracy łącząc w swoich rękach całkowicie akcję "Zimowej Pomocy", na który to okres została zawieszona działalność Komitetów Funduszu Pracy.

Tym niemniej i ten krótki stosunkowo fragment okresu sprawozdawczego, a niekorzystny pod względem wyników okres letni, przyniósł w działalności Komitetów Funduszu Pracy pewne dodatnie rezultaty, które dając w sumie zł 37.397.12 stanowią w porównaniu z całorocznymi wynikami w 1935/36r. wyrażającymi się kwotą zł 44.197.- rezultaty dodatnie.

Szczegółowe wyniki wpływów w Komitetach Funduszu Pracy przedstawia tabela Nr. 4.

Opierając się tak na tych cyfrach, jak i na ogólnych spostrzeżeniach stwierdzić można, że w działalności Komitetów Powiatowych i Miejskich nastąpiło znaczne usprawnienie i uaktywnienie. Wprawdzie nie wszystkie Komitety rozwinęły swoją aktywność w pełnym zakresie, tym niemniej nastąpiło pewne ujednolicenie w metodach i ujmowaniu podstawowych zagadnień.

Z E S T A W I E N I E

świadczeli w naturze otrzymanych od Urzędów Skarbowych z tytułu pobranych opłat
za zaległe podatki na terenie województwa lubelskiego za lata 1933/34 - 1936/37.

L.p.	Nazwa powiatu	Zarachowano w roku obrachunkowym			
		1933/34	1934/35	1935/36	1936/37
1	Biłga Podaska	10.119.00	6.928.34	3.674.77	4.307.66
2	Biłgoraj	48.217.00	45.183.10	16.250.78	105.00
3	Chełm Lubelski	11.608.44	77.161.22	62.207.93	2.901.86
4	Garwołin	3.425.00	1.756.13	30.98	24.761.50
5	Hrubieszów	38.290.01	45.341.78	23.391.32	222.67
6	Jamów Lubelski	17.140.33	37.662.15	10.397.09	3.194.64
7	Krasystaw	8.126.00	25.050.06	49.248.71	551.39
8	Lubartów	54.133.00	129.457.19	42.370.37	2.541.50
9	Lublin	-	1.818.29	158.75	56.468.00
10	Luków	50.535.43	68.152.20	61.137.59	96.709.26
11	Puławy	-	3.765.51	13.416.25	-
12	Radzyń Podl.	-	22.003.80	2.275.53	1.273.90
13	Siedlce	375.50	8.625.05	5.698.69	5.792.00
14	Sokołów Podlaski	469.90	1.324.71	670.40	58.40
15	Tomaszów Lubelski	1.508.83	6.341.16	2.713.75	-
16	Węgrów	20.234.12	12.293.91	1.715.35	11.312.21
17	Włodawa	22.045.00	35.349.59	2.159.09	-
18	Zamość	-	-	-	-
		286.225.56	528.814.19	298.116.66	210.164.19

Uwaga: Od 1935/36 roku obserwujemy stałe zmniejszanie się świadczeń w naturze za zaległe podatki, co jest w zupełności zrozumiałym i wynika zjawiskiem, albo wmiękatnikami, uprawnionych do korzystania z prawa uiszczania zaległych podatków w naturze jest coraz mniej.

Z E S T A W I E N I E

przypisu wkładek i opłat ustawowych na terenie Wojew. Biura F.Pr.w Lublinie
w czasie od I.IV.1936 r.do 31.III.1937 r.

Miesiąc	P r z y p i s			W p ł a t y			Stosunek opłat do opłat na opłatach	Stan zadłużeń na początek każdego miesiąca kalendarzowego
	Opłaty na Fundusz Pracy	Wkładki z tyt. zabezpi. na wypadek braku pracy	% za wkładki	Razem	Opłaty	Wkładki	%	Razem
1936 r. kwiecień	39412.18	20757.74	844.02	61014.24	49763.37	26265.83	946.31	76975.51
maj	50355.59	35000.63	2412.10	87777.32	43027.53	29851.75	211.73	72091.01
czerwiec	55650.92	37802.27	2180.61	95633.80	49317.00	35337.34	2532.49	87185.83
lipiec	61514.85	48510.42	1738.55	111783.82	55976.41	43944.40	1408.94	101329.75
sierpień	54257.53	44457.44	1338.31	100053.28	46464.51	37895.55	1020.36	85380.42
wrzesień	61700.95	49418.09	1135.77	112254.81	60559.79	48267.73	982.24	109809.76
październik	64520.90	57808.13	1779.19	124108.22	66496.08	59296.68	1615.98	127408.74
listopad	69616.23	54704.38	946.51	125267.52	68495.40	53577.46	821.12	122893.98
grudzień	67329.50	44996.71	741.15	113067.36	61555.91	40950.97	598.11	103105.99
1937 r. styczeń	56422.85	34063.44	1998.84	92505.13	51056.52	28067.60	1608.71	80732.83
lut	61891.25	34192.10	6123.96	104207.31	54254.69	32637.52	5884.97	92777.18
marzec	77621.06	42467.99	3343.69	123432.74	60563.40	32179.89	1723.83	94467.12
razem	720294.11	504208.34	26603.10	1251105.55	667530.61	467273.72	19354.79	1154159.12
ogółem 1936/36r.	637443.09	416068.81	46724.80	1100236.70	967758.28	21686.96	21686.96	989445.24
								481846.34
								zadłużenie bez opłat z art. 15 na dz. I. IV. 1936r.

Z E S T A W I E N I E

wpłat z tytułu opłat z art.19-25 pobieranych przez Zarządy Gmin Miejskich i Wiejskich na terenie Wojewódzkiego Biura za czas od 1.IV.1936r.do 31.III.1937 r.

Okres	art.19 bilety ws tępu	art.20 totali- zator	art.24 od gazu	art.25 zakłady gastron.	kary i dsetki	razem zt	koszty
kwiecień 1936 r.	3.560.77	-	-	38.72	-	3.599.49	70.59
maj "	6.643.94	-	310.59	380.99	-	7.335.52	68.84
czerwiec "	18.106.87	-	514.39	25.00	57.86	18.704.12	118.92
lipiec "	2.899.38	-	-	171.48	-	3.071.46	157.37
sierpień "	1.915.69	-	-	65.00	-	1.980.69	75.40
wrzesień "	4.099.09	-	-	116.05	7.20	4.222.34	152.59
październik "	12.946.70	-	-	152.07	0.45	13.099.22	190.80
listopad "	14.059.99	-	-	160.00	1.12	14.221.11	181.98
grudzień "	5.856.15	-	-	65.00	31.85	5.953.00	246.18
styczeń 1937 r.	16.028.19	3.911.09	1.521.42	576.53	1.10	22.038.33	244.37
lut y "	9.890.58	-	303.27	414.87	2.05	10.610.77	186.81
wrcz "	10.170.81	-	276.60	345.11	-	10.792.52	188.89
	106.178.76	3.911.09	2.926.27	2.510.82	101.63	115.628.57	1.882.74

Z E S T A W I E N I E

wpływów uzyskanych z ofiar społecznych z rozbiorem
na poszczególne Komitety Funduszu Pracy w czasie od
od 1.IV.1936r. do 31.3.1937 r.

L.p.	Nazwa i siedziba Komitetu Funduszu Pracy	Wartość ofiar w na- turze	Wpływ ofiar w gotówce i za- sprzed. znacz- ki	Wpływ ogólny
1	Pow. Kom. Biała Podl.	-	5.681.15	5.681.15
2	" " Biłgoraj	-	1.339.00	1.339.00
3	" " Garwolin	-	36.80	36.80
4	" " Hrubieszów	255.37	926.48	1.181.85
5	" " Janów Lub.	-	473.55	473.55
6	" " Krasnystaw	-	2.421.03	2.421.03
7	" " Lubartów	-	1.936.94	1.936.94
8	" " Lublin	-	1.431.75	1.431.75
9	" " Łuków	-	4.757.07	4.757.07
10	" " Puławy	-	778.40	778.40
11	" " Białystok	-	617.55	617.55
12	" " Siedlce	-	-	-
13	" " Sokołów Podl.	187.90	271.14	459.04
14	" " Tomaszów Lub.	-	-	-
15	" " Węgrów	-	-	-
16	" " Zamość	-	5.879.75	5.879.75
17	Miejsk. i Pow. w Chełmie	-	1.437.80	1.437.80
18	" " Siedlce	-	8.612.49	8.612.49
Ogółem wpływy Komitetów		443.27	36.953.85	37.397.12
Wpływy Woj. Biura w Lu- blinie		746.50	10.926.07	11.627.57
Bazem		1.189.77	47.879.92	49.069.69

Ponadto do wpływów akcji społecznej zaliczyć należałoby wy-
niki działalności Miejskiego Obyw. Komitetu Niesienia Pomocy
Bezrobotnym w Lublinie w 1936 r., którego wyniki działalności
przedstawiają się następująco:

Wpływy:

Wydatki:

L.p.	Zródło wpływów	Suma	L.p.	Przeznaczenie wydat.	Suma
1	Od kupców i rzemiosła	3.934.02	1	Wydano na zatrudnie- nie bezrobotnych	15.747.65
2	" wolnych zawodów	2.662.75	2	Wyd. na pom. dzieciom	350.00
3	" pracowników	4.993.92	3	" koszty bankowe	49.38
4	" prasy	235.20	4	" imprez	
5	" duchowieństwa	360.00		i inne drobne wydat.	262.00
6	" rejentów	806.87			
7	" różnych instyt.	487.00			
8	" wojska	140.90			
9	imprezy	1.017.02			
10	Zamiast kwiatów na trumne:				
	a/śp. Prez. J. Piechoty	980.00			
	b/" Prez. Michniewskiego	80.00			
11	Odsetki w Banku Poln.	124.87			
12	Subwencja Zarz. Miej- skiego w Lublinie	585.98			
		16.409.03			16.409.03

Uwaga: Zestawienie niniejszego nie włączono do ogólnego sprawozdania
z działalności organów Funduszu Pracy na terenie województwa
lubelskiego w 1936/37 roku.

Z E S T A W I E N I E

wpływów z ofiar społecznych, wyliczonych w tabeli
Nr.4 z rozbitiem na poszczególne miesiące.

M-c	1936/37 r.	Gotówka	W naturze	Znaczki	Razem zł
listopiec	1936 r.	3474.39	1189.77	3986.39	8650.55
listopad	"	5756.90	-	3247.63	9004.53
czerwiec	"	754.53	-	951.85	1706.38
lipiec	"	7302.05	-	1480.23	8782.28
sierpień	"	20.10	-	893.45	913.55
wrzesień	"	3063.56	-	3071.06	6134.62
październik	"	1400.08	-	2960.19	4360.27
listopad	"	4117.52	-	689.00	4806.52
grudzień	"	962.41	-	1139.93	2102.34
styczeń	1937 r.	383.65	-	1601.76	1985.41
luty	"	38.00	-	345.50	383.50
marzec	"	5.20	-	234.54	239.74
Ogółem:		27278.39	1189.77	20601.53	49069.69

Na powyższe wpływy złożyły się ofiary zebrane przez:

1/	Instytucje samorządowe	zł. 19.816.43
2/	i urzędy państwowe	" 14.612.31
3/	świat pracy	" 4.733.69
4/	parafie rzymsko-katolickie	" 2.850.37
5/	przelewy Komitetów Funduszu Pracy	" 2.352.05
6/	instytucje samorządu gospodarczego	" 1.411.23
7/	użyteczności gospodarczej	" 940.82
8/	wolne zawody	" 909.63
9/	notariaty	" 873.45
10/	prasę	" 354.12
11/	inne	" 915.54

zł 49.069.69

Zebrałe wpływy przeznaczono na następujące cele:

a/	na dożywianie dzieci bezrobotnych	zł 9.245.-
b/	" zatrudnienie bezrobotnych robotników	" 5.000.-
c/	" zezwolenia dla bezrobotnych na odpracowanie	" 21.426.02
d/	" zatrudnienie bezrobotnych pracowników umysłowych	" 11.370.76
e/	" urządzenie ogrodów działkowych dla bezrobotnych	" 2.027.40

zł 49.069.18

Zgłoszenie uprawnień bezrobotnych o zasiłki,
uprawnienia bezrobotnych do zasiłków oraz wy-
płacone zasiłki w okresie budżetowym
rok 1936/37

Nazwa instytucji zast.	Ilość przy- jętych wnio- sków o przy- znanie praw do zasił- ków	Ilość bezrobot- nych po- bierają- cych zas.	Kwota wy- płaconych zasiłków ustawowych	Wynagrodze- nie inst.zast. za czynności na rzecz F.Pr.
Wydz. Pow. Białka	364	206	24.122.49	810.35
" " Biłgoraj	56	40	3.936.20	117.16
" " Chełm	630	537	30.306.35	890.56
Zarz.m. Chełm	405	326	24.973.77	389.30
Wydz. Pow. Garwolin	437	328	29.019.23	501.43
" " Hrubieszów	316	280	15.177.15	396.68
" " Janów Lub.	279	212	17.581.07	431.34
" " Krasnystaw	129	84	6.121.74	93.88
" " Lubartów	278	237	17.721.49	350.58
" " Lublin	x/ - 3239	506	44.889.59	878.43
Zarz.m. Lublin	x/	2281	234.609.75	4122.70
Wydz. Pow. Łuków	262	200	17.422.35	428.83
" " Puławy	1112	864	69.959.54	1944.58
" " Radzyń	300	298	23.404.37	565.83
" " Siedlce	xx/ - 558	46	3.789.01	77.17
Zarz.m. Siedlce	xx/	404	38.262.80	372.91
Wydz. Pow. Sokółów	187	166	16.593.35	353.73
" " Tomaszów	207	166	9.870.00	290.88
" " Węgrów	449	326	20.918.62	428.19
" " Włodawa	796	707	34.814.20	733.16
Zarz.m. Zamość	500	314	24.173.60	761.26
Wydz. Pow. Zamość	554	299	26.123.70	638.90
	11058	8827	733.790.27	15577.85

Uwaga: x/ Zgłoszenia przyjmuje Referat Pośrednictwa
Pracy Wojew. Biura Funduszu Pracy w Lublinie
xx/ Zgłoszenia przyjmuje Ekspozytura Wojewódzkiego
Biura Funduszu Pracy w Siedlcach.

Wykaz pobierających zasiłki

w okresie od 1. IV. 1936 r. do 31. III. 1937 roku.

Rodzaj danych	Kwiecień 1936 r.	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień	Styczeń	Luty	Marzec	
Pobierało zasiłki w ostatnim dniu poprzedn. miesiąca	354 3453	1587	926	738	798	537	596	709	1080	2539	4304	5135	
Przybyło w ciągu miesiąca	478	304	136	323	288	329	331	624	1799	2261	1601	732	
Ubyło w ciągu miesiąca	2344	962	324	263	549	270	218	253	340	496	774	1674	
Pobierało zasiłki w ostatnim dniu miesiąca	1587	926	738	798	537	596	709	1080	2539	4304	5135	4193	
Kwoty wypłaconych zasiłków	65.778,28	41.134,02	23.556,06	13.434,33	14.130,64	12.017,38	12.500,23	13.379,40	26.734,33	12.583,90	115.232,71	256.051,99	733.790,27

Tabela stanu zatrudnienia robotników
w zakładach, podlegających zabezpieczeniu na wypadek
braku pracy na terenie województwa lubelskiego

a/ w czasie od 1 kwietnia 1935 r. do 31 marca 1936 r.

Stan na dzień	Zakładów pracy zarejestrowanych	Zatrudnionych robotników	Zabezpieczo- nych na wy- padek braku pracy
1 kwietnia 1935 r.	790	17730	14663
1 maja "	914	20460	16422
1 czerwca "	941	21909	18073
1 lipca "	974	24843	20725
1 sierpnia "	1004	26301	21857
1 września "	1033	26607	22150
1 października "	1059	26864	22519
1 listopada "	1147	30084	25110
1 grudnia "	1175	31825	24440
1 stycznia 1936 r.	1200	29894	23652
1 lutego "	1079	28090	22040
1 marca "	1090	27319	21793
1 kwietnia "	1004	21870	16575

b/ w czasie od 1 kwietnia 1936 r. do 31 marca 1937 r.

1 kwietnia 1936 r.	1004	21870	16875
1 maja "	1009	25490	19085
1 czerwca "	1121	27863	19999
1 lipca "	1190	29979	22640
1 sierpnia "	1206	30733	23867
1 września "	1230	30914	24270
1 października "	1260	31140	24358
1 listopada "	1309	32021	25557
1 grudnia "	1338	30632	24187
1 stycznia 1937 r.	1340	29462	23163
1 lutego "	1380	27509	21076
1 marzec "	1392	26877	21100
1 kwietnia "	1346	26745	20911

Tabela Nr.9

stanu zarejestrowanych bezrobotnych na terenie województwa
lubelskiego w czasie od 1. IV. 1936 r. do 1. IV. 1937 roku.

Stam na dzień	Liczba poszukujących pra- cy na terenie wojew. lubel- skiego Funduszu Pracy w Lublinie			Liczba poszukujących pra- cy na terenie wojew. lubel- skiego Funduszu Pracy w Lublinie			Ogólna liczba poszukujących pracy na terenie województwa		
	mężczyzn	kobiet	razem	mężczyzn	kobiet	razem	mężczyzn	kobiet	razem
kwietnia 1936 r.	8439	1059	9498	2136	119	2255	10575	1178	11753
maja	5994	1070	7064	1686	95	1781	7680	1165	8845
czerwca	4342	860	5202	1187	62	1249	5529	942	6471
lipca	3110	621	3731	858	65	923	3968	666	4654
sierpnia	2941	530	3471	642	68	710	3583	598	4181
września	2908	445	3353	571	87	658	3479	532	4011
października	2452	360	2812	568	107	675	3020	467	3487
listopada	2424	371	2795	697	140	837	3121	511	3632
grudnia	2537	392	2929	1157	147	1304	3694	539	4233
stycznia 1937 r.	5097	732	5829	2116	145	2261	7213	877	8090
lutego	8368	1101	9469	2433	155	2588	10801	1256	12057
marca	8748	1167	9915	2422	154	2576	11170	1321	12491
kwietnia	8580	1183	9763	1933	168	2101	10563	1351	11914

T A B E L A Nr. 10

stanu akcji pomocy bezrobotnym na terenie województwa lubelskiego
za czas od 1.IV.1936 r. do 31.III.1937 r.

Nazwa miesiąca	Uprawnionych do zasiłków ustawowych	Korzystało z pomocy doraźnej			Pracowało na robotach publicznych			U w a g
		w Lublinie wraz z powiatem	w Siedlcach wraz z powiatem	Inne miejscowości	Ogółem	Na terenie Woj. Lubelskiego	Na terenie Woj. F.P. w Siedlcach	
kwiecień 1936r.	1587	2544	736	-	3280	3379	740	4129
maj	926	829	-	-	829	3742	1056	4798
czerwiec	738	996	-	-	996	3832	1437	5269
lipiec	798	805	-	-	805	4456	1924	6380
sierpień	537	220	-	-	220	4378	1755	6133
wrzesień	596	461	-	-	461	3597	1783	5380
październik	709	253	-	-	253	3431	1632	5063
listopad	1080	775	-	-	775	3071	1335	4406
grudzień	2539	2183	768	2476	5427	514	262	776
styczeń 1937 r.	4304	3092	762	2883	6737	305	163	468
luty	5135	3923	750	3460	8133	342	45	387
marzec	4293	6984	838	3951	11773	493	410	903

T A B E L A Nr. 11

liczba bezrobotnych skierowanych do robót publicznych w czasie
od 1. IV. 1936 roku do 31. III. 1937 r.

Miesiące	Kwie- cień 1936r.	Maj 1936r.	Czerwiec 1936r.	Lip- iec 1936r.	Sier- pień 1936r.	Wrze- sień 1936r.	Paźdz. 1936r.	Listo- pad 1936r.	Gru- dzień 1936r.	Sty- czeń 1937r.	Luty 1937r.	Marzec 1937r.	Ogółem
Przez Wojew. Biuro Funduszu Pracy w Lubli- nie	2088	1722	894	810	671	351	283	195	126	-	-	414	7554
Przez Inspektor- tury w Siedl- cach	476	372	243	152	123	112	52	37	3	5	-	434	2009
Razem	2564	2094	1137	962	794	463	335	232	129	5	-	848	9563

T A B E L A

ruchu bezrobotnych na terenie województwa lubelskiego
za czas od 1.IV.1936 r.do 31.III.1937 r.

Nazwa miesiąca	Przybyło na teren wojew. Biura F.Pr. w Lublinie			Przybyło na teren Ekspozytury w Siedlcach			Ogółem przybyło na teren województwa			Ubyło na terenie wojew. Biura F.Pr. w Lublinie			Ubyło na terenie Ekspozytury w Siedlcach			Ogółem ubyło na terenie województwa		
	M.	K.	Razem	M.	K.	Razem	M.	K.	Razem	M.	K.	Razem	M.	K.	Razem	M.	K.	Razem
1936r. kwiecień	544	130	674	423	81	504	967	211	1178	2989	119	3108	873	105	978	3862	224	4086
maj	749	170	919	460	19	479	1209	189	1398	2401	380	2781	959	32	991	3830	412	3772
czerwiec	962	87	1049	273	19	292	1235	106	1341	2194	326	2520	602	36	638	2796	362	3158
lipiec	1387	218	1605	360	45	405	1747	263	2010	1556	310	1866	576	42	618	2132	352	2484
sierpień	929	200	1129	239	39	278	1168	239	1407	962	285	1247	310	20	330	1272	305	1577
wrzesień	1166	82	1248	384	34	448	1550	146	1696	1622	167	1789	387	44	431	2009	211	2220
październik	1169	285	1454	366	88	454	1535	373	1908	1197	274	1471	237	55	292	1434	329	1763
listopad	1360	52	1442	691	48	739	2051	130	2181	1251	61	1312	231	41	272	1482	102	1584
grudzień	2960	389	3349	1114	35	1147	4073	422	4495	400	49	449	155	35	190	555	84	639
1937r. styczeń	3576	469	4045	513	45	558	4089	514	4603	305	100	405	196	35	231	501	135	636
luty	1053	207	1260	324	30	354	1377	237	1614	673	141	814	335	31	366	1008	172	1180
marzec	482	113	595	350	56	406	832	169	1001	650	97	747	789	42	831	1439	139	1578

IX. DZIAŁALNOŚĆ PÓWSZECHNEGO ZAKŁADU
UBEZPIECZEN WZAJEMNYCH

D z i a ł a l n o ś ć u b e z p i e c z e n i o w a

W dziale przymusowych ubezpieczeń.

Ubezpieczenia
budowli.

Na terenie województwa było ubezpieczonych w dniu 1 stycznia 1936 r. ogółem 364.966 nieruchomości, podlegających przymusowi ubezpieczenia od ognia, w czym 303.985 nieruchomości wiejskich, 2.254 dworskich, oraz 58.727 miejskich.

Ogólna suma ubezpieczenia tych nieruchomości wynosiła 977.395.060 zł przeciętnie zatem na 1 nieruchomość przypadało 2.678 zł sumy ubezpieczenia.

Ogólna suma składek przypadających za r. 1936 z tytułu ubezpieczenia powyższych nieruchomości wynosiła zł 4.644.244, a po uwzględnieniu bonifikat 4.115.411 zł ; - przeciętna zatem składka przypadająca na 1 nieruchomość wyraża się kwotą zł 12.73, a po uwzględnieniu bonifikat 11.28 zł.

W roku 1936 wpłynęło ogółem z inkasa składek i egzekucji 3.918.664 zł, co stanowi 92.4 % ogólnej należności przypisanej.

W ciągu roku 1936 na terenie województwa miało miejsce 1157 pożarów w czasie których spłonęło całkowicie lub częściowo 2731 nieruchomości. Ogólna suma odszkodowań wypłaconych wyniosła 2.674.552 zł, na 1 zatem płonącą nieruchomość przypada 979 zł. Stosunek ogólnej sumy odszkodowań do sumy składek za r. 1936 wyrażał się cyfrą 57 %.

Ubezpieczenia
ruchomości rol-
nych.

Przymus ubezpieczenia ruchomości rolnych od ognia obowiązywał w roku sprawozdawczym na terenie powiatu tomaszowskiego, obejmując ogółem 20.621 gospodarstw rolnych. Ogólna suma ubezpieczenia powyższych gospodarstw wynosiła 11.391.880 zł, przeciętnie zatem przypadało na 1 gospodarstwo rolne 552 zł sumy ubezpieczenia. Składka wynosiła ogółem 74.109 zł na 1 gospodarstwo przypadało zatem 3.59 zł składki. Szkód było na terenie wymienionego powiatu ogółem 307, za które Zakład zapłacił tytułem odszkodowań 55.787 zł, przeciętnie zatem za 1 szkodę 182 zł. Szkodowość zatem t.j. procentowy stosunek sumy odszkodowania do sumy przypisanych na rok sprawozdawczy składek wynosiła na terenie wymienionego powiatu 75.3 %.

W dziale umownych ubezpieczeń.

Indywidualne
ubezpieczenia
od ognia.

Ogółem na terenie województwa zawarto w r. 1936 - 1323 ubezpieczenia na łączną sumę ubezpieczenia 25.399.199 zł i składki 150.545 zł; przeciętnie zatem na 1 polisę przypadało 19.198 zł sumy ubezpieczenia i 114 zł składki. Szkód ogniowych było w tym czasie na terenie województwa 15, suma odszkodowań zaś wyniosła 14.651 zł, co stanowi 9.7 % składki bilansowej. Przeciętnie na 1 szkodę przypadało 977 zł.

Nowe działy
ubezpieczeń.

W działających od sierpnia 1935 r. nowych działach ubezpieczeń, Zakład osiągnął następujące wyniki: a/ w -

dziale kradzieżowym zawarto w 1936 r. 40 ubezpieczeń na łączną sumę ubezpieczenia 603.621 zł ze składką 2.684 zł, stąd przeciętna na 1 polisę suma ubezpieczenia wynosiła zł 15.091, a składka 67 zł; szkód w tym dziale w okresie sprawozdawczym nie zarejestrowano; b/ w dziale odpowiedzialności cywilnej zawarto w 1936 r. 1 ubezpieczenie na sumę 30.000 w razie uszkodzenia kilku osób, 10.000 zł w razie uszkodzenia 1 osoby i 2.000 zł w razie uszkodzenia cudzej własności ze składką zł 83, c/ w działach wypadkowym i auto-casco nie zawarto w okresie sprawozdawczym na terenie województwa żadnego ubezpieczenia.

W dziale ubezpieczeń pól od gradobicia.

W tym czasie zawarto na terenie województwa 3168 ubezpieczeń na łączną sumę ubezpieczenia 3.337.938 zł i składki 71.499 zł. Przeciętna suma ubezpieczenia na 1 ubezpieczonego wynosiła zł 1.054, a składka 22.57 zł. Szkód gradowych było ogółem 481 z łączną sumą odszkodowań 74.425 zł. Przeciętna zatem odszkodowanie przypadające na 1 szkodę wynosiło zł 155, a stosunek odszkodowań do składki bilansowej 104 %.

D z i a ł a l n o ś ć z a p o b i e g a w c z a .

W 1936 r. udzielił Zakład z ustawowego funduszu - przeciwpożarowego zasiłków w naturze lub gotówce 365 strażom pożarnym, czynnym na terenie województwa na łączną sumę 110.569 zł. Innych subwencji /na zaopatrzenie wodne/ udzielił Zakład z własnych funduszy 19 na łączną sumę zł 5.716, zasiłków zaś dla większych miast na terenie województwa 1 na sumę zł 2.026.

Okręg Wojewódzki Związku Straży Pożarnych otrzymał od Zakładu zasiłek bezzwrotny w kwocie 21.600 zł na prace organizacyjne.

D z i a ł a l n o ś ć p o ż y c z k o w a

Pożyczki ulgowe dla ubezpieczonych.

W roku sprawozdawczym Zakład udzielił na terenie województwa 137 pożyczek ulgowych w łącznej sumie 51.470 zł na ogniotrwałą budowę względnie ogniotrwałe pokrycie budowli. Przeciętna suma 1 pożyczki wynosiła 375 zł.

Pożyczki dla samorządów.

W 1936 r. przyznano samorządom na terenie województwa 2 pożyczki na motoryzację straży na sumę 18.000 zł; wypłacono zaś 1 pożyczkę z pośród przyznanych w latach poprzednich w sumie 500 zł.

Ważniejsze zamierzenia P.Z.U.W. na okres 1937/38 r.

Reorganizacja placówek powiatowych.

Celem nawiązania bliższego kontaktu z ubezpieczonymi oraz dla ułatwienia im załatwiania wszelkich spraw związanych z przymusem ubezpieczenia budowli. P.Z.U.W. w terminie do dnia 1 kwietnia 1938 r. zamierza uruchomić biura przy Inspektorach Powiatowych, przydzielając im odpowiednio wykwalifikowany personel oraz rozszerzając ich zakres działania.

Biura te będą załatwiać wszelkie sprawy przymusowego ubezpieczenia budowli od ognia.

Do września 1937 r. zorganizowano w myśl powyższego 9 biur powiatowych w 18-tu istniejących na terenie województwa placówek powiatowych.

Powierzenie poboru składki ogniowej zarządom gmin i miast.

Wobec uporządkowania finansów samorządów wiejskich i miejskich przez akcję oddłużeniową oraz dla osiągnięcia wydatniejszej współpracy z samorządami, P.Z.U.W. w okresie 1937/38 r. ma zamiar powierzyć im pobór składki ogniowej.

Rozszerzenie działu przymusowych ubezpieczeń ruchom. rolnych.

W roku 1936-ym przymus rolny obowiązywał w jednym tylko powiecie, w 1937-ym r. wprowadzony został w dalszych 3-ch powiatach. Akcja rozszerzenia tego rodzaju ubezpieczeń na zamożniejsze powiaty jest w toku.

Motoryzacja straży ogniowych i akcja zapobiegania pożarom.

W tych dziedzinach P.Z.U.W. współpracuje ściśle ze strażami pożarnymi zbierając i rozdzielając fundusze na potrzeby poszczególnych straży.

W roku 1937-ym przewiduje się wydatki następujące:

na zaopatrzenie 12-tu straży ogniowych w motopompy	48000
" " 212-tu " " w sprzęt zwykły	46110
na budowę i ogniotrwałe pokrycie remiz	4500
" " zbiorników wodnych	7000

R a z e m : Zł 105610

Niezależnie od powyższych zasiłków P.Z.U.W. wzorem lat ubiegłych nadal będzie udzielać długoterminowych ulgowych pożyczek na ogniotrwałe pokrycia budowli oraz pożyczek na przebudowanie wadliwie urządzonych kominów.

X. SAMORZĄD GOSPODARCZY

Działalność Lubelskiej Izby Rolniczej

Lubelska Izba Rolnicza wkroczyła w czwarty rok swego istnienia rozpoczynając swoją działalność w drugiej kadencji władz, powołanych jesienią 1936r.

Praca Izby idzie po torach zakreślonych wieloletnią tradycją organizacyj rolniczych i ugruntowaną pracą pierwszej kadencji.

Utrzymuje się i utrwała zasada rozszerzania zainteresowań i zasięgu nie tylko przez własne agendy i aparat fachowy ale również przez powoływanie i uaktywnianie dobrowolnych organizacji rolniczych.

Zarówno swe prace fachowe jak i organizacyjne Izba realizuje za pośrednictwem Wojewódzkiego Towarzystwa i Okręgowych T-w Organizacyj i Kółek Rolniczych oraz częściowo organizacji młodzieży wiejskiej.

Obok pomyślnie rozwijającego się Towarzystwa Lniarskiego, Związku Plantatorów Tytoniu, Związku Ogrodników, Zrzeszenia Gospodarstw Stawowych, oraz obok organizacji fachowych, jak Związek Hodowców Koni przy Lubelskiej Izbie Rolniczej i Związek Hodowców Bydła, Trzody i Owiec przy Lubelskiej Izbie Rolniczej powstaje, jako uzupełnienie naturalne, niezbędna organizacja pomocnicza Związek Kontroli Obór i Związek Producentów Chmielu. Ponadto organizowana jest też przy udziale Izby sieć towarzystw wędkarskich po miastach, dla ujęcia pod swą opiekę wielu odcinków wód otwartych.

Wreszcie Izba Rolnicza we własnym zakresie utrwała już powołane do życia komórki pracy, jak Biuro Rachunkowości Rolnej oraz powołuje nowe komórki o specjalnych zadaniach, jak Sekcja Nasienna, Sekcja Pszczelnicza, Zakład Doświadczalny, Wydział Bezpieczeństwa Pracy, wreszcie referat chłupniczy.

Wyrastające, narzucające się coraz nowe zagadnienia, Izba w miarę posiadanych środków, bądź udzielanych jej pionierskich zasiłków, bierze na siebie, przerabia i wprowadza na warsztat życia.

Sprawy finansowe.

Gospodarka finansowa Lubelskiej Izby Rolniczej oparta była o budżet uchwalany przez radę Izby z dnia 24 lutego 1936r., zamykający się po stronie dochodów kwotą zł 514.342, po stronie zaś wydatków kwotą zł 536.662.

Budżet został zrealizowany po stronie dochodów w 107.3 % gdyż na preliminowaną sumę zł 514.342 osiągnięto w dochodach zł 551.549,20.

W wydatkach budżet wykonano blisko w 100%, gdyż naotę preliminowaną zł 541.942,40 wydatkowano zł 532.068,8

Rezerwy kasowo Izby wynosiły na dz. 31 marca 1937r. zł 69.360. Stan majątkowy Izby został zwiększony w roku sprawozdawczym w związku z przejęciem od b.T-wa Rolniczego dwu obiektów majątkowych z zapisu Brahma Plewińskiego, folw. Felin, Kijany oraz udział w posiadaniu willi Nałęczów, a których wartość szacunkowa wynosiła zł 300.000. Zobowiązania tych obiektów wynoszą zł 234.358,19, czyli czystą wartość stanowi kwota zł 65.641,81.

Wydział Wytwórczości Roślinnej

Na pracę tego wydziału składają się działy: łaskarski, ogrodniczy, doświadczalny, nasienny, upraw specjalnych /jak chmiel, burak cukrowy, len i konopie, tytoń itp./, oraz działalność Stacji Ochrony Roślin przy L.I.R.

Łąkarstwo.

Prace Izby miały na celu podniesienie ilości i jakości paszy suchej z łąk oraz paszy zielonej z pastwisk.

Prace te szły przede wszystkim w kierunku zagospodarowania łąk i pastwisk, które prowadzono: albo drogą pełnej

uprawy i zasiewu traw szlachetnych, aby dotychczasowe częściowo niepełniące użytku zamienić na nowe łąki kulturalne albo drogą powierzchniową, mechaniczną uprawy, podsiewu i zasilania nawozami starej darni, dzięki czemu ilość i jakość paszy zmieniała się na lepsze.

Ilość zagospodarowanych łąk pierwszym sposobem, ogółem 314.39 ha. Ilość łąk zagospodarowanych drugim sposobem wynosi około 4.000 ha, głównie łąk o glebie mineralnej. Drogą udzielania kredytów na zakładanie łąk i pastwisk zagospodarowano 281 ha, wobec 54 ha w r. 1935/36 przy czym przeciętny koszt nasion i nawozów dla założenia 1 ha nowej trwałej łąki wynosił zł 180.

Przeciętne roczne plony siana na łąkach sztucznie założonych wynosiły od 60-120 q.

Ilość narzędzi potrzebnych do zagospodarowania łąk znacznie zwiększyła się dzięki większemu zainteresowaniu akcją łąkarską.

Ogółem miejscowe organizacje zakupiły względnie sporządziły pługów łąkowych - 16, wałów ciężkich - 13, bron talerzowych - 4, skaryfikatorów - 4, noży skaryf. - do kultywatorów - 12 kompletów, bron łąkowych - 6 i wałów Camballa - 2.

W celu wykazania miejscowej ludności korzyści z przeprowadzonych melioracji wodnych i sposobu należytego zagospodarowania łąk osuszonych tą drogą były zakładane łąki pokazowe na polatkach demonstracyjnych o pow. 2.000 m.kw.

W roku sprawozdawczym Izba założyła 39 tego rodzaju polatek.

Dążąc do potania akcji zagospodarowania łąk oraz do zapewnienia ludności dobrych nasion pochodzenia miejscowego Izba współdziałała z prywatną inicjatywą w zakładaniu plantacji nasion traw. Za materiał wyjściowy służyły nasiona z hodowli Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach oraz z Zakładu Doświadczalnego Uprawy Torfowisk w Sarnach. W okresie sprawozdawczym założono nowych plantacji na przestrzeni 25 ha.

Dużym zainteresowaniem cieszyły się ogródki trawoznawcze, które poszczególne O.T.O. i K.R.w/g instrukcji Lubelskiej Izby Rolniczej zakładały w ośrodkach prac dla zapoznania ludności z trawami łąk. Kompletów nasion tego rodzaju Izba rozesłała 36.

Prace Izby szły ponadto w kierunku szerzenia oświaty łąkarskiej drogą kursów, których odbyło się 69 przy obecności 3940 osób, zjazdów i wycieczek oraz wyświetlanie filmów łąkarskich, których wyświetlono 11 przy obecności 940 osób.

Ogrodnictwo.

Praca w zakresie ogrodnictwa prowadzona była w kierunkach zakładania i pielęgnacji sadów, doświadczalnictwo sadownicze, organizacja zbytu owoców, szkółkarstwo, warzywnictwo i oświata zawodowa.

Praca w zakresie zakładania sadów prowadzona była intensywnie. Sady zakładane były wyłącznie na terenach wsi scalonych i kolonii z parcelacji. Wszędzie stosowany był dobór odmianowy zalecony przez Komisję Pomologiczną z niewielkimi odchyleniami na rzecz odmian, które w pewnych rejonach dobrze się udają, a w doborze nie są uwzględnione.

Ogółem założono 1073 ha sadów ze 110.700 drzewkami, a to jabłoni 65%, grusz 12%, czereśni 7%, śliw 12%, wiśni 3%.

Praca nad pielęgnacją sadów prowadzona była głównie w rejonach gospodarstw przykładowych i na terenach takich kółek rolniczych, które posiadają liczne sady. Ogółem działało 65 zespołów /524 członków/, pielęgnacji sadów o pow. 405 ha /44060 drzewek/ a rej. gospod. przykł. 799 sadów /481 ha, 55000 drzewek/.

Celem uzyskania danych orientacyjnych, dotyczących kwestii stosowania nawozów pomocniczych i płodozmianu w sadach założono i prowadzono demonstracje nawozowe i uprawowe wg. instrukcji Komisji Współpracy w Doświadczalnictwie Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych w następujących powiatach:

a/ nawozowe: w sokołowskim - 2, lubartowskim - 2, hrubieszowskim - 2, zamojskim - 1,

b/ uprawowe: w siedleckim - 2, łukowskim - 1.

Poza tym prowadzono demonstracje z nawozami potasowymi w powiatach: lubelskim - 2, zamojskim - 2, hrubieszowskim - 1. Nawozy do tych doświadczeń otrzymano bezpłatnie.

W ciągu września i października odbyły się pokazy owocowe.

Celem pokazów było porównanie stanu sadownictwa z punktu widzenia pomologicznego - z doбором odmianowym zaleconym przez Komisję Pomologiczną i przygotowania materiałów do rewizji tegoż doboru.

W celu przysposobienia instruktorów ogrodniczych i niektórych asystentów gospodarstw przykładowych do pracy związanej z racjonalną podażą owoców na rynek, urządzono dla nich z początkiem września 2 dniowy praktyczny kurs zbioru, sortowania, pakowania owoców ziarnowych w Matczynie /pow. lubelski/, na którym przepracowano odnośnie zagadnienia techniczne, nadto omówiono aktualne sprawy z zakresu standaryzacji owoców i opakowań przy pomocy specjalisty w tej dziedzinie z ramienia Związku Polskich Zrzeszeń Ogrodniczych w Warszawie.

Szkółek drzew owocowych większych, zarejestrowanych w Izbie było na terenie województwa lubelskiego 40, poza tym pewna ilość szkółek drobnych produkujących po kilkaset sztuk drzewek rocznie. Szkółki zarejestrowane znajdowały się pod bezpośrednią opieką fachową Izby, a szkółki drobne na skutek złączenia Izby przeszły pod opiekę instruktorów ogrodniczych O.T.O. i K.R., aby tym sposobem rozsze-

rzyć prace nad racjonalizacją gospodarstw na wszystkich szkołki bez wyjątku.

W zakresie handlowej uprawy warzyw, współpracowano w dalszym ciągu z organizacjami ogrodniczymi nad racjonalizacją metod uprawy warzyw gruntowych przy pomocy zebrań, kursów wycieczek do miejscowych i dalszych gospodarstw ogrodniczych doświadczeń nawozowych i t.p.

Dział produkcji ziół leczniczych utrzymuje się w skromnych granicach. Od 3-ich lat zwiększył się b. nieznacznie, co przypisać należy brakowi rynku zbytu. Produkowało się tylko rumianek. Próby z uprawą prawoślazu lekarskiego zawiodły, gdyż prawoślaz wymarzał. Plantatorów rumianku było we wszystkich miejscowościach ok. 60, przy wielkości poszczególnych plantacji od 200-500 m².

W dziedzinie oświaty kursy są jeszcze jedyną metodą masowego oddziaływania zarówno w celach propagandy, jak i fachowego uświadczenia.

Kursów sadowniczych odbyło się 195, warzywniczych-107, lustracji zbiorowych połączonych z pokazami prac odbyło się 580.

Doświadczalnictwo.

Prace doświadczalne Izba prowadzi w 3-ich Zakładach Rolniczo-Doświadczalnych: w Chałmie, Sobieszynie i Zemborzycach. Z doświadczeń odmienowych prowadzone były doświadczenia z odmianami żyta, pszenicy ozimej i jarej, owsa, jęczmienia, ziemniaków, marchwi, lucerny z czterema typami buraków pastewnych, z koniczyną czerwoną różnego pochodzenia, lnu, kopaku i rzepiku ozimego, jarych oleistych ze słonecznikiem na zieloną i kiszoną paszę.

Z doświadczeń nawozowych, doświadczenia z wpływem kompostu i pielęgnacji międzyrzędowej na plon pszenicy ozimej, z wpływem kompostu na plon owsa i jęczmienia, z wpływem dawek superfosfatu na plon żyta, z wpływem kompostu na buraki cukrowe, porównanie działania supertomasyny, tomasówki i superfosfatu na plon żyta, jęczmienia, pszenicy jarej i t.p.

Z doświadczeń uprawowych na tematy: czasu siewu żyta, pszenicy ozimej, sposobu siewu buraków cukrowych, doświadczenia pielęgnacyjne z żytem, wpływu na plon owsa różnych przedplonów i t.p.

Nasiennictwo.

W roku sprawozdawczym Izba przejęła kwalifikację zbóż od Centralnej Sekcji dla Spraw Nasiennictwa w Warszawie. Kwalifikacji dokonano w 10-ciu punktach, przy czym zakwalifikowano około 252 ha. W pracowni oceny nasion dokonano na własny użytek 337 oznaczeń w 128 punktach.

Len i konopia.

Praca Lubelskiej Izby Rolniczej nad ujednoliceniem gatunku lnu i konopi, podniesieniem jakości włókna, i zabezpieczeniem zbytu na len, konopie i wyroby samodzielnego tkactwa ludowego była ściśle związana z działalnością Towarzystwa Liniarskiego Oddział Lubelsko Podlaski w

Siedlcach. Dla ujednolajnienia gatunku lnu długowłóknistego rozprowadzono 152 q lnu.

Dla podniesienia wydajności konopi rozprowadzono 152q konopi jugosłowiańskich. Konopie te wyrosły na 3-4 m wysokości; zbiór słomy wyniósł 80-100 q z ha.

Obok konopi jugosłowiańskich rozprowadzono 3 q konopi podolskich. Konopie dojrzały ładnie wydając 4-6 q siemienia i 60-70 słomy z ha.

Zasiew lnu w roku sprawozdawczym w/g danych statystycznych wyniósł 11.760 ha, w porównaniu z rokiem 1935/36 /9.100 ha/ wzrósł o około 25%, zasiew konopi wyniósł 4.100 ha wzrósł o 10%.

Dla zdobycia własnego doborowego nasienia lnu Izba Rolnicza sprowadza corocznie 3 q elity lnu "L.C.S.D." którego reprodukcję prowadzi w gospodarstwach rolnych w pow. krasnostawskim i zamojskim.

Jednodniowych kursów lniarskich odbyło się 60 w różnych miejscowościach województwa. W program kursu wchodziły zagadnienia uprawy, przeróbki i zbytu lnu i konopi oraz tkanin samodziiałowych.

Kurs lniarski 2-tygodniowy odbył się w Szkole Żeńskiej Gospodarstwa Wiejskiego w Krasieninie. W programie kursu główną uwagę położono na przeróbkę lnu na międlarkach, trzepakach i grzebieniach angielskich.

Kursy tkackie odbyły się: w Przasmykach, pow. siedlecki 3-miesięczny kurs lniarsko-wełniany; w Popławach, pow. łukowski, w Witulinie i w Borsukach, pow. Biała Podlaska - 6 tygodniowe kursy tkackie; w pow. sokołowskim, gdzie Wydział Powiatowy zaangażował stałą instruktorkę tkactwa, odbywają się kursy tkackie trwające cały rok.

Izba Rolnicza i Oddział Towarzystwa Lniarskiego w Siedlcach wpływają na poszczególne spółdzielnie rolniczo-handlowe, by placówki te w swym zakresie rozpoczęły akcję zbytu włókna lnianego. Ze swej strony Izba postanowiła przyjść z pomocą finansową poszczególnym spółdzielniom w wyszkoleniu w Wilnie i Żyrardowie personelu brakerskiego. Wskutek tego zostali wyszkoleni na brakarzy pracownicy spółdzielni: "Rolnik" w Węgrowie, "Rolnik" w Siedlcach, Hurtowni Powiatowej w Biłgoraju, Hurtowni Powiatowej w Tomaszowie Lubelskim, Okręgowej Spółdzielni "Spółem" w Rykach, Spółdzielni Lubelski Przemysł Ludowy w Lublinie.

Organizowaniem zbytu wyrobów przemysłu ludowego, jak płótna i tkaniny wzorzystej oraz wyrobów ceramicznych zajmuje się Spółdzielnia Lubelski Przemysł Ludowy w Lublinie.

Chmielarstwo.

W dziale uprawy i zbytu chmielu Izba przy poparciu finansowym M.R. i R.R. wykształciła stypendystę na praktyce w Niemczech i Czechosłowacji, który z dniem 1 kwietnia

Dział Ochrony Roślin.

1937r. rozpoczął pracę w Izbie jako inspektor chmielarski, obsługujący również Związek Plantatorów Chmielu przy Lubelskiej Izbie Rolniczej.

Ponieważ sadownictwo na terenie województwa jest silnie rozwinięte przeto praca Stacji Ochrony Roślin głównie poszła po linii opieki zdrowotnej nad sadami. Pracę pielęgnacyjną nad sadami i innymi roślinami prowadzono we wszystkich szkołach rolniczych.

Drugą dziedziną potrzebującą stałej i troskliwej opieki jest chmiel. W tym celu Stacja urządziła 9 zbiorowych lustracji chmielników, zapoznając zebranych plantatorów ze szkodnikami i chorobami chmielu oraz z metodami ich racjonalnego zwalczania.

W związku z ustawą o zwalczaniu korówki wałnistej oraz na podstawie "Tymczasowych zasad kwalifikacyjnych" przeprowadzono lustrację 39 szkółek drzew i krzewów owocowych.

Niebezpieczeństwo zawleczenia raka ziemniaczanego na teren województwa zmusza Stację do prowadzenia lustracji w czasie kopania ziemniaków /w r. sprawozdawczym przeprowadzono lustrację w 3-ch powiatach/ oraz do wyprodukowania większych ilości ziemniaków rakoodpornych.

Baza berberysu na terenie pow. puławskiego w większości została usunięta przez założenie na t.zw. nieużytkach sadów owocowych.

W czerwcu urządzono na terenie całego województwa "Tydzień niszczenia chwastów". W tym celu rozesłano do wszystkich O.T.O. i K.R. i Wydziałów Powiatowych opracowaną instrukcję, plakaty i ulotki.

Pod ścisłą opieką stacji znajduje się 950 ha sadów w tym 370 ha gospodarstwa indywidualne, 159 zespoły sadownicze, 441 ha rejony gospodarstw przykładowych. Pod ścisłą opieką Stacji znajduje się ok. 190.00 drzew owocowych. W roku sprawozdawczym odbył się na terenie województwa lubelskiego ogólnopolski zjazd służby ochrony roślin.

Wydział wytwórczości zwierzęcej.

Widoczna poprawa w stosunkach gospodarczych sprzyjała rozwojowi hodowli, stąd prace hodowlane doznały rozszerzenia i pogłębienia. Dział ten obejmuje hodowlę koni, bydła, kontrolę mleczności, hodowlę trzody, owiec, drobiu, ryb i pszczół.

Hodowla koni.

Prace w dziale hodowli koni prowadzone są po przez Związek Hodowców przy Lubelskiej Izbie Rolniczej. Związek ten zrzeszał 152 stada indywidualne i 18 powiatowych kół hodowców koni, razem z 5079 klaczami. Stałą troską tego działu jest niedostateczna ilość ogierów państwowych i prywatnych odpowiadających wymaganiom miejscowej hodowli. Na terenie województwa czynnych było 1109 ogierów /135 państwowych i 954 uznanych/.

Ilość ta pokrywałaby zapotrzebowanie, gdyż w okresie

sprawozdawczym było około 178.000 klaczy z których około 1/3 użyteczna jest do rozplodu, lecz jakoś tych ogierów pozostawia wiele do życzenia. mianowicie na 954 ogiery, 526 t.j. 55% uzyskało jedynie licencję z powodu braku ogierów lepszych. Chcąc temu brakowi zapobiec Związek proponuje w stadach elitowych produkcję reproduktorów pół krwi własnej hodowli. W okresie sprawozdawczym członkowie Związku dostarczyli stadninom państwowym 8 ogierów, a powiatowe kółła hodowców nabyły przy pomocy subwencji L.I.R.6 ogierów hodowli lubelskiej.

Poważnym czynnikiem podniesienia hodowli masowej są pokazy hodowlane i premiowanie matek oraz przychowku. Pokazów takich zorganizowano 12, na których udzielono premii na sumę zł 3402. Ilość uczestników wahała się od 50-100 koni. Oprócz pokazów odbyła się okręgowa wystawa w Lublinie, na którą doprowadzono 42 klacze, w tym 11 włościańskich i 15 ogierków jednorocznych, w tym 2 ogierki włościańskie. Nagród udzielono na sumę 7050 zł. Ponadto Izba współdziałała przy organizowaniu "Dni Konia", które odbyły się w 12 powiatach. Improzy te mają na celu poprawianie stanu koni, uprząży, wozów oraz uświadomienie w pielęgnacji kopyt i instrukcje kucia koi.

Hodowla bydła.

Powołany w r. 1935 Związek Hodowców Bydła, Trzody Chlewnej i Owiec posiada zorganizowane w dziale bydła dwie sekcje:

a/ Sekcja Hodowców Bydła Nizinnego, która w dniu 31.III.37r. posiadała zorganizowanych 7 obór,

b/ Sekcja Hodowców Bydła Polskiego Czerwonego, która w okresie sprawozdawczym posiadała zorganizowanych 31 obór.

Wszystkie obory rokrocznie odwiedzane są przez inspektora Związku, celem prowadzenia licencji.

Przeciętna wydajność mleka od krów licencjonowanych wynosiły:

a/ bydła nizin..	3913 kg	- 3.36% tł.
b/ " p.czerw.	2763	3.88% tł.

W stosunku do okresu ubiegłego wydajność mleka podniosła się o kilkaset litrów mleka od krowy.

W niektórych oborach jak np. w Bychawie mleczność podniosła się w ostatnim roku o 1000 kg.

Realizując zasady kontroli użytkowości mlecznej bydła powołano Związek Kontroli Obór, który po otrzymaniu uprawnień Izby Rolniczej zrzesza obory gospodarstw większej jak i mniejszej własności.

Związek Kontroli Obór grupuje 12 kół łączących tylko obory większej własności i 6 kół mieszanych obejmujących razem gospodarstwa większej i mniejszej własności.

Ogólna ilość krów, będących pod kontrolą z gospodarstw większej i mniejszej własności wynosiła 8557 sztuk, co w sto

sunku do całego poglobia krów zamykającego się cyfrą 517.742 szt.stanowi 1.65%.

Jednym z najistotniejszych momentów w pracy nad podniesieniem hodowli masowej było dalsze umacnianie zasad ustawowego nadzoru nad buhajami.

Nadzór ten w początku roku sprawozdawczego obowiązywał w 148 gminach położonych na terenie 10 powiatów województwa lubelskiego i na tym obszarze w sezonie wiosennym odbyły się normalne przeglądy buhajów.

Ilość buhajów uznanych w powiatach przeznaczonych dla hodowli bydła nizinnego wynosiła 1175 sztuk, w powiatach przeznaczonych dla hodowli bydła polskiego czerwonego 1243 sztuk, razem buhajów uznanych - 2418 sztuk, co stanowi 33% potrzeb województwa w tym względzie.

Celem przyspieszenia likwidacji buhajów nieuznanych, które szkodliwie i destrukcyjnie oddziałują na planowość akcji hodowlanej, prowadzonej w okręgach, gdzie ustawa obowiązuje, Izba Rolnicza wykorzystwała uprawnienia wypływające z ustawy hodowlanej i wprowadziła 50 zł opłaty od buhajów nieuznanych w 9-ciu powiatach, a mianowicie: garwolińskim, hrubieszowskim, janowskim, węgrowskim, zamojskim w 10 gminach pow. łukowskiego, 15 gminach pow. siedleckiego, 3 gminach pow. lubelskiego i 3 gminach pow. puławskiego.

Usiłując ułatwić sprawę likwidację rozplodników nieuznanych, a przeto unikania uiszczania opłat Izba Rolnicza zorganizowała we wszystkich powiatach trzebieenie za opłatą 2 zł od sztuki.

Tytułem propagandy wytrzebiono w 10 powiatach około 250 sztuk buhajów.

Systematyczne i stałe likwidowanie stadników bezwartościowych z hodowli masowej, drogą ustawowego nadzoru nad buhajami przyczyniło się do znaczniejszego popytu na materiał różplodowy z pochodzeniem i wiadomą użytkowością.

Dużym ułatwieniem i pomocą w akcji rozprowadzania w terenie stadników odpowiedniej jakości były fundusze oddane przez M.R. i R.R. do dyspozycji Izby Rolniczej.

Przy udziale funduszy państwowych w roku sprawozdawczym zakupiono 109 szt. buhajów z tego 90 rasy polskiej czerwonej i 19 rasy nizinnej.

Na zakup tych buhajów wydano 35.683 zł 40 gr, w tym tytułem 25% zasiłku z funduszy M.R. i R.R. wydano 9082 zł.

Przy pomocy 30% zasiłków Lubelskiej Izby Rolniczej zakupiono 35 byczków z tego 28 rasy polskiej czerwonej i 7 rasy nizinnej.

Na zakup powyższych cieląt wydatkowano 3.756 zł 15 gr z czego udział funduszy Lubelskiej Izby Rolniczej stano-

wił 1180.39 zł samorządów gminnych i powiatowych 442.50 zł, a resztę 2133 zł wpłacili zainteresowani hodowcy.

Ogółem przy udziale funduszy państwowych, Izby i samorządów terytorialnych zwiększono ilość stacji kopulacyjnych o 144, do liczby 441 stacji.

Konkursy wychowu cieląt organizowane były w gospodarstwach samodzielnych i w akcji przysposobienia rolniczego przez młodzież wiejską w zespołach III st. spraw.

Hodowla trzody. Utrzymując przyjętą przed paru laty rejonizację ras w hodowli trzody chlewnej na terenie województwa lubelskiego wraz z podziałem tegoż na część południową o kierunku produkcji mięsnej i północną o kierunku produkcji tłustomięsnej - działalność Izby w pracy nad poprawą chowu trzody w okresie sprawozdawczym 1936/37 da się streścić w następujących punktach:

- 1/Prowadzenie oraz usprawnienie akcji kontraktowania trzody bekonowej na dostawę bezpośrednią do Przetwórni Mięsnej firmy Poels et Co.
- 2/Rozdział kontyngentu bekonowego pomiędzy mniejszą i większą własność poszczególnych terenów.
- 3/Szczegółowy nadzór nad akcją kontraktową w terenie i przy dostawach w fabryce w Lublinie.
- 4/Rozprowadzanie i zakup materiału hodowlanego na stacje kopulacyjne mniejszej własności oraz chlewnie dużej własności.
- 5/Licencjonowanie materiału hodowlanego rasy Wielkiej Białej Angielskiej i krajowej uszlachetnionej czyli gołębskiej w myśl ustawy o nadzorze państwowym nad hodowlą bydła, trzody chlewnej i owiec z dn. 5.III.1934r.
- 6/Lustracja terenowa: a/ materiału hodowlanego i stacji kopulacyjnych, b/ personelu fachowego O.T.O. i K.R. czuwającego nad wykonaniem technicznym zleceń Izby.
- 7/Współdziałanie z instytucjami prowadzącymi akcję organizacji zbytu trzody chlewnej na terenie województwa.

W okresie sprawozdawczym rozprowadzono łącznie na terenie województwa lubelskiego następujące ilości materiału hodowlanego: rasy wielkiej białej angielskiej 45 knurów i 43 maciory, rasy gołębskiej - 52 knury i 114 maciory.

Ponadto przeprowadzono licencję chlewni rasy Wielkiej Białej Angielskiej w związku z ustawą o nadzorze państwowym nad hodowlą bydła trzody i owiec. Ogółem zapisano do ksiąg rodowych materiału hodowlanego z pełnym pochodzeniem: rasy wielkiej białej angielskiej 17 knurów i 109 maciory, rasy gołębskiej 4 knury i 21 maciory.

Hodowla owiec.

Stan pogłowia owiec znacznie się podniósł i w okresie sprawozdawczym wynosił 100511 owiec, w czym mniejsza własność 85299, większa 15212 sztuk. Główne ośrodki owczarstwa znajdują się na terenie powiatów: siedlecki, biłgorajski, bialski, janowski. Całość województwa podzielona jest na 2 kręgi: północny - mięsno-wełnisty i południowy smużkowo-łoszowski.

Stacji kopulacyjnych jest ogółem 79, w tym 24 stacji karakułów, 13 stacji tryków mięsno-wełnistych, a poza tym 42 tryki własnej hodowli włosciańskiej.

Konkursów wychowu jagniąt zorganizowano w 14 zespołach obejmujących 135 uczestników z 269 jagniętami.

W celu wzmożenia zainteresowania hodowlą owiec zorganizowano jeden kurs kożuszniczy, który z wynikiem pozytywnym ukończyło 11 uczestników, oraz 2 kursy tkackie na zakupionych w tym celu 14 warsztatach tkackich.

W dziale mięsa, zorganizowano dostawę baraniny dla garnizonów wojskowych.

Do sekcji hodowli owiec w Związku Hodowców przy Lubelskiej Izbie Rolniczej należy 23 owczarnie, a to: rasy karakuł i półkrwi karakuł - 16, rasy angielskiej 4, meryno prakos - 3. W owczarniach tych zakwalifikowano 60 tryków i 3196 macior, a w kołach powiatowych 117 tryków i 680 macior.

Hodowla drobiu.

Akcja hodowlana drobiu prowadzona była w 2-ch kierunkach: rodowodowym i reprodukcji materiału wysokoużytkowego. Hodowla rodowodowa kur istnieje jedna, a mianowicie w żeńskiej szkole rolniczej w Krasienianie, a hodowli reprodukcyjnych zakwalifikowano 10.

Wiosną 1936r. rozprowadzono na rejony gospodarstw przykładowych 1240 jaj wylęgowych, 450 kurcząt jednodniowych i 97 kogutów zarodowych. Wiosną 1937r. wpłynęło zamówień na 14176 jaj wylęgowych oraz 1830 kurcząt jednodniowych.

W zakresie propagandy hodowli przeprowadzono 74 jednodniowych kursów oraz jeden 2-dniowy kurs o wyższym poziomie w Państwowym Instytucie Naukowym Gospodarstwa Wiejskiego.

W walce z chorobami przeprowadzono badania kursa na białą biegunkę, ogółem zbadano w 14 hodowlach zakwalifikowanych 2140 kur. Nosicielki zarazy z hodowli usunięto. W zakresie zbytu zorganizowano skup drobiu od zorganizowanych rolników. Ogółem zakupiono 13750 kg kur i około 2500 kg indyków.

Wobec możliwości eksportowych, zwrócono uwagę na chów indyków, gęsi, kaczek i perlic.

Rybacktwo.

Prace Izby w dziale rybactwa obejmowały zagadnienie uporządkowania kwestyj spornych powstałych po ogłoszeniu podziału dorzeczy Wisły i Bugu na obwody rybackie.

W wyniku dokonanych wizyj lokalnych zostały wydane przez Lubelski Urząd Wojewódzki orzeczenia w przedmiocie zmiany granic obwodów rybackich na rzekach Bugu, Krzywuli, Myśli, Tuczyńce, Urzędówce, Bystrej i Wildze.

Na nowotworzonych obwodach rybackich, obejmujących jeziora w dorzeczu Bugu organizowała Izba dalszych 5 spółek rybackich jeziorowych.

Prace nad podniesieniem hodowli ryb prowadzone były zarówno na wodach otwartych jak i zamkniętych.

Akcję zarybieniową przeprowadzano dwukrotnie t.j. na wiosnę oraz w jesieni 1936r. i objęto zarybienie rzeki Wiśły narybkiem sandacza w ilości 11 sztuk, wyprodukowanych w gospodarstwach stawowych w Gułowie i Sobieszynie.

Poza tym akcja zarybieniowa objęła organizację ośrodków zarybieniowych dla produkcji sandacza w gospodarstwach stawowych.

Wynikiem akcji Izby było zorganizowanie centralnego ośrodka zarybieniowego w Sobieszynie i 9 lokalnych ośrodków zarybieniowych, mających za zadanie wyprodukowanie na jesieni narybku z dostarczonej wiosną ikry sandacza.

Akcję ochronną prowadziła Izba współdziałając z Warszawską Placówką Badawczo-Rozpoznawczą Międzywojewódzkiego Komitetu Ochrony Rzek przed zanieczyszczeniem.

Przeprowadzono badania ścieków cukrowni Garbów i Woźuczyn, podczas kampanii jesiennej 1936r.

Praca oświatowa była prowadzona przez Izbę przy współdziałaniu oddziału Lubelskiego Zrzeszenia Gospodarstw Stawowych. Izba wydała "Notatnik stawowy", przeznaczony dla właścicieli stawów włościańskich.

Akcja ochronna w gospodarstwach stawowych została zapoczątkowana z początkiem 1937r. zorganizowaniem stałej kontroli zdrowotności ryb stawowych. Pomoc hodowlana była udzielana przez Izbę w gospodarstwach stawowych drogą inspekcji terenowych i porad biurowych.

Orzecznictwo fachowe znalazło swój wyraz w sporządzaniu szacunku stawu sztucznego, dla celów parcelacji rządowej oraz w ocenie gospodarki rybnej i oszacowaniu dochodowości gospodarstwa rybnego jezioro-stawowego, sporządzonych dla celów sądowych.

Pszczelarstwo. Dział ten prowadzony jest poprzez Wojewódzkie Towarzystwo Pszczelnicze.

Miodobranie w sezonie r. 1936 wypadło na terenie województwa lubelskiego nieco słabiej niż w r. 1935, jednak ogólna ilość wyprodukowanego miodu była nieco większa niż w roku ubiegłym; przyczyną tego był lepszy jakościowy i ilościowy stan pni z wiosną roku sprawozdawczego.

Wskutek jednak pomyślnego miodobrania na terenie województw wschodnich ceny miodu uległy niższo ok.15-20%.

Prace kulturalno oświatowe prowadzono przez kursy 1-2 dniowe przy współudziale licznie zgromadzonych pszczelarzy. Ogółem przeprowadzono 96 kursów w 12 powiatach, w których wzięło udział około 1687 pszczelarzy, ponadto w 231 miejscowościach dokonano lustracji 519 pasiek.

Wojewódzkie Towarzystwo Pszczelnicze w porozumieniu ze Spółdzielnią "Związek Pszczelarzy" rozprowadziło w r. 1936 cukru skażonego do podkarmiania pszczół 119.600 kg.

W zakresie zbytu działa Spółdzielnia "Związek Pszczelarzy", która przyjeła od pszczelarzy w okresie sprawozdawczym po cenach przeciętnie o 20% wyższych od miejscowych rynkowych 30.599,80 kg miodu oraz od właścicieli sadów 24.920 kg owoców.

Pszczelniczy Zakład Doświadczalny w Lublinie zbadał otrzymane z terenu 32 próbki czerwii z 32 pni z 28 pasiek z 21 miejscowości oraz zebrał i opracował sprawozdanie z przebiegu pożytku z 42 punktów województwa.

Zbadano poza tym próbki pszczół dorosłych z 33 pasiek 137 pni z czego 11 z terenu województwa nowogródzkiego.

Organizacja gospodarstw.

Prace organizacji gospodarstw ulegają stopniowemu rozszerzaniu, dążąc do objęcia większej ilości wsi i osad na terenie województwa, z uwzględnieniem nie tylko organizacji gospodarstwa, lecz i organizacji całokształtu życia kulturalnego wsi.

Nieodzownym warunkiem tej akcji było dążenie do ścisłej współpracy ze wszystkimi wydziałami Izby Rolniczej, jak również z instytucjami i czynnikami pracującymi nad podniesieniem kultury wsi. Ponieważ zasięg pracy Okręgowego Towarzystwa Organizacji i K.R. jest z reguły dość dużą jednostką terytorialną, dla akcji organizacji wsi i gospodarstw stworzono jednostki pracy terytorialnie mniejsze gospodarczo jaknajbardziej samowystarczalne, zwane rejonami organizacji gospodarstw.

W okresie sprawozdawczym zaprojektowano planów organizacyjnych 252, sporządzono inwentur 891, projektów budżetowych 891, preliminarzy zużycia pasz 891, ilość gospodarstw posiadających ogólny kład i porządek w podwórzu zanotowano 575, komposty w 871 gospodarstwach, gnojowni w 27 gosp., przystosowane budynki do potrzeb inwentarza: obory w 731 gosp., chlewy w 463, kurniki w 420, gospodarstw stosujących czyszczenie krów, mycie wymien i rąk, systematycznie regularnie żywiących i utrzymujących inwentarz 576 gosp., stawiających nowe budowle 134 gosp.

Kontrola mleczności prowadzona była w 692 gosp. przykł. o ilości 2016 krów. W terenie objętym akcją znajduje się 52 buhaje, w tym czerwonej polskiej rasy 38, oraz 14 byków rasy nizinnej z pochodzeniem, cieląt racjonalnie hodowa-

nych zanotowano ok. 700. Pasze treściwe sprowadzono w ilości 931 q, co utrzymało mleczność na wysokim poziomie przy dużym zasobie posiadanych własnych pasz białkowych w postaci koniczyn i mieszanek strączkowych.

Rozstawiono 101 sztuk owiec w powiatach: chełmskim, lubieszowskim, tomaszowskim i siedleckim.

Trzoda chlewna w omawianej akcji posiada ogólną ilość knurów stacyjnych 52, macior podrasowanych 655, poza tym osiągnięto już dobrą produkcję bekonów przy uwzględnieniu racjonalnie i higienicznie urządzonych budynków inwentarskich i okólników.

Sprowadzono zboż oryginalnych w celu rozmnażania ich na materiał wyjściowy 220 q pszenicy, 397.5 q żyta, 93.5 q. jęczmienia i 65 q. owsa oraz 392 q. ziemniaków rakoodpornych.

Wydaźność poszczególnych plodów produkcji rolnej przedstawia się następująco:

pszenica	średnia	11 q z mg
	najwyż.	17 "
	najniż.	8 "
żyto	średnio	9 "
	najwyż.	14 "
	najniż.	6 "
ziemniaki	średnio	100 "
	najwyż.	155 "
	najniż.	70 "

Kiszonki przyrządzano z liści buraczanych, końskiego zębu, słonecznika i łęć ziemniaczanych. W 200 gospodarstwach prowadzono żywokost, bulbę i kapustę zimową w 297. Gospodarstw posiłkujących się kózłami przy suszeniu pasz zanotowano 109.

Udział czynnika społecznego przejawia się w działalności przodowników, których ilość wzrosła 324 do 431.

Na praktykach w gospodarstwach pozostaje 21 wychowanków szkół rolniczych - 23 praktykę ukończyło.

Rachunki prowadzi się w 258 gospodarstwach, systemem inż. Dąbrowskiego i Curzytka.

Pracami nad organizacją gospodarstw objęto 16 powiatów pozostałe powiaty sokołowski i garwoliński nie zostały objęte ze względu na brak odpowiednich warunków. Warunki te w najbliższym czasie będą stworzone. Ilość rajonów wzrosła do 39, ilość gospodarstw 658 do liczby 3402, w czym 891 gospodarstw pod opieką indywidualną oraz 2511 w zesp.

Ilość wsi objętych opieką w porównaniu do roku ub. wzrosła o 69 i wynosi 303. Zatrudnionych w akcji było 4 instruktorów specjalnych na terenie 4 powiatów, w pozostałych 12 powiatach 14 instruktorów ogólnych. Ponadto 37 asystentów org. gosp. i 32 pomocników i praktykantów.

Ilość dokonanych lustracyj gospodarstw przez instruktorów zanotowano 2033.

Koła Gospodyń Wiejskich.

Prace dążące do usprawnienia i podniesienia gospodarstwa kobiecego oraz do postawienia gospodyni wiejskiej na odpowiednim poziomie kulturalno-oświatowym, prowadzone były, poprzez koła gospodyń wiejskich.

Stan organizacyjny wykazuje 397 kół z ilością 7.406 członkiń. Przejawem żywotności organizacyjnej jest liczba samodzielnych zebrań K.G.W., która osiągnęła cyfrę 3114 ponadto z udziałem instruktora odbyło się 1043 zebrań.

Ogniwa powiatowe czynne są we wszystkich powiatach województwa.

Zorganizowano 16 kursów dla zarządów kół w 16 powiatach z ilością 640 uczestniczek. W programach kursów na pierwszym miejscu uwzględniono zagadnienia organizacyjne, spółdzielczość i higienę. Poza kursami dla zarządów kół odbył się 3-dniowy kurs dla zarządów Powiatowych Organizacji Kół Gospodyń Wiejskich. Udział w kursie wzięło 45 delegatek z 17 powiatów.

Ilość prenumerowanych przez poszczególne koła "Przodownicy" dochodzi do 312 egz.

Kursy Staszica osiągają cyfrę 25 egz., ponadto wykorzystywane są kursy zebrane w latach ubiegłych. Ilość rozproszonych książek wyraża się liczbą 237 tomów na ogólną sumę 1343 zł.

Przeprowadzono 27 kursów zdrowia przy udziale 503 uczestników oraz "konkurs zdrowia w chacie wiejskiej", który ukończyło 34 zespoły z 218 uczestniczkami.

Udostępnianie pomocy lekarskiej dla ludności wiejskiej znajduje częściowe rozwiązanie przez koła gospodyń wiejskich, których staraniem uzyskano zniżki u lekarzy w 11 powiatach, i w aptekach w 6 powiatach.

Na terenie pow. garwolińskiego odbyły się staraniem P.O.K.G.W. trzy wystawy higieniczne, które wzbudziły zainteresowanie szerokich mas ludności wiejskiej.

Na terenie województwa funkcjonuje 18 Ognisk Matki i Dziecka w 10-ciu powiatach.

Niezależnie od stałych placówek opiekuńczo wychowawczych zorganizowano na okres letni 55 dziecińców sezonowych, gdzie znalazło opiekę 1336 dzieci.

Imprez towarzyskich posiadających duże znaczenie w działalności kulturalno-oświatowej odbyło się: dla starszych 607, dla dzieci 168.

Wycieczek odbyło się ogółem 54 przy udziale 882 osób.

W dziale gospodarstwa domowego wysuwają się na pierwszy plan zagadnienia związane z należytyym odżywianiem rodziny wiejskiej, prowadzone drogą kursów, pouczających o właściwym wykorzystywaniu posiadanych produktów z własnego gospodarstwa. Kursów o powyższym charakterze przeprowadzono:

kursów gotowania i pieczenia	-	151	uczestn.	2.430
" przetworów owoc. warzyw.	-	80	"	857
" mięsnych	-	28	"	376
" serowarskich	-	3	"	32

Poza tym przeprowadzono:

kursów tkackich	-	7	uczestniczek	106
" prania		11	"	127
" kroju i szycia	26		"	453
" trykotarskich	26		"	462

Instruktorzy przeprowadzili lustrację 385 gospodarstw członkin Kół Gospodyń Wiejskich, udzielając porad fachowych.

Przysposobienie Rolnicze Młodzieży Wiejskiej. Na terenie województwa lubelskiego prace Przysposobienia Rolniczego biorą udział głównie trzy organizacje młodzieży wiejskiej: Związek Młodej Wsi, Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży i Związek Strzelecki. Poza tym w małym procencie zgłaszają zespoły poszczególne koła młodzieży wiejskiej "Wici".

Praca w akcji Przysposobienia Rolniczego składa się z dwóch okresów: pierwszy - zimowe prace samokształceniowe i drugi - właściwy konkurs praktyczny w okresie lata.

W okresie sprawozdawczym zgłosiły organizacje młodzieży do Powiatowych Komisji Przysposobienia Rolniczego następujące ilości zespołów:

Związek Młodej Wsi	282	miejsc	-459	zesp.	3492	ucz.	46,8%	całość
Katol. Stow. Młodz.	185	"	-304	"	2316	"	31,0%	"
Zw. Strzelecki	110	"	-166	"	1323	"	16,9%	"
Zw. Mł. W. R. P. "Wici"	13	"	-23	"	184	"	2,5%	"
Inne	8	"	-28	"	244	"	2,8%	"

Razem 598 miejsc - 980 zesp. 7559 ucz.

Prace Przysposobienia Rolniczego zakończyło 730 zespołów 4.953 uczestników z terenu 467 miejscowości.

W porównaniu z ilością zespołów, które rozpoczęły prace procent wytrwałości wynosi 74,5%.

Wydział Ekonomiczny

Organizacja zbytu.

W zakresie realizacji ustawy o nadzorze nad obrotem zwierzętami powołana została do życia Okręgowa Targowisko-wa Komisja Nadzorcza w Lublinie.

Z ważniejszych spraw omawianych przez Komisję wymienić należy powołanie do życia lokalnej Targowiskowej Komisji Nadzorczej w Tomaszowie Lubelskim.

Izba utrzymywała stały kontakt z Okręgową Targowiskową Komisją Nadzorczą, w szczególności w zakresie stanu i urządzeń targowisk oraz powoływania lokalnych komisji targowiskowych.

W okresie sprawozdawczym uruchomiono tylko jedno nowe targowisko zwierzęce /targi wielkie/ na terenie województwa co do którego Izba wypowiedziała się pozytywnie.

Przy tej okazji stwierdzić należy, że ogólna ilość targowisk na terenie województwa jest dostateczna, natomiast rozmieszczenie ich i warunki komunikacyjne pozostawiają wiele do życzenia.

W zakresie urządzeń targowisk, a głównie zaopatrzenia w wagi do ważenia zwierząt nastąpiła pewna poprawa.

W związku z przeprowadzoną zmianą statutu Giełdy Miesnej stan posiadania rolnictwa we władzach Giełdy uległ zwiększeniu z 4-ch miejsc do 5-ciu, przy ogólnej liczbie 14-tu członków Rady Giełdowej. Stanowisko prezesa Rady Giełdowej obsadzone zostało w dalszym ciągu przez kurie rolniczą.

Prowadzona przez maklerów giełdowych komisowa sprzedaż żywca dostarczanego przez rolników uległa w roku sprawozdawczym dalszemu wzmoczeniu i objęła około 85% ogólnej ilości sztuk trzody dostarczonej na Giełdzie. Poza tym akcja ta rozszerzona została na inne rodzaje zwierząt i w dziale cieląt objęła ca 20% ogólnej podaży oraz około 500 sztuk bydła dorosłego.

Przy wykorzystaniu długoterminowego kredytu inwestycyjnego wykonczony został i oddany do użytku spichrz zbożowy o pojemności około 500 tonn w Siedlcach z urządzeniami do czyszczenia i automatycznego ładowania zboża do wagonów. Spichrz ten wybudowany przez Międzykomunalny Związek Gmin powiatu siedleckiego dla popierania zbytu artykułów rolnych oddany został do eksploatacji Spółdzielni Rolniczo-Handlowej Rolnik w Siedlcach.

Również przy pomocy wspomnianego kredytu rozpoczęta została budowa spichrza przez Spółdzielnię "Jedność" w Komarówce przy stacji kol. w Bezwoli.

Poza tym wystąpiła o udzielenie kredytu na budowę spichrza Spółdzielnia Rolniczo-Handlowa w Kraśniku, jednak z uwagi na trudności w wynalezieniu odpowiedniego planu przy boczniczy kolejowej, sprawa udzielenia kredytu została wstrzymana.

Za własne fundusze nabyty został przez Wdział Powiatowy w Zamościu spichrz zbożowy z bocznicą kolejową i oddany do dyspozycji miejscowej Spółdzielni Rolniczo-Handlo-

wej "Snop".

Oddział P.B.R. w Lublinie zapromesował w roku sprawozdawczym 70.000 zł kredytu na budowę spichrzów z czego wypłacił zł 44.372.

Czynne we wszystkich powiatach województwa, za wyjątkiem tomaszowskiego i chełmskiego, komisje spółdzielczości i zbytu wykazały w okresie sprawozdawczym ożywioną i pożyteczną działalność.

Z nadosłanych sprawozdań wynika, że komisje odbyły ogółem 47 posiedzeń, na których rozpatrywano następujące sprawy: ustalenie sieci i rejonizacji mleczarni, zsypu zboża na rzecz spółdzielni rolniczo-handlowych organizowania nowych spółdzielni różnych typów i t.p., powiązania prac spółdzielni z pracami organizacji ogólnorołniczych.

Największy wzrost ilościowy wykazały w roku 1936/37 spółdzielnie rolniczo-handlowe, ilość których w okresie tym wzrosła z 8 do 18-tu. Poza powiatami: biłgorajskim, garwolińskim, lubartowskim i sokołowskim we wszystkich powiatach województwa istnieją spółdzielnie tego typu, przy tym obok większych powiatowych spółdzielni istnieją również spółdzielnie mniejsze w miasteczkach na terenie powiatów.

W związku ze zwiększaniem się ilości spółdzielni rolniczo-handlowych wzrósł niemal trzykrotnie w stosunku do roku 1935 obrót ziemioplodami w spółdzielniach i wynosił w roku sprawozdawczym około 4.000.000 zł. Dwie spółdzielnie rolniczo-handlowe prowadziły skup trzody na sumę około 1 milion złotych. Z innych artykułów objętych przez spółdzielnie rolniczo-handlowe wymienić należy jaj oraz lókno lniane i konopne.

W dziale zbytu żywcem 12 powiatów województwa lubelskiego w dalszym ciągu obsługuje spółdzielnia "Lubelski Związek Producentów Trzody i Bydła w Lublinie" działalność której rozwija się nadal b. pomyślnie, zarówno pod względem ilości obrotów, jak i obejmowania nowych dziedzin pracy. W roku sprawozdawczym spółdzielnia powyższa uruchomiła fabrykę bekoniów w Chorzowie, oraz podjęła pracę w dziedzinie opasu bydła oraz w zaopatrywaniu wojska w mięso. W roku 1936 ogólny obrót spółdzielni wyniósł około 56.600 sztuk trzody na sumę około 7 milionów złotych, z czego obroty krajowe wyniosły około 5 milionów złotych, eksport zaś około 2 milionów złotych.

Obroty w pierwszym kwartale 1937r. wykazują w stosunku do pierwszego kwartału 1936r. wzrost o 45% i wynoszą około 19.000 sztuk na sumę około 2,5 miliona złotych, przy tym eksport mimo uruchomienia bekoniarni wykazuje wzrost tylko o 16%, podczas gdy wzrost obrotów krajowych wynosi 61%.

Z innych typów spółdzielni powstałej w r. 1936 wymienić należy 9 spółdzielni rolniczo-spożywczych, 3 spółdzielnie piekarskie i 1 spółdzielnię warzywniczą.

Podjęta w ub.okresie sprawozdawczym akcja w kierunku gromadzenia funduszy obrotowych dla spółdzielni w formie zsyłu ułoga w okresie sprawozdawczym zahamowaniu, w związku ze zbiorami na cele ogólne, jak F.O.N., Pomoc Zimowa.

Niemniej jednak tą drogą zebrano w 9-ciu powiatach województwa zboża za sumę zł 96.620,76, poza tym w 3-ch powiatach uzyskano na fundusz obrotowy dla Spółdzielni rolniczo-handlowych, z dotacji budżetowych gmin i wydziałów powiatowych sumę zł 24.753,93 oraz w pow.siedleckim, ze związku celowego gmin sumę zł 21.919,19 - co łącznie powiększyło fundusze spółdzielcze do końca roku sprawozdawczego o sumę zł 143.293,88.

Mleczarstwo.

Uchwalona przez Sejm w dniu 22 kwietnia 1936r. ustawa o mleczarstwie wprowadziła nowe normy prawne w dziedzinie mleczarstwa oraz powołała do sprawowania nadzoru nad zakładami mleczarskimi izby rolnicze.

Na podstawie ustawy o mleczarstwie wydane zostały w dniu 15 października 1936r. rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Ref.Rolnych: 1/o pomieszczeniach i urządzeniach zakładów mleczarskich oraz o zawodowym przygotowaniu kierowników tych zakładów, 2/o wywozie masła za granicę i w dniu 26 października 1936r. rozporządzenie o wyłączeniu niektórych zakładów mleczarskich z pod działania ustaw mleczarskiej.

Pierwszy okres pracy rejestracyjnej ograniczył się do zebrania informacji o istniejących na terenie województwa zakładach mleczarskich.

Zgodnie z postanowieniem ustawy o mleczarstwie Izba przystąpiła do lustrowania zakładów mleczarskich prywatnych, pozostawiając stwierdzenie stanu faktycznego zakładów mleczarskich spółdzielczych, zrzeszonych odnośnym związkom rewizyjnym.

Wyniki wstępnych prac rejestracyjnych przedstawiają się następująco: Z terenu całego województwa zgłoszono do rejestru ogółem 884 zakłady, a do rejestru wywozowego 34 zakłady, w tym ani jednego prywatnego.

Stan mleczarstwa na terenie województwa lubelskiego przedstawia się następująco: ogólna ilość zakładów - 850 w tym: spółdzielni zrzeszonych 417, spółdzielni nie zrzeszonych - 51, prywatnych 382.

Większość zlustrowanych przez Izbę zakładów nie odpowiadała wymaganiom stawianym przez odnośne rozporządzenie Min.Roln. i Ref.Roln. gdyż mieszczą się one przeważnie w budynkach nieodpowiednich, przygodnie tylko przygotowanych do potrzeb przemysłu mleczarskiego. Zaopatrzenie tych zakładów w urządzenia techniczne wykazuje w wielu wypadkach poważne niedociągnięcia.

Opracowany w ub.okresie sprawozdawczym projekt sieci mleczarni/maślarni/ okręgowych, uległ pewnym zmianom w związku

ku z przeprowadzonym w tym okresie podziałem województwa na rejony organizacji gospodarstw przykładowych i koniecznością powiązania ze sobą obu tych działów pracy.

Po uwzględnieniu powyższych zmian ustalono sić malarń okręgowych obejmującą 86 punktów, z których 42 stanowią mleczarnie spółdzielcze.

Dział rachunkowości drobnych gospodarstw rolnych. Ze 105 gospodarstw, prowadzących rachunkowość w roku 1935/36 dla Wydziału Ekonomiki Rolnej Drobnych Gospodarstw Wiejskich przy Państwowym Instytucie Naukowym Gospodarstwa Wiejskiego w celu dostarczenia materiału do badań i opracowań naukowych, ukończyło rachunki 78 gospodarstw, czyli 74%.

Z powyższego materiału rachunkowego po dokładnym sprawdzeniu i uzgodnieniu go przez delegata Izby na miejscu w odnośnych gospodarstwach oraz po sporządzeniu inwentarzów zamknięcia, wybrano 68 książek, które przekazano do Wydziału Ekonomiki dla poczynienia opracowań naukowych i sporządzenia bilansu.

W dziale Organizacji Gospodarstw Drobnych ukończyło rachunkowość 41 gospodarstw objętych akcją naśladowczą. Z wymienionych rachunków sporządzono odpowiednio "roczne zestawienia rachunkowe".

Rachunkowość założono w 289 gospodarstwach, objętych akcją przykładową i naśladowczą na terenie 15-tu powiatów województwa /wszystkie powiaty z wyjątkiem garwolińskiego, łukowskiego i sokołowskiego/.

Okręgowy Wydz. Bezpieczeństwa Pracy w Rolnictwie. W wykonaniu umowy zawartej w dniu 14 lipca 1936r. przez Związek Izby i Organizacji Rolniczych R.P. z Zakładem Bezpieczeństwa Społecznego w przedmiocie prowadzenia akcji ubezpieczenia pracy, został zorganizowany przy Izbie z dniem 15 listopada 1936 "Okręgowy Wydział Bezpieczeństwa Pracy w Rolnictwie".

Zadaniem Okręgowego Wydziału jest szorzenie propagandy bezpiecznej higienicznej pracy i organizowania akcji zapobiegania wypadkom przy pracy. Akcja została zasadniczo objęta całe rolnictwo i leśnictwo prywatne, a więc tak gospodarstwa powyżej 30 ha objęte ustawowo obowiązkiem ubezpieczenia pracowników od wypadków, jak i gospodarstwa poniżej 30 ha temu obowiązkowi ubezpieczenia nie podlegające.

W zależności od wielkości gospodarstw działalność okręgowego wydziału rozwijała się w różny sposób:

W gospodarstwach powyżej 30 ha miała ona charakter indywidualny, miała na celu udzielania wskazań w zakresie stosowania osłon i zabezpieczeń technicznych, pouczenia pracowników o sposobie bezpiecznego wykonania pracy, instruowania personelu w zakresie niesienia pierwszej pomocy w razie wypadku oraz stosowania zasad higieny.

W okresie sprawozdawczym zlustrowano 168 gospodarstw

o obszarze łącznie około 70.000 ha.

W gospodarstwach poniżej 30 ha miała ona charakter zbiorowy i na razie ograniczała się do propagandy idei bezpieczeństwa pracy.

Rozkolportowano wśród organizacji i poszczególnych rolników około 2.000 broszur omawiających zagadnienia bezpieczeństwa i higienicznej pracy w rolnictwie oraz około 1.500 kalendarzy bezpieczeństwa pracy.

Biuro Rachunkowości Rolnej przy Lub. Izbie Rolniczej.

Prace Biura Rachunkowości Rolnej polegały na opracowaniu materiałów rachunkowych bieżących na podstawie nadawanych przez gospodarstwa rolne raportów kasowych i memoriałowych, oraz sporządzenie bilansów 21 gosp. rolnych za okres gosp. 1935/36 zgłoszonych do Biura w pierwszym roku działalności Biura, przygotowanie zeznań do podatku dochodowego oraz zestawień bilansowych dla władz skarbowych, opracowanie materiałów rachunkowych bieżących tj. raportów kasowo-memoriałowych dotyczących roku gosp. 1936/37 i uzgadnianie ksiąg i kontroli gospodarczych majątku z księgowością Biura.

Na terenie majątków Biuro Rachunkowości Rolnej organizowało rachunkowość w nowozgłoszonych majątkach na rok 1936/37.

Sporządzało inwentury w nowozgłoszonych oraz kontrolowało rachunkowość w majątkach.

W okresie sprawozdawczym Biuro Rachunkowości Rolnej prowadziło rachunkowość dla 25 gospodarstw rolnych większej i średniej własności.

Poza tym Biuro Rachunkowości Rolnej brało udział łącznie z przedstawicielami innych organizacji rolniczych, w zebraniach zwoływanych przez Izbę Skarbową dla ustalenia norm bilansowych dla gospodarstw rolnych za okres gosp. 1936/37 oraz norm średniej dochodowości dla gospodarstw nie prowadzących rachunkowości.-

Działalność Izby Rzemieślniczej w Lublinie.

Ogólne dane.

Samorząd gospodarczy rzemiosła w Polsce powstał na przełomie r. 1929 i 1930. Ponieważ rok 1929 był rokiem przełomowym dla naszej gospodarki narodowej, a po nim nastąpił okres długotrwałego kryzysu, przeto samorząd rzemieślniczy od samego początku swego istnienia napotykał na duże trudności przy realizowaniu ciążących na nim zadań ustawowych.- Województwo Lubelskie, jako województwo wybitnie rolnicze, nie znajdowało się w latach kryzysu w warunkach pomyślniejszych niż inne ziemie Rzeczypospolitej, bardziej uprzemysłowione.- Po też Izba Rzemieślnicza w Lublinie musiała przewyciężać nie tylko niezrozumienie i nieufność ze strony rzemieślników, nie tylko uprzedzenia do nowych form organizacyjnych i urządzeń, ale poważne przeszkody i trudności, wynikające z ogólnej, niepomyślnej

sytuacji gospodarczej kraju. - Oprócz tego Izba Rzemieślnicza musiała pokonywać szere innych, nie mniej poważnych trudności, które wpływały hamująco na jej działalność. Wskażemy tylko na dwie z pośród nich. -

Jedną to brak do końca 1933 r. uprawnień do podejmowania przez samorząd rzemieślniczy jakiegokolwiek działalności o charakterze gospodarczym, druga - to brak funduszy. -

Pierwsza w międzyczasie częściowo ustąpiła, a druga w dalszym ciągu wpływa w poważnym stopniu ujemnie na działalność Izby. -

Prawo przemysłowe z 1927 r. nakładało na Izby Rzemieślnicze obowiązek udzielania władzom państwowym informacji oraz przedstawiania wniosków i życzeń rzemiosła, ale nie wyposażało jednocześnie samorządu rzemieślniczego w prawo zbierania danych statystycznych. - Nowela z 1933 r. częściowo ten błąd naprawiła, ale tylko częściowo, gdyż wprowadziła zaliczyć zbieranie danych statystycznych o rzemiosle do zakresu działania izb, ale nie uprawniała ich do stosowania względem rzemieślników jakiegokolwiek sankcji za uchylenie się od udzielania informacji. - Natomiast podejmowanie działalności gospodarczej miało już być od tego czasu izbom dozwolone. - To też od 1934 r. Izba Rzemieślnicza w Lublinie rozwija intensywną i wszechstronną działalność we wszystkich kierunkach i dziedzinach, zastrzeżonych jej kompetencji dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej. -

Działalność ta musi jednak być ograniczona ze względu na brak funduszy. - Wystarczy nadmienić, że budżet Izby Rzemieślniczej w Lublinie wynosił w 1936 roku 99.090 zł. -

Ponieważ w 1933 r. budżet Izby wynosił 102.005 zł., przeto należy stwierdzić, że równoległe do znacznego wzrostu obowiązków samorządu rzemieślniczego nastąpiła kompresja wydatków. - W tym samym czasie liczba zakładów rzemieślniczych w województwie lubelskim wzrosła o 1/3. -

Liczba zakładów wynosiła mianowicie w końcu 1933 r. 33.764, a w końcu 1936 r. - 45.242. -

Po tych uwagach wstępnych, które były konieczne dla łatwiejszego zrozumienia warunków, w jakich pracował i pracuje samorząd rzemieślniczy, oraz dla zorientowania się w możliwościach pracy zarówno prawnych, jak i finansowych tego samorządu, przejdziemy do omówienia w jaknajogólniejszym zarysie przejawów działalności Izby Rzemieślniczej w Lublinie w ostatnich latach. -

Działalność Izby rozwijała się przede wszystkim w następujących kierunkach:

- 1/ unormowania stanu prawnego w rzemiosle;
- 2/ podniesienia poziomu zawowodego i oświatowego rzemiosła;

- 3/ Ożywienia życia organizacyjnego rzemiosła;
- 4/ Podniesienia poziomu gospodarczego rzemiosła;
- 5/ Współpracy z władzami skarbowymi w zakresie sprawiedliwego i równomiernego obciążenia rzemieślników świadczeniami na rzecz Skarbu Państwa.

Unormowanie
stanu prawnego
w rzemiośle.

Mimo upływu długiego czasu od wejścia w życie prawa przemysłowego wiele osób posiadających prawa nabyte uchylało się i uchyla nadal od zalegalizowania swych zakładów. Ponadto rok rocznie przybywa poważna liczba nowych zakładów, których byt prawny trzeba również unormować. Od końca 1934 r., t.j. od chwili uzyskania przez Izbę wpływu na bieg tych spraw, dokonywa się przy pomocy specjalnie zmontowanego aparatu kwalifikacyjnego selekcja elementu, napływającego do rzemiosła, oraz weryfikacja uprawnień, posiadanych przez starszych rzemieślników, którzy kart rzemieślniczych nie posiadają. - Od tego czasu do połowy 1937 r. sprawdzono kwalifikacje 7302 osób, oraz zweryfikowano prawa nabyte 6824 osób. - Równolegle do tych prac przeprowadzono gruntowne studia nad zagadnieniem nowelizacji prawa przemysłowego i dostosowania go do warunków życiowych. - W tej sprawie zgłoszono do właściwych władz szereg wniosków i postulatów. -

Praca nad unormowaniem stosunków prawnych w rzemiośle znajduje się w pełnym toku. -

Podniesienie
poziomu zawo-
dowego i oświa-
towego rzemio-
sła.

Środkiem do podniesienia poziomu zawodowego rzemiosła są przede wszystkim komisje egzaminacyjne czeladnicze i mistrzowskie. Izba zmontowała aparat, składający się ze 199 komisji, działających w różnych ośrodkach województwa i na przestrzeni okresu sprawozdawczego poddała egzaminom rzemieślniczym 1394 osoby. - Nadto Izba opracowała regulaminy, instrukcje, oraz kilka programów egzaminacyjnych dla członków komisji i kandydatów.

Dalszymi środkami, przy pomocy których Izba zmierzała do podniesienia poziomu zawodowego rzemieślników były: zorganizowanie szeregu kursów kształcących zawodowych i ogólnych, dostarczanie organizacjom rzemieślniczym i poszczególnym rzemieślnikom bezpłatnie Biuletynu Izby oraz po cenach dostępnych innych popularnych wydawnictw, traktujących o zagadnieniach rzemieślniczych i ogólnych, przyznawanie premii absolwentom kursów, subwencjonowanie Instytutu Naukowego Rzemiosła, i dziennych szkół kształcących zawodowych, delegowanie przedstawicieli do komisji egzaminacyjnych przy szkołach rzemieślniczych, przyczynianie się do popularyzacji wśród rzemieślników badań psychotechnicznych i t.p. -

Ożywienie ży-
cia organiza-
cyjnego rze-
miosła.

Celem ożywienia działalności cechów i stowarzyszeń rzemieślniczych przeprowadzono na obszarze województwa akcję konsolidacyjną. - Zamiast dwustu kilkudziesięciu cechów, przeważnie branzowych, niezdolnych z powodu małej ilości członków i szczupłych środków finansowych do rozwijania żywszej działalności, w wyniku akcji reorganizacyjnej pozostało 140 cechów silniejszych.

Podobnie współdziałano przy reorganizacji stowarzyszeń ogólno-rzemieślniczych, w których działalność oparta została na nowych statutach, bardziej dostosowanych do obecnych warunków, usprawniono sekretariaty cechów i organizacji powiatowych. Dla zreorganizowanych cechów opracowano zasady budżetowania oraz wzory księgowości, ułatwiające prowadzenie i kontrolę. Urządzono specjalny kurs dla sekretarzy organizacji i działaczy rzemieślniczych, na którym zapoznano uczestników z całym województwem ze wszystkimi aktualnymi zagadnieniami rzemieślniczymi oraz ze sposobami konsekwentnej realizacji zamierzeń. Uczestnikom kursu, dla zachęty do dalszych wysiłków w pracy nad podniesieniem organizacyjnym rzemiosła, przyznano premie pieniężne. W kilkudziesięciu ośrodkach województwa zorganizowano przy udziale przedstawicieli władz i delegatów izby "dni urzędowania", które w dużym stopniu przyczyniły się do ożywienia organizacji istniejących i powstania nowych tam, gdzie dotąd ich nie było.

Podniesienie poziomu gospodarczego rzemiosła.

Najwięcej uwagi i energii poświęciła Izba podniesieniu gospodarczemu rzemiosła. W tym celu powołała do życia Biuro Organizacyjno-Handlowe, które rozpoczęło metodyczną i konsekwentną pracę nad podniesieniem gospodarczym rzemiosła.

Z ważniejszych prac na tym odcinku na przestrzeni ostatnich paru lat na wymienienie zasługują: zorganizowanie i finansowanie udziału rzemiosła województwa lubelskiego w 3-ich kolejnych wystąpieniach na Międzynarodowych Targach w Poznaniu, zorganizowanie lub finansowanie 3 regionalnych wystaw oraz 2 pokazów produkcji rzemieślniczej, zorganizowanie i finansowanie udziału rzemiosła w międzynarodowych targach Futrzarskich w Wilnie i w Wystawie Metalowej i Przemysłu Elektrotechnicznego w Warszawie.

Uczestnicy targów nie tylko uzyskali wysokie odznaczenia w postaci dyplomów, medali złote i srebrne, ale nawiązali kontakt handlowy z licznymi odbiorcami z innych dzielnic kraju; uczestnikom wystaw regionalnych Izba przyznawała odznaczenia oraz premie pieniężne.

Wspólnie z izbami rzemieślniczymi w Kielcach i we Włocławku zorganizowano spółdzielnię zbytu wyrobów rzemieślniczych i uruchomiono specjalne sklepy w Poznaniu i Kielcach; udzielano daleko idącej pomocy przy powstawaniu szeregu spółdzielni rzemieślniczych, oraz przy zakładaniu kas bezprocentowych, informowano rzemiosło i organizacje gospodarcze o przetargach, dostawach i zamówieniach, w kilku wypadkach pośredniczono skutecznie przy uzyskiwaniu większych zamówień rządowych i samorządowych dla rzemiosła, udzielało pomocy prawnej i technicznej zespołom i poszczególnym rzemieślnikom przy wykonywaniu większych robót, zasilano spółdzielcze banki rzemieślnicze oraz zrzeszenia gospodarcze kredytami, udzielało subwencji kasom bezprocentowym, wpływało na prawidłowe rozprawianie kredytów Banku Gospodarstwa Krajowego, udzielało rzemieślnikom pomocy przy sprowadzaniu surowców i maszyn z zagranicy i ułatwiano wyjazdy zagranicę w celach doskonalenia zawodowego.

Celem ułatwienia zbytu wyrobów rzemieślniczych oraz nabywania surowców u źródła współdziałano przy zakładaniu

w Warszawie Centrali Handlowej Rzemiosła i udzielano jej pomocy finansowej.-

Badano wytwórczość oraz położenie gospodarcze poszczególnych zakładów rzemieślniczych, ażeby można było przyjąć im ze skuteczną pomocą.-

Współpraca z władzami skar-
łowymi w zakre-
sprawiedli-
we o i równo-
miernego obcią-
żania rzemie-
ślników świad-
czeńiami na
ręcz Skarbu
Państwa.-

Na odcinku współpracy z władzami skarbowymi osiągnięcia są dość duże.- Dzięki wysiłkom Izby i jej pracy uświadamiającej ilość płatników - rzemieślników stale wzrasta. Liczba kupujących świadectwa przemysłowe rzemieślników wynosiła w 1933 r. - 8056, a w 1936 r. 12168.- Poza tym rzemieślnicy wykupili w 1936 r. 3351 świadectw handlowych, Liczba wykupionych na r. 1937 świadectw przemysłowych i handlowych przez rzemieślników jest jeszcze wyższa. Osiągnięcia te nie są tylko rezultatem poprawy koniunktury. Izba propagowała i propaguje prowadzenie uproszczonej księgowości przez rzemieślników.-

Celem ułatwienia rzemieślnikom prowadzenia tej księgowości we własnym zakresie, urządziła Izba kurs księgowości uproszczonej.- Izba stale informuje rzemieślników na łamach swego organu o aktualnych zażądaniach podatkowych, wpływając w ten sposób na pogłębienie świadomości, o ciążących na rzemiośle obowiązkach. Nadto Izba współpracowała z władzami skarbowymi przy ustalaniu norm średniej dochodowości, układaniu list kandydatów na bieglących i t.p.-

Szczególne dane, nie tylko o działalności Izby, ale również o stanie gospodarczym rzemiosł, ilości warsztatów i t.p. - znajdują się w corocznych sprawozdaniach drukowanych.-

Działalność Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie.

W dobie kryzysu i depresji gospodarczej cechą dominującą wszelkiej akcji - w dziedzinie gospodarczej była defensywa i doraźność.- Założeniem wszystkich powołanych w tej dziedzinie czynników było rozwijanie takiej działalności, któraby ułatwiła gospodarstwu przetrzymanie, przetrwanie przesilenia i któraby życiu gospodarczemu niosła ulgi w ciężkiej egzystencji kryzysowej.-

W tych najoogólniej zarysowanych ramach mieściła się w latach poprzednich działalność Izby, jakkolwiek, jak to wynika ze sprawozdania Izby za poprzednie okresy, nie brak było objawów działalności ofensywnej, przełamującej inercję kryzysową.-

Chociaż w okresie kryzysu problemy organizacyjne, dydaktyczne czy strukturalne były z konieczności odsuwane na plan nieco dalszy, ustępując miejsca bardziej pilnym aktualnym potrzebom, to jednak w planie działalności Izby figurowały one zawsze na pozycjach naczelnych.- W obecnym okresie, kiedy najcięższy nacisk depresji gospodarka ma już poza sobą, dochodzą przede wszystkim do głosu właśnie

owe problemy organizacyjne, strukturalne i dydaktyczne.-

Działalność Izby na poszczególnych odcinkach, w jak-najbardziej syntetycznym ujęciu, szła mniej więcej według linii wytycznych z lat ubiegłych, koncentrując się głównie na odcinkach: 1/ eksportowym 2/ racjonalizacji handlu wewnętrznego i jego urządzeń, 3/ podnoszenia ogólnego poziomu kupieckiego i uświadomienia zawodowego, 4/ taryfo-wo-komunikacyjnym, 5/ skarbowym.-

Akcja Izby wyrażała się odpowiednio:

1/ w ułatwieniach technicznych w zakresie wywozu, w służbie informacyjnej w zakresie możliwości i warunków wywozowych, w pieczy nad prawidłowym funkcjonowaniem skomplikowanego systemu eksportowego akcji mediacyjnej, w pracy poszukiwawczej i wreszcie w służbie instrukcyjnej.-

2/ w usuwaniu wybujałości w dziedzinach obrotu, gdzie wybujałości te mogły szkodliwie oddziaływać na ogólny interes, w pracy opiniotwórczej, szczególnie w okresie sprawozdawczym intensywnej, w popularyzacji prowadzenia ksiąg handlowych, w oddziaływaniu w kierunku ujednolicenia praktyki w tej sprawie;

3/ w pracy wychowawczo-dydaktycznej, mającej na celu podniesienie sprawności i umiejętności zawodowej aparatu wymiany/ np. kursy o umiejętności dobrego sprzedawania/;

4/ w szeregu wniosków o przebudowie istniejącej taryfy kolejowej i dostosowanie jej do aktualnych potrzeb życia;

5/ w zapobieganiu niektórym niedomaganiom systemu wywarowego pod względem proceduralnym i materialnym / np. awy ryczałtu, traktowania ksiąg handlowych, egzekucji, wycawiania podstaw wymiaru i t.d./, w opracowaniu tabeli zyskowności do wymiaru podatku dochodowego za r.1936, listy bieżących podatkowych i t.d.-

Poza tymi głównymi nurtami pracy, działalność Izby wyrażała się w stałej akcji informacyjnej i sprawozdawczej dla potrzeb centralnych czynników rządowych.

W ten sposób nie wyczerpując bynajmniej zagadnienia przeszłości, Izba pragnie za to więcej uwagi poświęcić i oświetlić bardziej szczegółowo sprawę planu przyszłej pracy Izby. Plan ten obejmuje:

I. Organizacja życia gospodarczego

1/Pogłębienie koordynacji działalności Izby oraz wolnych zrzeszeń branżowych w przemyśle i handlu.

2/Dalsza systematyczna realizacja współdziałania trzech samorządów gospodarczych w formie stopniowego obejmowania współpracą tych dziedzin działalności, które są wspólne dla tych samorządów i w których możliwa jest do osiągnięcia zbieżność interesów wszystkich działów życia gospo-

darczego.

3/Zintensyfikowanie współpracy z samorządem terytorialnym - zwłaszcza w dziedzinie polepszenia lokalnych warunków rozwoju gospodarczego miast.

Polityka przemysłowa

/organizacja średniego i drobnego przemysłu/

Podjęmując spracyzowanie kierunków, w jakich rozwijać się winna aktywizacja prac Izby w zakresie średniej i drobnej wytwórczości, stwierdzić należy na wstępie, iż stan dotychczasowych prac w tej dziedzinie wykazuje znacznie mniejszy stopień zaawansowania, aniżeli np. stan podobnych prac w odniesieniu do handlu wewnętrznego. Powodem tego stanu rzeczy jest niewątpliwie w znacznej mierze słabszy stopień rozwoju organizacyjnego danych sfer gospodarczych i znaczne ich zatamowanie organizacyjne, co powoduje, iż nie istnieją jeszcze ośrodki odpowiednio zorganizowane, zwłaszcza w terenie, któreby w należyty sposób interesy średniego i drobnego przemysłu reprezentowały, a któreby mogły współdziałać z samorządem i ułatwić odpowiedni rozwój akcji, zmierzającej do zaspokajania wyłaniających się potrzeb, jak to w znacznej mierze czynią organizacje kupieckie.

Na tle powyższego stanu rzeczy wytyczne prac Izby w nader szerokiej mierze przewidywać muszą wstępne i przygotowawcze badania, zwłaszcza w terenie, problemu średniej i drobnej wytwórczości celem ustalenia pewnych generalnych założeń oraz celem zorientowania się, jakie formy uznać należy za najodpowiedniejsze do stosowania.

A. Zbadanie i przestudiowanie ogólnogospodarczych podstaw zagadnienia

1/Zasadnicze zakreslenie granic problemu, a ściślej ustalenie, co obejmować ma w naszych warunkach pojęcie średniej i drobnej wytwórczości zarówno pod kątem oddzielenia jej od góry od pojęcia wytwórczości wielkiej oraz od dołu od rzemiosła z uwzględnieniem form specjalnych, jak: chałupnictwo, przemysł domowy.

W związku z tym niezbędne jest ustalenie, jakie działy drobnej wytwórczości wymagają opieki i poparcia, a jakie uznać należy za zbędne lub szkodliwe z punktu widzenia ogólnych tendencji rozwojowych życia gospodarczego.

2/Prace nad ustaleniem norm prawnych, regulujących dziedzinę średniej i drobnej wytwórczości. Na najbliższy plan wysuwa się tutaj sprawa przygotowania racjonalnej nowelizacji prawa przemysłowego w związku z projektowaną reformą ustroju rzemiosła, opracowania stanowiska w sprawie ustawy chałupniczej i t.p. Specjalny nacisk należy położyć w tym zakresie na zagadnienie form organizacyjnych, właściwych dla drobnej wytwórczości, a to z uwagi na stosunkowo

niższy poziom wyrobienia społecznego tych warstw, jak i specjalne ich potrzeby.

3/Zapoznanie się z dotychczasowymi doświadczeniami w zakresie analogicznych prac, podejmowanych zarówno w kraju jak i za granicą. Przygotowania właściwych materiałów, zwłaszcza statystycznych.

4/Badanie warunków harmonijnej symbiozy wielkich przedsiębiorstw przemysłowych z produkcją pomocniczą, reprezentowaną przez sieć drobnych warsztatów. Ustalenie poglądu na to zagadnienie zasadniczo posiada pierwszorzędne znaczenie dla sprecyzowania zasad polityki inwestycyjnej.

B. Akcja w terenie

1/Badanie, ustalanie i dążenie do usuwania przeszkód w pracy średnich i drobnych warsztatów w poszczególnych ośrodkach.

W tym zakresie uwzględnione być winny w pierwszym rzędzie zadania racjonalizacji warunków pracy w dziedzinach pomocniczych rozwoju samych warsztatów, a więc warunków komunikacyjnych, energetycznych, lokalowych i t.p., które w całości składają się na ogólne warunki gospodarcze terenu, na którym warsztat działa.

2/Inicjowanie i popieranie akcji w dziedzinie racjonalizacji metod produkcji i zbytu wyrobów średniego i drobnego przemysłu. Zadanie to obejmuje zagadnienie zaopatrywania warsztatów w surowce, wyposażenie techniczne w potrzebne narzędzia i urządzenia, ułatwianie zdobywania rynków zbytu w kraju i za granicą.

Szczególnie palącą jest potrzeba wypracowania metod współpracy drobnej wytwórczości z instytucjami zorganizowanego kredytu celem umożliwienia dopływu środków finansowych, zwłaszcza na cele inwestycyjne ze źródeł dotychczas trudno dostępnych ze względów formalnych.

3/Praca nad podnoszeniem poziomu zawodowego nie tylko przez podnoszenie fachowości technicznej, ile raczej przez szerzenie znajomości rachunkowości, przepisów podatkowych, ustawodawstwa socjalnego i bezpieczeństwa pracy i t.p.

4/Popieranie inicjatywy zrzeszeniowej w łonie średniej i drobnej wytwórczości i racjonalizacja struktury organizacyjnej. Zadanie to obejmuje zarówno formy organizacyjne ściśle handlowe /zarobkowe/, np. zagadnienie właściwych form przedsiębiorczości /spółdzielnie, spółki udziałowe i t.d./ - jak również formy społeczno-zawodowe według zasad, których ustalenie stanowić powinno jedną z głównych prac przygotowawczych.

W tym zakresie należałoby wziąć pod uwagę dążeń przedstawienia pracy zrzeszeń z mało konkretnego kierunku "obrony interesów zawodowych" na drogę zbiorowego zaspokojenia potrzeb poprzez realizację określonych celów prak-

tycznych, jak np. patronowanie zbiorowym akcjom handlowym, czynności powiernicze, poradnictwo prawne i zawodowe, zdobywanie rynków zbytu, zbiorowa reklama lub zakup surowca itp.

Polityka finansowa

1/Przestudiowanie oraz opracowanie form i metod finansowania średniej i drobnej wytwórczości przez instytucje prywatnego kredytu zorganizowanego, zarówno drogą odpowiedniego nastawienia aparatu kredytowego jak i poprzez ustalenie dla tego odłamu wytwórczości właściwych form organizacyjnych, umożliwiających stałą współpracę z instytucjami kredytu zorganizowanego.

2/Zorganizowanie współdziałania z Funduszem Pracy w zakresie jego działalności organizacyjno-finansowej.

Handel zagraniczny

Położenie szczególnego nacisku na prace w dziedzinie racjonalizacji wymiany towarowej z zagranicą przede wszystkim przez:

- a/upowszechnianie standaryzacji artykułów eksportowych,
- b/systematyczną organizację eksportu, zwłaszcza drobnego.

Handel wewnętrzny

Całość prac programowych w powyższym zakresie ująć można w trzech zasadniczych kierunkach:

- 1/stałego podnoszenia poziomu zawodowego elementu ludzkiego, zatrudnionego w handlu oraz przygotowania kadr przyszłych kupców,
- 2/wyposażenia handlu w niezbędne dla należytego spełnienia usług środki i techniczne urządzenia,
- 3/usuwania wad strukturalnych, zniekształcających aparat dystrybucyjny i wypaczających jego rozwój.

A.Podnoszenie przygotowania zawodowego w handlu

a/Wśród czynnych zawodowo.

1/Ruchome /objazdowe/ kursy dokształcające dla kupców względnie pracowników kupieckich, organizowane masowo w terenie, częściowo przy stałym zespole wykładowców, a częściowo w oparciu o siły lokalne, zwłaszcza spośród nauczycielstwa miejscowych szkół zawodowych, które winny stać się naturalnym ośrodkiem akcji doskonaleniowej wśród kupiectwa; kursy te mogą mieć charakter różnorodny /kilkudniowe lub parutygodniowe, encyklopedyczne lub specjalne, jak np. buchalteryjne, reklamowe, kalkulacyjne, techniki zakupu, zwłaszcza zbiorowego i t.p./

2/Akcja instrukcyjna w terenie, związana z kursami do-

kształcającymi w ten sposób, że wykładowcy kursów byłiby równocześnie instruktorami w zakresie głównych specjalności wiedzy kupieckiej, co dałoby możliwość uzupełniania na miejscu kursów poradnictwem zbiorowym lub indywidualnym, konkursami wystaw, czystości sklepów, księgowości i t.p. środkami praktycznego działania.

b/Wśród młodzieży handlowej.

1/Kontakt stały z władzami szkolnymi oraz ze szkołami handlowymi wszelkich typów w drodze udziału przedstawicieli kupców w radach opiekuńczych miejscowych szkół, liceów, kursów i t.d.

2/Współpraca z ośrodkami metodycznymi nauczycieli szkół handlowych oraz z instytucjami poradnictwa zawodowego.

3/Organizacja metodyczna, jednolita i powszechna, praktyk dla uczniów szkół handlowych wszelkich typów; popularyzacja praktyk tych wśród kupiectwa; współdziałanie z organizacjami absolwentów szkół handlowych.

B. Wyposażenie techniczne handlu

1/Akcja, mająca na celu należyte uwzględnienie zarówno w ogólnych programach inwestycyjnych Państwa, jak i w lokalnych pracach w tym zakresie, inwestycji z dziedziny wyposażenia technicznego handlu; zainteresowanie tą sprawą władz samorządu terytorialnego oraz Funduszu Pracy.

2/Współudział w tworzeniu względnie rewizja planów regulacyjnych miast i osiedli w regionie Izby pod kątem widzenia potrzeb handlu.

C. Poprawa struktury handlu

1/Współdziałanie w rozwoju organizacji zawodowych kupiectwa, zwłaszcza w odniesieniu do handlu najdrobniejszego /opieka, pomoc zawodowa/.

2/Akcja w zakresie racjonalnego rozmieszczenia przedsiębiorstw handlowych w terenie ze stanowiska przeciwdziałania nadmiarowi lub usuwania braków placówek handlowych poszczególnych branż.

3/Współdziałanie w powstawaniu przedsiębiorstw handlu hurtowego, między in. na drodze inicjowania i prowadzenia akcji zbiorowego działania wśród detalistów, jak: organizacja zbiorowych zakupów, zbiorowa reklama, spółki udziałowe, spółdzielnie kupieckie, organizacja wspólnej dystrybucji towarów na wsi i t.p.

4/Realizacja porozumień między handlem indywidualnym a przemysłem, rolnictwem lub rzemiosłem w zakresie organizacji dystrybucji odnośnych towarów; rewizja stosunków, panujących w aparatach pomocniczych dla handlu, jak reklama, akwizycja i t.p.

Poza wyżej zarejestrowanymi zasadniczymi kierunkami prac programowych w zakresie handlu należy zorganizować ponadto stałą akcję w zakresie propagandy spraw handlu w Polsce i roli kupca w dystrybucji towarów.

Środki realizacyjne

Celem realizacji wyżej naszkicowanego programu przedstawionymi metodami działania należy:

1/ Podjąć metodyczne badania terenowe w poszczególnych ośrodkach regionu izbowego celem stwierdzenia, jakie konkretne potrzeby lub braki miejscowego handlu mają być zaspokojone względnie usunięte; badania tego rodzaju winny dotyczyć stanu organizacyjnego kupiectwa, poziomu technicznego przedsiębiorstw, przygotowania zawodowego kupców, stosunków szkolnych i młodzieżowych w zakresie kształcenia zawodowego, wyposażenia technicznego /targowiska, kramy, oświetlenia itp./, stosunku miejscowych władz do spraw handlu, braku względnie nadmiaru przedsiębiorstw handlowych w główniejszych branżach, organizacji dostaw i zakupów wśród detalistów i t.d.; wyniki tego rodzaju co najmniej kilkudniowych badań stanowić będą najracjonalniejszą, bo na miejscowych stosunkach opartą, podstawę dla ustalenia konkretnego, praktycznego i do-
rażnego planu działania na terenie danej miejscowości.

2/ Nawiązać ścisłą współpracę z miejscowymi organizacjami kupieckimi celem przyciągnięcia ich do współdziałania w realizacji naszkicowanego programu, a w szczególności celem podziału ról w tych pracach realizacyjnych; to samo dotyczy izb samorządu rolniczego i rzemieślniczego.

3/ Wykorzystać dla realizacji ustalonego programu działania współpracę szkół.

Szczegółowe dane o działalności Izby Przemysłowo Handlowej i dane cyfrowe znajdują się w corocznych sprawozdaniach drukowanych.

XI. SPÓŁDZIELNIE ROLNICZE .

Rozwój i stan spółdzielni rolniczych na terenie województwa, zrzeszonych w Okręgowym Związku Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo - Gospodarczych w Lublinie, przedstawia się jak następuje:

Spółdzielnie Oszczędnościowo - Pożyczkowe /232/ po ciężkich latach kryzysu i zakończeniu konwersji wierzytelności rolniczych powracają do normalnego życia.

Sieć tych spółdzielni w poszczególnych powiatach województwa nie jest równomiernie zagęszczona i ilość ich w powiatach waha się w granicach od 5-20. Najmniejsze zagęszczenie wykazują powiaty: Biłgoraj, Radzyń, Chełm, Włodawa, Biała i Tomaszów.

Ilość członków i fundusze obrotowe podane są w dołącznej tabelicy.

Fundusze te rozmieszczone są:

u członków na pożyczkach	-	zł.14.553.000
w pogotowiu kasowym i zasobach płat-		
niczych	"	866.000
w papierach %% i udziałach w C.Kasie	"	432.000
w ruchomościach i nieruchomościach	"	2.387.000

Akcję oddłużeniową zamknięto skonwertowaniem pożyczek na sumę ponad zł 7.400.000, czyli więcej niż 50 % ogólnej sumy pożyczek.

Rok 1936 zamknęło 186 spółdzielni oszczędn.-pożyczk. /t.j. 80 %/ nadwyżkami na ogólną sumę zł 171.892, które pozwoliły wzmocnić fundusze własne spółdzielni, wypłacić w wielu spółdzielniach dywidendę, a w słabych przywrócić odpisane w ciężkich latach udziały członków.

Polepsza się płatność pożyczek, wskutek czego poprawia się ogólna płynność w obrotach pieniężnych, a więc możliwość udzielania nowych pożyczek. Wzrastają rezerwy, zabezpieczające terminowy zwrot wkładów oszczędnościowych. Ożywia się propaganda za zjednywaniem wkładców.

Wzmogła się znacznie akcja pożyczkowa Centralnej Kasy Spół.Rolniczych, która w 1936 r. udzieliła kredytów na sumę zł 532.000., najwięcej na budownictwo wiejskie i na zaliczkowanie zboża.

Zamierzone jest w 1937 r. otwarcie w Lublinie Oddziału Centralnej Kasy Spół.Rolniczych oraz uzupełnienie sieci tych jeszcze często niedocenianych spółdzielni.

Spółdzielnie mleczarskie /142/ nie są rozmieszczone na terenie równomiernie i liczba ich w poszczególnych powiatach waha się od 1 do 20. Gdzie są zbyt rozdrobnione, muszą być odpowiednio skomasowane.

Rozpoczęła się już reorganizacja sieci spółdzielni według planu, który przewiduje na terenie województwa 86 okręgowych maślarni. W 42 miejscowościach spółdzielnie takie już istnieją, a w 44 powinny być zorganizowane. Te Spółdzielnie, które nie są przewidziane na siedziby okręgowych zakładów, będą scalone ze spółdzielniami okręgowymi i zamienione na śmietankarnie.

Koncentracja wyrobu masła w większych ośrodkach, to jest w okręgowych maślarniach, ma na celu wyrobienie produktu, mogącego zaspokoić wymagania nie tylko spożywcy krajowego, ale i zagranicznego odbiorcy.

Realizację projektu scaleniowego ułatwia możliwość uzyskania kredytu inwestycyjnego, który został zarezerwowany dla spółdzielni z terenu województwa w sumie 550 tys. zł.

Wykonanie tego projektu winna przyspieszyć ustawa o mleczarstwie, która stwarza lepsze warunki dla istnienia

większych zakładów mleczarskich.

Wyniki działalności spółdzielni mleczarskich oraz ich rozwój w ostatnich trzech latach wykazuje poniższe zestawienie:

Rok	Ilość			Dostawa mleka w tys.kg.		Wypłata za mleko w tys.zł		Ilość zbiorniczej	Zebrano w tys. szt.
	spółdzielni	członków	zgłoszonych krów	ogółem	na jedną spółdzielnię	ogółem	na 1 spółdzielnię		
1934	125	42.911	67.623	58.328	466	4.455	356	28	1.946
1935	131	51.395	78.973	69.052	530	5.652	431	28	1.552
1936	142	60.120	91.591	82.970	586	6.752	475	25	1.662

Z zestawienia tego wynika, że nie tylko zwiększa się liczba spółdzielni, lecz wzrastają ilości członków, zgłoszonych przez nich krów oraz sumy obrotów, przy czym wzrost obrotów jest szybszy od przyrostu ilości spółdzielni. Jest to zjawisko pomyślne, świadczące o wzmacnianiu się stanu gospodarczego spółdzielni i o rozbudowie ich "w głąb".

Sieć spółdzielni rolniczo - handlowych, rolniczo - spożywczych i różnych stale wzrasta, a mianowicie:

	31.XII.35r.	31.XII.36r.	1.IV.37r.
spółdzielnie rolniczo-handlowe	8	16	17
" rolniczo-spożywcze	34	43	47
" różne	2	9	12

Jednak ilość tych spółdzielni nie jest dostateczna /np. rolniczo - handlowych powinno być 32, a jest 18/.

Spółdzielnie rolniczo - handlowe nie wszystkie jeszcze rozporządzają dostatecznymi funduszami obrotowymi. W spółdzielniach nowoorganizowanych podstawowym funduszem obrotowym był kapitał uzyskany ze zsyków zboża i wpłaty na udziały spółdzielni innych typów oraz jednostek samorządowych.

Mimo szczupłości kapitału obrotowego spółdzielnie rolniczo - handlowe dokonały w r. 1936 już dość poważnego obrotu przede wszystkim ziemiopłodami, a następnie trzodą oraz jajami.

Obroty w tych spółdzielniach wynosiły:

	w t y s i ą c a c h z ł o t y c h	
	w 1935 r.	w 1936 r.
ziemiopłodami	1.349	3.336
trzodą x/	-	933
jajami	-	63
tow. przemysłowymi	1.135	1.907
ogółem	2.484	6.329

x/ oprócz Lub. Zw. Prod. Trzody i Bydła, którego obroty podane są osobno.

Spółdzielnie rolniczo-spożywcze wykazują wzrost kapitałów udziałowego i zasobowego zarówno w sumach ogólnych jak i przeciętnych na jedną spółdzielnię. Wzrosły też obroty handlowe: ze zł 342.183 ze r. 1935 do zł 594.510 w r. 1936, czyli o 75 %.

Obrót produktami rolnymi w tych spółdzielniach wzrósł w 1936 r. o 85 %, a więc w stopniu wyższym, niż obrót ogólny. Wzrost obrotu produktami rolnymi w spółdzielniach rolniczo-spożywczych mimo braku oparcia w tej dziedzinie o spółdzielnię rolniczo-handlową /spółdzielnie roln. - handlowe- w wielu powiatach dopiero organizują się/- jest wyrazem potrzeb terenu i wskazówką, że działalność wiejskiej spółdzielni handlowej powinna być dwustonna: zakup lub zamiana produktów rolnych i dostawa towarów.

Spółdzielnia zbytu trzody i bydła pod nazwą "Lubelski Związek Producentów Trzody i Bydła" zakupiła i sprzedała:

w 1935 r. 46.300 sztuk inwentarza za 4.418 tys. zł

w 1936 r. 56.862 " " " 7.022 " "

W r. 1937 spółdzielnia ta uruchomiła bekoniarnię w Chorowie.

Spółdzielnie piekarskie wyprodukowały w 1936 r. 634 tys. kg. pieczywa wartości 109 tys. zł. Te pożyteczne dla wsi spółdzielnie zbytu powoli rozpowszechniają się na terenie naszego województwa.

Spółdzielnia producentów warzyw w Terespolu nad Bugiem zakupiła tereny i urządzenia do przechowywania ogórków i kapusty, dzierżawione dawniej przez pośredników i stopniowo rozwija swą działalność, mając do tego dobre obecne warunki.

Pozostałe spółdzielnie są w fazie doświadczeń, lecz mają widoki rozwoju.

Ogólny stan spółdzielni związkowych

na dzień 31 grudnia 1936r. przedstawiają następujące liczby:

Rodzaj spółdzielni	Oszczędn. pożyczk. rolnicze i powstach.	Mleczarskie	Rolniczo-handlowe rolniczo-spożywcze i różne	Razem 31.XII. 1936r.	Było 31.XII. 1935r.	Zwiększenie nastąpiło	
						o sumę	o %
Ilość spółdzielni	232	142	68	442	394	48	12,2
Ilość członków	59.035	60.120	9.431	128.635	109.385	19.251	17,6
Fundusze udziałowe:	2.035.557	1161.192	248.078	3444.827	3355.400	89.427	2,7
Fundusze zasobowe i społeczne /niepodzielne/	1.260.758	255.364	230.008	1746.130	1739.305	6.825	0,4
Wkłady oszczędnościowe.	5.225.900	-	-	5225.900	5.035.144	190.756	3,8
Razem fundusze miejscowe	8.522.215	1416.556	478.086	10416.857	10129.849	287.008	2,8
Długi i fundusze zamiejscowe	6.496.600	689.916	955.530	8142.046	7449.960	692.086	9,3
Ogółem fundusze rozporządzalne	15018815	2106.472	1433.616	18558.903	17579.809	979.094	5,6
Porównanie z rokiem poprzednim wykazuje, że:							
a/ pozostałość pożyczek udzielonych przez spółdzielnie oszczędnościowo-pożyczkowe wynosiła złotych.	14311.300	14127.436	183.864	1,3			
b/ do spółdzielni mleczarskich dostarczono w ciągu roku mleka kilogramów.	82970.000	69052.000	13918.000	20,1			
c/ spółdzielnie te wypłaciły członkom za mleko dostarczone w ciągu roku złotych.	6752.000	5652.000	1100.000	19,4			
d/ spółdzielnie rolniczo-handlowe, rolniczo-spożywcze i różne sprzedają towarów i produktów rolnych w ciągu roku za złotych.	14919.295	6849.276	8070.019	118,6			
e/ w tym zboża i innych produktów rolnych i hodowlanych za złotych.	11508.080	5292.625	6215.455	117,2			

S P I S B Z E C Z Y

<u>ADMINISTRACJA OGÓLNA.</u>	str.
I. Sprawy ogólne	1
II. Bezpieczeństwo i porządek publiczny	6
III. Zdrowie publiczne	9
IV. Opieka społeczna	25
V. Gospodarka drogowo - budowlana	37
VI. Rolnictwo, hodowla, walka z chorobami zwierzęcymi i ochrona lasów	51
VII. Przebudowa ustroju rolnego	59
VIII. Przemysł i handel	65
IX. Nadzór nad związkami samorządowymi	68

<u>ADMINISTRACJA NIEZESPOLONA.</u>	
I. Administracja szkolna	91
II. Administracja skarbowa	108
III. Administracja miar	113
IV. Administracja pocztowo-telekomunikacyjna . . .	114
V. Koleje państwowe	119
VI. Lasy państwowe	124
VII. Inspekcja pracy	133
VIII. Fundusz Pracy	135
IX. Działalność Powsz. Zakł. Ubezpie. Wzajemnych	162
X. Samorząd gospodarczy	164
a/ działalność Izby Rolniczej	164
b/ działalność Izby Rzemieślniczej	184
c/ działalność Izby Przemysłowo-Handlowej	188
XI. Spółdzielnie Rolnicze	194

Biblioteka Uniwersytetu
MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ
w Lublinie

15056 1936/37

CZASOPISMA

KSEROPOWIELANIE

ZABRONIONE